

શાસ્વતિશારહ ચોગનિષ્ટ જૈનાચાર્ય મહાકવિ શ્રીમદ્
બુદ્ધિસાગરસૂરિ કૃત.

જૈનધર્મ અને ખ્રીસ્તધર્મના મુકાબલો

અને

જૈન ખ્રીસ્ત સંપાદ

—: પ્રકાશક :—

શ્રી અધ્યાત્મ જ્ઞાન પ્રસારક મંડળ

C/O ભેસર્સ ભાખરીઆ પ્રધર્સ

૭૩, બંજરગેટ સ્ટીટ

મુંખાઈ ૪૦૦-૦૦૧

શ્રી મહુડી (મહુપુરી) જૈન. વૈ. મૃત્ત્યુલક સંઘ મહુડી

પ્રકાશક :

- o મહુડી (મધુપુરી) જૈન કારખાના સંધુ મહુડી
- o શ્રી અધ્યાત્મ ગ્રાન્ટ્રેસાર્કે મંડળ
C/O મેસસ' ભાઈરીઆ અધસ',
૭૩, બજરગેટ સ્ટ્રીટ, મુંબ્યા-૪૦૦૦૦૭,

કિંમત : સોણ રૂપિયા

આવૃત્તિ ત્રીજી સપ્ટેમ્બર ૧૯૮૭

પુનર્મુદ્રણ : નકલ ૨૦૦૦

મુદ્રક : સહકાર નવનીત જે. મહેતા
સાગર પ્રોન્ટસ' રીલીઝ રોડ,
અમદાવાદ-૩૮૦૦૦૧

अर्पणपत्रिका

તપागच्छी आचार्य श्रीमद् विजयकुमलसूरिज्ञने अपेणु

वि. सं. १६५४ नी सालथी भेसाणुमां तमारो परिवर्य
थयो। तमो तथा मुनिश्री विजयधर्मसूरिज्ञ, विजयसिंह सूरि,
मुनिराजश्री कपूर विजयज्ञ तथा मुनिश्री अभीविजयज्ञ वगेरे
साधुओ, वि. सं. १६५४मां भेसाणुमां राजराम शास्त्रीपासे
अख्यास करता हुता, तथा हुं पण ते वर्खते गृहस्थहशामां राज-
राम शास्त्री पासे तकै संबंध, वगेरेनो अख्यास करतो हुतो,
भेसाणुमां अमो तमो तथा अन्य साधुओ लघुता हुता,
ते प्रसंगे एक झीस्ति साहेब पाहरी तथा भीजा झीस्ति घनेला
आधारु उपहेशकोए भेसाणु। उपाश्रयना सामेना ओटला उपर
व्याख्यान आपवुं शड क्युं अने तेणु हिंदु जैनधर्म संबंधी
अँडननी टीका शड करी, ते प्रसंगे सर्वसाधुओमां तमारो
धर्मालिमाननो जुस्सो। विशेष प्रमाणुमां खीली उठयो, पण तमो
जैरु शक्या नहीं, तमोए भने उत्तेजित क्यो, भें वि. सं.
१६५५ मां पहेला वहेलुं तमारा उत्तेजनथी तथा श्री कपूर
विजयज्ञना उत्तेजनथी, पाहरी साहेबना ओटलापर ४ तेज
वर्खते सामुं लाषणु आयुं अने झीस्तियो। गायो तथा सुवर
वगेरे आय छे, धृत्याहि आवतो पर लाषणु चक्कांयुं, तेथी हिंदु
ओए अने मुसलमानोए झीस्तिपाहरीसाहेबनुं लाषणु
सांलणवुं बंध क्युं, अने मारा लाषणुमां जोडाया, पञ्चात्
पाहरी साहेब साथे चर्चा चाली तेमां ते हारी गया। त्यारथी
हजु सुधी भेसाणुना सामेना ओटलापर लाषणु करवाने कोई
झीस्ति पाहरी हजु सुधी आयो नथी। मारा जहेर लाषणुनी
शडआत त्यारथी थहु हुती। तमारामां जैनधर्मालिमान धणुं छे。
मारी साधुहशामां पण तमारी अने मारी धणी वर्खत मुलाकात
थहु छे, स्पष्टवक्ता तरीके तमे जहेर प्रसिद्ध छे। हालमां श्री
विजयानंह आचार्य महाराजना संघाडाना तमे नायक (सूरि)

છે આપના સંધાડાના સાધુઓ જેટલો કોઈનો મોટો સમૃહાય નથી, તથા આપના સંધાડાના સાધુઓના વિહાર જેટલો અન્ય સાધુઓના સંધાડાનો વિહાર નથી. આપ સરલ છે, આપનામાં જૈનધર્મનો સર્વત્ર પ્રચાર કરવાની ધર્માલી લાગણી છે. આપની વિ. સં. ૧૯૫૭ ના માધ્ય માસ પુનમે યાટણમાં આચાર્ય પહવી થઈ હતી તે વખતે મારા શુરૂ સાથે હું હાજર હતો અને આપની આચાર્ય પહવીમાં ભાગ લીધો હતો. આપના સંધાડામાં પ્રવર્ત્તક શ્રીકાંતિવિજયજી જેવા ખાંડોશ ગંભીર ઉદ્ઘાર મતવાદી પ્રવર્ત્તક છે શ્રીમાન હંસવિજયજી મહારાજે સર્વ હેશમાં વિહાર કર્યો છે. ઉપાધ્યાય શ્રી વીરવિજયજી મહારાજ શાંત, વૈરાગી અને ઉત્તમ ગવૈય હતા. શ્રીમાન વદ્ધલવિજયજીએ પંચાણ, મારવાડ, શુક્રવાત, કઠિયાવાડમાં વિહાર કરીને સર્વત્ર ઉપહેશ આપ્યો છે, પંચાણમાં તે વદ્ધલલભવાદ્ય તરીકે પ્રસિદ્ધ છે, પંચાણ હાન વિજયજી, મુનિશ્રી પ્રેમવિજયજી, મુનિશ્રી રામવિજયજી, પંચાણિતવિજયજી વગેરે વિદ્ધાન સાધુઓથી જૈનકોમને ધાર્મિક લાલ થયા રહે છે, વ્યાખ્યાનવાચક્ષુપતિ શ્રીમાન લખિધવિજયજી જેવા જાહેર વક્તાની નસોનસમાં ધર્માલિમાન ઉછળી રહ્યું છે; તમારા સંધાડાના સાધુઓને ખીસિતથો વગેરે અન્યદ્વારાની શુરૂઆતની સાથે ધાર્ણા ચર્ચાના પ્રસંગો પડે છે, તેથી વાદવિવાદમાં ચર્ચામાં તમારો સંધાડો મુખ્ય ભાગ લજવે છે, તેથી આવાં પુસ્તક લખવાનું કાર્ય તમારું છે, તેથી તમારે કદવું જોઈએ છતાં મારા જોવાએ આ કાર્યમાં કંઈક ભાગ આપ્યો છે, તમારા શુણોથી રંજિત થઈને તમને અર્પણપત્રિકા આપું છું તે ભવાકરશો. અને વર્તમાનમાં સર્વસ્વાન્યગંધ સંધાડાઓના સાધુઓના ઐક્યભક્તના સંગઠનમાં મોટો ભાગ થેઈને ખીસિતથોના પાહરીઓના પેઠે જૈનધર્મપ્રચાર કાર્યને આગળ પ્રચારશો. એમ પ્રાચ્યું છું.

૬૦ તમારો શુણાનુરાગી બુદ્ધિસાગર.
મુ. પેથાપુર આસોવદિ ૫.

જैન ધર્મ અને ખ્રીસ્તી ધર્મનો સુકાબદો.
જैનખ્રીસ્તી સંવાદ.

પ્રસ્તાવના

વ. સં. ૧૯૫૭ની સાલનું ચોમાસું સુરતમાં કરવામાં આંદું, તે વખતે શેડ. નેમુલાઈ મેળાપચંહની વાડીમાં, પન્નયાસ સિદ્ધિવિજયજી, પન્નયાસ ચતુરવિજયજી વગેરે પન્નર સાધુઓનું ચોમાસું હતું અને નેમુલાઈની વાડીના ઉપાશ્રયની લગોલગ શાંતક એમચંહલાઈની વાડીના ઉપાશ્રયમાં અમારા ગુરૂશ્રી સુખ સાગરજીમહારાજનું તથા શ્રી ન્યાયસાગરજી તથા અમારું ચોમાસું હતું. ગોપીપુરામાં શ્રી મોહનલાલજીમહારાજનું ૫ંદર સાધુઓ સહિત ચોમાસુ હતું. શ્રી સિદ્ધિવિજયજીમહારાજે તે વખતે ૫. મહારાજ ચતુરવિજયજી પાસે પન્નયાસ પદવી અંગી-કાર કરી હતી. શ્રી મોહનલાલજી મહારાજના (શાષ્ય હરખમુનિ પણ) પન્નયાસ પદવીના જેગ તેમના ગુરૂલાઈ પાસે રહેતા હતા. અમારી સાથે પન્નયાસ શ્રી ચતુરવિજયજી તથા પન્નયાસ સિદ્ધિ-વિજયજીના સાધુઓને। પરસ્પર ઘણો ગૈત્રીસંબંધ હતો. શ્રી સિદ્ધિવિજયજી પન્નયાસનો વિજાપુર વિદ્યાશાળામાં વ. સં. ૧૯૪૮ માં અમારી ગૃહસ્થદશામાં પરિયય થયો હતો. પશ્ચાત્ મેસાણામાં વ. સં. ૧૯૫૪માં વિશેષ પરિયય થયો હતો. વ. સં. ૧૯૫૪ ની સાલમાં પાટણમાં શ્રી મોહનલાલજીમહારાજનો અમારી ગૃહસ્થદશામાં અમને પરિયય થયો અને તેથી શ્રી મોહનલાલજીમહારાજસાથે પણ પૂર્વથી ધર્મસ્નેહ સંબંધ ચાલ્યો. આવતો હતો. શ્રી મોહનલાલજીમહારાજના ઉપાશ્રયમાં તેમને મળવા માટે અમારે ઘણી વખત જવાનું થતું હતું. અને તેથી તેમના સાધુઓ સાથે ધર્મશાસ્કોની ચર્ચાઓ થતી. શ્રી જશમુનિના વિકાન શાષ્ય શ્રી પ્રતાપમુનિની સાથે અમારે

ગાઢ મૈત્રી સંખ્યાધ થયો, અને પન્થાસ સિદ્ધિવિજયજીના શિષ્ય
શ્રી વિનયવિજયજીને અમારા ખાસ ભિત્ર બની ગયા, અને શ્રી વૃદ્ધિ
ચંદ્જલના શિષ્ય શ્રી દુર્ગાલવિજયજી ખાસ અમારા ભિત્ર બની
ગયા. ચોમાસામાં તે વખતમાં એક જૈમલ નામનો ખીસ્તી આવ્યો.
તે ચૌટામાં જૈન ધર્મનું ખાંડન કરવા લાગ્યો. તથા તેણે ખીસ્તી ધર્મ
અને જૈનધર્મનો મુકાણલો નામનું પુસ્તક રચયું હતું. તે પુસ્ત-
કને તેણે જૈનામાં વહેંચ્યું તેથી જૈનકોમમાં મોટો અળભળાટ
થઈ રહ્યો ખીસ્તી જૈમલ એક વખત શ્રી જવેરસાગરજી મહારા-
જની સાથે સાધુ તરીકે રહ્યો હતો. અને પછીથી શ્રી મોહનલાલજી
મહારાજના પાસે સાધુ થયો હતો, પશ્ચાત્ તે જુહો પડી ગયો
હતો. બાવાના જાતના ઓલાદનો તે સૂળ હતો. એમ સંલવ છે.
સાધુનું વ્રત પાળવામાં તે અશક્ત નીકળ્યો. અને તે પાહરીઓના
સંગમાં ગયો. રાજકોટ લાવનગરમાં તેના વિચારો નાસ્તિક થઈ
ગયા. અને તે ખીસ્તી બની ગયો. જૈનસાધુપણામાં પણ તેણે
જૈનતત્ત્વજ્ઞાનના. સારી રીતે અલ્યાસ કર્યો ન હતો. અમારો તે
વખતે ન્યાયશાસ્કરનો અલ્યાસ હતો. મુક્તાવલી ઉપર હીનકરીનું
પઠન આપતું હતું. સાધુઓમાં અને શ્રાવકોમાં તે વખતે જઈમ-
લના. બનાવેલા પુસ્તક સંખ્યાધી ધર્માચારી ચર્ચા ચાલી રહી હતી, પણ
અમારાથી મોટા પન્થાસ વળેરે સાધુઓનો તે પુસ્તકનો. ઉત્તર
આપવાનો. વિચાર કર્યો ન જણાયાથી અમોએ હશ દ્વિવસમાં
આ પુસ્તક લખી હીધું, અને જૈમલે જો જો કુતર્ણી કર્યા હતા,
તેનો જૈનશાસ્કરના આધારે ઉત્તરો લખ્યા, અને તેની લખેલી નોટ
ણુક મેં શ્રી મોહનલાલજી મહારાજને વાંચી ખતાવી તેથી તે
ઘણા ખુશ થયા. અને જવેરી શોઠ નગીનહાસ કપુરચંદ્ને હુકમ
કર્યો કે મુનિશ્રી ખુદ્ધિસાગરજીના પંડિતનો. પગાર જેટલા મહીના
સુધી તેએ ફરમાવે તેણું સુધી આપવો. રાજ્યકર્ત્રી ખીસ્તી
પ્રજાના ધર્મપુસ્તક ખાયખલ સંખ્યાધી ચર્ચાવણું પુસ્તક છપા-
વવામાં અમારા ગુરુએ અવિષ્યમાં ખટપટ ઉભી થાય તે કારણુથી

માર્ગ નામ તે વખતે જાહેર પાડવા ના કહ્યું, તેથી અમે જવેરી ધર્મચંહ ઉદ્ઘયચંહના સુપત્ર જવેરી જીવણુચંહ ધર્મચંહને ઉપહેશ કર્યો, અને તેમણે જૈનિકલી સોસાયટી સ્થાપી અને તે તરફથી પુસ્તક બહાર પાડયું. વિ. સં. ૧૯૮૮ની સાલમાં છપાવી પ્રસિદ્ધ કર્યું. સર્વપુસ્તકોમાં અમોચ્યે આ પહેલું પુસ્તક રહ્યું. જૈનધર્મને ખ્રીસ્તી ધર્મના મુકાખલાનું અમાર્ગ રચેલું પુસ્તક જૈનકોમમાં સારીરીતે વાંચવા લાગ્યું અને જૈમલ પદમીંગ ખ્રીસ્તિએ પણ તે પુસ્તક વાંચ્યું, પણ પાછળથી તેણે તેનો ઉત્તર આપ્યો નથી. જૈનધર્મ અને ખ્રીસ્તી ધર્મના મુકાખલા નામના પુસ્તકની અધી નકલો ખપી ગઈ અને સાત આડ વરસથી ધણું જૈનો તે પુસ્તકની માગણી કરતા હતા. ધ્યાવરના કેટલાક લાવનગરી જૈનોને ખ્રીસ્તીએની સાથે ચર્ચા સંખ્યે આ પુસ્તકની ધણી જરૂર પડી હતી, અને તેના એક એક નકલની તેમણે પાંચ ડીપીએ માગણી કરી. વિજાપુરના જાનલાંડારમાં એક નકલ રહી હતી, તેથી પાછરાના વડીલ મોહનલાલભાઈ હેમચંહભાઈને અધ્યાત્મજ્ઞાનપ્રસારકમંડળ તરફથી દ્વિતીયાવૃત્તિ છપાવવાની જરૂર જણાઈ. પ્રાંતિકમાં તે વખતમાં અમોચ્યે વિ. સં. ૧૯૮૦ ના માધ્યમાસમાં માસિકલ્ય કર્યો હતો, પ્રાંતિકના રહીશ શા. શાન્તિલાલ મગનલાલની પાસેથી એક ચોપડી મળી આવી અને તે ચોપડી છપાવવામાટે પ્રેસમાં આપી, ને જૈનધર્મને ખ્રીસ્તી ધર્મના મુકાખલાનું પુસ્તક છપાવતાં તે પુરતકમાં કેટલાક સુધારા વધારા કરવામાં આવ્યા છે. તે અસલના પુસ્તકની સાથે મુકાખલો કરીને વાંચતાં તેમાં કરેલો સુધારો વધારો વાંચકોને સહેજે જણાઈ આવશે. આ પુસ્તકમાં જૈમલ ખ્રીસ્તીના પ્રશ્નોનો ઉત્તર આપતાં જે કંઈ જનાશા વિદ્યુલ લખાયું હોય, જૈનશાસ્ત્રોથી વિદ્યુલ લખાયું હોય તેની ચતુવિધસંધની આગળ મારી માગું છું. મંડનશૈલીથી ધણું ખરાં પુસ્તક મેં લખેલાં છે, પણ અન્ય પાદરીએ વગેરે જ્યારે ખંડન શૈલીના શાસ્ત્રો જૈનશાસ્ત્રોપર હુમલો કરે છે, ત્યારે અમારે ના ક્ષુટ્કે સફયતા અને વિવેકની

હદમાં રહીને તેઓએ તે કરેલા હુમલાનો ઉત્તર આપવો
પડે છે, અને જે એવો ઉત્તર ના આપવામાં આવે તો અમારી
નામરહાઈ ગણુય અને જૈનોને પણ જૈનધર્મ ઉપર શાંકા આવે,
તેથી ઉત્તર આપવો એ અમારી ઝરજી આવશ્યક લાગી, તેથી
અમોએ ખીસ્તી જ્યમલના કુતકેનો ઉત્તર આપેલો છે. ખીસ્તી-
એના બાયબક્તમાં જે કંઈ નીતિના માર્ગવાળું છે અને રાગ-
ક્રેષનો નાશ કરવાવાળું તરત્વ છે, તેની સાથે અમારે સહૃકાર છે,
પણ તેમણે અમારા ધર્મશાસ્કોનું અંડન કચું હોય, તેનો તો
અમારે ઉત્તર આપવો જોઈએ, તેમાં અમારા તરફથી કંઈ પણ
પહેલું આક્રમણ થયું નથી. તે વાંચકો જ્ઞાને સમજુ શક્શે વિ.
સં. ૧૯૮૦ ના પોસસુહિ દા ના રેજ અમે પ્રાંતિજ ગયા,
પ્રાંતિજના સંઘનો વિ. સં. ૧૯૭૯નું ચોમાસું ત્યાંજ કરાવવા
ધણ્ણાજ આગ્રહ થયો હતો, તેથી ચોમાસા બાદ ત્યાં ઉપહેશ
આપવા જવાની જરૂર પડી હતી. અમારી શરીર નરમ હોવાથી
પ્રાંતિજના સંઘે પન્નયાસ અણુતસાગરગણુને પ્રાંતિજમાં
આચાર્યપદવી આપવામાટે અમને આગ્રહ કર્યો. વિ. સં.
૧૯૮૦ ના માઘ સુહિ ૧૦ના દિવસે આચાર્ય પદવી આપવાનું
મુહૂર્ત આઠું. ગુજરાત વગેરે સર્વદેશોમાં પ્રાંતિજના સંઘે
સૂર્યપહ્રદાનમહોત્સવની આમંત્રણપત્રિકા મેલાલી, આડ દિવ-
સથી અઠાઈ મહોત્સવ શરૂ થઈ ગયો. સાત આડ હુઅર
શ્રાવકોનો જૈન સંઘ લેગો થયો, અને મહાસુહિ દશમના સાડા
અગિયાર વાગે અમોએ પન્નયાસ અણુતસાગર ગણુને આચાર્ય
પદવી આપી. પત્રોત્ત ઝાગણ માસ પણ ત્યાં રહેવાનું થયું. શેડ
કેશવલાલ ત્રીકમલાલ, બલાખીદાસ હાથીલાઈ. ડોકટર માધ-
વલાલ નાગરહાસ. શા વાડીલાલ કુંગરસી. તલાટી જીવરામલાઈ.
તથા મંગુલાઈ તથા શા શામળાદાસ તુળજીરામ, જીવરામ કોડારી
ચમનલાલ ડાદ્યાલાઈ, કેશવલાલ, તથા છોટાલાલલાઈ. તથા વિજ-
પુરવાળા શેડ કચરાલાઈ તથા ચુનીલાલલાઈ વિગેરે ત્યાંના શ્રાવ-

કેાએ સેવા અભિતમાં કંઈ ખાડી રાજ્યું નથી, શા. રત્નિલાલ કેશ-
વલાલે અમોએ ખોલાવેલી અંત્યજરાળાણાના કારબારનું કામ
ઉપાડી લીધું હતું, તથા પુસ્તક મુદ્રણ સુધારવામાં પણ અમને મહાદ
કરતા હતા. શા. રત્નિલાલ કેશવલાલ તથા શા, અંભાલાલ દલસુખ
તથા શા. વાડીલાલ લલલુલાઈ વગેરેએ અમારી પાસે જીવવિચાર,
નવતરંવ અને દંડક વગેરેનો અભ્યાસ શરૂ કર્યો, તથા નવપહની
પૂજના અર્થ એમને ધરાવ્યા. પ્રાંતિજ્ઞમાં સવાર સાંજે અમો ઠલે
જતા હતા. ત્યાં સ્ટેશનપાસે રાજકોટમાં પાહરી તરીકે વખણુંચેલા
પાહરી મહાશય સ્ટીવનસન સાહેબ અને મીસીસ સ્ટીવનસનની
મુલાકાત થઈ. પાહરી સાહેબ માયાળું હતા અને અન્યલોકેને
ખીસ્તી કરવામાં ધણા પુરુષાથી જણાયા. તેમની પત્ની મીસીસ
સ્ટીવનસને એમ. એ સુધી અભ્યાસ કર્યો છે, તેમણે રાજકોટમાં
માર્ગસ્તર પેટલાલ કેવળચંહની પાસે જૈનધર્મનો અભ્યાસ કર્યો
હતો. અને તેમણે દુંગલીશમાં જૈનધર્મ સંખાંધી એ પુસ્તક લખ્યાં
છે. પાહરી સાહેબને સરનામું પુછી અમોએ મુંખધારી એ પુસ્તક
મંગાવ્યાં અને તે વંચાવીને તેનો સાર જણાયો. મીસીસ સ્ટીવન-
સન એટલાં બધાં હેંશિયાર ગણાય છે કે તેમની પાસે હિંદુ
પણ પાછળથી ખીસ્તી બનેલા એ વિદ્યાર્થીએ. ત્યાં અભ્યાસ કરવા
આવેલા હતા. તે એ વિદ્યાર્થીએ અમારી સાથે જૈનધર્મ સંખાંધી
ચર્ચામાં પરાળત થયા, કારણ કે તે એ વિદ્યાર્થીએ જૈનશાસ્ત્રેનો
શુરૂગમ પૂર્વીક અભ્યાસ કર્યો નહતો. મીસીસ સ્ટીવનસને એક
પુસ્તકમાં જૈનધર્મનું ખંડન લાખ્યું હતું. અમોએ તે બીજી પાસે
વંચાવ્યું અને તેનો સાર જણાયો. અને તે સંખાંધી ચર્ચા કરવા માટે
મીસીસ સ્ટીવનસનને અમો તેમના ખંગલે મળ્યા, પણ તેણીએ
અમારી સાથે ચર્ચા કરવાની ના પાડી, તેથી તેમણે જૈનધર્મના
કરેલા આક્ષેપેના આક્રમણનો. ઉત્તર આપવા સાટે અમને જરૂર
પડી, અને અમોએ જૈન પ્રિસ્તી સંવાદ તરીકે તેઓના આક્ષે
પેનો. ઉત્તર પ્રક્રોતરમાં ગોઠવીને આપ્યો છે. સ્ટેશન પાસેના ખં-
ગલામાં હિંદુ, ખીસ્તી તરીકે થએલ એક પ્રાહ્ણ પૂજારી તરીકે

હતો, તેમને અમે મળતા. તથા કેઠાલાલ ખ્રીસ્તી અને લાજરસ ખ્રીસ્તીને મળતા. લાજરસ ખ્રીસ્તી પાહરીનું કામ કરતા હતા. પણ તે ધણું કહું ખ્રીસ્તી ધર્મના અભિમાની હતા. અમારી સાથે ખ્રીસ્તીધર્મ સંખ્યાંધી ચર્ચા કરવામાં ધણું ખ્રીજવાઇ જતા હતા, પણ તેમનામાં તકંબુદ્ધિ નહોંતી. તેમના મહેલામાં હું જતો અને માંસ લક્ષણ નહીં કરવું એવો જ્યારે ઉપરેશ આપતો હતો. તથા હિંદુધર્મ મૂડીને ખ્રીસ્તી થઈ જવાની કંઈ જરૂર નથી એવું જ્યારે દાલીલો પૂર્વક સમજવતો હતો, ત્યારે લાજરસને એમ લાગતું હતું કે જો આ જૈનાચાર્યના સંખ્યાધમાં હિંદી ખ્રીસ્તીનો આવશો તો ખરેખર તે પાછા હિંદુ થઈ જશો. એમ તેને પાકો વહેમ ચેઠો હતો, તેથી તે મારા સમાગમમાં હિંદી ખ્રીસ્તીએ. ન આવે એવી પ્રવૃત્તિ ધરાવતો હતો. ખ્રીસ્તી હેવલમાં ત્યાં રવિવારના દિવસે પાહરી અને હિંદી ખ્રીસ્તીએ. જોગા મળીને પ્રાર્થના કરતા. તે જોવાને હું ત્રણ ચાર વખત ગયો હતો. પાહરી સ્ટીવનસન સાહેખના આગ્રહથી તેમની પ્રાર્થના વખતે હું તેમનાથી ફૂર તેમની પ્રાર્થના જોવા બેઠો હતો. પાહરી સ્ટીવનસન સાહેખની પ્રલુભાં શ્રદ્ધા હતી અને તે જગતુક્તાં ઈંદ્રજિતની દસ્તિએ પ્રલુભ પ્રાર્થના કરીને પશ્ચાત્તાપ કરતા હતા. ખ્રીસ્તી પાહરીએની અન્ય લોક હિંદુ વગેરેને ખ્રીસ્તી બનાવવાની મહેનતથી હું અજખ થયો. હજારો માઈલથી હિંદુસ્થાનમાં આવવું અને અહીં આવી હિંદુએને ખ્રીસ્તી બનાવવા અને તે માટે સર્વ ઉપાયો. જોવા, ખ્રીસ્તીધર્મનો જુસ્સો અને ખ્રીસ્તીધર્મની ધર્માંધતા અને શુક્તિ પ્રશુક્તિથી હિંદુએને ખ્રીસ્તી બનાવવાની કળાએઓ, મારા હેખવામાં આવી અને તેથી અમને લાગ્યું કે ખ્રીસ્તી પાહરીએની કામ કરવાની શક્તિ આગળ હિંદુધર્મના શાંકરાચાર્યો, સન્નયાસીએ, સાધુએઓ, આવાએઓ, જૈન સાધુએઓ અદપ પુરુષાર્થી જણ્યાયા. મીસીસ સ્ટીવનસને જૈનધર્મના કેટલાક વિચારોનું તેણે કુશુક્તિથી ખંડન કર્યું છે. તેથી અમારે તેનો સાચો જવાબ આપવાની જરૂર અને તેથી જૈન ખ્રીસ્તી સંવાદ પુસ્તક સચ્ચયું. પ્રાંતીજના

સંઘે તે પુસ્તક પોતાના ગામમાં રચાયું તેથી તે છપાવવામાં (ઃ. ૧૨૫) ની મહદ્દ કરી છે. હિંદુદેશની સ્વરાજ્ય લડતના નાયક લાલાલજીપતરાયે “ભારતકા ઈતિહાસ” નામનું પુસ્તક બનાયું છે તેમાં તેમણે જૈનધર્મ સંખ્યાંધી સાત આક્ષેપ કરેલા છે. એ સાત આક્ષેપના ઉત્તર આપવામાટે અમેઅએ પ્રાંતીજમાં ઝાગણુ માસમાં લાલાલજીપતરાય અને જૈનધર્મ એ નામનું પુસ્તક રચયું અને તે છપાવી બહાર પાડયું છે. લાલાલજીપતરાય જેવા દેશનેતાએ જ્યારે જૈનધર્મ સંખ્યાંધી પહેલોજ હુમલો કર્યો ત્યારે જ તેનો જવાબ આપવા માટે સામું પુસ્તક લખવું પડયું. આ પ્રમાણે ખંડન શૈલીમાં કામ કરવાને માટે અપવાદ કારણે પ્રવૃત્તિ કરવી પડી અને એવી પ્રવૃત્તિ સર્વ ધર્મવાળા કરે છે. મહાત્મા ગાંધી પણ પોતાના જાહેર પત્રોમાં-અન્યોમાં એવી ખંડન શૈલીની પ્રવૃત્તિ સેવે છે અને તેમણે વિ. સં. ૧૬૮૦ ના ચૈત્રમાસના નવજીવનના અંકમાં આર્યસામાળાના સત્યાર્થ્યપ્રકાશસંખ્યાંધી લખી જણાયું હતું કે સત્યાર્થ્યપ્રકાશમાં કશું આશા રાખવા જોવું નથી. સામાચ્ચોનો આક્રમણનો જવાબ આપવા માટે ખંડન શૈલીની જરૂર પડે છે અને એવી પ્રવૃત્તિ રજકીય, વ્યાપારિક, ધાર્મિક વગેરે સર્વ ધાર્મતોમાં અનાદિકાળથી ચાલી રહી છે. સલ્લયતા અને વિવેકની હૃદમાં રહીને જ્ઞાનપૂર્વક અમેઅએ “જૈન ખીસ્તી સંવાદ” લખેલો છે. તે વાચકો વાંચશે એટલે સહેજ તેઓને તે વાત સમજશે. ખીસ્તીએ પોતાના ધર્મનું મંડન કરવા માટે અને અન્યધર્મનું ખંડન કરવામાટે જૈનધર્મ અને હિંદુધર્મ વિરુદ્ધ અનેક પુસ્તકો છપાવે છે. અમારા જૈનોને ખીસ્તી ધર્માએએ કરેલા જૈનધર્મના ખંડનની ખરાખ અસર ન થાય તે માટે અમેઅએ આ પુસ્તક લખયું છે, અને તેથી તેમાં પ્રથમ ખીસ્તી પાહરીએએજ પહેલો હુમલો શરૂ કર્યો છે તેથી તે ખાખતનો હોષ તેમના ઉપરજ રહે છે. આ હેશમાં ખીસ્તી પાહરીએએ લાખો હિંદુઓને ખીસ્તીએ બનાયા છે અને બનાવે છે અને તે માટે તેઓ લાખો પૌંડનું ઝંડ એકઠું કરવા લાગ્યા છે.

અને તેમણે આખા હિંદુસ્તાનમાં ઘણે ટેકણે ગામોગામ હિંદુ-
ઓને ખીસ્તી બનાવવા માટે મીશનો ઝોલ્યાં છે. મુસ્લિમાનો પણ
હવે ઘણું જુસ્સાથી હિંદુઓને મુસ્લિમાનો બનાવવા માટે અનેક
ઉપાયો રચવા લાગ્યા છે. તે આલામ્ એલ અથવા લયનો ઘંટ
નામનું રૂપ પાનાનું પુસ્તક હિંદુમહાસલા વડોદરા તરફથી પ્રકાશિત
થયું છે તે વાંચવાથી જણાશે. મુસ્લિમાનો કરતાં ખીસ્તી પાહ-
રીએ, શાન્ત ફાવપેચ ચુક્કિતથી હિંદુઓને ખીસ્તી બનાવવાનું
કામ લે છે. ખીસ્તી પાહરીએ આખા હિંદને ખીસ્તી બનાવવા
મથે છે અને મુસ્લિમાનો, સર્વ હિંદુઓને મુસ્લિમાન બનાવવા
ઇચ્છે છે. બંને પોતપોતાના કામમાં ભગીરથ પ્રયત્ન કરી રહ્યા
છે. તેથી જૈનોએ હવે ખાસ જગ્યાને સાવધાન થવું જોઈએ,
અને હિંદુઓએ પણ ખાસ જગ્યાને થવું જોઈએ. સ્વામી
શ્રદ્ધાનંદ જેવા આર્યસમાજાએ તથા કેટલાક હિંદુઓ હવે
જાગ્યા છે અને હિંદુઓને મુસ્લિમાન તથા ખીસ્તીએ। થતા
અટકાવવા લાગ્યા છે. સ્વામી શ્રદ્ધાનંદ વગેરે આર્ય સમાજાએ
વટલાઈ ગયેલા કે જે હિંદુઓએ, મુસ્લિમાન થઈ ગયેલા છે તેઓને
પાછા હિંદુધર્મમાં લાવવા માટે તેઓને જમજાવી તેઓની શુદ્ધિ
કરે છે, અને તેથી મુસ્લિમાનને હિંદુ એ એ કોમમાં તકશરો
વધવા લાગ્યી છે અને ગુલાખગ્રં વિગેરે ટેકણે હિંદુ મુસ્લિમાન
જગડા શરૂ થઈ ગયા છે. હિંદુઓ એમ વિચારવા લાગ્યા છે
કે જે ખાંચા વટલાઈ ગયેલા હિંદુઓને હિંદુ નહીં કરવામાં
આવે તો હુનિયાના પડુ ઉપર હિંદુઓનું નામ નિશાન રહેશે
નહીં, તેથી હવે તેઓ ચેતી ગયેલા છે. અમે અમારા મત
પ્રમાણે અન્યાય જોર જુદ્ધથી રૂક્ત મુસ્લિમાનો અને હિંદુઓએ
આવી સ્વધંમી વધારવાની વેલણ કરે છે તે હિંદને હાનિ કર્તા
છે, એમ માનીએ છીએ. દિલ્હીમાં મહાત્મા ગાંધીએ અન્ને
કોમના સંપ માટે એકવીશ ઉપવાસ કર્યા છે તેથી બન્ને કોમના
આગેવાનોએ જોગા મળ્યો ચોંઘ સંપના કાયદા ઘડયા છે. તે
પ્રમાણે અન્ને કોમ અને ખીસ્તીએ વર્તો તો તેથી હિંદમાં શાંતિ

સંપરી શકે. જૈનશાસ્કોમાં પણ જે જૈનો વટલાઈ ગયેલા હોય તેઓને પ્રાયક્રિત આપીને પાછા જૈન બનાવવાની આજા આપેલી છે. તથા અન્ય ધર્મીઓ કે જે મુસ્લિમાન હોય ખીસ્તી વળેર હોય તેઓમાંના એકને પણ જૈનધર્મી બનાવવામાં શાસ્કોરાએ ચૌહારાજલોકના જીવેને અભયહાન આપવાથી જેટલું કુળ થાય તેટલું જ કુળ હર્ષાંધું છે, મિથ્યાત્વીઓને જૈનધર્મી બનાવવામાં અનેક તીથેની યાત્રાનું કુળ થાય છે. એમ જૈન શાસ્કો ધંટનાં કરીને જણાવે છે. માટે હવે જૈનોએ જનધર્મમાંથી અન્યધર્મમાં ગયેલાએને તથા અન્ય ધર્મીઓને તન મન ધનથી જૈનધર્મી બનાવવા માટે ન્યાયથી પુરુષાર્થ કરવો જોઈએ. પાંચમાઝારામાં ઓલે તેનાં ઓ઱ વેચાય છે. ચડસા ચડસી અને સ્પર્ધાસ્પર્ધી અને ધર્મિક જુસ્સાના જમાનામાં જૈનો જે ચેતશે નહીં તો તેઓનું જગતમાં નામ નિશાન પણ રહેશે નહીં. જૈનોએ હવે ઠેકાણું ઠેકાણું જૈન પાઠશાળાએ. ઓલવી જોઈએ અને બાલકોને અને વિધવાએને મદ્દ કરવી જોઈએ. અને ખીસ્તીએની આનગી સુકુલોમાં ખાળકોને નહીં મૂકવાં જોઈએ. મીસનસુકુલોમાં જૈન ખાળકોને લણવા મોકલવાથી તેઓ પર ખીસ્તી ધર્મની અસર થઈ જય છે અને તેથી તેઓ શાંસયી નાસ્તિક અની જય છે. માટે જૈનોએ પોતાના ખાળકોને પાઠશાળામાં મોકલવાં અને ગુરુએ પાસે અલયાસ કરવા મોકલવાં તથા તેઓને ઘેર ફરરોજ જૈનધર્મનો જ ઓધ આપ્યા કરવો. ખીસ્તી પાહરીએ વળેરેના હુમલાએનો જવાય ન આપવો. તે તો તમોણું નિવીંદ્રા શાન્તતા છે અને તેમાં કાયરતા તથા નામદાંધિપણું તથા ભીરપણું છે. સત્યનો પ્રયાર કરવામાટે નિર્બંધ થઈ સત્ય કહેવું જ જોઈએ, અને હુઃખ પડે તે સહેવાંજ જોઈએ. તે વિના આત્મભળ ખીલવાનું નથી અને પણાણનો. નાશ થવાનો નથી. જૈનશાસ્કોના આધારે અમોએ જે સત્ય લાગ્યું તે જણાયું છે. દ્વિક્ષર અને ધર્મની ખાળતમાં

તथा આચારની જાળતમાં અમારા વિચાર અમોએ જણુંયા છે. અમને ખીસ્તીએ ઉપર વૈર નથી, દ્વેષ નથી. ફક્ત ધાર્મિક વિચારે સંખંધી અમારા વિચારે અમોએ જણાવ્યા છે. ઈસુક્રાંધિસ્ટના જે કંઈ નીતિના વિચારે છે તેને અમોની નીતિની દિશાએ સત્ય માનીએ છીએ, પણ ભાયખલના જે વિચારે અમોને સત્ય જણુંયા નથી તેને ફલીલે। પૂર્વક અમોએ ઉત્તર આપ્યો છે. ખીસ્તી ધર્મના સર્વવિચારોમાં અને સર્વ આચારોમાં સર્વથા સત્યતા નથી. ખીસ્તી ધર્મ કરતાં હિંદુ ધર્મના આચારો વિચારોમાં વિશેષ સત્યતા છે. બંને ધર્મોના ધર્મશાસ્ત્રોને અભ્યાસ અમોએ કરેલે। છે તેથી ઉપર પ્રમાણે જણાવીએ છીએ. ઈંગ્લાંડ ક્રોન્સ વિગેરે દેશોમાં કેટલાક ચુરોપીયનો સ્વતંત્ર વિચારના થઈ ગયા છે, તેએએ ભાયખલની સર્વ વાતોને હુંવે સત્ય માનતા નથી. બાબા વાક્ય 'પ્રમાણ' કરવાનો જમાનો હુંવે વહી ગયો છે. હુંવે સર્વધર્મ શાસ્ત્રોની બધી વાતની કસોટી થાય છે. રેમન કેથેલીક, પોપ ગુરુએ કે જે ભરતાએને પ્રભુના નામની ચીહ્નીએ આપે છે અને તેમાં જણુંવે છે કે હું પ્રભુ!! તારા વિશ્વાસે આ લક્તોએ અમને ધન ગાડી ઘોડા આપ્યા છે, માટે તું તેમને સર્વર્ગમાં એનાથી ધણું પાછા આપજો. એમ કહીને ચીહ્નીએ આપે છે, અને મરૈલા માણસોની કષ્ટમાં તે ચીહ્નીએ હાટવામાં આવે છે. પોપોના ધર્મશાસ્ત્રોના એવા વિચારની સામે ખીસ્તી પાદરી વ્યુથર થયો અને તેણે ખીસ્તીધર્મ શાસ્ત્રોમાં ધણું પેઠળ જણુંયું અને તેણે પ્રેટેસ્ટંટ પંથ નવો ઉલો કયો. મહાત્મા ગાંધી પણ ખીસ્તીધર્મ અને ભાયખલ ધર્મ શાસ્ત્રની સમાલોચના નીચે પ્રમાણે કરે છે. "અનેક ખીસ્તી મિત્રોએ અતિશય માયા બતાવીને અમેરિકા, ઈંગ્લાંડ અને હિંદુસ્તાનમાંથી મને પુસ્તકો મોકલેલાં. મારે છખુલ કરવું જોઈએ કે આમાં તેમની લક્ષમનસાઈ હતી પણ તેમણે મોકલેલાં ધણું પુસ્તકોની હું કદર ન કરી શક્યો. તેમણે મોકલેલાં

પુસ્તકેનેવિષે તેઓ રાજુથાય એવું હું કાંઈ લખીશકુંતો કેવું
 સારું ? એમ મનમાં થાય છે પણ મારા મનમાં ન હોય છતાં
 તેવું લખું તો તે ગેરવાજખી અને જૂહું કહેવાય. ખ્રિસ્તીધર્મ
 વિષેનાં સનાતની ખ્રિસ્તીએચે લગેલાં પુસ્તકૈથી મને સંતોષ
 નથી થયો. ઈશુખ્રીસ્તના જીવનચરિત્ર માટે તો મને અતિશાય
 આદર છે, તેમના નીતિઓધ તેમનું વ્યવહારજ્ઞાન તેમનું ખલીફાન
 એ સૌને માટે તેમના તરફ પૂજ્યલાવ થયા વિના રહેતો નથી,
 પણ ખ્રિસ્તીધર્મ પુસ્તકમાં ઉપદેશવામાં આંધું છે કે ઈશુ
 ઈશ્વરના અવતાર હતા અથવા છે અથવા તો તે ઈશ્વરના એકજ
 પુત્ર હતા અથવા છે તે હું સ્વીકારતો નથી. થીજાનું પુણ્ય
 લોગવવાનો સિદ્ધાંત હું નથી સ્વીકારતો. ઈશુનું ખલીફાન એક
 નસુનો છે અને આપણું સૌને આદર્શ રૂપ છે, આપણે સૌને
 મોક્ષને માટે કોસખરચઢવાનું છે એટલે તપશ્ચયો કરવાની છે. બાઈ
 અલના શાખાઓ. પુત્ર પિતા અને પવિત્ર આત્માનો કેવળ વાચ્યાર્થ
 કરવાની હું નાયાડું છું એ બધાં રૂપકો છે, તેમજ ગિરિશિખરના
 ઉપદેશ ઉપર જે ભર્યાદી મૂકવાનો પ્રયત્ન થાય છે તે પણ હું
 સ્વીકારતો નથી. નવા કરારમાં લડાઈને માટે કયાંય બચાવ હું
 નથી જોતો. ઈશુ ખ્રિસ્તને હુનીયામાં થઈ ગયેલા અતિયશસ્ત્રી
 ગુરુએઓ અને રસૂલોમાંના એક હું માનું છું, પણ કહેવાની જરૂર
 નથી કે બાયખલને હું ઈશુના જીવન અને તેના ઉપદેશનું
 ભૂલવિનાનું ધ્યાન નથી માનતો, તેમજ નવા કરારનો શાખા શાખા
 ઈશ્વરનો. પોતાનો શાખા છે એમ હું નથી માનતો અને
 જૂના કરારની વર્ચ્યે એક મહત્વનો લેદ છે. જૂનામાં કેટલાક અતિ
 ગફન સહ્યો છે પણ નવા કરારને હું જેટલો આદર આપું છું
 તેટલો આદર તો જૂનાને ન આપી શકું. નવાને હું જૂનાના
 ઉપદેશની વિસ્તારેલી આવૃત્તિ અને કેટલીકુંબાખતોમાં જૂનાના
 ત્યાગ રૂપે માનું છું. તેમ નવા કરારને હું ઈશ્વરનો આખરી
 શાખા પણ નથી માનતો. વિશ્વમાં વસ્તુ માત્રને જે વિકાસ કેમ
 લાગુ પડે છે તેજ વિકાસ કેમને ધાર્મિક વિચારો પણ પાત્ર છે.

માત્ર ઈશ્વર જ અવ્યય છે અને તેનો સંહેશ માનવાના જનત્રકારા મળે છે એટલે જનત્ર જેટલું ઈશ્વરી વાક્ય પણ શુદ્ધ અશુદ્ધ હોય હોવાનો સંભવ છે એટલે મારા ખ્રીસ્તી મિત્રો અને શુદ્ધ ચિંતકોને હું માન પૂર્વક આગ્રહ કરું છું, કે તેઓ હું જેવો છું તેવોજ મારો રવીકાર કરે. તેઓના વિચારને અને તેઓ છે તેવો હું થાઉં એવી તેમની ઈચ્છાને હું માન આપું છું અને કદર કરું છું..

મહાત્મા ગાંધી જેવા વૈષ્ણવહિંહુએ બાયથલ વિગેરેની આદોચનામાં ઉપર પ્રમાણે જે અભિપ્રાય આએચે. છે. તે ગાંધીજીની દસ્તિ પ્રમાણે છે, પણ અમોચેતો અમારા વિચારે પુસ્તકમાં જણાવી હીધા છે, તેથી વાચકો પુસ્તકને વાંચી તેનો ખ્યાલ કરશે. પૃથ્વીને બન્ધાં સાતહલર વરસ જણાવનાર બાયથલ શાસ્ત્ર છે, તેથી જણાય છે કે બાયથલના વિચારે છે તે મનુષ્યકૃત છે. મનુષ્યથી ઉત્પત્ત થયેલા છે પણ તે સર્વજનાં વચ્ચેનો નથી. જૈનશાસ્ત્રોમાં સર્વજપણુંનો પ્રકાશ થાય છે. વાચકો જૈનશાસ્ત્રોને જે અભ્યાસ કરશે તો તેમને જૈનધર્મની શ્રદ્ધા ઉપરજ આવવું પડશે. જૈનોને જૈનશાસ્ત્રોમાથી એટલું બધુલેવાનું છે કે તેમને માટે બીજું કશું કંઈપણ બાકી રહેતું નથી. તેથી જૈનોને ખ્રીસ્તી થવાની કંઈપણ જરૂર રહેતી નથી. ખ્રીસ્તીએને જૈન ધર્મ પાળવાની જરૂર છે, કે જેથી તેઓ માંસાહાર વળેરેને ત્યાગ કરીને આત્માની શુદ્ધિ કરી શકે અને સમ્યગ્રજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી શકે. જૈન સાધુએ જેવા ખ્રીસ્તી પાદરીએના આચાર નથી. આખી હુનિયામાં સર્વધર્મગુરુએમાં જૈન સાધુએ પહેલાં નંબરે આવે છે, એમ લાલલુ કહે છે. અને અહિંસા પાળવામાં સર્વ-કુમના ગૃહસ્થો કરતાં જૈનકોમના ગૃહસ્થો પહેલાં નંબરે આવે છે. ખ્રીસ્તીધર્મમાં ખાસ તત્ત્વજ્ઞાન નથી. ખરું તત્ત્વજ્ઞાન તો જૈનશાસ્ત્રોમાં જરૂરું છે. હવે હિંહુધર્મગુરુએએ અને જૈનધર્મગુરુએએ ખ્રીસ્તી પાદરીએની પેઠે અત્યંતપુરુષાર્થ કરવો જોઈએ, અને ખ્રીસ્તી તથા મુસલમાન થતા હોકોને ઉપરેશથી અટકાલવા જોઈએ.

કેટલાક ગરીબ જૈનો હુઃખના માર્ગ ખીસ્તી થઈ ગયા છે. અમદાવાહની જૈનખોડીંગમાં કપડવંજનો એક નાનો છેઠારો જણુતો હતો, તેને રસ્તામાંથી એક ખીસ્તીએ હૈસલાવી ઉપાડી લીધો તેના સામેં કેસ લડવામાં આવ્યો તો પણ જૈન બાળક મળ્યો નહીં ખીસ્તી પાદરીએનું એકજ લક્ષણિંહુ છે કે આખી હુનિયાને ખીસ્તી બનાવી હેવી. મુસલમાનને એકજ ધ્યેય છે કે આખી હુનિયાને મુસલમાન બનાવી હેવી અને તેને માટે જે થાય તે કરવું. જૈનો અને હિંહુએ આવી સ્થિતિમાં ઉંઘે છે. લાએ કરેડો ઇપીઆ બીજી બાખતોમાં વાપરે છે; પણ ગરીખોને ખીસ્તી થતા અટકાવવા એ તરફ લક્ષ હેતા નથી એ મોટી શોકની વાત છે. હવે જૈન સાધુએ વિશેષ સંખ્યામાં વધ્યા વિના જૈનધર્મનો ઉદ્ઘથવાનો નથી. શ્રી આત્મારામજુ ઉર્દ્દે વિજ્યાનન્હસૂરિએ જૈનધર્મની ઉત્તતિમાટે ધર્ણો આત્મલોગ આપ્યો છે. હાલના આચાર્યેએ તથા સાધુએ એ તથા શ્રાવકેએ અન્યધર્મીઓના થતા હુમલાએનો પ્રત્યુત્તર હેવામાટે જૈનધર્મરક્ષકમહાસભા સ્થાપવી જોઈએ, અને જેટલાં જૈનધર્મના ઉપર હુમલો કરનારાં પુસ્તકો છપાય તે સર્વનો ઉત્તર અંથીથી અને માસિકોથી આપવો. તથા અન્ય લોકોને જૈન બનાવવા માટે જે યોગ લાગે તે તે ઉપાયો લેવા. જૈનસાધુએનું મહામંડળ જો ભરાય તો આ બાખતનો તુત્દે ઉકેલ આવે. અમેએ તથા મુનિશ્રી કપુર વિજ્ય લુએ વિ. સં. ૧૯૬૪ માં સાધુ મહામંડળ લરવાનો વિચાર લોધણી સુકામે કર્યો હતો, પણ કેટલાક સાધુ વિકુદ્ધ હોવાથી તે કાય્યે બની શક્યું નહિ. વિ. સં. ૧૯૭૬ માં અમહાવાહમાં પોષમાસમાં અમહાવાહના સર્વ ઉપાશ્રયના સાધુએનું મંડળ બેગું કરવા વિચાર કર્યો હતો, અને પન્નયાસ કેસર વિજ્યલુએ તેમાં લાગ લીધો હતો, પણ શ્રી વિજ્ય નીતિસૂરિલુના વિચારમાં પાછળથી પરિવર્તન થયું, તેથી મંડળ લરવું બંધ રહ્યું. વિ. સં. ૧૯૭૮ ના પોષ માસમાં લારતીય

કુંચ્ચેસ અગર ભારત મહાસભા છત્રીસમી લરાઈ હતી, તે વખતે પણ પ્રયત્ન કર્યો હતો. પણ હજુ જૈન મુનિયેએ અને સૂરિયોની ધ્યાનમાં હાલની પરિસ્થિતિ બરાબર આવતી નથી, પણ જો આ પ્રમાણે ચાહ્યા કરશે તો આર્યસમાળયોના તથા ખીસ્તીયોના તથા અન્ય ધર્મીઓના હુમલાઓથી જૈનકેમની પડતી થશે, અને દુનિયામાં જૈનોનું નામ નિશાન પણ ન રહે એવો લય રહે એવું જૈન કેમના ઘટાડાથી જણાય છે, માટે હાલને હાલ જૈન મુનિયોએ આ તરફ ખાસ લક્ષ આપવાની જરૂર છે. મારાથી જેટલું બની શકે છે તેટલું હું કરું છું પણ સર્વ સૂરિયોએ અને મુનિયોએ આ તરફ ખાસ લક્ષ આપવું જોઈએ. ખીસ્તીયોનું સર્વ પાહરીમંડળ એકઠું થઈને કામ કરે છે. સર્વ જાતના હિંદુયોનું સંગઠન કરવા માટે સ્વામી શ્રેષ્ઠાનંદ, તથા મહન મોહન માલવીયા વિશે અધીક્ષરથ પ્રયત્ન કરી રહ્યા છે. જૈનાચાર્યો મુનિયેએ અને શ્રાવકોને સામાન્ય ધર્મ મતલેદની તકરારેને મોટું દૃપ આપીને હવે માંહેમાંહે લડયા કરશે અને સમયજાળ નહીં થાય તો તે અવિષ્યની જૈનકેમના ધિક્કારને પામશે. અને તેમણે વર્ત્માનમાં કરેલી ભૂલને સુધારે અવિષ્યમાં થશે નહીં એવી દશા આવશે. માટે જૈન શાસતનાયક આચાર્ય શ્રી વિજય કુમલસૂરિ, શ્રી વિજયનેમિસૂરિ, શ્રી વિજયસિદ્ધિસૂરિ, શ્રી સાગરાનંદસૂરિ, શ્રી વિજયનીતિસૂરિ, શ્રી વિજયન્દ્રસૂરિ, શ્રી કૃપાચંદ્રસૂરિ, શ્રી પ્રવર્ત્ક શ્રી કાંતિવિજયજી તથા મુનિશ્રી હંસવિજયજી તથા મુનિશ્રી વલલાવિજયજી, પ્રવર્ત્ક શ્રી કાંતિમુનિજી, શ્રી અજીતસાગરસૂરિ, પન્થાસ શ્રી હાનવિજયજી, મુનિશ્રી રામવિજયજી, શ્રી ભણિસાગરજી, શ્રી ગૌતમસાગરજી, તથા શ્રી સાગરચંદ્રમુનિ વિશે સર્વ સૂરિયોએ અને મુનિયોએ આવા સંઠટના સમયમાં એકજ થઈ ને પૂર્વાચાર્યોની પેઠે જૈનધર્મીયોની વૃદ્ધિ કરવા તથા જૈનશાસ્ત્રોનું રક્ષણ કરવા કટિબદ્ધ થવું જોઈએ અને પરસ્પરની ગુરુષીમતલેદની સામાન્યતકરારોને આગળ કરીને કુસ્પ

કલેશ ખંડનમંડનની પ્રવૃત્તિ હવે ન કરવી જોઈએ. એમ
હું સર્વ મુનિગણને પ્રાર્થું છું. ઉપર જણાવેલા સર્વસૂદ્ધિયો
અને સર્વમુનિયો ભારા પરિયયમાં આવેલા છે, તેઓને હું
પ્રાર્થીને ઉપરની ખાખતને ધ્યાનમાં લેવા ખાસ વિશસ્તિકદં છું.
મુનિશ્રી માણેકમુનિશ્રી તથા મુનિશ્રી લક્ષ્મિનારાજ તથા ન્યાય-
તીર્થ શ્રી ન્યાયવિજયલુ તથા મુનિશ્રી વિદ્યાવિજયલુ તથા મુનિશ્રી
પ્રાંતિવિજયલુ તથા વ્યાખ્યાનવાચ્યસ્પતિ શ્રીલખિધવિજયલુ તથા
શ્રી વિજયોદયસૂરી તથા શ્રી વિજયદર્શનસૂરી તથા શ્રી જંખુવિ-
જયલુ તથા પન્યાસ શ્રી મેધવિજય ગણ્ણી તથા મુનિશ્રી ખુદ્ધિ-
વિજયલુ વગેરે સાધુએ અમારા સમાગમમાં આવેલા છે અને
તે ધણ્ણા ઉત્સાહી છે. જે તેવા ચુંબક સાધુએ ધારે તે હાલની
જૈનકોમની પડતી સ્થિતિમાં કંઈક સુધારે વધારે કરી જૈનોની
ઉન્નતિ કરી શકે. એમોએ લાલાલજપતરાય અટે જૈનધર્મ પુસ્તક
લખવા માંડયું તે પહેલાં પંડિત લાલા હંસરાજ પંજાખી જૈને
ભારતકા ઈતિહાસ પુસ્તકમાં લાલાં લજપતરાયે જે આક્ષેપો
કર્યા હતા, તેને ઉત્તર આપ્યો હતો, તે એમોએ વાંચ્યો. હતો અને
તેમાં પણ તેમણે સાધુએને આ ખાખતપર લક્ષ હેવાની
સૂચના કરી હતી. તેથી એમો લાલાહંસરાજ જૈનપંડિતને
ધન્યવાદ આપીએ છીએ તેમણે ધણ્ણીજ સર્વ ભાવમાં મર્યાસ્થ-
પણ્ણાથી લાલાલજપતરાયના સાત આક્ષેપોને. ઉત્તર આપ્યો છે.
તે પુસ્તક વાંચવા જૈનોને ખાસ લલામણ કરીએ છીએ. લાલા-
લજપતરાય અને જૈનધર્મ તથા જૈન ખીસ્તી સંવાદ તથા
સિદ્ધાચલ નવાણું પ્રકારની પૂજા એ ત્રણ ત્રણ એમોએ વિ. સં.
૧૯૮૦ના ભાગ ઝાગણુમાસમાં પ્રાંતિજમાં લખ્યા, પ્રાંતિજના જૈન
સંઘે સેવા લક્ષ્મિનારાજની રાજ્યું નથી રથાનકવાસીનૈનો. અને
જૈનશ્વેતામથરમૂર્તિપૂજક જૈનો એ એ કોમો વચ્ચે પ્રાંતિજમાં
વીસ પચીસ વર્ષથી કુસંપ ચાલ્યો આવતો હતો. તેથી પ્રાંતિ-
જમાં ચૈત્ર સુદી ૧ ને રોજ ખાસ જૈનોને લેગા કરાવ્યા,

અને બંનેનું ચૈક્ય કરવાનું ભાગણ આપ્યું તેથી હાલ બંને
પક્ષના કેનો સંપીને વતેં છે. પ્રાંતિકથી ચૈત્રસુહિ ઉત્તીજે વિહાર
કરી મહુડી ગામમાં આવવાનું થયું, ત્યાથી માણસા થઈ વૈશાખ
વદ્દિમાં પેથાપુર આવવાનું થયું, પેથાપુરથી જૈન ધર્મ અને
ખ્રીસ્તીધર્મનો મુકાખલે. અને જૈન ખ્રીસ્તી સંવાદ એ એ
પુસ્તક અમહાવાદ અનુભૂતાર્થપ્રેસમાં મોઝલાવી દીધાં, અને
આશ્વિન માસમાં બંને પુસ્તકો છપાઈ ગયાં છે. બંને પુસ્તકમાં
જે કાંઈ અશુદ્ધિ રહી હોય તેનો પંડિત પુરુષો સુધારો કરશો
એમ પ્રાર્થું છું. આ પુસ્તકનાં પ્રુદ્ર સુધારવામાં પેથાપુર
નિવાસી શા. મોતિલાલ પાનાયંદ તથા પરીખ. રમણિકલાલ
ડાહ્યાલાઈ એ બંનેએ અમેને મદદ કરી છે.

ॐ અહું મહાવીર શાન્તિ: ૩
વિ. સં. ૧૯૮૦ આશ્વિન વિજયાદશમી.

મુ. પેથાપુર.
લે. બુર્જસાગર.

નિવેદન

સ્વ. પૂ. ચોગનિષ્ઠ આચાર્ય શ્રીમહુ બુદ્ધિસાગરસ્તુરિ-
જીએ વિ. સં. ૧૯૮૫ની સાલમાં સુરતના ચાતુર્ભાસ દરમિયાન
'જૈન ધર્મ' અને ખ્રિસ્તી ધર્મને 'મુકાખ્લેલો' નામનું પુસ્તિકા
લખી હતી. અનેણેના શાસન દરમિયાન ખ્રિસ્તી પાદરીએ
તરફથી પોતાના ધર્મના પ્રચાર ઉપરાંત હિન્દુ અન જૈન ધર્મએર
પ્રહારે અને ઓટા આક્ષેપે કરવામાં આવતા હતા. તેને
શાસ્ત્રીય જવાબ આપવાને માટે પ. પૂ. શ્રીમહુ બુદ્ધિસાગરસ્તુરિ-
જીએ આ પુસ્તિકા લખી હતી. વળી એ સમયે શ્રીમતી સ્ટીવન્સને
જૈન ધર્મ વિષે લખેલા પુસ્તકમાં જૈન ધર્મનું હાઈ સમજયા
વિના કરેલા કેટલાક ઓટા આક્ષેપે. અને અલિપ્રાયેને જવાબ
આપવા માટે 'જૈન ખ્રિસ્તી સંવાદ' નામની પુસ્તિકા પ. પૂ.
બુદ્ધિસાગરસ્તુરિજીએ પણ લખી હતી. ત્યાર પછી આ અને
પુસ્તિકાએ એક પુસ્તકદ્વારે પ્રગટ થઈ હતી.

શ્રીમહુ બુદ્ધિસાગરસ્તુરિજીએ તે સમયે કેવી પરિસ્થિતિ
પ્રવર્ત્તિ હતી તેને વાસ્તવિક ચિતાર પુસ્તકની પ્રસ્તાવનામાં
આપ્યો છે. પુસ્તકના લખાણુને સમજવામાં તે ખડુ ઉપયોગી
થાય તેમ છે.

ધ્યાનાં વર્ણેથી આ પુસ્તક મળતું ન હતું, એટલે એની
આ નવી આવૃત્તિ મંડળ તરફથી છપાવવામાં આવી છે. જિઝાસુ
વાચકેને તે ઉપયોગી થઈ પડશે એવી આશા છે.

લિ.

મુખ્ય.

સં. ૨૦૪૩

ભાઈશવાવદ-૧૦
તા. ૧૭-૬-'૮૭

રમણલાલ ચી. શાહ

પ્રમુખ,

શ્રી અધ્યાત્મ શાન પ્રસારક મંડળ
મુખ્ય * મહુરી

જૈનધર્મ અને ખ્રીસ્તિધર્મનો સુકાળો.

તેમાં

જૈન ધર્મની સત્યતા.

જૈન અને ખ્રીસ્તિના પ્રશ્નોત્તર

જૈન—એ મારા પ્રિય ભિન્નો! તમોએ આકાશમાં સૂર્ય તો હીઠો હશે!

ખ્રીસ્તી—હા બાઈ, પણ તે શાથી રહ્યો હશે?

જૈન—તે પોતાના સ્વલ્પાવથી રહ્યો છે. આ પ્રત્યક્ષ જે દેખાય છે તે તો સૂર્યનું વિમાન દેખાય છે. સૂર્ય તો વિમાનમાં એડા છે. વિમાનના પ્રકાશથી જગતમાં પ્રકાશ થાય છે.

ખ્રીસ્તી—ડીક. તમો કહો છે તે શાથી ખડ્દું માનીએ કે પોતાના સ્વલ્પાવથી સૂર્ય આકાશમાં રહ્યો છે?

જૈન—જેને સંપૂર્ણ જગતનું જ્ઞાન છે. જે નણુલેઠના લાવ પ્રકાશક છે, સર્વપ્રાણી માત્રના મનના વિચાર જાળુનાર છે, એવા તીર્થીકર જગવાનના કહેવાથી સત્ય જાણીએ છીએ.

ખ્રીસ્તી—તીર્થીકર, એટલે શું અને તે કેણું? તેનું કહેલું તમે કહો છો. તેમાં પ્રમાણ શું?

જૈન—જેને જગદ્રેષાદિ નથી અને સર્જે ભલાવે વર્તો છે તથા પોતે કર્મનો નાશ કરી કેવલજ્ઞાન પ્રગટાવે છે અને અષ્ટ મહાપ્રતિહાર્યના જે સ્વામી છે તે તીર્થીકર કહેવાય છે. તે ચતુ વિધ (સાધુ, સાધ્વી, આવક અને આવિકાર્પ) સંધની સ્થાપના કરે છે. તેમણે પ્રદેશિલાં સિદ્ધાંત-આગમ અને તેમના શિષ્યો ગણુધરે અને ગણુધરથી ચાલતો આવતો આચાર્યનો સંપ્રદાય તેના ઉપદેશથી અમે સત્ય જાણીએ છીએ કે સર્વ પદ્ધાર્ય માત્રનું જ્ઞાન તીર્થીકરને છે.

ખ્રીસ્તી—તીર્થોકર કેટલા હોય છે ?

જૈન—ઇ આરામાં ચોવીસ તીર્થોકર હોય છે.

ખ્રીસ્તી—આરામાં કેટલા હોય છે.

જૈન—ભાર. ઉત્સર્વીણીના ઇ અને અવસર્વીણીના ઇ.

ખ્રીસ્તી—આ જગતું પ્રલુબું ઈસ્તુએ અનાંયું તે અમો સત્ય જાળીએ છીએ.

જૈન—આ જગતું પ્રલુબું અને જગતું અનાંયું તે કથા પુસ્તકમાં છે તેનું પ્રમાણ અતાવો !

ખ્રીસ્તી—પ્રલુબુના પવિત્ર પુસ્તક આઈબલમાં લખ્યું છે.

જૈન—શું લખ્યું છે ? કેવી રીતે ? તે કહો.

ખ્રીસ્તી—પરમેશ્વરે પોતાના શષ્ઠવડે કરીને આકાશ અને પૃથ્વી નિર્માણ કીધાં અને આખી પૃથ્વી ધીમે ધીમે ઉત્પન્ન થાય તેવી તેની મરણ હતી. તેણે તો પહેલાંથી બધી વસ્તુએની સંખ્યા તથા આકાર નિર્માણ કર્યા હતા.

જૈન—શષ્ઠ કથાંથી ઉત્પન્ન થાય છે ?

ખ્રીસ્તી—મુખમાંથી શષ્ઠ થાય છે, તે શું તમે સમજતા નથી ?

જૈન—હા આઈ સમજુ તો છું, પણ માર્દ પુછવાનું રહેસ્ય એ છે કે, પ્રલુબુને મુખ હતુંને મુખવાળાને તો આંખ, કાન, નાક વિગેરે બીજુ ધંદિયો. હોય છે ત્યારે શરીર પણ તને ખર્દ કે નહીં ? તેવા વિચારમાં હું પડ્યો છું.

ખ્રીસ્તી—અરે વાહ ! શરીર વિના મુખ તે હોય ! માટે શરીર પણ તને ખર્દ.

જૈન—જેને શરીર હોય તને આકારવાનું કહેવાય કે નહીં ?

ખ્રીસ્તી—બેશક, આકારવાનું કહેવાય.

જૈન—ત્યારે તમારા આ પ્રમાણું મુજબ જગતું કર્તા પ્રલુબું આકારવંત થયો.

ખ્રીસ્તી—હા, આકારવંત માનવો તેમાં શું વિરોધ છે ?

જૈન—તમારા સવાલ જવાખ્યથી પહેલી પોથીમાં પાણું ૨૭ ગ્રામ ૫૭ માં તમો હેવનું બણું ન કરો છો તેમાં તમોએ કહ્યું છે કે, “ હેવ નિરાકાર આત્મા છે. ” તે તમારા પુસ્તક પ્રમાણે નિરાકાર અને તમો જે મોહેઊ સાકાર કહો છો તેમાં ખુલ્લો વિરોધ છે. આ વિચારવા જેવી વાત છે.

ખ્રીસ્તી—હ્યો લાઈ રહ્યું ત્યારે, હવે હેવને નિરાકાર માનીશું પછી તો કાઈ વિરોધ નથી આવતો ને !

જૈન—તમારા પવિત્ર લેખની વાતાં ઉપરથી છરેલા સુવૃત્તાંતો લાગ ૧ લો પત્ર ૭૭ અધ્યાય ૨૭ માં લખ્યું છે કે:—
“ મુસો સીના પર્વત ઉપર ચડયો ત્યારે પ્રલુષે કહ્યું કે, ત્રીજા દાઢાડી લગી લોકને તૈયાર કર, તેમકે તે દાઢાડે પ્રલુસીના પર્વત ઉપરથી સર્વ લોકના હેખતાં ઉત્તરશે. જે કોઈ પર્વતને અડકશે તેને પ્રલુસી મારી નાંખશે. ત્રીજે દિવસે રણસીંગડાનો મોટો અવાજ થયો. મુસો પર્વત ઉપર પ્રલુસી સાથે હતો ત્યારે પ્રલુષે કહ્યું કે, હે સુસા. હું તારો હેવ છું, મારા સિવાય થીજા હેવોને ન માનવા. મારે માટે ધરેલી મુર્ત્તિ હું ના કર, હું હત્યા ના કર, વલિયાર ના કર, મુસો ચાલીસ રાત દિવસ ત્યાં રહ્યો અને પ્રલુસી સાથે વાતો કરતો હતો. ” આ વાત ઉપરથી સ્પષ્ટ સમજય છે કે પ્રલુસી સાકાર હતા, તેમકે જે તેમ ન હોય તો સુસાની સાથે વાતચીંત શી રીતે કરે ! માટે હેવ નિરાકાર નહીં પણ સાકાર હતા એમ આથી સિદ્ધ થતાં હેવ “ નિરાકાર ” માનવામાં વિરોધ આવે છે.

ખ્રીસ્તી—એવાં અનુમાન કરવા ઉપરથી તો એમ સ્પષ્ટ કેમ માનીએ ! પરંતુ હેવ સાકાર છે એવું પ્રમાણ અમારા થીજા કોઈ અંધમાંથી બતાવી શકો છો ?

જૈન—હા. જુઓ પુરાતન રથાપનાનું તમારું પુસ્તક ક્ર્માંયાનો લવિષ્યવાહ પાણું ૮૬૭. તેમાં કહ્યું છે કે “ પ્રલુષે પોતા

નો હાથ કહાડી મારા ઉપર મુક્યો. વળી જુઓ હજકીઆલભવિષ્યવાહીનું પુસ્તક પાનું ૧૦૭૫ માં એમ લખ્યું છે કે” વંટો જીયાનો વાચુ ઉપરથી આંદ્યો, તેની વચ્ચમાં અન્ધિ તેમાં કાચ-મણીના જેવું તેજ છે. તેઓની વચ્ચમાંથી ચાર પ્રાણીઓની પ્રતિમા, તે હરેક પ્રતિમાના ચાર સુખ, અને ચાર ચાર પાંખ, પ્રલુના ગોરવની પ્રતિમાનો આલાસ નેજ મેં જેયો, અને હું ઉંઘે પડ્યો. જે મેં ઓલનારનો શાખ સાંભળ્યો એ વિગેરે સાકારપણું હેખવામાં બીજાં દષ્ટાંતો છે, અને નિરાકાર માનો છે. એ મોટા વિરોધની વાત છે.

શ્રીસ્તી—તમોને અમોએ કહ્યું એમાં શો વિરોધ આવે છે?
જૈન—અમોને તો કાંઈ પણ વિરોધ તથા હરકત આવતી નથી, પણ તમારા એક થંથમાં “નિરાકાર” અને બીજા થંથમાં “સાકાર” માનો છો. ત્યારે તમારાં એ પુસ્તકમાંથી પવિત્ર કહ્યું પુસ્તક સાચું માનવું, અને કહ્યું ખોદું માનવું, એવિચારવા જેવું છે.

શ્રી૦—પ્રલુ તો નિરાકાર છે, પણ તેની ધણી ભક્તિ કરે છે તેને હેખાવ આપે છે.

જૈન—અરે ! એ મારા મિત્રો, આ તસે શું ખોલ્યો છો ? તમને ઓલતાં જરાપણ વિચાર પડતો નથી, કે જેને આકાર ન હાય તે શી રીતે આંએ હેખાય ? અને આંએ હેખાય તે નિરાકાર કેમ કહેવાય ? માટે તમારા અલિપ્રાય ઉપર વિચાર કરતાંજ નિરાકાર તો કહેવાશો નહીં. વાર્ષ એતો સમજયા. હવે તમારા માનેલા પ્રલુએ કેટલા હિવસમાં જગતું ખનાંદું તે જણાવવા કૃપા કરશો ?

શ્રી૦—હા. આ વિષે તો અમો ખુલ્દો. ખુલાસો જણાવીએ છીએ કે, હિવસ પહેલો—પરમેશ્વરે કહ્યું કે, અજવાળું થા. ત્યારે અજવાળું થયું પછી અજવાળાને અંધકારથી જુદુ કહ્યું એટલે રાત હિવસ થયો. બીજો હિવસ—પ્રલુએ આકાશ ખનાંદું. ત્રીજો હિવસ—પાણીથી પૂઢી જુદી કરી તેમાં વનસ્પતિ તથા આડાને

ઝે આપનાર કીધાં. ચોથે દ્વિવસ-હીવસ અને વધું ને અથેં જ્યેાતિ કરી તારાઓને પણ અનાંયા. પાંચમો દ્વિવસ-પક્ષીઓ અને જગાચરે અનાંયા. છુટો દ્વિવસ-ચાલતા પ્રાણીઓ તથા ઢોરાને અનાંયા. પછી પરમેશ્વરે કહું કે આપણે પોતાના સ્વરૂપ તથા પ્રતિમા પ્રમાણે માણુસને અનાવીએ કે જે સર્વ પણ પક્ષીઓ ઉપર અધિકાર ચલાવે એમ ધારીને આહમ નામે પુરુષ અને હુવા નામની ખી અનાવી. એ રીત છ હીવસમાં ઉપર સુજબ જગતું પ્રલુએ અનાંયું.

જૈન—દ્વિવસ પહેલો (અને) પરમેશ્વરે કહું એ પદ (શાખ) ઉપરથી ખુલ્લું સમજાય છે કે, પરમેશ્વરે કહું ત્યારે તે સાંલળનાર ખીજું કોઈ પણ હોવું જોઈએ. અને તે સાંલળનાર પણ કાનવાળો હોવો જોઈએ. કેમકે કાન વિના સાંલળવું સંભવતું નથી તેથી તે પુરુષરૂપ હોવો જોઈએ. જો તમે દ્વિવસને કહું કે દ્વિવસ થા, તો એમ પણ કહેવાશો નહીં, કેમકે તેમ કહેશો તો દ્વિવસ પહેલાં સિદ્ધ ઠર્યો. ત્યારે તો દ્વિવસ અનાંયો. કહેવાય નહીં તેમજ દ્વિવસને કાન પણ નથી, માટે પ્રલુએ કોને કહું તે સમજતું નથી. વળી જો તમે એમ કહેશો કે, પ્રલુએ પોતાના પ્રત્યે એવો શાખ ઠર્યો તો તે ખીજ પ્રત્યે લાગુ પડશો નહીં એ વિરોધ આવે છે. વળી જુઓ ! દ્વિવસ તો સૂર્યના પ્રકાશથી થાય છે માટે દ્વિવસ પહેલાં સૂર્ય હોવો જોઈએ તો તેમ પણ નથી. કેમકે ઉપર અતાંયા સુજબ ચોથે દ્વિવસે જ્યેાતિ કરી એટલે સૂર્યાદિ અનાંયા અને દ્વિવસ તો પહેલે દ્વિવસે અનાંયો અતાંયો છે, માટે એ પણ સંભવતું નથી. ખીજે દ્વિવસે આકાશ અનાંયું કહું. તે ઉપર વિચાર કરતાં પ્રશ્ન ઉઠે છે કે, આકાશ એટલે ખાલી જગા. તો પહેલે દ્વિવસે આકાશ નહીં હતું અર્થાત્ ખાલી જગા ન હતી તો દ્વિવસ કયે ઠેકાણે રહ્યો ? માટે આકાશ પહેલાં દ્વિવસ સંભવતો નથી. કેમકે યત્ર યત્ર પ્રકાશ : તત્ર શત્ર આકાશ : એટલે જ્યાં જ્યાં પ્રકાશ છે ત્યાં ત્યાં આકાશ છે. વળી ઈશ્વરે છુઠે દ્વિવસે પુરુષ અને ખી અનાવી તે પણ હરેક રીતે વિચાર

કરતાં સંભવતું નથી માટે તે પણ ખોટું છે. પૃથ્વી, પાણી, વાયુ, અજિન વગેરે પહોંચી અનાવવાનું પ્રભુને કંઈપણ પ્રયોજન હોતું—સંભવતું-જણાતું નથી, અને છે પણ નહીં. માટે ઈશ્વરે જગત્ અનાંયું એમ જે તમારું કહેવું છે તે ખોટું અને મનોકલિપત છે.

ખ્રીસ્તી-મનોકલિપત કેમ કહેવાય, વિચાર તો કરો. જુઓને!
આવડું મોટું આ જે જગત્ હેખાય છે, પ્રત્યક્ષ છે, માટે તેનો અના વનાર અવસ્થય મહાશક્તિમાન કોઈપણ હોવો નોઈએ. તે ઉપરથી પણ સમજાય છે કે આ જગત્ પ્રભુએ અનાંયું છે.

જૈન—વાહ વાહ, શાનશક્તિવડે જરા ઉંડો વિચાર તો કરો, કે મંહ માણસ પણ પ્રયોજન વિના કંઈ કામ કરતો નથી તો। ઈશ્વર જેને કહેવામાં આવે છે તેને શું પ્રયોજન હતું કે આ જગત્ અનાવે અને જળ ગુંથે ? શું જગત્ અનાચા પહેલાં ઈશ્વરને ગમતું નહોતું અથવા પોતાને એવી જળ ગુંથવાની ઈચ્છા ઉપરન થઈ કે શું ?

ખ્રીઠી—હા, પોતાની ઈચ્છાથી શાખ્દબડે ઈશ્વરે જગત્ ઉપર કયું.

જૈન—ડીક લાઈ, તેને શી ઈચ્છા હતી ? વળી તેણે શાખ્દ વડે જગત્ અનાંયું કહેવામાં આવે છે તો હાં વડે અનાંયું એમ કેમ નહીં કહેવાય ? શરીરના અવયવોને ઉપયોગ કર્યા વિના કોઈપણ પહાર્ય અની શકવો સંભવતો નથી એ તમો કયાં સમજતા નથી કે અમારે તેણું વધારે વિવેચન કરી સમજવાનું પડે તેમ છે. લખવામાં હાથ, ચાલવામાં પગ, સાંલળવામાં કાન, સુંધવામાં નાક અને જોવામાં આંખ, એમ શરીરના સર્વ અવયવોવડેજ સર્વ કંઈ અની શકે છે. તે સિવાય અનતું નથી. એ ન્યાયે ઉપર મુજબ હાથવડે અનાચાનું કેમ ન સંભવે ? વળી તે ઈચ્છા પણ જોટલી મતુષ્યની હોય તોટલી અની શકે છે કે કેમ ? પુરુષ સ્ત્રીના સંગમવિના સંતતિને

અનાવી શકતો નથી. વળી કહેશો કે તેની શાણ્ડવડે અનાવવાની શક્તિ હતી તેથી અનાંયું, તો તે પણ ઓટું છે. તેવું પણ અનવું અશક્ય છે. વળી કારણે કાર્ય નિપજે એ સિદ્ધાંત છે છતાં તેમણે કાશણ વિના જગતું કેમ અનાંયું. રાગ દ્વેષાદિ ફર થયા હોય તેને પ્રલુબ કહેવાય એ કોઈથી ના પડાય તેમ નથી, તો વિચારો, કે જે પ્રલુબને ઈચ્છા થઈ, જગતું અનાંયું, તેપર સત્તા ચલાવી. તેથી તે રાગી થયો એમ સ્પષ્ટ થયું. જેથી કરીને તેને પ્રલુબ કેવી રીતે મનાય ? નજ મનાય. વળી જગતું અનાંયા પહેલાં તેની ઈચ્છા હોય એમ સંભવતું નથી, જે ઈચ્છા હોત તો તે વખતે અનાવત. વળી તમો કહો છો કે હુનિયા જે અની તેને છ હજર વર્ષનો આશરો થયો. ને પ્રલુબ તો અનાદિનો છે. આ ઉપરથી જણાય છે કે છ હજર વર્ષ પહેલાં પ્રલુબને ઈચ્છા સંભવતી નથી અને તે પહેલાં જગતું પણ નહોતું ? ત્યારે તે પ્રલુબ કયાંકયાં કામ કરતો હતો. તે પણ જણાતાં નથી. તેમજ વળી જે શક્તિમંત હોય તે તો ક્ષણું વારમાંજ ઈચ્છાનુસાર કાર્ય કરે, તેમ પણ તમારા પ્રલુબની ઈચ્છા થઈ, તથાપિ તેને જગતું અનાવતાં છ દ્વિવસ થયા. વળી તે પ્રલુબએ અખી વસ્તુના આકાર પહેલાંથી નજી કાર્ય કહેવામાં આવે છે; તો અમો પુછીએ છીએ કે, પ્રલુબએ આકાર તૌથાર કરી કયા ઠેકણે રાખ્યા ? કહાય તમો કહેશો કે પ્રલુબએ તે પોતાની પાસે રાખ્યા, તો પછી પેહેલાંથી વસ્તુએ નિષ્ઠ ઠરી. તો ઈશ્વરે જગતું અનાંયું એ ઓટું ઠરે છે.

ખ્રીસ્તી—પ્રલુબએ પોતાના હીકરા ઈસુને જગતુપર લોકોને પોતાનો મહિમા અતાવવા મોકદ્યો.

જૈન—શું ઈસુજ પ્રલુબનો હીકરે અને ખીજાં માણુસો નહીં ?

ખ્રીં—ના તેમ તો નહીં. ખીજાં માણુસો પણ પરમેશ્વરના હીકરા તો અરા.

જૈન—ત્યારે સર્વે મનુષ્યોની માર્ગક ઈસુ પરમેશ્વરના

દીકરા ઠર્યા. એકલા ઈસુ જ પરમેશ્વરના દીકરા છે એમ કહેવાશે નહીં,

શ્રી૦—ના. તેમ નહીં. ઈર ખરે.

જૈન—શો. ઈર ? તમારામત અમાણેજ જગતુમાં પેઢા થયેલા સર્વ ભનુષ્યો પરમેશ્વરના દીકરા કહેવાય તેમ ઈસુ પણ કહેવાય. અમોને તો કોઈ રીતે ઈર માલમ પડતો નથી. કારણ કે જે ખીના ઉદ્ઘટ્થી જે પુત્ર પેઢા થાય તે ખીનો સ્વામી અર્થાતુ તે પુત્રનો બાપ થાય તે અને ઉપર મુજબ સર્વ ભનુષ્યનો બાપ જગતુંત્પદ્ધ કર્તા તરીકે તમારામતે પરમેશ્વર એક છે, માટે તમારા કહેવા મુજબ ઈર માની શકાય તેમ નથી. વળી પરમેશ્વરને ખી નથી અને તેમ નથી તો ઈસુ દીકરો પણ શી રીતે કહેવાય ? ઈસુની મા મરીયમ હતી તેનો જે સ્વામી હોય તે તેનો બાપ કહેવાય. પરંતુ મરીયમ પરણી નહોતી ત્યારે તે તેનો બાપ કેમ કહેવાય ?

શ્રી૦—અરે ! એતો ઈસુ પ્રલુનો દીકરો હતો. અને તેના બાપ પ્રલુ હતા.

જૈન—મેહેરથાન, ત્યારે તો પ્રલુ, ઈસુની મા મરીયમ તેના સ્વામી ઠરે છે.

શ્રી૦—મરીયમનો સ્વામી પ્રલુ કહેવાય નહીં, કેમકે જગતુમાં જેટલા પુરુષો તેટલા દીકરા અને જેટલી ખીએ. તેટલી દાકરીએ. પ્રલુની છે, માટે મરીયમ પણ પ્રલુની દીકરી છે.

જૈન—એ વાતની તમારા મત અમાણે અમે કથાં ના પાડીએ છીએ પરંતુ પ્રલુની પોતાની દીકરી મરીયમ અને તેને પેટે પોતાના દીકરા ઈસુનો જન્મ પ્રલુએ આએઓ, ત્યારે હવે તે કેવું સગપણ થયું તેની અમને સમજ પડતી નથી, તમો વિચાર કરી કહો.

શ્રી૦—કુંવારી કન્યાને પેટે પ્રલુના મહિમાથી ઈસુ જન્મ્યો. તેમાં શી હરકત ?

જૈન—હારો કુંવારી કન્યાને પેટે પ્રલુના મહિમાથી દીકરા થાયો તેમાં અમારે કાંઈ લેવા હેવા નથી, પણ પ્રલુએ કુંવારીને પેટે હૈમ જન્મ આપ્યો? તેનું શું કારણ? કહાચ તમે એમ કહેશો કે, મરીયમ પવિત્ર આત્મા હતી. તેવી બીજી કોઈ સ્ત્રી જગતુમાં નહોંતી. તેથી તેના પેટે જન્મ આપ્યો. પણ જેનો પવિત્ર આત્મા હોય તેને અપવિત્રના સંગમથી અપવિત્ર પણું આવતું નથી, વળી પવિત્ર વસ્તુ અપવિત્રને પણ પવિત્ર છરે છે. એ ના પડાય તેમ નથી કેમકે જો એમ ન હોય તો તમારાજ ભત પ્રમાણે ઇસુ જે પવિત્ર તેના સંગમથી તેનાં લુગડાં પવિત્ર થયાં તેથી તે ખડું ઠરે છે, તો પવિત્ર ઇસુને પરણેલી સ્ત્રીના પેટે જન્માપ્યો હોત તો તેમ કરવાની પ્રલુની શક્તિ શું નહોંતી? અને તેમ કચું હોત તો લોકમાં પણ યુક્તિયુક્ત કહેવાત.

ખ્રીસ્તી—કુંવારી કન્યાને પેટે પ્રલુએ ઇસુને જન્માપ્યો. તેથી લોકેને આશ્ર્ય થાય, અને ચમત્કાર પામે, પરમેશ્વરનો મહિમા વધે અને તેનો દીકરો કહેવાય, માટે કુંવારીના પેટે પ્રલુએ ઇસુને જન્મ આપ્યો.

જૈન—સારુ સાહેખ! પરમેશ્વરને ચમત્કાર ખતાવવાનો આ તમારા ભત પ્રમાણે રહ્યો સારો સુજાયો હશે. જગતુક્તા પોતે અને તેને વળી ચમત્કાર ખતાવવાની અગત્ય! આ પણ એક આશ્ર્યજ, જો ચમત્કાર ખતાવીને માનતા વધારવાની અને લોકેમાં મનાવા પૂજાવાની તમારા ભત સુજાય પ્રલુને અગત્ય હોત તો તે ચોતે પર્વત જેવડું રૂપ ધરી તારા જેવડા ડોળા કરીને હુનિયામાં ઝરી લોકેનાં હુઃખ હારિદ્ર ફરૈ કરતા રહ્યા હોત તો તેથી સર્વ લોકો ષેશક ચમત્કાર પામત અને તેથી કોઈ પણ માણુસ તમારા માનેલા પ્રલુને ભાન્યા વગર રહેત શું? અથવા સર્વલોક માનતા શું પ્રલુભાં તેવી શક્તિ નહોંતી? વળી ક્ષમા ચાહી પુછવાની રજા લડું છું તે, પ્રલુએ મરીયમને

એટે ઈસુને જન્મ આયો। જ્યારે તે ગલ્ઝમાં કેટલાઈ હિવસ રહ્યા હોવા જોઈએ અને ગલ્ઝમાં મળમૂત્ર વિના ખીજી આહારનો। સાંભવ નથી તો તેવો આહાર પવિત્ર આત્મા ઈસુને કેમ ધટે! તમે કહેશો કે, ગલ્ઝમાં પરમેશ્વરના મહિમાથી તેવો આહાર કરતો નહોતો, તો તેઓએ મોટા થયા પછી માણુસનો મેલ; લીંટ ઈત્યાદિલક્ષણ કરનાર માછદીએનું લક્ષણ કેમ કચું?!

ખ્રીસ્તી—સાંભળો, પ્રભુ તો ન્યાયી ને સર્વશ છે તે પોતે હુનિયામાં પર્વત જેટલું રૂપ ધરીને આવે તો સ્વર્ગમાં ખાલી જગ્યા રહે માટે તેવું રૂપ ધરીને આજ્યા નહીં, અને પોતાનો મહિમા હેખાડવાને વાસ્તે કુમારી મરીયમને એટે ઈસુને જન્મ આયો.

જૈન—ન્યાયી અને સર્વશપણુનો તમે ને ક્રીકો તમારા પ્રભુમાં ધરાવો છો તે વાસ્તવિક હીસતું નથી. કેમ કે, જ્યારે ઈસુને એ હાથે તથા એ પગે ખીલા ઠોક્યા ને વધસ્થંબ ઉપર અડાવી તેની આગળ તેના પ્રતિપક્ષી જોશીએએ કણું કે “જો તું પ્રભુનો હીકરો હોય તો વધસ્થંબ ઉપરથી ઉત્તરીને જ્માવ અને હે મંહીરના પાડનાર! તું પોતાને બચાવ. તેં આંધળા પાંગળાને બચાવ્યાં તો હવે પોતાને કેમ બચાવી શકતો નથી?” આ ખરું છે તો અમે પુછીએ છીએ કે, ઈસુને ક્રાંસી હીધી તે ન્યાયથી કે અન્યાયથી? કહાય તમે અન્યાયથી હીધી કહેશો. તો પ્રભુ શું નહોતો જાણતો કે મારા હીકરા ઉપર અન્યાય શું નહોતો હતો. તો તેમને તેણે કેમ મારી નાખ્યા નહીં. વળી કહાય તમે કહેશો કે ઈસુને ક્રાંસી હીધી તે ન્યાયથી હીધી માટે પરમેશ્વરે તેના શત્રુએને મારી નાખ્યા નહીં, તો અમે પુછીએ છીએ કે ઈસુએ પરમેશ્વરની લક્ષિત કરી તેનું શું ક્રણ મજયું? આ જોતાં કાંઈ નહીં. વગેરે ધણુ.

હાથો આવે છે, મારે પરમેશ્વર કેઈને ન્યાય અને અન્યાય કરતો નથી અને સર્વશપણું તમારા પ્રલુભાં ઘટતું નથી. કેમકે સર્વશ હોત તો ઈસુને હુઃખ આપનાર લોકોને પ્રલુચે જન્મ કેમ આપ્યો ? શું તેને માલમ નહોંતું કે આ હુણ્ટો મારા હીકરા ઈસુને હુઃખ આપશો. જો તે સર્વશ હોત તો એમ થવા હેતજ કેમ ? આ ઉપરથી ઈશ્વરને જવિષ્ય કાળનું જાન તો નહીંજ હતું એમ સિદ્ધ થતાં તમારો માનેલો જગતુકર્તા ઈશ્વર સર્વશ પણ હરતો નથી.

ખ્રીસ્તી—ઈશ્વરે ઈસુને હુઃખ પડયું તે જાણ્યું અને તેને પાછો કબરમાંથી ઉઠાડ્યો.

જૈન—ઠીક, પહેલાં મર્વા હીધો અને પણી ઉઠાડ્યો. મરી ગયેલો માણુસ ઉઠતો નથી તે વાત સવેં બાળગોપાળ પણ જાણું છે, કેઈથી અજાણ્યું નથી છતાં આ તમે શું ખોલ્યા ? જો કબરમાંથી ઉઠાડ્યો એ તે વિચારદ્વા જેવી વાત છે. વળી ઈસુને હુઃખી જાણીને પ્રલુનો આવવાનો વિચાર હોત તો વધસ્થંબ વખતે કેમ આવ્યો. નહીં ? શું તે તે વખતે કામમાં હતો કે માલમ ન પડયું ? વળી ઈસુ વધસ્થંબ ઉપર ચહેરો તે વખતે સર્વ લોકના હેખતાં પ્રલુ આવ્યો. હોત તો શું પ્રલુને લોકો આજી પડત કે તે વખતે આવ્યો નહીં, ના તેમ નહીં. જો તે વખતે આવ્યો હોત તો લોકોને પ્રલુની સાચી શક્તા હેઠળત, પણ તેમ હોય જ કેમ !

ખ્રીસ્તી—અરે જૈન લાઈએ ! હું તો ખૂખ ઉંડાવિચારમાં પડી ગયો. મને તો કાંઈ સમજતું નથી કે આ શું હશે !

જૈન—લાઈ ધીમે ધીમે ધ્યાન હેશો. તો અધુચે સમજશો. જણાવશો. કે ઈસુમાં પ્રલુના જેટલું પરાક્રમ અને જાન હતું કે નહીં ?

ખ્રીસ્તી—પ્રલુના હીકરા પ્રલુના જેવાજ હોય તેમાં તે શું પુછતા હશે ? એમ કાંઈ એછાપણું હોય નહીં એ સર્વ લોકો

સમજે છે. કેમકે ખાપ કેવા બેટા અને વડ તેવા ટેટા એ કોણું જાણુતું નથી.

જૈન—હીક, ત્યારે સાંલળો. ઈસુ જ્યારે એક ઠેકાણેથી બીજે ઠેકાણે જતા હતા ત્યારે રસ્તામાં તેમને બુખ લાગી. એવામાં અંજુરનું આડ હેઠયું, ત્યારે તે તેની પાસે ગયા જોયું તો તે અંજુરના આડપર ફળ નહોતાં, કેમકે તે અવસરે ઝતું નહોતી. ત્યારે ઈસુએ તેને શ્રાપ આપ્યો કે તું બળીને લસમ થઈ જ. ત્યારે તે બળીને લસમ થઈ ગયું.

ખ્રીસ્તિ—અરે જૈન ! આમાં તમે શું કહેવા માગો છો ? ઉપર જે ખાલી વાત કષી તેમાં કાંઈ સાર તો આવ્યો નહીં માટે કહેવાનું હોય તે કહો.

જૈન—અરેરે ! કહેવાનું તો ધણુંએ છે. તમો કાન ફર્દિને સાંલળો. ઈસુ સર્વજ હોત તો તેને પ્રથમથીજ ખખર પડત કે તે અંજુરના આડ ઉપર ફળ નથી, વળી સહજ પણ મતિ અનુસાર વિચાર કીધો. હોત તોપણું ખ્યાલમાં આવત કે ઝતું નથી તેથી આડ ઉપર અંજુર હશે નહીં. છતાં તેમાંનું કાઈ જણ્યું નહીં અને અંજુરના આડ પાસે ગયા. ત્યારેજ માલમ પડયું કે તેના પર ફળ નથી. વળી તેણું અંજુરના આડપર કોપ કરી તેને શ્રાપ ફર્દિબાળી લસમ કર્યું. ત્યારે તેનામાં શાંતગુણ જતાં વિષમપણું (કોધ) ઝતું તે ખુલ્લું હેખાય છે. વળી તેનામાં લસમ કરવાની શક્તિ હતી તો ફળવંત કરવાની શક્તિ કેમ ન હોય ? જે તેમ હોત તો તેણું તે આડને ફળવંત થવાનો શ્રાપ (આશીર્વાદ) હેવો જોઈતો હતો કે જેથી તેની પોતાની બૂખ ભાગત અને બીજા લોકો પણ અંજુર ખાત, આવું લાલહાયક કામ નહીં કરતાં ઉલટું કામ શા વાસ્તે કીધું ? આ ઉપરથી એમ ઠરે છે કે તેનામાં કાંઈ જાનનો લવક્ષેશ અર્થાત્ સર્વજપણાનો લવક્ષેશ માત્ર હતો નહીં અને તેથી તેનો પરમેશ્વર પણ અજાની ઠર્યો, કેમકે તમોચેજ કર્યું છે કે પ્રભુના દીકરા ગ્રલુના જેવાજ.

ખ્રીસ્તી—પ્રભુ તો અદેશી છે તે સર્વ મનુષ્ય ઉપર હ્યા રાખે છે માટે તે ધ્યાન મોટો છે.

જૈન—તમારા માનેલા પ્રભુ સંખ્યાધી વિચાર તો કરો કે દ્વેષ રહિત અને હ્યાવંત હુવે શી રીતે કહેવાય ? એમ તો ડરતું નથી

ખ્રીસ્તી—શાથી એમ કહો છો ? તેમાં શું પ્રમાણ છે, તે બતાવો. તમારા મનથીજ કહોછો કે શું ?

જૈન—અરે જુઓ તમારાજ પુસ્તક. અમારા મનથી અમે કાંઈ કહેતા નથી. તમારું પુરાતન સ્થાપનાનું પુસ્તક પત્ર ૯૨૫ અદ્યાય ઉંડ માં લગ્યું છે કે, “પ્રભુના હુતે આ સુરની છાવ-છૂંમાં ૧૮૫૦૦૦ માણુસોને મારી નાખ્યા વળી બીજુ પ્રમાણ-ઇરમયાના લવિષ્યવાઢ પાના ૯૬૮ માં લગ્યું છે કે, જે લોકો મને છોડીને અન્ય હેવોની આગળ ધૂપ ખાળશે તથા પોતાના હાથીના કામોનો અંજન કરશે તેઓને હુઠપણુંને લીધે મારા ન્યાયાશાસન કરીશ.

ખ્રીસ્તી—તેમાં પ્રભુને શું કહેવાનું છે ?

જૈન—જુઓ, પ્રભુના હૃતે એક લાખને પંચાસીહજનર માણુસોને મારી નાખ્યા. મરનારાઓએ પ્રભુનો શો અન્યાય ઝીધો હતો ? પોતાના રજની સેવા ખજદવા તેમને વડવું તે ન્યાય છે, તેમાં મરનારાઓનો શો વાંક હતો તે બતાવો. તે માણુસોપર પ્રભુની હ્યા હોતા તો પ્રભુના હૃત કેમ મારે ! વળી બીજા હેવો આગળ ધૂપ કરનારાઓ ઉપર પ્રભુનો કોપ થયો. તેથી તે કોધી દ્વિષાળું થયો, વળી તમે કહેશો. કે પ્રભુએ બીજા હેવોની આગળ ધૂપ કરવાની મનાઈ કરી હતી અને તેમણે બીજા હેવો આગળ ધૂપ કર્યો. પ્રભુનો કાયહો માન્યો. નહીં તેથી તેમના ઉપર કોધ થયો. એમ કહેવું પણ અયુક્ત ઠરે છે. જેમકે, પાંચ છોકરાઓનો કોધ બાપ છે તેણે પોતાના છોકરાઓની આંખો. ઝોડી નાખીને કહ્યું કે, તમે ધરની આગળ આંગણામાં રહેલા આડને અડકશો. તો તમને તરવારથી મારી નાખીશ. બીજારા છોકરા

આંખો નહીં હોવાથી ઝાંક્ણાં મારતાં મારતાં તે જાડને અડકી ગયાં
તેથી તેના પિતાએ તે છોકરાએને મારી નાખ્યાં તેમ પ્રલુએ
પણ બીચારાએને અજાની ખનાવ્યા, અને કણું કે તમે બીજા
હેવોને માનશો નહીં, અજાનતાનેલીધે તેમણે ધૂપ કીધો અને
માર્યા ગયા. જો પ્રલુએ પ્રથમ તેમને જ્ઞાન આપ્યું હોત તો
બીજા હેવો ખોટા છે અને પ્રલુજ સવ્ય જગતુના કર્તાં છે, તેમ
જાણીને બીજાનું નામ પણ તે લોકો લેત નહીં. પણ બીચારાએએ
અજાનતાને લીધે અન્યહેવોને ધૂપ કર્યો, તેમાં ભૂલ કરવનાર
અજાન છે તો અજાનને પ્રલુએ સજ કરવી તે ઢીક છતાં તેઓને
કેમ કરી ? તે પણ વિચારવા જેવું છે. વળી બીજા હેવો કહ્યા તે
જગતું ખનાંયું તેમાં આંધ્યા એટલે બીજા હેવો પણ પ્રલુએજ
ખનાંધ્યા તો તેમની પૂજા ધૂપ લોકો કરવા લાગ્યા. જો પ્રલુએ
બીજા હેવો નહીં ખનાંધ્યા હોત તો લોકો ધૂપ કરતજ
નહીં અને પ્રલુને કર્દી આંખ કરવાનો વખતજ આવત નહીં.
આ બાખતમાં સજજનલોકો પક્ષપાતરહિત મનમાં વિચાર
કરો કે કોની ભૂલ છે ? પ્રલુની ભૂલ કે માણસેાની ભૂલ ?
વિચાર કરતાં પ્રલુની ભૂલ કે ખનાંધ્યા ને તેને સંખંધે મારવા
પડ્યા. આથી તમારા પ્રલુમાં દ્વેષભાવ પણ ઠર્યો.

ખ્રીસ્તી—અન્ય હેવોને ધૂપ કરવો, તેની પરમેશ્વરે ના કહીએ.

નૈન—અન્ય હેવોને ધૂપ કરવાની પ્રલુએ શા કારણુથી
મનાઈ કરી છે ?

ખ્રીસ્તી—બીજા હેવોને ધૂપ કરવાથી પરમેશ્વરનું મોટાધ્યપણું
રહેતું નથી માટે ના કહી છે, કે બીજા હેવોને ધૂપ કરવો નહીં

નૈન—સૂર્યના સામું ઉલોરહી ખોણોલરી તેના સામીકોઈ
ધૂળ નાએ તેથી શું સૂર્યની મોટાધ્ય જતી રહે છે ? ના, નથી
જતી રહેતી. વળી કોઈ છાખડીથી સૂર્યનું તેજ ટાકી શકશો ? ના
નહીં ટાકી શકે. ત્યારે શું બીજા હેવોની પૂજા કરવાથી પ્રલુની
મોટાધ્ય જતી રહે છે ? ના નથી જતી રહેતી. ત્યારે હવે કહે
કે બીજા હેવોને ધૂપ કરવાની કેમ ના કહી.

અરીસ્તી—તેઓ બીજા હેવોની પૂજા બંધ નહીં કરે તો પ્રભુ માટે છે તે શાથી જણાય ? તે વાસ્તે બંધ કરી.

જૈન—અમે ઉપર કુણું તેમજ બીજા હેવોને બનાવનાર પણ પ્રભુ ઠથો; તો તે તમારો પ્રભુ તો બીજા હેવોને હેવ તે માટે એ સિદ્ધજ છે છતાં વળી અન્ય હેવોની પૂજા બંધ કરવાનું શું કારણું ?

અરીસ્તી—બીજા હેવો પ્રભુના કાયહામાં નથી તેથી તેની પૂજાની મનાઈ કરી છે.

જૈન—ત્યારે અન્ય હેવોને પ્રભુના ઉપર કોધ ચઢતો હશે કે નહીં ? કેમકે પોતાની પૂજા બંધ કરી માટે.

અરીસ્તી—હા, કોધ ચઢે પણ પ્રભુના સામે તેમનું શું ચાલે ! કેમકે પ્રભુ બણવાન છે.

જૈન—અન્ય હેવો ઉપર તમારા માનેલા પ્રભુને કોપ થાય છે કે નહીં ?

અરીસ્તી—અન્ય હેવો ઉપર પ્રભુને કોધ ચઢે છે.

જૈન—ઠીક ત્યારે અન્ય હેવો તથા તેની પૂજા કરનારા ઉપર તમારા માનેલા પ્રભુને કોધ ચઢતો હશે પરંતુ તેમાં પ્રભુથી થોડી શક્તિવાળા પુરુષોને તે કોધ કુળ આપતો જણાય છે પણ બીજા હેવો તો પ્રભુ કરતાં અધિક શક્તિવાળા હશે તેથી બીજા હેવોને પ્રભુને કોધ શું કરી શકે ? કાંઈ નહીં, કેમકે બીજા હેવોની લક્ષ્ણ કરનારને માર્યા કહેવાય છે પણ હેવોને કાંઈ કરી શક્યા જણાતું નથી. આમ હોવાથી વિચારવાનું એ રહે છે કે, બીજા હેવો તમારા માનેલા પ્રભુ કરતાં અધિક શક્તિવાળા કરતાં પ્રભુની પૂજા કરનારને હુઃખ હે એ કેમ ના પાડી શક્યા ? અને જે એમ હોય તો માણુસોની કોની લક્ષ્ણ પૂજા કરે ? જે પ્રભુની લક્ષ્ણ કરે તો અન્ય હેવો મારી નાખે. આ તો એકતરફ વાધ અને એક તરફ નહીં એવા ન્યાયથી મનુષ્યોએ કોની લક્ષ્ણ પૂજા કરવી અને કોની નહીં કરવી એ મારી વિટંબનાની

વાત કેવું હીસે છે. અને મારા ખ્રીસ્તી લાઇઓ? વિચાર કરો કે હવે શું કરવું. જે કોધવાનું અને રાગદ્વંષાહિથી લરેલા હોય તેવા હેવો. અગર પ્રભુ કહેવાતા હોય તો તેથી વળવાનું શું? કેમકે પોતા પાસે જે વસ્તુ નથી તે બીજાને શી રીતે આપી શકનાર છે? માટે ખૂબ વિચાર કરો. અરે સત્ય હેવ તીર્થોકર અગવાનને અહૃણું કરો.

ખ્રીસ્તી—નહીં, નહીં, સાંભળો. પ્રભુજ મોટો છે અને તેનું ધાર્યોજ થાય છે. જુઓ; પ્રભુ મનુષ્યનું આયુષ્ય પચીસ; પચાસ કે સો વર્ષનું નિર્માણ કરે છે તે પ્રમાણે તે જીવે છે; પછી મરી જાય છે. અન્ય હેવોથી મનુષ્યનું આયુષ્ય તુટતું નથી.

જૈન—તેમાં પ્રમાણ શું?

ખ્રીસ્તી—પુરાતન પુસ્તકો જુઓ.

જૈન—કેઈ ઠેકાણે પ્રભુએ મનુષ્યનું આયુષ્ય બાંધ્યું હોય એમ જોવામાં આવતું નથી. માટે આયુષ્ય બાંધનાર ઈશ્વર કહેવાય નહીં.

ખ્રીસ્તી—સરે માણસો. પાપની અવસ્થામાં જન્મે છે એ ખડું ને?

જૈન—મનુષ્ય પહેલાંથી પાપની અવસ્થામાં જન્મે છે એ ખડું છે, અને તે ઉપરથી પાછલા જવમાં તે મનુષ્યે પાપ કીધેલું તે સિદ્ધ થાય છે, નહીં તો પાપ સહિત કેમ જન્મે? માટે પુનર્જન્મ, જીવને કર્મનાવશથી કરવો પડે છે તે સત્ય છે અને જીવને કર્મ પણ અતાહિ કાળથી લાગી રહ્યું છે તે પણ સત્ય છે.

ખ્રીસ્તી—જગત્માં એકજ હેવ છે. બીજ હેવો. નથી.

જૈન—હેવ એક નથી પણ ધણા છે. એવું તમારા પુરાતન સ્થાપનાના પુસ્તકપરથી સાણીત થાય છે. જુઓ. તમારા પ્રભુએ લોકોને કણું કે મારા વિના બીજ હેવોની પૂજા ધૂપ કરશો તેને હું મારી નાખીશ અને હુઃખ આપીશ. આથી બીજા

દેવો સિદ્ધ ઠરે છે. જુઓ। જૈનોના અંથો-સંગ્રહણી, જંબુદ્ધીપ
પજતી, પજવણું વિગેરે.

ખ્રીસ્તી—જૈવો માણસને આત્મા છે તેવો પશુને નથી.
એમાં કેર છે તેથી પશુનો આત્મા પ્રલુને એળખી શકતો
નથી, માટે તેને જીવ કહેવાય છે અને મતુષ્યાત્મા, પ્રલુને
એળખી શકે છે.

જૈન—પશુને પણ જ્ઞાન હોય છે. જેમકે તે ધાસ ખાય છે.
પણ પત્થર ખાતો નથી, તેઓ પોતાના વાછરડાને ધવરાવે છે અને
ઓળ પશુના વાછરડાને ધવરાવતાં નથી. વળી કોઈ તેને લાકડી
લઇને ભારવા જય છે તો તે નાશી જય છે, સારું એટું સમ-
જવાની તેનામાં જ્ઞાનશક્તિ છે. માટે મતુષ્યમાં આત્મા છે,
તેમજ પશુમાં પણ આત્મા છે. મતુષ્યને પશુ કરતાં જ્ઞાન
વિશેષ હોય છે, કારણું પશુને વિશેષ કર્મ લાગેલાં હોય છે.
જેમ જેમ કર્મનો નાશ-એછાપણું તેમ તેમ જ્ઞાન વિશેષ પ્રગટે
છે, પરંતુ આત્મા તો સર્વાના સ્વરખા છે.

ખ્રીસ્તી—પ્રલુના પુત્ર ઈસુ જૈવો આ હુનિયામાં ઓળે
કોઈ થયો હોય એમ દેખાતું નથી.

જૈન—પ્રલુના પુત્ર ઈસુએ જે કામ કર્યાં તે વિચારવા
લાયક છે, તેના જૈવો હુનિયામાં ઓળે કોણ કહેવાય વાર્દું?

ખ્રીસ્તી—તેનાં શાં કામ વિચારવા લાયક છે. આવો શાખ્દ
શા કારણે એલયા?

જૈન—યરૂસાલેમમાં પોતાના શિષ્યો સાથે લોજન કર્યા
પછી ઈસુએ ઉઠીને એક અંગુષ્ઠો લઈને પોતાની કર્મરે વીંટાળ્યો,
ને એક વાસણુમાં પાણી લઈને પોતાના શિષ્યોના પગ ધોવા
લાગ્યો, અને કર્મરે વીંટાળો રૂમાલથી પગ લુંછી નાખવા લાગ્યો。
જ્યારે તે પિતર પાસે આવ્યો ત્યારે પિતર એલયો કે, મારા
પગ તમારે ધોવા નહીં, કારણ કે પિતર સમજતો હતો કે પગ
ધોવા એ ચાકરનું કામ છે. ઈસુ આપણું પગ ધોવે એ અધિત્ત

છે. પછી ઈસુએ પિતરને કહ્યું કે, જો હું તારા પગ ન ધોડિં
તો તું મારો આજથી શિષ્ય નહીં. એમ કહ્યા પછી ઈસુ પાસે
તેના શિષ્ય પિતરે ખુશીથી પગ ધોવરાવ્યા. ઈસુનો શિષ્ય યહુદા
હુષ હતો. અને તે ઈસુનું ખરાખ હચ્છતો હતો, તો પણ ઈસુએ
ચહુદાના પગ ધોયા. સંઘળા શિષ્યોના પગ ધોઈ રહીને ઈસુ સર્વ
શિષ્યોની જેડે વાતો કરવા લાગ્યો. હવે યહુદા હુષ છે,
એ હુષ લોકોને લાવશે અને તે હુષ લોકો મને પકડીને મારી
નાખશે, અને ઈસુ શિષ્યોની સાથે લોજન કરતાં બોલ્યો કે, હે
શિષ્યો ! તમારામાંનો એક હુષ મને લોકોના હાથમાં સોંપશે
અને તે લોકો મને મારી નાખશે. આ સાંભળી અધા શિષ્યો
દીલગીર થયા. પિતર બોલ્યો કે, શું તે હું છું ? ચોહાને પુછશું
કે, તે હું છું ? ચોહાન પોતાનું માથુ ઈસુની છાતીપર લગાડીને
બઠો હતો. પિતરે તેને ઈસારે કીધો કે, તો એ હુષ લોકોને તમારું
ઠેકાણું ખતાવવાનો. છે. ત્યારે ઈસુએ કહ્યું કે મારી સાથે
રોટલી બાળે છે તે, રોટલી બાળનાર યહુદા ઈસકારીયત હતો.
તેણે : ઈસુ સાથે પોતાની રોટલી બાળી હતી. પછી ઈસુએ યહુદાને
કહ્યું કે, તારે કે કરવું હોય તે કર. ત્યારે યહુદા ઉઠીને બહાર
ગયો. અને હુષ માણુસોના ચાકરો લેઇને ઈસુને પકડવાને
વાડીમાં આવ્યો. ઈસુ, વાડીમાં પિતર, ચાકુખ અને ચોહાન
એ ત્રણ શિષ્યો સાથે હતો. ઈસુએ પગે પડીને ગ્રલુની
પ્રાર્થના કીધી. યદ્દસાલેમના અલિમાની લોકોના ચાકરો
આવ્યા. પિતરે તરવાર લઈને એક હુષ માણુસનો કાન કાપી
નાખ્યો. હુષ લોકોની પાસે ઈસુને સુકીને સંઘળા નાસી ગયા.
પછી હુષ લોકોએ હોરડાવતી ઈસુના હાથ પગ બાંધ્યા, અને
યદ્દસાલેમમાં લઈ ગયા. ઈસુ તેઓની સાથે ઘેટા જોવો નરમ થઈ
ચાલ્યો. હુષ અલિમાની લોકો ઈસુને ધિઃઝારતા હતા, તે ઈસુની
રાહ જેતા હતા. ઈસુ આવે કે તુરતજ આપણે તેને (ઈસુને)
મારી નાખાવીશું. વાડીવાર પછી હુષ ચાકરો ઈસુને લઈ હવેલીમાં
આવ્યા. તેને જોઈ હુષ લોકો ખુશી થયા, તેઓએ તેને એરડાની

વચ્ચમાં જિલો રાખ્યો, અને તેનું અપમાન કર્યું. તેઓએ ઈસુને પુછ્યું કે, હું પરમેશ્વરનો પુત્ર છે? એટલામાં પિતર, ઈસુનો જે શિષ્ય હતો તે ઈસુની શોધ કરતાં કરતાં ત્યાં આવી પરસાળમાં ગયો. ત્યાં હુણ્ટ ચાકરે એસીને તાચ્યા કરતા હતા. ત્યાંથી ખીજા એરડામાં જવાનું બારણું ઉધાડું હતું; તેમાંથી પિતર ઈસુને જોતો હતો. તે વખતે એક હાસીએ તેને કહ્યું કે, હું પણ ગાલીલના ઈસુ જોડે હતો. ત્યારે પિતરે જવાણ હીધે કે, અરે બાઇ, હું તેને એળખતો પણ નથી. એક વખતે ઈસુ કાંઈક બોલ્યો. તેથી ચાકરે ઈસુને તમાચો માર્યો, અને નોકરોએ ઈસુને સુઝ્જો. તથા હડસેલા માર્યા, અને તેના મેં ઉપર થૂંકયા, હુણ્ટો. પીલાતની પાસે ઈસુને લઈ ગયા. ઈસુને એક ઘરમાં લઈ જઈ કોરડા મરાંયા. કે જેથી ઈસુના વાંસામાંથી લોછી વહેવા માંડયું પીલાતે હુણ્ટોને કહ્યું કે જુએ. તમારા રાજ યહુદાએ હુણ્ટ લોકોને ત્રીસ ઇપી બા આચ્યા હતા. અનુકૂમે હુણ્ટ લોકોએ લઘસ્થંલ ઉપર ચડાવી ઈસુને મારી નાખ્યો. આ ઉપરથી સાર એ નીકળે છે કે, પોતાનો નાશ કરનાર યહુદા તેના તેમજ વળી ખીજા શિષ્યોના પગ ધોયા તે ઈસુને ઘટતું નહેઠાતું અને ન્યાય અન્યાય પણ રહ્યો નહીં તે એફકારક છે. તેથી યહુદો મને મારી નાખશો એવો પોતાના શિષ્યોની આગળ યહુદાનો મર્મ ઈસુએ ઉધાડ્યો. તેથી ઈસુ મર્મભાષી પણ ઠયો. પોતાનો નાશ કરનાર પોતાનો શિષ્ય થશો ત્યારે તો એમ સંમજય છે કે તેને પ્રથમ માલુમ ન હોલું જોઈએ કે તે મારો નાશ કરાવશો. જે તેને તેવું જાન હોત તો યહુદાને શિષ્ય કેમ કરે? માટે ઈસુને શ્રેષ્ઠ વધારે જાન પણ હતું નહીં એમ ઠરે છે. વળી ઈસુના શિષ્ય પિતરે હાસીની આગળ કંઈં કે, હું ઈસુને એળખતો પણ નથી. વાહ ખુદ ઈસુનો શિષ્ય પણ જ્યારે જૂદું બોલ્યો. કે જે ઈસુને તમે પરમેશ્વરનો પુત્ર કરી માનો છો. ત્યારે આજકાલના લોકો જૂદું બોલે તેમાં શી નવાઈ! ઈસુમાં બો શક્તિ હતી તો તેને હુણ્ટ લોકો કેમ મારી શકે? આ તેમનું ચિન્તિ જોઈ વિદ્ધાન પુરુષ તે પરમેશ્વરના પુત્ર હતા.

જરૂર છે. તમે પણ તમારા પુરતકોમાં ઈસુના વધસ્થભનો આકાર છપાવો છો. તેવું ચિત્રામણ, મોટાએ તેમજ બાળકો હેખીને વિચાર કરે છે કે, આવું હુઃખ ઈસુને પડયું ને તેથી તેએ હિલગીર થાય છે અને વળી બાળકોના તે હેખાવથી કેટલો ઝાયહો. થાય છે તે વિચારો માટે પ્રલુની મૂર્તિ અનાવવામાં વિશેષ ગુણ છે. જેમ લૌકિક દણાંતમાં વિકટોરીયા રાખીની અથવા ધીજા કોઈ રાજની છથી (આકૂત) હેખવાથી જેમ તેના કેટલાક શુણ યાદ આવે છે તેમ પ્રલુની આકૃતિથી પણ થાય છે. પ્રલુને પોતાની મૂર્તિ પધરાવવાની શામાટે ના કહે છે ? પ્રલુને પોતાની મૂર્તિ અનાવવાથી એટું લાગે છે એમ તમેજે કહેંઓ છો. તે સંભવતું નથી આપણી છથી હેખીને આપણા રાગી લોકોને આપણા દર્શાન કેટલો. લાભ થાય છે. એ તો જગતમાં પ્રસિદ્ધ વાત છે, અને સૌને તે વાત પ્રિય લાગે છે. તેમ પ્રલુને પણ તે વાત પ્રિય લાગવીજ જોઇયે. શા માટે એઠી લાગે ? એથી પ્રલુએ મૂર્તિ નહીં અનાવવી એમ કહેલું તે અસત્ય ઠરે છે. તમે કહેંઓ કે, પ્રલુની આજા જે લોકો પાણતા નથી તેથી પોતાની ચોથી પહેઢીનો. નાશ થાય છે તે વાત ખુલ્લી રીતે એઠી ઠરે છે. કેમ કે, આખા હિંદુસ્તાનમાં હજારો વર્ષથી પ્રલુની મૂર્તિ પૂજનારા લાખો મનુષ્યો વસે છે. તે લોકોની ચાર તો શું પણ સેંકડો અને તેથી પણ ધણી વધરે પહેઢીએ. ચાહતી આવે છે. આ પ્રત્યક્ષ પ્રમાણથી તે તમારી વાત અસત્ય ઠરે છે. જો તમારા મત મુજબ ખરું હોત તો હિંદુસ્તાનમાં તેવા મૂર્તિપૂજનારા કોઈની પણ પાંચમી પહેઢી પહેઢાચી હોત નહીં, તે લોકોના કુદુંબનો કાંઈ નાશ થતો નથી માટે આ બાધતનું પ્રલુએ તમને કહું એ વાક્ય અમને માન્ય નથી. આ હિંદુસ્તાન દેશમાં ૫૦૦ વર્ષની લગભગમાં સુરોપીઅન લોકોએ હેખાવ હીધો. ત્યારાં બાદ તેમની ચાહતચકાત તથા તેમનો પ્રલુ ઈસુ ખ્રીસ્ત કહેવાય છે એમ હીંહુએને માલમ પડયું. ત્યાર પહેલાં ઈસુનું નામ પણ હિંદુએએ સાંલળેલું નહીં હતું અને તેથી ઈસુ શું હશે ? તે

પણ અહીંના લોકો જાણતા નહીં હતા, પણ ભાવીભાવથી દુઃખીશ લોકોનું હિંદુસ્તાનમાં રાજ્ય થયું તેથી લોકો તેમના વિધે માહિતગાર થયા. તેઓ પહેલાં જંગલી અવસ્થામાં હતા. તેમના વસ્તુ છાલનાં હતાં. પણ તેમનામાં સંપ અને ઉધમ હોવાથી તેમની તેવી અવસ્થા ધીમે ધીમે નાખુફ થઈ અને હાલ તેમના વંશનો ભાઈ સારી સ્થિતિએ પહેંચ્યા છે અને તેમને સરોવરી સત્તાધિકાર લોગવવાને। વખત મળ્યો છે. તેમની સાથે તેમના ધર્મો પણ હિંદુસ્તાનમાં પગ લર્યો અને ખીચારા અણાન અને ગરીબ ઢેડ, વાધરી, કોળી, માચી, વિગેરએ ખીસ્તી ધર્મનો અંગીકાર કર્યો છે, ખોસ્તીધર્મમાં કોઈપણ માણુસ, તરવનો જાણકાર હોય એમ સિદ્ધ થતું નથી, તો વિશેષતઃ ધર્મ, અધર્મ, પુણ્ય પાપની તેઓને કયાંથી ખબર હોય ! વળી આ તમારા ધર્મમાં હ્યા પણ સંલઘતી નથી કેમકે ખૂબ બરાડા પાડતી ગાયો, કેંસે વિગેરે પશુએને તથા તરફ ઝડતી માછલીએને મારીને પેટ લરવામાં એ ધર્મના પાલકો જરા પણ આંચકો ખાતા નથી. જીવદ્યાનું ખર્દું સ્વર્દ્રપ અને તરવની પીછાન તમારા ધર્મમાં મળે એમ છે નહીં અને તેથીજ હ્યાદી વિષયમાં સુલટાનું ઉલટું વર્તન થાય એમાં નવાઈ નથી. અમારા તીર્થુંકરે જે જે તરવ કહેલા છે તે સત્ય છે અને તેમના જાનનો પાર નથી, તે સર્વજ્ઞ અને સર્વદર્શી છે. સ્વાક્ષરધર્મ આ હુનિયામાં અનાદિનો છે અને અનંતો કાળ જ્યવંતો વર્તશે, અને યોગ્ય મનુષ્ય કે જેને મુક્તિ જવાનું પાસે હશે તેનેજ આ ધર્મ પ્રાપ્ત થશે, હુનિયામાં જુહા જુહા દેશના મનુષ્યો જુહા જુહા ધર્મ પાળે છે અને એક દેશમાં પણ કેટલાડ જુહા જુહા પંથ મતો ચાલે છે. પરંતુ જેણે તીર્થુંકરેનાં વચન સાંલઘયાં હશે અર્થાત્ જૈન ધર્મમાં આગમ અને જૈન ધર્મના પુસ્તકોનો અલયાસ શુદ્ધગમથી કર્યો હશે તેને તો જૈનધર્મ વિના ખીજો કોઈપણ ધર્મ દૂચવાનો તેમજ સત્ય લાસવાનો નથી.

ખ્રી૦-ઇશ્વરે પોતાની શક્તિ (કુદરત) થી જગત અના-
યું છે અને ઇશ્વરની શક્તિ છે તેજ જગતનું ઉપાહન (મૂળ)
કારણ છે.

જૈન-ઇશ્વરની જે શક્તિ છે તે ઇશ્વરથી લિન્ન છે કે
અલિન્ન છે ? તમે કહેશો કે લિન્ન છે, તો અમે પુછીએ છીએ
કે, ઇશ્વરની જે લિન્ન શક્તિ તે જડ છે કે ચૈતન્ય છે ? જે
કહેશો કે જડ છે તો તે શક્તિ નિત્ય છે કે અનિત્ય છે ?
તેમાં કહેશો કે નિત્ય છે તો તમારું કહેવું એ હતું કે આ
જગતની વચ્ચના પહેલાં એક ઇશ્વર હતો, બીજું કોઈ પણ
હતું નહીં. એ ઉનમતના વચ્ચના પેઠે પોતાના વચ્ચને જુહું કર્યું
ઠરશો, કેમકે મુખથી કહો છો કે શક્તિ નિત્ય છે અને બીજું
વચ્ચ કહો છો કે આ જગતની વચ્ચના પહેલાં એકલો ઇશ્વરે
હતો, આ વગરવિચારનું બાદવું છે. કહાચ કહેશો કે અનિત્ય છે,
તો તે શક્તિનું ઉપાહન (મૂળ) કારણ બીજું શક્તિ થશે તેની
વળી બીજું શક્તિ એમ અનવરસ્થા દ્વારા આવે છે. વળી કહેશો
કે, ઇશ્વરની શક્તિ ચૈતન્ય છે, તો વળી તે શક્તિ નિત્ય છે કે
અનિત્ય છે. અન્ને પક્ષોમાં પણ અનવરસ્થા દ્વારા આવે છે. વળી
કહાપિ કહેશો કે ઇશ્વરની શક્તિ ઇશ્વરથી અલિન્ન છે, તો સર્વ
પહારો ઇશ્વરમય થઈ ગયા અને તેથી સર્વ વસ્તુને ઇશ્વર કહેવું
નોઈ એ. જે સર્વ વસ્તુ, ઇશ્વર થાય તો સારું, અરાધ, સ્વર્ગ,
નર્દી, પુણ્ય, પાપ, રંક, રાજ, ચોર, સાધુ, મૂર્ખ, પંડિત, પશુ,
પક્ષી, જલચર ઇત્યાદિકસર્વ વસ્તુએ પોતે ઇશ્વર થઈ ગઈ. ત્યારે
જગતને ઇશ્વરે શું રહ્યું ? પોતેજ પોતાનું સત્યાનાશ કર્યું. આ
પ્રથમ કલંક ઇશ્વરને લાગુ પડતું થાય. બીજું કલંક આવે છે કે જ્યારે
સર્વ વસ્તુ ઇશ્વર બની ત્યારે મનુષ્યોને બાઈખલમાંની ફસ કલમો
કહેવાનું શું પ્રયોજન ? ત્રીજું કલંક, એ આવે છે કે પોતાના જાનનો
મહિમા હેખાડવાને પોતાના પુત્ર ઇસુને જગત પર મોકલ્યો, શુદ્ધથી
અશુદ્ધ બન્યો એ એછું કલંક. હવે કોઈ વસ્તુ જગતમાં સારી ખોટી

રહી નહીં, કેમકે સર્વ વસ્તુ ઈશ્વરમય બની ગઈ, સર્વવસ્તુમય ઈશ્વરત્વાત્મે પાંચમું કલાંક. એમ ઈશ્વર પર ઉપર મુજબ પાંચ કલાંક પડે. માટે તમારું કહેવું પ્રમાણભૂત કહેવાશે નહીં.

ખ્રીસ્તી-અમારો ઈશ્વર સર્વશક્તિમાન છે. એ હેતુથી ઈશ્વર ઉપાદાન (મૂળ) કારણ વિનાં જગતું બનાવી શકે છે.

જૈન-આ તમારું કહેવું પંડિત પુરુષો કણુલ કરશે નહીં, કેમકે આ તમારા કહેવામાં કોઈ પ્રમાણ નથી. ઉપાદાન (મૂળ) કારણ વિના કાર્યની ઉત્પત્તિ કહિ થઈ શકતી નથી. જેમ ઉંટ-ગધેડાને સીંગડું આ પ્રમાણ તમારા કહેવાને બાધ કરે છે. પરંતુ સાધનવાળું કોઈ નથી.

ખ્રીસ્તી-ઇશ્વર પ્રત્યક્ષ પ્રમાણથી સિદ્ધ થાય છે, તો તેને સંદર્ભ કરી (જગતુની રચનાનો કરનાર) કેમ મનાય નહીં?

જૈન-તમે કહો છો તેમ જો પ્રત્યક્ષ પ્રમાણથી ઈશ્વર જગતુકરી સિદ્ધ થાય તો સર્વ કોઈ માને, અને તે સંબંધી વાહિવિવાહ પણ થાય નહીં, કારણકે પ્રત્યક્ષ પ્રમાણ વસ્તુમાં વિવાહ થતો નથી. પણ સાંભળો. તમારા સવાલ જવાબની પહેલી પોથીમાં હેવ કેવો છે? એવો પ્રશ્ન ઉઠાવી તેના ઉત્તરમાં જણાઓયું છે કે, હેવ નિરાકાર છે. તેથી તમે કહો છો તેમ ઈશ્વર પ્રત્યક્ષ પ્રમાણથી હેખાવાનો પણ અસંભવ છે. માટે એ તમારું કહેવું ખોટું ઠરે છે.

ખ્રીસ્તી-વાહુ? કરી વિના જગતું થતું હશે કે? ચાલો પ્રત્યક્ષ પ્રમાણ રહ્યું, તો હવે અનુમાન પ્રમાણથી ઈશ્વર જગતુકરી સિદ્ધ થાય છે તે તમારાથી ના પડાય તેમ છે કે!

જૈન-હા, અનુમાનપ્રમાણથી પણ જગતુનો કરી ઈશ્વર સિદ્ધ થતો નથી. કેમકે, જ્યારે ઈશ્વરે જગતું અનાંયું એમ તમે કહો છો ત્યારે અતાવશો કે તે જગતું નિત્ય અનાંયું કે અનિત્ય અનાંયું? તેમાં લળી કઢાય જો તમે કહેશો કે, જગતું પણ, પંખી, પ્રાણી અને મનુષ્ય નિત્ય

અનાંથાં તો નિત્યનું શું લક્ષણ છે તે વિચારે એટલે એ આપોઆપ એદું છે એમ તમને સમજશે. કેમ કે નિત્ય વસ્તુ તેનેજ કહેવાય છે કે જે ત્રણે કાળમાં એકરૂપ હોય, પરંતુ તે પ્રમાણે જગત્તમાં વસ્તુએ ત્રણે કાળમાં એકરૂપમાં હોખાતી નથી. માટે જગત્ત, પણ, પંખી વિગેરે નિત્ય અનાંથાં એમ માત્રી શકાય એવું નથી. વળી જે તમે કહેશો કે જગત્ત અનિત્ય અનાંથાં, તો તે પણ એદું ઠરે છે. કારણ કે નિત્ય એવો જ પ્રભુ તે થકી નિત્યવસ્તુ અનવી જોઈએ; અનિત્ય વસ્તુ તે થકી અનેજ કેમ? અને જે અનિત્ય અને તો ધૃદ્ધરમાં અનિત્ય પણું આવી જાય; અને તેથી ધૃદ્ધર પોતે જ અનિત્ય અને છે. જ્યારે પોતે ધૃદ્ધર અનિત્ય એટલે નાશવાળો ઠરે છે તે તો આ જગત્ત નિત્ય તે શી રીતે અનાવી શકે? કેમકે નાશ થવાવાળી વસ્તુથી અનાશવાન વસ્તુ અનતી નથી. વળી જગત્તમાં જીવને પ્રભુએ પ્રથમ નિર્મણ અનાંથા, પણ પ્રભુના કહેવા પ્રમાણે નહીં વત્તવાથી તે પાપી થયા, એ તમારું કહેવું ધણું અયુક્ત હીસે છે. કેમકે વિચારશો તો સમજશે કે, જ્યારે જીવને નિર્મણ અનાંથાં ત્યારે તેનામાં પાપ કરવાની શક્તિનો સંબંધ કેમ મનાય? અને જે તેમ મનાય નહીં, તો જીવને પાપ કરવાની શક્તિ પ્રથમથી કહેવાશે નહીં ત્યારે પણી તે કેવી રીતે પાપી બન્યો? અને તેનામાં પાપ કરવાની શક્તિ કચાંથી આવી?

ખ્રીસ્તી-જ્યારે આહમ અને હવાને પ્રભુએ એહનવાડીમાં મૂક્યાં ત્યારે તેમણે તેઓને કહ્યું કે, આ વાડીનાં ઝુણ ખાશો નહીં, પરંતુ સેતાનના લલચાવવાથીજ ખાંધું ત્યારથી પ્રભુની આજાના ભંગથી પાપી અન્યાં પણ પહેલાં તો નિર્મણ અને પવિત્ર આહમ અને હવાને પ્રભુએ અનાંથાં હતાં.

જૈન—પરમેશ્વરે આહમ અને હવા મારી આજામાં રહેશે કે નહીં એવું જાણવાને તેમને ઝુણ ખાવાની મનાઈ કરી હતી તે પણ કહેવું એદું છે. કેમકે જે કોઈ વસ્તુનું સ્વરૂપ આપણે

અરાધર જાણતા ન હોઈએ ત્યારે તેની પરીક્ષા કરીએ છીએ.
 અર્થાત અજ્ઞાનહથામાં પારખવાની મરજી થાય છે. પરંતુ પ્રલુ
 તો અપારજાની છે, આહમ અને હવા તેણે બનાવ્યાં; ત્યારે તેના
 મનની વાત પણ અગાઉથી પ્રલુએ જાણવી જોઈએ. છતાં આ
 ઠેકણે તમારા કહેવા ઉપર વિચારતાં અગાઉથી પ્રલુએ વાત
 જાણી એમ સંભવતું નથી. આહમ અને હવાના મનની વાતની
 તેને અખર નહોંતી માટે તેણે તેમની પરીક્ષા કરી જણાય છે.
 તેથી કરીને તમારો પ્રલુ અપારજાની સિદ્ધ થતો નથી. વળી જે
 તમે કહેશો કે આહમ અને હવાના મનના વિચાર પ્રલુ જાણતો
 હતો. તેમ છતાં ફેરફાર પરીક્ષા કરવાને ફળ ખાવાની મનાઈ કરી
 હતી. આ પણ ચુક્ત નથી. કારણ કે જે વાતનું જેને સંપૂર્ણ
 જ્ઞાન છે તે વાતની તેને પરીક્ષા કરવાનું કંઈપણ પ્રયોજન હોયજ
 નહીં. તો પ્રલુ કે જે સંપૂર્ણ જ્ઞાનવંત છે અને તેમના મનના
 વિચાર તે જાણતો હતો. ત્યારે તેને એવી પરીક્ષા કરવાનું પ્રયો-
 જન શું? અને તેથી ફળ શું? વળી પહેલાંથી જાણવામાં તો હતું
 કે આહમ આજા લંગ કરવાનો છે છતાં વિના પ્રયોજને મનાઈ કરી
 તેથી એમ અનુમાન થાય છે કે પ્રલુના મનમાં આજા લંગ થવા
 સંખ્યાંથી કાંઈક ફચુપચું હતું, નિશ્ચયાત્મક નહોંતું. ઈત્યાહિક ઘણાજ
 તમારા મતમાં ફ્રષ્ટાઓ આવે છે. વળી આહમ અને હવાએ પ્રલુની
 આજા લંગ કરી તેથી તેને પાપયુક્ત કર્યા તો હાલ હજરો
 જીવો જન્મથી જ લુકાં, આંધળાં, બહેરાં જન્મે છે; તેણે પ્રલુની શી
 આજા લંગ કરી હતી કે તેઓ એવા જન્મયા? કાંઈ નહીં. માટે
 ઈશ્વર, જીવને નિર્મણ, પાપી કે પુણ્યવાન બનાવી શકતો નથી.
 જીવ પોતાના કર્મના ઉદ્ય પ્રમાણે પાપી અને પુણ્યવાન બને છે.

શ્રીસ્તૌ-પ્રલુએ જગતની રચના, જીવના ઉપકારમાટે
 બનાવી છે, જીવાની પાસે ધર્મ કરાવી અનંત સુખ હેવા માટે
 બનાવી છે.

બૈન્દો-ધર્મ કરાવીને જીવને અનંત સુખ આપવું તે
 પરોપકાર છે એતો ઢીક, પરંતુ જે જીવો પાપ કરીને નક્રમાં

જશે તેઓના ઉપર પ્રલુચે શો ઉપકાર કરેં એ જીવાને હુઃખી કરવાથી પ્રલુચું પરૈપકારી ઠરવાનો। ના, નહીં ઠરવાનો.

અસ્તી-એમને નર્કમાંથી કહાડીને સ્વર્ગમાં લઈ જશે.

જૈન-ઠીક, તો તેમને નર્કમાં શા કારણુથી જવા હીધા?

અસ્તી-પ્રલુચે કાંઈ જીવની પાસે પાપ પુણ્ય કરાવે છે તે કાંઈ જીવને આધીન નથી. પ્રલુચે તો જે ધર્મછે છે તે કરી શકે છે. જેમ ખાળુગર લાકડાની પુતળીને જેમ ચાહે તેમ નચાવી શકે છે. પુતળીને આધીન ખાળુગર નથી.

જૈન-જ્યારે જીવને કાંઈ આધીન નથી ત્યારે સારા ખોટાનું ઝળ પણ જીવને થવું નહીં જોઈએ. જેમ કોઈ સરહાર (નાયક) કોઈ નોકરને કહે કે તું અસુક કામ કર. પછી નોકર તે કામ કરે ને તેનું પરિણામ સારું અથવા ખરાખ થાય તો તે નાયક શું નોકરને દંડ ફૂદ શકે છે? ના. કાંઈપણ દંડ ફૂદ શકતો નથી. તેવીજ રીતે ધર્મવરની આજાથી જ્યારે જીવે પાપ પુણ્ય કર્યા તો તેનું ઝળ જીવને થવું જોઈએ નહીં અને તેથી જીવની ખરાખ ગતિ પણ થવી જોઈએ નહીં.

અસ્તી—જીવે કરેલાં પાપ પુણ્યના અનુસારે પ્રલુચીને દંડ આપે છે, તે કારણુથી દર્શાવ અદોષિત ઠરે છે. જે જેવું કરે તેને તેવું ઝળ મળે છે.

જૈન-આ તમારા કહેવાથી સંસાર અનાદિ ઠરે છે. વળી ધર્મવર કર્તા નથી તે પણ સિદ્ધ થાય છે. વળી જે કોઈ જીવ તેને જે કાંઈ આ લવમાં પ્રાપ્ત થાય છે તે પૂર્વ જન્મના કરેલા સુકૃતથી અથવા દુષ્કૃતથી થાય છે, અને પૂર્વ જન્મમાં જીવને જે સુખ હુઃખ મળ્યું તે તેના પૂર્વ જન્મમાં કરેલા પુન્નયપાપાનુસાર મળ્યું જણવું. એમ ઉત્તરોત્તરજન્મ થકી સુખહુઃખ લોગવવું થાય છે, એમ કરતાં સંસાર અનાદિ સિદ્ધ ઠરે છે. હવે વિચાર કરો કે જગતુકતા ધર્મ કેવી રીતે સિદ્ધ ઠરે છે? વળી કર્મ છે

તે ઈશ્વરથી સ્વતંત્ર છે કે પરતંત્ર છે ? જો કુમ્ભ સ્વતંત્ર હોય તો જગતૂકર્તા ઈશ્વર કેમ થાય ? અને જો પરતંત્ર (પરાધીન કુમ્ભ) હોય તો ઈશ્વરને આ જગતની ઉપાધિ વળું છે. માટે ઈશ્વર જગતૂકર્તા નથી અને જગતું તો અનાદિ છે, એ વાત ખરી છે.

હું અન્યદર્શનીએ જોવી રીતે જગતનો કર્તા ઈશ્વર માન્યો છે તે દર્શાવીએ છીએ. જગતનું ઉપાદાન (મૂળ) કારણ ઈશ્વર છે. એક ઈશ્વર અને બીજી સામની એ એ પહાર્થ અનાદિ છે. પૃથ્વી, જળ, અભિ, વાયુ, એ ચારના પરમાણુ, આકાશ, કાળ, દૃશા, આત્મા અને મન છે. આ નવ નિત્ય છે, અને હુનિયા અનાદિથી છે, કોઈની પણ અનાવેલી નથી, તેએ જગતૂકર્તા નીએ મુજબ સિદ્ધ ઠરે છે.

ઉપજાતિ છંદ.

કર્તાસ્ત કશ્ચિજ્જગતः સचैકः । સસર્વર્ગઃ સસ્પવશઃ સનિત્યઃ ॥
ઇમાકુહેવાકવિહુંબનાઃ સ્યુઃ । તેષાંનયેષા મનુશાસકસ્ત્વમ् ॥

સ્યાદ્વાદમંજરી.

આર્થ્ર :—આ જગતું પ્રત્યક્ષાદિ પ્રમાણોથી હેખાય છે. આ જગતું ચરાચરનો રૂચનાર કોઈપણ પુરુષ વિશેષ છે. પૃથ્વી, પર્વત, સંમુદ્ર વિગેરે સંપૂર્ણ જગત કાર્ય હોવાથી તેનું કારણ કોઈપણ હોય જોઈએ. કારણ કે જો કાર્ય છે તે તે કારણવિના ઉત્પન્ન થઈ શકતાં નથી. જેમ કે, ધર્મ, પટ, હાડ, આગણાડી. તેમ આ જગતું કાર્યદ્રષ્ટ હેખાય છે, માટે તેનો કારણભૂત ઈશ્વર અવસ્થ માનવો જોઈએ. તો તે પ્રલુબ છે. ૨ વળી ઈશ્વર છે તે એક છે. જો ધર્મ પ્રલુબ હોય તો એક એક કાર્ય કરવામાં સર્વની જુદી જુદી બુદ્ધિ થઈ જાય, ત્યારે કાર્ય ઉત્પન્ન થાય નહીં. માટે એક ઈશ્વર માનવાની જરૂર છે. વળી કોઈ ઈશ્વર આપની ઈચ્છાથી ચાર પગવાળાં મનુષ્ય અનાવે, બીજો ઈશ્વર છ પગવાળાં મનુષ્ય અનાવે. ત્રીજો આઠ પગવાળાં મનુષ્ય અનાવે,

વળી કોઈ આંખના ઠેકાણું કાન અનાવે અને કાનના ઠેકાણું
આંખ અનાવે, માટે એકજ ઈશ્વર હોવો જોઈએ. તે ઈશ્વર
છે તે સર્વોભાપી છે. જો સર્વોભાપી ન હોય તો ત્રણ
બુવનને એકીવખતે કેવી રીતે ઉત્પન્ન કરી શકે? એક
કાળમાં સર્વને અનાવી શકે નહીં. જેમ કુંભાર જે ઠેકાણું હોય
છે તે ઠેકાણું કુંલ અનાવી શકે છે. પરંતુ દેશાવરમાં અનાવી
શકતો નથી, પરંતુ ઈશ્વર જે છે તે સર્વજ્ઞ છે. સર્વજ્ઞ ન હોય
તો સર્વ કાયોનું ઉપાહાન કારણું જાણી શકે નહીં, અને ઉપાહાન
કારણું જાણી ન શકે તો વિચિત્ર જગત્ કેવી રીતે અનાવી શકે?
પ ઈશ્વર પોતાને વશ છે. પોતાની ઈશ્વરાથી સર્વને સુખ હુઃખ
આપે છે. ઈશ્વર વિના સર્વને સુખ હુઃખ આપવાને કોઈ સમર્થ
નથી; અને જો ઈશ્વરને પરતંત્ર (પરાધીન) માનીયે તો મુખ્ય
કર્તા ઈશ્વર ન રહે. હ ઈશ્વર નિત્ય છે. જો અનિત્ય હોય તો
તેને અનાવવાવાળો બીજો કોઈ ઈશ્વર હોવો જોઈએ. વળી તેના
માટે બીજો જોઈયે આવી રીતે અનવરસ્થા ફૂષણ આવે, માટે
ઈશ્વરને નિત્ય કહીએ છીએ.

જૈનો તરફથી ઉત્તર પક્ષ એટલે સામે જવાખ.

પ્રથમ અનુમાન તમોએ કયું તે ખોટું છે. આ અનુમાનથી
બ્યાસિ ગ્રહણ થતી નથી. વળી તમે કહેશો. કે ઈશ્વર જગત્
કર્તા શરીરવાળો. છે કે શરીર રહિત છે? તમો કહેશો. કે અમારી
ચેઠે શરીરવાળો. છે કે પિશાચાદિકની ચેઠે અહશ્ય છે? પ્રથમ
પક્ષ માનશો તો પ્રત્યક્ષ બાધ આવે છે, બીજો પક્ષ માનશો તો
ઈશ્વર હેખાતો નથી, તે ઈશ્વર હેખાતો નથી. તે ઈશ્વરના મહા-
ત્રયથી કે અમારા કમનસીભયી? હુવે પ્રથમ પક્ષ માનશો. કે
ઈશ્વરના મહાત્મયથી ઈશ્વર હેખાતો નથી તો તેમાં કોઈ પ્રમાણ
નથી. બીજા પક્ષમાં સંહેની નિવૃત્તિ નહીં થાય, તેમકે ઈશ્વર છે
કે નહિ એવો સંશય રહ્યા કરશો. વળી ઈશ્વરને શરીર
રહિત માનશો તો ઈશ્વર કોઈ પણ કર્મ કરવાને સમર્થ
નહીં થાય. જેમ આકાશ, અશરીરી હોવાને લીધે તેનાથી જેમ

કોઈપણ કાર્ય થતું નથી તેમ ઈશ્વરથી પણ થવાનું નથી. આકાશ નિત્ય વ્યાપક અહીંદી છે તો તે અકર્તા છે. તેમ ઈશ્વર પણ પણ અકર્તા છે, વળી તમો ઈશ્વરને એક માનો છો તે પણ ઓદું છે. એક મધ્યપુરો અનાવવામાં સર્વ માખીએ એકમતે થઈ મધ્યપુરો અનાવે છે તો ઈશ્વર પરમાત્મા, નિર્વિકાર, નિર્દ્વાધિક જ્યોતિસ્વરૂપેને। એકમત કેમ નહીં થાય શું તમો ઈશ્વરોને કીડાથી પણ બુદ્ધિહીન, અજ્ઞાની અનાવ્યા કે જેથી એકમત થતો નથી.

ખૂબ્યું પક્ષ-માખીએ ઘણી લેગી થઈ એક મધ્યપુરો અનાવે છે તે પણ ઈશ્વરના વ્યાપારથી મધ્યપુરો અને છે.

ઉત્તરપક્ષ-ત્યારે તો ઘડો અનાવવો, પરસ્વી ગમન કરવું, ચોરી કરવી મારવું; ઈત્યાહિક સર્વ કામ ઈશ્વરના વ્યાપારથી અને છે એમ માનવું જોઈએ, ને સર્વજીવ અકર્તા સિદ્ધ થશે. ત્યારે પુણ્ય પાપનું ક્રણ કૈને થવાનું ?

ખૂબ્યું પક્ષ-જીવ, કુંભાર ચોર ઈત્યાહિક સર્વે સ્વતંત્રતાથી (સ્વાધીનતાથી) ચોતપોતાનું કાર્ય કરે છે.

ઉત્તરપક્ષ-ત્યારે માખીએ શું અપરાધ કીધે। કે તેને સ્વાધીનપણું કહેતા નથી. વળી અનંત ઈશ્વર જો માનવામાં આવે તો એક જગતું અનાવવામાં વિવાહ થઈ જાય તોતે વિવાહને કોણ ફૂર કરે ? વળી એક ઈશ્વરને હેખીને બીજો ઈશ્વર અહે-ખાઈ કરે કે તું મારે તુલ્ય કેમ છે ? આ માનવું પણ તમારું અજ્ઞાન છે. કેમકે ઈશ્વર જગતાન સર્વજીવ છે તો સર્વજીવ જ્ઞાન એકસરખું થયું અને તેથી એકસરખું જ્ઞાન થવું જોઈએ. વળી ઈશ્વરો પવિત્ર છે, તેથી તેમને અધડા સંભવતા નથી, અને અધડો કણાપિ કરશો તો તેને ઈશ્વર કોણ કહેશો ? અને જગતકર્તા ઈશ્વર કેમ ઠરશો ? માટે ઈશ્વર અનંત માનવામાં કોઈપણ ફૂષણું નથી. તુ વળી ઈશ્વર સર્વવ્યાપક છે તે પણ પ્રમાણિક નથી. ઈશ્વર સર્વવ્યાપક શરીરથી છે ? જ્ઞાનથી છે ? જો શરીરથી સર્વવ્યાપક ઈશ્વર માનશો તો સર્વ જગતે ઈશ્વરનું શરીર સમાદિ

ગયું અને બીજા પહાથેને રહેવા માટે જગા પણ નહીં મળવાની માટે ઈશ્વર, શરીરવડે સર્વોધારક ઠરતો નથી, જાનેકરી સર્વોધારક માનશો ત્યારે સિદ્ધ સાધ્ય નથી. વેહોમાં પણ ઈશ્વર શરીરવાળો માનેલો છે. ૪. ઈશ્વર સર્વશ પણ ઠરતો નથી, કેમકે જો ઈશ્વર સર્વશ હોત તો જગતુકર્તાનું ખંડન કરવાવાળા અમને તેણું કેમ ઉત્પન્ન કર્યા ? વળી કહેશો કે જન્માંતરમાં ઉપાજીત કરેલાં શુલાશુલ કર્મના અનુસારથી ઝળ આપે છે તો ઈશ્વર સ્વતંત્ર (સ્વાધીન) ઠરતો નથી. કેમકે કર્મવિના ઈશ્વર ઝળ આપવાને સમર્થ નથી, ત્યારે ઈશ્વરને આધીન કાંઈપણ રહ્યું નહીં, જેવાં કર્મ કર્યા હશે તેવાં ઝળ મળશે. વળી ઈશ્વર જગતુકર્તા નિત્ય માનશો જો એકાંતથકી તો તે જગતું નહું નહું અનાંયા કરશે કારણે જગતને રચવાનો સ્વભાવ ઈશ્વરમાં નિત્ય છે. વળી કહેશો કે જગતને અનાવવાનો ઈશ્વરમાં સ્વભાવ નથી ત્યારે તો કોઈપણ વખત જગતને ઈશ્વર રચી નહીં શકે. વળી જીવેને રચવાનો સ્વભાવ ઈશ્વરને એકાંત નિત્ય માનશો તો સર્વદા જીવે ઉત્પન્નથયા કરશે અને કહી પણ જીવેનો નાશ થશે નહીં. વળી તમો ઈશ્વરમાં જગતું રચવાની તથા નાશ કરવાની એમ એ શક્તિ માનશો તો તે પણ ઓદું ઠરે છે. કારણું કે ઉત્પત્તિ અને નાશ કરનારી પરસ્પર વિદ્ધ શક્તિ કોઈપણ વખતે એક ઠેકાણે રહી શકશે નહીં. જો કાળમાં જગત રચવા માંડશો તેજ કાળમાં નાશ કરનારી શક્તિ નાશ કરી નાખશે. એમ જ્યારે પરસ્પર એ શક્તિએનો વિરોધ થશે ત્યારે જગત અનશે પણ નહીં અને તેનો નાશ પણ થશે નહીં, ત્યારે અમારો મત સિદ્ધ થાય છે. અમારા મતમાં કોઈએ જગતું અનાંયાં નથી. આ જગતનો કહિ પ્રલય (નાશ) પણ થવાનો નથી અને આ જગત અનાદિ અનંત છે તે સિદ્ધ ઠથું. આ પ્રમાણે વિચારી જોતાં જગતનો કર્તા ઈશ્વર સિદ્ધ ઠરતો નથી. ઈશ્વર એક છે તે પણ કહેવું ઓદું ઠથું. એમ છએ પક્ષો પણ ઓટા ઠરે છે. તેમ બીજા લોકો પણ જગતુકર્તા સિદ્ધ કરવાને જેટલી ચુક્તિએ કરે છે તેટલી આકાશના કુલની પેઠે મોટી ઠરે છે. વિશેષ જગ.

તુકાનું ખંડન જોવું હોય તો સમ્મતિતર્ક, દ્રાહશસારનથયક, સ્યાદ્રાહરતનાકર, અનેકાંતજ્યપતાકા, સ્યાદ્રાહકલ્પલતા, સ્યાદ્રાહમંજરી. સ્યાદ્રાહરતનાકરાવતારિકા, સૂર્યાંગ, નંદીસૂત્ર, પ્રમાણુપરીક્ષા, ન્યાયાવતાર, વિગેરે જૈનધર્મના અંથો હેખવા.

ખ્રીસ્તી- તમે જૈન લેાકો જીનપ્રતિમાની પૂજા કરવી તથા તેને નમસ્કાર કરવો તથા સુક્રિતને આપનાર પ્રતિમાને જાણવી ચીમ જે સમજો છો, તે મૂર્ખતાનું લક્ષણ છે.

જૈન- જીનેશ્વરભગવાનની પ્રતિમા હેખવાથી પરમેશ્વરના ગુણોનું સમરણ થાય છે. જેમ કાળળપર લખેલા અક્ષરેથી પ્રબુના ગુણોનું સમરણ થાય છે તેમ જીનેશ્વરની પ્રતિમાથી પણ ધણુજ ગુણો થાય છે.

ખ્રીસ્તી- પ્રતિમાને હેખવાથી અનિહંત ભગવાનના સ્વરૂપનું સમરણ થાય છે એ વાત ખરી; પણ તેની (ભગવાનની મૂર્તિની) પૂજા જીક્રિત કરવાથી શું કેળ થાય છે?

જૈન- તમારા મત મુજબ ખાઈયિક વિગેરે પુસ્તકો વાંચવા સાંલળવાથી પ્રબુના ગુણોનું તથા તેમના ઉપદેશનું જાન થઈ જાય છે, તો તે વાંચવા સાંલળવાની અગત્ય છે તેથી તમે ખાઈયિક વિગેરે પુસ્તકો ઝમાલમાં ખાંધી જપતાખંધ રાખી જેમ તેને માન આપો છો તેમ અમો પણ પ્રબુને માન આપીએ છીએ અને તેની જીક્રિત કરીએ છીએ. કારણુંકે ચોવીસમા તીર્થ્યકર મહાવીર-સ્વામીપ્રબુ થઈંગયા તેએ સર્વશ હતા. તેમણે ધણું મનુષ્યોને જૈનધર્મનો ઉપદેશ આપ્યો હતો. હાલ પીસ્તાળીસ આગમો વિગેરે પુસ્તકો છે તે પ્રબુના સુખની વાણી છે અને તેના કહેનાર જીનેશ્વર વીરભગવાન છે, માટે અમો પ્રબુની મૂર્તિને સાક્ષાતું ભગવાન માનીએ છીએ અને તેમના સુખની વાણીદ્વારા જે સિદ્ધાંત તેને પણ અત્યંતજીક્રિતથી પૂજુએ છીએ.

ખ્રીસ્તી- જેમ પત્થરની ગાય દુધ આપતી નથી તેમ.

પ્રલુની મૂર્તિ પણ કાઈ ફળ આપી શકતી નથી, તો તેવી પ્રલુની મૂર્તિ શા કાદ્યથી માનવી જોઈએ ?

જૈન—સાંભળો, જેમ કોઈ મનુષ્ય સુખથી ગાય ગાય એવો શાખ કરે છે તેથી તેને ફુધ મળતું નથી. વળી લાડુ લાડુ એવો શાખ પોકારવાથી આપણું પેટ લાડુથી જરાઈ જતું નથી તે તમે સારી પેઠે જાણો. સમજો છો તો કહેશો કે ઈસુ ઈસુ, પ્રલુ પ્રલુ, તું માર્દ રક્ષણ કર એમ બોલવાથી પોકારવાથી શું ફળ મળે ? અહિત તેનું ફળ કાઈ ન મળતાં નિષ્ફળ જડભુ ફુખ્યાં કરે એમ તમારા મત સુજખ સિદ્ધ થાય, માટે તેવું પ્રલુ ઈસુનું નામ હેવાનું શું પ્રયોજન છે ? તમારે ન હેવું જોઈએ.

ખ્રીસ્તા—અરે ! મારા જૈન મિત્રો ! ઈસુ અને પ્રલુનું નામ લેવાથી અમાર્દ અંતઃકરણ શુદ્ધ થાય છે, અને પવિત્ર થઈએ છીએ.

જૈન—એતો ઠીક; અમો કયાં તેની ના કહીએ છીએ. પણ સાંભળો, જેવી રીતે ઈશ્વરનું નામ ક્રિત મુખે પોકારવાથી તમે શુદ્ધ થવાનું માનો છો તેમ જીનેશ્વર લગ્વાન્ની મૂર્તિ હેખવાથી તેના ગુણુનું સમરણ થતાં અમારે આત્મા નિર્મણ થાય છે અને પાપરૂપી કાદ્વા ફૂર થઈ જાય છે, અને પ્રલુના સ્વરૂપની પ્રાપ્તિ થઈ જાય છે.

ખ્રીસ્તા—પ્રલુના નામથી પવિત્ર થઈ શકાય છે તો વળી મૂર્તિ અનાવવાનું શું પ્રયોજન છે ?

જૈન—પ્રલુના નામના ઉચ્ચારણથી નિર્મણ થવાય છે એ ખર્દ છે, તે પ્રમાણે તેની મૂર્તિ હેખવાથી અને તેની પૂજા કરવાથી વહેલા અને વધારે નિર્મણ થઈએ છીએ. જેમ કોઈ બૌવનવાળી સુંદર સીનું નામ લેવાથી જોટલો મનોવિકાર થાય છે તેના કરતાં અધિક, એવી સત્ત્રીની મૂર્તિ (છણી) હેખવાથી વિષયરાગ ઉત્પન્ન થાય છે; વળી સત્ત્રીના ચિત્રામણને પણ હેખવાથી વિકાર ઉત્પન્ન થાય છે; રાગીની મૂર્તિ (ઝોટો) હેખવાથી રાગ ઉત્પન્ન થાય છે;

તેમ વીતરાગની મૂર્તિ હેખવાથી શાંતરસ ઉપન થાય છે; તેટલા અમાણુમાં નામ લેવાથી રાગ તેમજ શાંતરસ ઉપન થતા નથી, એ તમે વિચારી જોશો તો તુરત સમજશો, માટે પ્રલુની મૂર્તિ અવસ્થય માન્ય અને પૂજવા ચોગ્ય છે.

ધ્રીસ્તી—પરમેશ્વરની મૂર્તિ (છખી) આજ કાલ કોઈ બુદ્ધિમાન માનતા નથી.

જૈન—ના, એ ખડું નથી બુદ્ધિમાનો તો સર્વે માને છે.

ધ્રીસ્તી—કથા બુદ્ધિમાનો માને છે ?

જૈન—પ્રથમ તો સાંસારીકવિદ્યાવાળા સર્વબુદ્ધિમાનો માને છે ભૂગોળ, ખગોળ, ક્ષીપ, વિદ્યાયતનું ચિત્ર વિગેરે આકારે સર્વે કોઈ માને છે. જુચો, ઈસુને વધ સ્થંભ ઉપર ચઢાવ્યો તેનું ચિત્રામણ તે પણ ઈસુની મૂર્તિ શું કહી શકતી નથી ? મૂર્તિ એટલે પ્રલુને લેવા શરીરવાળા હતા તેવી લાકડાની, પથરની, માટીની, હાંતની, અથવા ચિત્રામણની (ચિત્રેલી) ને પ્રલુની, આકૃતિ તેનેજ મૂર્તિ કહેવામાં આવે છે. માટે તેની છખી પડાવો કે ચિત્ર કરાવો તે સર્વે મૂર્તિ દ્વારા છે. વધસ્થંભ ઉપર ચડાવેલા ઈસુ, તેનું જે ચિત્રામણ (ચિત્ર) તે પણ મૂર્તિ દ્વારે છે. તો શા કારણથી તમે મૂર્તિ માનતા નથી એમ વહોંદો ? શું દ્વારા સોનું જ ધન કહેવાય છે કે ? હાલમાં ઈંગ્લીશ લોકોએ કાઢેલી નોટો શું ધનની ગરજ સારતી નથી ? હાલ, અલખત તેનાથી ગરજ સરે છે. તેમ ઈસુનું ચિત્રામણ વધસ્થંભ દ્વારે છે તે પણ મૂર્તિની ગરજ સારે છે. નાટકેમાં ભજવાતા ઐલોમાં કોઈ વનરાજ, સિદ્ધરાજ, લીલાવતી વિગેરનાં દ્વારા ધારણ કરે છે તેથી પૂર્વે થઈ ગયેલા પુરુષોનાં ચરિત્રા યાહ આવે છે કે તે પુરુષો મહાણગવાન શુણ્ણી હતા. પ્રલુને સારી રીતે પાળતા હતા, તેમ પ્રલુની મૂર્તિથી પણ પૂર્વે થઈ ગયેલા પ્રલુની યાદી આવે છે, અને તેમણે જે જે ઉપહેશ આપ્યા, જે જે ઠેકાણે ઝર્યા, મનુષ્યના હિતને માટે જે જે આજાએ કરી તે તે સર્વે યાહ આવે છે અને મન ઉપર

સારી અસર થાય છે. માટે એટો આગ્રહ તળ ફૂને પ્રભુની મૂર્તિ અવશ્ય માનશે તે આત્મા, સુખ પામશે. જુઓ-પ્રાહ્લાદો. પણ પોતાના હેવની મૂર્તિ બનાવે છે, તેમ બૌદ્ધો પણ મૂર્તિને માને છે. વળી મુસલમાન પણ કંબર કર્બ્લાના એક પથરને પૂજય. તરીકે માની ઝૂલ્લ ચઢાવે છે. રોમનકેથેલિક શ્રીરિતયો પણ ઈશ્વરગેરેની મૂર્તિને માને છે એમ સર્વ કોઈ મૂર્તિ માનતા નાથા છે. અમારો જૈન લોકોનો ધર્મ પ્રાચીન અનાહિનો છે તેને એણાથા-વનાર જુનેશ્વર લગવાનું મૂર્તિઓ છે કે જે હાલમાં કેટલેક ઠેકાણું લોંઘમાથી નીકળે છે, તેને હેઠી લોકો જાણે છે કે, ખરે-ખર આ પ્રાચીન ધર્મ છે. પહેલાં જૈનધર્મનો ધર્મો વિસ્તાર હતો તેની મૂર્તિયો. ખાત્રી આપે છે. સંપ્રતિરાજ્ઞાયે તો સવા કરેાડ બિંખ ભરાવ્યા હતા. અહો મારા મિત્ર ! આવી રીતે મૂર્તિ પ્રાચીન કાળની સિદ્ધ ઠરે છે તો તેમાં પોતાની મતિકલ્પના હોડાવીને મૂર્તિ નહીં માનવી એવી તમારી માન્યતામાં ધણી અજ્ઞાનતા છે.

શ્રીસ્તી—પરમેશ્વર નિરાકાર છે માટે તેની મૂર્તિ ધાતુ, પથર અથવા માટીથી બની શકતી નથી.

જૈન—હે મિત્ર !!! ડીક. નિરાકાર નહિ ને સાકાર તમારો પ્રભુ ઠરે તો એવી મૂર્તિ બનાવવામાં વાંધો છે ?

શ્રીસ્તી—સાકાર ઠરે તો એવાવવામાં હરકત નથી, પણ પ્રભુ સાકાર છે એવું તમે કયા પુરતકને આધારે અમને કહો છો ?

જૈન—જુઓ. અર્દણાદ્ય પુરતક પાંચ ૧૬૪, તે સૂર્યથી અધિક તેણેમાં થઈને મેધોમાં આવશે અને સધળા હતો. પણ તેની સાથે આવશે, તે ધણું સધળા ઉજળા સિંહાસન પર એસશે અને તેના માથા ઉપર રાજ મુકશે; અને સધળા લોકો સિંહાસનની સામા ઉલા થઈ જશે. ત્યારે તે કોઈ પુરતકને એલાશે. જેમાં સધળા લોકોનાં બૂંડાં કર્મ લખેલાં છે, તે જેમ અજ્વાળામાં તેમ અધારામાં પણ સરખું જોઈ શકે છે, અને તમારા મનની સધળી હચ્છા પણ જાણે છે, સધળા હતો. આસ-

પાસે રહીને સાંભળશે. તેઓના હેખતાં ઈસુ પોતાના પુસ્તકોમાંનાં
સધળાં વૃત્તાંત વાંચી સંભળાવશે. તો પણ ઈસુએ વધસ્થંલ
ઉપર જે મૃત્યુનું દુઃખ લોગ્યનું તેને લીધે પરમેવર કેટલાકના
અપરાધ ક્ષમા કરશે. જુઓ માત્થીનું પુસ્તક પાઠું ૨૫-૩૧
અને ૩૪, જે પોતાના આખા મનથી ઈસુ ઉપર પ્રીતિ રાખે છે
તેઓને અને તેઓના નામ તેણે બીજા પુસ્તક ઉપર લખી રાખ્યાં
છે, જે કે જીવનનું પુસ્તક કહેવાય છે, અને તેઓના પાપની
ક્ષમા કરશે, તેઓનાં આંસુ લુસી નાખશે અને તેઓને સહા
પોતાની પાસે બેસાડશે. (ગ્રંથ ૭-૧૭)

શ્રીસ્તી—એમાં સાકારપણું શી રીતે ઠરે છે ?

જૈન—જુઓ. સૂર્યથી અધિક તેલોમયવાળા ઉજળા
સિંહાસન ઉપર પ્રભુ બેસશે. તેને માથે મુગટ હશે. પુસ્તકોને
બોલશે, અને ઈસુ પુસ્તકોમાંનાં સધળાં વૃત્તાંત વાંચી સંભળાવશે.
આ ઉપરથી સાખીત થાય છે કે તમારો માનેલો પ્રભુ સાકાર છે.
જરા તો વિચાર કરો, સાકાર ના હોત તો સિંહાસનપર બેસવું
શી રીતે બને ? અને માથું ન હોય તો મુગટ કયાં આગળ
મૂકાય ? માટે તે પ્રભુને માથું, હાથ, ખગ વગેરે સાખીત થાય
છે, તેથી પ્રભુ સાકાર છે એમ સિદ્ધ થાય છે. માટે સાકારની
પ્રતિમા (છખી) અનાવવી તે ચોણ્ય છે. કારણ કે તેથી તેના
ગુણોનું સમર્થન થાય છે, તેથી પ્રભુની મૂર્તિ અનાવવી અને તે
પૂજવી ચોણ્ય છે.

**શ્રીસ્તી—બીજા કોઈ અથમાંથી પ્રભુ સાકાર છે અને તેને
હાથ ખગ છે એવું અતાવી શકશો ?**

**જૈન—હાજી ડાંકટર બાર્થ સાહેભકૃત પવિત્ર લેખની
વાતી ઉપરથી કહેલા સુવૃત્તાંતોં લાગ ૧ લેા પાઠું ૨ જું-ઇઝું
દ્વિવસે પરમેશ્વરે એક એકની જાત પ્રમાણે સર્વ વન, પશુ તથા
દોર તથા પેરે ચાલનાર પ્રાણીઓને ઉત્પન્ન કર્યા. પછી પરમેશ્વરે
કહ્યું કે, આપણે પોતાના દ્વપમાં પોતાની પ્રતિમા પ્રમાણે માણુસ**

અનાવીએ કે તે માણસ સમુદ્રનાં માછલાં ઉપર તથા આકાશમાં ઉડનારા પક્ષીએ। ઉપર તથા ઢોર તથા આખી પૃથ્વી ઉપર અધિકાર ચલાવે. એ પ્રમાણે પરમેશ્વરે પોતાના ઇપમાં માણસ કણું, એટલે તેણે એક સ્ત્રી તથા એક પુરુષને ઉત્પન્ન કર્યાં.

ખ્રીસ્તી-સાકાર પરમેશ્વર છે, એ વાત આ વાર્તા ઉપરથી કેવી રીતે સાખીત થઈ તે બતાવો ?

જૈન—પ્રલુની જેવી આકૃતિ હાથ, પગ, નાક, ઝાન, આંખ વિણેરેની હતી તેવીજ આહમની અનાવી, એટલે પોતાની આકૃતિ જેવો માણસ અનાંથો. આ વાર્તાથી પણ પરમેશ્વરનો આકાર સાખીત થાય છે, માટે પ્રલુની ભૂતિ અનાવવી અને તેની પૂજા કરવી એ વાત ઉત્તમ અને સત્ય છે.

ખ્રીસ્તી-પ્રલુએ પત્થરની અને માટીની ભૂતિ અનાવવાની ના કહેલી છે, તે શા કારણુથી કહી છે તે સમજવશો ?

જૈન—પ્રલુએ પ્રલુની ભૂતિ અનાવવાની ના પાડી નથી કારણ કે તેથી બક્ટોને પ્રલુનું સ્મરણ ધ્યાન થાય છે. સાંસારણો. સાહેબ !! પ્રલુ કોઈને કાંઈપણ બાણતની હા ના કહેતો નથી. કારણ કે રાગ દ્વેષ જેનામાં શહ્યા હોય તેને હા ના કહેવાની અટપટ રહેલી છે, માટે પ્રલુએ પોતા માટે કાંઈ કણું છે એમ નથી. પરંતુ તમારા માનેલા પ્રલુએ જડડ્યુમૂત્તિ અનાવવાની ના કહી એમ તો તે ઇબરૂ આવીને ખુલાસો ન કરે ત્યાં સુધી કહેવાય નહીં. પ્રલુએ પોતાની ભૂતિ માનવ પૂજવાની ના પાડી નથી. કારણ કે રૌમનકેથેાલિક વળે પણ ઈસ્ટ મરિયમની ભૂતિ માને છે. “ઇસ્ટ” આ શાખ આપણે ખાદ્યખલમાં વાંચીએ છીએ તેથી આપણને કોનું જ્ઞાન થાય છે ? ઉત્તર—ઇસ્ટનું. ત્યારે ઈસ્ટ (તે ઠેકણે અર્થાતુ પુસ્તકમાં લખેલો ઈસ્ટ) એ શાખ ને છે તે જડ છે. ઇશનાઈથી અનેલો છે. તે શાખ લુંસાઈ જય તેવો છે. અને લોકોના પગ તળે પણ આવે છે ત્યારે તે જડદ્વીપી ઈસ્ટ શાખ

રાખવાની પ્રલુએ કેમ મનાઈ નહીં કરી, એ એક વિચારવા જેવી વાત છે.

શ્રીસ્તી—“ઇસુ” એવો શાખ વાંચવાથી ઈસુનું સમરણ થાય છે.

જૈન-હાજી, હુમે કયાં ના કહીએ છીએ પણ જરા વિચાર તો કરશો। કે શાખ વાંચવાથી સમરણ થાય છે ત્યારે મૂર્તિ હેખવાથી સમરણ કેમ ન થાય? અમને અને લોકોને મૂર્તિથી સમરણ થાય છે.

શ્રીસ્તી—હા. મૂર્તિ હેખવાથી પણ પ્રલુનું સમરણ થાય છે.

જૈન—જુએઓ, ત્યારે પ્રલુનું સમરણ કરાવનારી એ વસ્તુ સિદ્ધ થઈ. એક ‘પ્રલુ’ એવો શાખ અને બીજી ‘પ્રલુની મૂર્તિ’, અને પ્રલુ એવો જે શાખ તે એઉ આપણે જડદ્વારી હેખીએ છીએ તો પણ આપણને પ્રલુનું સમરણ થાય છે. ત્યારે શું તે જડ મૂર્તિ તથા જડશાખથકી પ્રલુ જડ અની જરો ના, કંદિ પણ અનવાનો નથી. કેમકે પૂર્વે પ્રલુ થઈ જનારને જણાવનારી એ એ આકૃતિએ છે. પ્રલુ એવા જડ શાખ ઉપર પ્રલુને જો એદ આવે તો પ્રતિમા ઉપર પણ આવે, પણ તેમ તો તમે માનતા નથી, તેથી પ્રતિમા માનવી ચોગ્યજ છે, કેમકે એક વાત માનવી અને બીજી ન માનવી એ મહાભૂલ જરેલું છે. જેમ વર્તમાન કાળમાં કલકત્તા તથા મુંબઈ એવા એ શાખ લગ્યા તે આપણે વાંચ્યા તેથી આપણને ઘણું માણસોથી જરેલા, ઘણું ફુકાનો અને હુલેલીએવાળાં કલકત્તા તથા મુંબઈનું શહેરનું સમરણ થાય છે. તથા મુંબઈનું ચિત્રામણ તથા કલકત્તાનું ચિત્રામણ આપણે જયારે હેખીએ છીએ ત્યારે મૂળ સ્વર્દ્પવાળાં અન્ને શહેરોનું આપણને સમરણજાન થાય છે. મુંબઈ તથા કલકત્તા એવા જે એ શાખ આપણે જડદ્વારી વાંચ્યા તેજ શાખને આપણને ઘણું મનુષ્યોથી જરપૂર એવા એ શહેરોનું સમરણ કરાવી આપે છે, તે એનાં ચિત્રો-ક્રોટા સમરણ કરી આપે છે. જેમ પ્રલુ એવા

શાખથી પ્રલુનું શાન થાય છે તેમ પ્રલુની મૂર્તિથી પણ
પ્રલુનું શાન થાય છે. માટે એ જડવસ્તુ, પ્રલુને ઓળખાવનારી
થઈ. તેમાં મૂર્તિને માનવી નહીં ને ઇક્તા શાખને માનવો એ
ન્યાય કહી શકાય નહીં. બંને વસ્તુઓ પ્રલુના સ્મરણુપ્રત્યે
ઉપકારક છે. જેમકે, કોઈ એક પુરુષને એક સારી સ્ત્રી હતી
ને તે ઔખ્ય ઝયવાન હતી. તેની તેણે છખી પડાવી લીધી. બાદ
થોડા દિવસે તે સ્ત્રી મરી ગઈ ત્યારે તે પુરુષ પોતાની સ્ત્રીની
છખી હાથમાં લઈ જોવા લાગ્યો. એવામાં તેનો એક મિત્ર તેની
પાસે આવ્યો. અને કહેવા લાગ્યો કે, તું આ ઠોના સામું જુવેછે
ને તે કોણ છે ? તેના ઉત્તરમાં પેલા પુરુષે કહ્યું કે આ મારી સ્ત્રી
છે, હું તેના સામું જોઉછું. હવે વિચાર કરો કે, સ્ત્રી તો મરી
ગયેલી છે અને તેની આ છખી છે તેને મારી સ્ત્રી તરીકે બાલી
શકાય છે ને તે છખીને જોઈ તે પુરુષ કેટલો ઉદ્ઘાસ થાય છે.
વળી શું તે સ્ત્રીમાં જે જુણો હતા તેનું સ્મરણ (શાન) થયા
વિના કહાપિ રહે ? ના, કહિ ના રહે અર્થાત્ થાય. તેમજ પૂર્વે
જેવા શરીરવાળા પ્રલુ હતા તેવા પ્રલુની મૂર્તિ પણ પ્રલુની છખી
તરીકે છે. તેથી પૂર્વે થઈ ગયેલા પ્રલુનો આરોપ ખનાવેલી
મૂર્તિમાં સાક્ષાત્ કરવામાં આવે છે, અને તેમની આગળ ઊભા
રહી તેમની અક્તિ કરવામાં આવે છે. જુણો, આપણે હાલ
વિકટોરીયા મહારાણીની છખી જોઈએ છીએ ત્યારે તે પ્રજાપાણક,
દ્વારું અને નીતિમાન હતાં એમ તેના જુણોનું સ્મરણ થાય છે.
તેમજ પ્રલુની મૂર્તિથી પણ પ્રલુના જુણોનું સ્મરણ થાય છે. વિ.
કટોરિયા એવો શાખ જડરૂપ છે પણ તેને વાંચવાથી પૂર્વે થયેલાં
મહારાણી વિકટોરીયાનું સ્મરણ થાય છે તેમ તેની મૂર્તિ (ખાવલા,
ચિત્ર, છખીથી પણ તેનું (મહારાણી વિકટોરીયાનું) સ્મરણ થાય
છે. શું મહારાણીનું પોતાની જડરૂપમૂર્તિ, ચિત્ર કે છખી
ખનાવવી અયુક્ત છે એવો. કહિ પણ અયાલ આવ્યો હશે કે ?
ના, નહીં; કહિ નહીં. કારણ કે પવિત્રન્યાયથી ચાલનારી
મહારાણીનાં ફર્મિન સાક્ષાત્ કરવાને સર્વપ્રજા ધૂઢુંતી પણ

તેઓ દ્વારા દેશમાં વસવાથી તેમના દર્શાનનો લાલ ગરીબ પ્રજા લઈ શકતી નહોંતી તે કેન્કા મૂર્તિ, છખી કે ચિત્રથી મળે તેમજ હતું અને તે મુજબ પ્રજા તેમના દર્શાનનો લાલ લઈ આનંદ માનતી અને માને છે. વિલાયતમાં ષીરણ ગયેલાં મહારાણી વિકટોરીયા અને તેમની છખી આદિમાં કાંઈ તર્કાવત માનવામાં આવતો નથી. છખીમાં જેવો આકાર છે તેવા આકારવાળાં વિકટોરીયા રાણી વિલાયતમાં થઈ ગયાં છે એમ સવેં દોધ સમજે છે. તેમ પ્રલુની પ્રતિમા-છખી-ચિત્રથી પણ સાક્ષાત્ થઈ ગયેલા પ્રલુનું સ્મરણ થઈ તેના ગુણો યાદ આવે છે; અને તેથી આપણે અવગુણુનો ત્યાગ કરી ગુણવંત થવા ઉદ્ઘર્મી થઇએ છીએ. એવા રીતે પ્રતિમા માનવી એ ચોણ્ય અને સાચું છે કિંભડુના. અર્દેણોદ્ય પુસ્તક પાણું ત૨ મરીયમ અને એળામાં સુવાડેલો નાનો બાળક ઈસુ; પાણું ત૯ મરીયમ અને એળામાં છેસાડેલો ઈસુ બીજે ગામ જાય છે તેનું ચિત્ર; પાણું ૪૬ ઈસુનું ચિત્ર, પાણું ૧૧૭ ઈસુને વધસ્થંલ ઉપર ચાઢાયો. વિગેરે ચિત્રો પણ ખાસ ઈસુનું સારી રીતે જાન થવા માટે પુસ્તકમાં છાપેલાં છે તે પણ મૂર્તિ છે. તમે કહેશો કે માટી, પદ્થર, ધાતુ વિગેરેની મૂર્તિ (પ્રલુની આકૃતિ) ૭૩-૩૫ બનાવવાની પ્રલુએ ના કહી છે તેથી અમો તે બનાવતા નથી. ત્યારે કહેશો કે ૭૩૩૫ પ્રલુનું ચિત્ર (કાગળ ઉપર શાહીથી છાપેલી પ્રલુની આકૃતિ) કાઢવાનો હેતુ શો? પ્રલુએ તમોને આજા આપી છે? એવા કાગળ ઉપરના ચિત્રથી શું પ્રલુને ૭૩૩૫નું ફૂષણ નથી આવતું? કયા કાયદા અને કયા પરમાણુથી એવી રીતે એક વાતમાં ફૂષણ અને બીજી તેવીજ બાખતમાં ફૂષણ નહીં; એમાં કોઈ ન્યાય કોઈ અતાવી શકાશે નહીં, માટે ઝોકટ કહાથ૱ડ કરવો મૂકી ફર્જ સવે પ્રમાણેવાતે મૂર્તિ માનવી ચોણ્ય ઠરે છે તેમ માનો.

ખ્રીસ્તી—જે ડાપર આપણે રહીએ છીએ તે પૃથ્વીને એક દ્વિસ પરમેશ્વર બાળી મૂકશો. જો કે કહી કોઈનું ધર લડભડ

ખળતું હેઠાય તો તે કેવું ભય, કરવાવાળું લાગે છે તો પછી જ્યારે આ મોટી ધરતી અને પર્વત અને જાડ બીડ વિગેરે સર્વે ખળી જશે ત્યારે કેવું લયાનક જણાશે અને કેવો મોટો શાખદ થશે અને કેટલો ખદ્ધા તાપ થશે. હુણો નાસી નહીં શકશે. તેઓ તે આગની જાળમાં નાખશે. આ પૃથ્વી સહા ખળતી નહીં રહેશે. તે ખળી ખળીને ખાક થઈ જશે. ત્યારે પરમેશ્વર ખીજુ નવી પૃથ્વી બનાવશે, કે આથી ધણી સારી થશે. (૨ પીતર ૩, ૭-૧૩)

જૈન—અરે ! આ કેવું અજ્ઞાન ! ! પૃથ્વીને ઈશ્વર ઉત્પન્ન કરી શકતો નથી. તે તો અનાદિકાળની છે. એનો પ્રદ્યય કદિ થવાનો નથી. છતાં તમે તો કહો ! છો કે પૃથ્વી, પર્વત વગેરેને ઈશ્વર એક દ્વિસ ખાળી નાખશે, આતો ટાઢપોરની તોપ સરખું મને હિસે છે. વળી પરમેશ્વર નવી પૃથ્વીને આ પૃથ્વી કરતાં પણ સારી બનાવશે, તે પણ એઠું છે, કારણું પરમેશ્વર પૃથ્વીને હત્તા તથા હત્તા નથી તેવું અમે પહેલા સિદ્ધ કરી બતાવી ચુકેલા છીએ. અરે સાહેબ ! જરાતો વિચાર કરો કે એક વાર પૃથ્વી વિગેરે બનાવવું અને તેનેજ ખાળીને ભસ્મ કરવું, વળી તેવી નહીં પણ તેનાથી સરસ નવી નવી પૃથ્વી બનાવવી. આ વાત તે શું પ્રભુને ઘરે અને ના, ના હું તો તે સધળું કલિપત કથનજ માનું છું અને પંડિત પુરુષો પણ તે ઠદિ માન્ય કરશે નહીં એમ ખાત્રી છે. જુએ પ્રભુએ માટીથી હેઠ બનાવી પછી તેમાં શ્વાસ નાખીને આત્મા બનાવ્યો. ઈશ્વરે તે માણુસનું નામ આહમ પાડયું. ઈશ્વરે આહમને કહ્યું કે તારી પાસે રહેવાને એક સ્ત્રી બનાવીશ. પ્રભુએ આહમને લર ઉંઘમાં નાખીને તેની પાંસળીએમાંથી એક લીધી અને એક જૌરી બનાવી. આહમ જોડયો અને જોયું તો તેને જૌરી માલુમ પડી. એનું નામ હવા પાડયું. હવે વિચાર કરો કે માટીથી આહમને બનાવ્યો તે બને બરો ? વળી આહમની એક પાંસળીમાંથી હવા નામની સ્ત્રી બનાવી તે પણ ખરી કાઈ માને બરો ? વળી અનાદિકાળનો કે આત્મા તે પણ શું પ્રભુનાથી બનવાનો બરો ? કંઈ બનવાનો નથી. આવી આવી વાતો સાંલળવાથી પંડિત પુરુષોને

હાંસી ઉત્પન્ન થાય છે કે હજુ આત્માનું સ્વરૂપ આમના સમજવામાં આંદ્રું નથી. જો સમજવામાં આંદ્રું હોય તો આત્મા બનાવ્યો બને છે. વળી જગતું પ્રલુબ ઉત્પન્ન કરે છે, તેવું અજ્ઞાન રહેત નહિ. આ જગતું અનાહિકાળનું છે, તેમાં જીવો પણ અનાહિ કાળના છે, તેવું માનવું તે ખરું છે. વળી ઈસ્ટિન્યા ઉપર જે પ્રીતિ રાખે છે તેનાં નામ તે જીવનના પુરુષક્રમાં લાખે છે તે પણ મિથ્યા છે. અરે ! આ દુનિયા ઉપર કરેાડો મનુષ્યો છે તેનાં દરરોજનાં પાપલખવામાં તેને કેટલી અધી તસ્ફી પડી. આ દુનિયાના માણસો હરધડીએ પાપ કર્યા કરે છે તો તે અવસરે શું લખ્યા કરતા હશે ? ના. એ કાંઈ માનવા જેવી વાત છેજ નહીં, મનોકલિપત માલુમ પડે છે. વળી તેમનાં સારાં. કામ તથા ભૂંડાં કામ લખવામાં દ્વિવસની કેટલી દૃશનાઈનો વ્યય થતો હશે ? અને ત્યાં દૃશનાઈ કોણું બનાવે છે, લખવા માટે કાગળો પણ કેટલાક મોટા હશે. વળી લોઠેનાં સારાં નરસાં કામ કર્યાલાખામાં અને કદ્ય લિપિમાં લખે છે ? તેની પણ સાધીતી થતી નથી વળી તમારો રવર્ગ લોક કેવડો મોટો છે, રવર્ગનું આરણું અહીંથી કેટલું દૂર છે ? અને તે લોઠાનું છે કે સોનાનું, વળી રવર્ગ લોક અહીંથી કેટલે હુર છેઅને ત્યાં સૂર્યનો પ્રકાશ પડે છે કે કેમ ? વિગેરે બાધતોનો કાંઈ ખુલાસો બતાવી શકશો ? તમારાં પુરુષક્રમાં તો કાંઈ જણુંતો નથી. માટે તમારી માન્યતા મનોકલિપત છે પણ ઈશ્વરપ્રાણીત નથી એ નિઃસંહૈહ માનજો. ૧. વળી તમને પુછીએ છીએ કે તમારો પ્રલુબ નિત્ય છે કે અનિત્ય ? ૨ ઇથી છે કે અરૂપી ? તું સર્વજ છે કે અસર્વજ ? ઈત્યાહિનું જ્ઞાન આઈખલમાંથી મળી શકતું નથી. વળી તમો પ્રલુબને રહેવાનું સ્થાન રવર્ગ માનો છો. તે જગતું કહેવાય કે નહીં ? જો જગતું અન્યા પહેલાં તમારો પ્રલુબ સાકાર કર્યે ડેકાણે ઉલ્લો રહ્યો હતો ? અગર એઠો હતો ? વળી જો રવર્ગને જગતુની અહાર ગણુશો. તો તેને અનાવનાર કેણું ? જ્યારથી તમારો પ્રલુબ હશે ત્યારથી તે રવર્ગ પણ હોવું જોઈએ. પ્રલુબને તો અનાહિ માનો છો. ત્યારે રવર્ગ પણ

અનાહિ ઠથું, અને સ્વર્ગ અનાહિ ઠથું તો આ હુનિયા પણ
અનાહિ ઠરી તેમાં કાંઈ ખાધ આવતો નથી. વળી સ્વર્ગમાં પૃષ્ઠવી,
પાણી, અગ્નિ, જળ, વાયુ, વનસ્પતિ છે કે નહીં? તમે કહેશો
કે તે પ્રમાણે છે તો તે પણ જગતું કેમ નહીં કહેવાય? ઈત્યાહિક
ધણા હોષ આવે છે. વળી તમારા પ્રલુને આ હુનિયાનો નાશ
કર્યા પછી વળી બીજી હુનિયા અનાવવી પડશે ત્યારે તો તે કામ-
માંથી નવરો થવાનો નથી; એને તો કામ લાગું જ પડેલું છે.
જીવેને-ખીચારાઓને ઉત્પન્ન કરી તેમને નક્કેમાં નાખવા, ખાળી
નાખવા, તે શું પ્રલુને સારું લાગે છે? વળી નક્કે કચે ઠેકાણે
આવી? તે શાશ્વતી છે કે અશાશ્વતી? વળી હુનિયા અનાવ્યા
પહેલાં નક્કે અનાવી કે કેમ? તે પણ સ્પષ્ટ તમારાં પુસ્તકોમાં
નથી. વળી નક્કે કેટલી ફૂર છે? ક્યાં છે? કેટલી મોટી છે તેનું શાન
પણ તમારાં પુસ્તકોમાં ઠીક ઠીક નથી. વળી તમે લોકો પુનર્જીવનમાં
માનતા નથી, આ જીવ અહીંથી મરીને બીજો જરૂર લેવાનો
નથી એમ માનવું એ અયોગ્ય છે. કારણું કે એમે એકલાજ તેમ
માનીએ છીએ એમ નથી પરંતુ આ જગતુપર વણા ધર્મના
મત પંથ છે. જેવા કે, પ્રાણીણ, મીમાંસક, બૌદ્ધ વિગેરે પણ સર્વ
કોઈ પુનર્જીવન માને છે એને એ વાત ખરી છે. નાનું ખાળક
જરૂરે છે તે વખતે પોતાની માને ધાવવા લાગે છે, એ તદ્દન
અજ્ઞાની છે તે તમે સારી રીતે સમજો છો. છતાં તુરત તે ધાવવા
લાગ્યું તેનું કારણ શું? તેને કોણે સમજોયું? અને શીખવાડયું?
પણ તેમાં સમજવવાની જરૂર નથી. એતો પાછલા જવના ધાવવાના
સંસ્કારના અલ્યાસે કરી તે ધાવવા લાગે છે. તેથી પુનર્જીવન છે, એખરી
વાત છે. તેની ઘણી સાણીતીએ છે. પુણ્ય અને પાપના ઉદ્દ્યથી જીવા,
સુખ હુઃખ પામે છે. જો પુણ્ય અને પાપ ન હોય તો સર્વે મળુંદેશે।
એક સરખી સ્થિતીનાં જરૂરવાં જોઈ એતથાએક સરખી સ્થિતીલોગ-
વવી જોઈ એ. પણ તેમ આ જગતમાં જેવામાં આવતું નથી. કોઈ
દરિદ્રી હોય છે, કોઈ જરૂરથી લુકો, કોઈ ખહેરો, કોઈ આંધળો,
વિગેરે જરૂરે છે, તેનું કારણ પણ પુણ્ય અને પાપ છે. જો પાછલા

ભવમાં પાપ કર્યા હોયતો લુકાં, લંગડાં, બેહેરાં, એખડાં, અશાનીપણું એવાં એવાં હુઃખ લોગવવાં પડે છે, અને જો અધિકા ભવમાં પુણ્ય કર્યા હોય તો ધન, પુત્ર, સ્ત્રી, મોટી પહોંચ વિગેરે સારી સામન્દ્રીને જીવો પામી શકે છે, માટે પુણ્ય અને પાપ પણ અવશ્ય માનવાં જોઈએ.

શ્રીસ્તી—જે જન્મથી લુકાં, બેહેરાં, એખડાં અવતરે છે તેણે પ્રલુની આજા તોડી છે તેથી એવો અવતાર પામે છે.

જૈન—અરે મારા મિત્ર, તમારા એલવા ઉપર્થીજ પુનર્જીવન સાખીત થાય છે જીએ, જેએ લુકાં લંગડાં વિગેરે અવતરે છે તેણે પ્રલુની આજા તોડી છે એમ તમે કહો છો ત્યારે તેણે કઈ વખતે પ્રલુની આજા તે શી રીતે કહેવાય ? તે જીવોમનુષ્ય વિગેરેનો। જન્મ પૂર્વભવમાં પામ્યા હશે તે વખતમાં પ્રલુએ કહેલી આજા નહીં માની હોય તેથી તેમને આવો (લંગડાં, લુકાં વિગેરેનો) અવતાર પ્રલુએ આએઓ એમ તમારે ઉહેવું પડશો. એ સિવાય બીજું તમારાથી કહેવાય તેવું નથી. અને જો એમ સિદ્ધ થયું તો પુનર્જીવન, તમારા મુખ્ય સિદ્ધ થયો. કર્મના અનુસારે પુનર્જીવન થયા કરે છે.

શ્રીસ્તી—જીવને પ્રલુએ લુકાં, બેહેરાં, આંધળાહિની સ્થિતિમાં જન્મ આએઓ તેમાં જેવી પ્રલુની દુઃખા. અર્થાતું પ્રલુની દુઃખામાં આંધું તેવો અવતાર આએઓ તેમાં કર્મ તથા પુનર્જીવન વર્ણા માનવાની શી જરૂર છે ?

જૈન—પ્રલુએ બીજારા જીવને કારણ વિનાયેહેરોઅંધળાનો જન્મ આએઓ અને કોઈ જીવને પંચાંદ્રિય સંપૂર્ણતાપણું આએયું ત્યારે તો તેમાં ન્યાય કાંઈ રહ્યો નહીં. એતો મરજીને આધારે વાત રહી. ત્યારે કોણ જાણે ધર્મીને નક્રોમાં નાંખી હેશે અને પાપીને સ્વર્ગમાં લઈ જશે તેમાં શો વિશ્વાસ રખાય. જેવી તેની દુઃખા હશે તે પ્રમાણે કર્યા કરશો. આ તે શું માનવા ચોણ્ય છે ? નહીં નહીં, તેમ છેજ નહીં. એવા એટા વિકદપ તળુને

વीતરાગ અરહિંત લગવાનું ને શરણું આવો કે જેનાથી શુદ્ધ જ્ઞાન પામો કે જેથી અને તમારું કદમ્યાણું થાય. વળી જુઓ. તમારો પ્રલુભ્યારે આ હુનિયાને બાળીને લસમ કરશો ત્યારે તેમાં કઈ હુનિયાએ (હુનિયાના કયા લાગે) અન્યાય કર્યો હશો કે જેથી તેને જગતું ખંડું બાળવું પડશો ?

શ્રીસ્તી-પ્રલુભ્યે મનુષ્યોને અનાયાં અને સેતાનના ઇસાધ્યાથી પ્રલુબુની આજા તોડી તેનું પ્રલુભ્યે ક્રણ આપવું તે ન્યાય છે માટે જગતને બાળી નાખશે.

જૈન—અરે ! આ તો પ્રલુભ્યે અને તેનો ન્યાય સર્વ મનુષ્યોને વિચારવા લાયક છે. વિચારો, કે મનુષ્યોએ ઠદ્દાપિદ્ધિશરની આજાના લંગરૂપી અન્યાય કર્યો પણ પશુઓએ, માંછલાંઓએ, પંખીઓએ શો. અન્યાય કર્યો કે જેથી તેમને પણ બાળીને લસમ કરશે પૃથ્વી, પર્વત એ જડદ્વિપ છે. એને કાંઈ પ્રલુબુની આજા તોડવાનું જ્ઞાન નથી તો પછી પ્રલુબુનો કેવો ન્યાય કર્યો. કાંઈ નહીં. આ ખંડું વિચારતાં સર્વ અધિત્ત માલમ પડે છે. માટે શુદ્ધ અને સાચા હેવ અરિહુંતના સ્થાદ્વાહ જૈનધર્મને અંગીકાર કરી જન્મ સક્રણ કરો. હું પણ જૈનશાસનના હેવતાઓ પ્રત્યે વિનંતી કરું છું કે, હુરેક રીતે અજ્ઞાનતારૂપી અંધકૂપમાં ખુડતા આણીને સફલભુદ્ધિ બક્ષી અર્થાતું સત્ય માર્ગ સુલાડી સત્યતત્ત્વદ્વિપ જૈન ધર્મની પ્રાપ્તિ થાય તેમ કૃપા કરો.

શ્રીસ્તી-જૈનમત પ્રમાણે જીવ, નિશ્ચયમાં અનાદિકાળથી સિદ્ધદ્વિપ છે. પણ તે મનાય તેમ તથી; કેમકે સિદ્ધદ્વિપ એ રીતે મનાય છે કે, સર્વગુણની સત્તા, ગુણ એ અનંતજ્ઞાન, અનંત હર્ષાન, અનંત ચારિત્ર, અનંત વીર્ય છે. જીવ અચ્છેદી, અલેદી તથા અરૂપી છે, જુઓ. અધ્યાત્મમસારાદ્વાર તથા બોધહિનિકરનામે અંથ પૂછ ૪; એમાં જ્ઞાન એવું નામ આત્માનું છે. વિગેરે કેટલાંક પ્રમાણ છે.

જૈન—જૈનમતપ્રમાણે જીવ, નિશ્ચયમાં અનાદિકાળથી સિદ્ધદ્વિપ છે એવું તમોએ વાક્ય લગ્નયું તે અશુદ્ધ છે. નિશ્ચય

નયથી અનાદિકાળથી સિદ્ધદ્રૂપ છે, પણ નિશ્ચયમાં કહી શકાય નહીં, નયની અપેક્ષા વિના નિશ્ચય અને વ્યવહાર શરૂનો પ્રયોગ અશુદ્ધ છે. નિશ્ચયનથી અને વ્યવહારનથી એ એ નય અમે માનીએ છીએ. વ્યવહાર નયથી અને નિશ્ચયનથી આત્માનું સ્વરૂપ જાણુવું તે ગુરુગમ્ય છે. સત્તાથી લુંબો સિદ્ધદ્રૂપ છે પણ વ્યક્તિથી લુંબો આઠકર્મના નાશથી સિદ્ધદ્રૂપ થાય છે. માટે ગુરુગમ્યથી જાણ્યા વિના નિશ્ચયનથને ઠેકાણે નિશ્ચયમાં લખ્યું તેનો અર્થ આપના સમજવામાં જુદો જ આપ્યો છે એમ સમજવામાં આવે છે, કેવલ અદ્વૈત વેદાંતી, તથા જૈન, ઈશ્વરને જગતકર્તા માનતા નથી અને તમો જગતકર્તા માનો છો તેની ચર્ચા પ્રસંગોપાત્ર જણાવીશ.

જૈમલ પોતાની ચોપડીના પાના ઉનમાં જણાવે છે કે, જીવને પાપરૂપ મેળે કરી મલીન માનવો અને વળી નિર્મણ માનવો તે ધરી શકતું નથી. તેને માટે અંધારા અને અજવાણાનું દૃષ્ટાંત આપે છે તે પણ ધરી શકતું નથી. આ ઠેકાણે તે હાખલો લેવો તે અયુક્ત છે કારણ કે તેનો તો, પ્રતિપક્ષી સ્વભાવ છે તેથી કોઈ કાળે અંધારું અજવાળું થઈ શકે નહીં. પણ આ આત્માને તો કર્મ સંગ્રહાતે ખીર નીરને સંખ્યાં સારે લાગુ પડી શકે છે. જૈમલે, ખીર (હુદ્ધ) અને પાણી લેગાં ડોય ત્યારે ખીર અને નીર મિશ્ર છે એમ લોકમાં થતો વ્યવહાર પ્રસિદ્ધ છે, અને હંસ પક્ષી જ્યારે પોતાની ચાંચવડે ખીર અને નીર જુડું પાડે છે ત્યારે લોકમાં ખીર અને નીર જુડું છે એમ વ્યવહાર થઈ શકે છે. એકકાલાવન્ધેફેને ખીર નીર મિશ્ર તથા જુડું એવો વ્યવહાર થઈ શકતો નથી, પણ કાળની અપેક્ષાએ થઈ શકે છે. તેમ આ આત્મા, હાલ કર્મની સંગતિએ મિશ્ર થઈ ગયેલો છે અને જ્યારે કર્મથી જુદો પડશો ત્યારે તે કર્મ રહિત નિર્મણ આત્મા એવો વ્યવહાર થઈ શકશો. કર્મસહિત આત્મા કર્મથી જુદો પડશો, ત્યારે તે સિદ્ધ થશો. આત્મા સ્વતઃ પ્રકારી છે તે કારણથી નિશ્ચયથી (કેવળ કર્મની અપેક્ષા વિના)

સિદ્ધ સમાન છે તે વાત નિઃસંશય છે. જેમ કેટલુંક સોનું શુદ્ધ, મેલ વિનાનું છે તેને નિર્મણ સોનું કહીએ છીએ અને ખાણુમાં જ્યારે માટી સહિત મિશ્ર થયેલું હોય છે. ત્યારે રજસંચુક્ત સોનું છે એવો વ્યવહાર લોકમાં પ્રસિદ્ધ છે. રજ મિશ્રિત સોનામાં શું શુદ્ધ સોનાના જેવી સત્તા પ્રકાશ કરવાની તથા રંગરમણીયતા નથી રહી ? હા, અલખતા રહી છે. પણ રજના સંયોગથી ઠંકાઈ ગયેલી છે, તેથી શુદ્ધ ઠંચના જેટલી તેની કિંમત થઈ શકશે નહીં, અને તેવી પ્રકાશતા પણ તેની પડશે નહીં, પણ જ્યારે રજરહિત થશે ત્યારે તો શુદ્ધ ઠંચન થશે અને તેમાં કશો લેગ રહેશે નહીં. તેમ આ આત્મા, કર્મસહિત છે ત્યાં સુધી કર્મસહિત આત્મા એવો વ્યવહાર થઈ શકે છે, અને જ્યારે કર્મરહિત થાય છે ત્યારે કર્મ રહિત એવો આત્મા સિદ્ધ કહી શકાય છે, પણ જ્યારે કર્મસહિત હોય ત્યારે શું આપણે નથી કહી શકતા કે આ આત્મા કર્મ રહિત પરમાત્મા જેવો પ્રકારી અને આનંદમય છે ? હા, અલખતા કહી શકીએ છીએ. કારણ કે આગળ તે આત્મા સ્વસ્વરૂપ એળખી કર્મને ફૂર કરી આત્મસ્વરૂપ આત્મામાં રહી, સ્વરૂપ શુદ્ધ ચિન્મય પ્રાય: કરશે, માટે એવાં જે અપેક્ષા વચન, વ્યવહાર નથ અને નિશ્ચય નયનાં તે ચુકિતચુક્ત છે. એમાં કંઈ સંશય નથી, તો જૈમલ પહોંચાય અસ્તિત્વ, પોતાના અસ્તિત્વ અને જૈન ધર્મનો સુકાખલો નામના પુસ્તકમાં પાપ પુણ્ય સહિત પણ આત્મા અને પાપ પુણ્ય રહિત આત્મા એવો જે અપેક્ષાએ વ્યવહાર છે તેને એટો ઠરાવે છે તે તેણું બાલવું ડંટના શાંગડાં સમાન છે. જેમકે. દૃષ્ટાંત તરીકે જૈમલ પોતે જ્યારે જૈન સાધુ હતા ત્યારે લેાડો તેમને ‘સાધુ’ એમ કહી શકતા હતા, અને ‘અસ્તી’ થયા ત્યારે અસ્તિત્વ એ વ્યવહારથી એલાવે છે. વળી કેથેલોલીક, બૌધ્ધો વિગેરે જૈન ધર્મને સત્ય માની અસ્તિત્વ ધર્મને છોડી દ્વારા તે તેઓને જૈન એમ કહીને લેાડો બાલાવશો. તેમ જૈનો આત્મા, કર્મ રહિત થયો તેને ‘સિદ્ધ’

કહે છે અને કર્મ સહિત છે તેને 'સંસારી' કહી ઓલાવે છે. એ વાત નિઃસંશય છે. જેમ કોઈ રાજનો હીકરે નાનો છે તેને લોકો કુમાર કહે છે અને આગળ આ કુમાર રાજ પણ થવાના છે એમ ધારી ભવિષ્યરાજ એમ અપેક્ષાચુક્ત વચન ઓલે છે તે સત્યજ છે, પણ જૈમલ પહોંચજીને અપેક્ષા ચુક્તા વચન હૃહયમાં ઠસ્યું નથી તેમના હૃહયમાં અજાનદૂપી અંધકારે વાસ કર્યો છે, પણ નિત્ય અનિત્ય વસ્તુના ધર્મપ્રકાશનારા તીર્થોકર અગવાનના અને જૈન સાધુને શરણે આવે તો તેમનું અંધકાર ફૂર થઈ શકશે એમ હવિષું છું. જેમ ખાણું રજકનકનો અનાહિ કાળથી સંખંધ છે, તેમ આત્મા અને કર્મનો અનાહિકાલથી સંખંધ છે. આત્મા અને કર્મનો અનાહિકાલનો સંખંધ છે પણ સંચોગ સંખંધ અનિત્ય છે, માટે કોઈ કાળો તે એ વસ્તુઓ એક એકથી જુદી થઈ શકે છે; તેમ આ આત્મા અને કર્મ જુદા થઈ શકે છે અને જ્યારે આત્મા જુદો થાય છે ત્યારે તેની શુદ્ધતા પ્રગટ થાય છે, અને પછી તેને જન્મ, મરણ, રોગ, શોક વિગેરે હુંએ લોગવવાં પડતાં નથી. પણ જ્યાંસુખી કર્મ છે ત્યાંસુખી તેને જન્મ મરણ કરવાં પડે છે; અને તે કર્મ જો શુલ કરે છે તો રાજ્ય, પૈસો, નિરોગીપણું વિગેરે સુખ પામે છે, અને જ્યારે ખીજા જવોને હુઃખી દેખું, હિંસા કરવી, જૂડું ઓલવું, ચોરી કરવી, પારકી સ્થી સેવન કરવી, હૃડ કપટ કરવાં, એમ પાપ કરે છે ત્યારે રોગ, શોક, હારિદ્રય વિગેરે હુઃખો પામે છે. જો કર્મ નહીં માનીએ તો કોઈ સુખી હેખાય છે, કોઈ હુઃખી હેખાય છે. કોઈની રાજગાહી ઉપર એસવાનું મળે છે, કોઈને આખા હિવસમાં પણ ચેટ ભરાતું નથી, તેનું શું કારણ ? તે કર્મ વિના ખીજું કહેવાતું નથી. જો કર્મ નહીં માનો તો સર્વ એકસરખા હોવા જોઈએ ? સુખી હોયતો સર્વ સુખીજ હોવા જોઈએ ? હુઃખી હોયતો સર્વ હુઃખીજ હોવા જોઈએ ? વળી તમે કહેશો કે આ હુનિયાને હર્ષિવરે પેઢા કરી તે દશ પક્ષથી પર ખરી ઠરતી નથી તે નીચે પ્રમાણે:-

- ૧ આ હુનિયા ઉત્પન્ન કરવાનું કારણ શું ?
 ૨ હુનિયા ઉત્પન્ન કરનાર રૂપી છે કે અરૂપી છે ?
 ૩ હુનિયા ઉત્પન્ન કરનાર ઈશ્વર નિત્ય છે કે અનિત્ય છે ?
 ૪ હુનિયા ઉત્પન્ન કરનાર ઈશ્વર સર્વશ છે કે અસર્વશ છે ?
 ૫ હુનિયા ઉત્પન્ન કરનાર ઈશ્વર પ્રત્યક્ષ હેખાતો નથી તેનું શું કારણ ?
 ૬ હુનિયા ઉત્પન્ન કરનાર ઈશ્વર કચે ઠેકાણું રહે છે ?
 ૭ આ હુનિયાને ઈશ્વરે હિવસે ઉત્પન્ન કરી કે રાત્રે ?
 ૮ આ હુનિયાને ઉત્પન્ન થયા પહેલાં જીવો કચે ઠેકાણું હતા ?
 ૯ આ હુનિયામાં જીવો કોઈ પણ રૂપે, પંખી રૂપે, કોઈ મનુષ્ય રૂપે, એમ જુદા જુદા આકારવાળા હેખાય છે પણ એક સરખા હેખાતા નથી તેનું શું કારણ ?
 ૧૦ આ હુનિયાને ઈશ્વરે એક કાલાવચ્છેદેન ઉત્પન્ન કરી કે એમ ?
- પક્ષ પહેલો-**હુનિયા ઉત્પન્ન કરવાનું કારણ શું છે ? તેના જવાણમાં તમો રહેશો કે, ઈશ્વરે સર્વજીવોને સુખી કરવાને હુનિયા ઉત્પન્ન કરી, તે પણ તમારાથી કહેવાશો નહીં. કારણ કે પહેલાં ત્યારે શું જીવો હુઃખી હતા ? જ્યારે હુઃખી હતા ત્યારે તે હુઃખ તેમને કયાંથી વળગયું અને તે હુઃખ વળગવાનું કારણ પણ જોઈએ, તો તે કર્મવિના (સારાં એટાં કામ વિના) બીજું કહેવાશો નહીં, અને જ્યારે કર્મ માનશો ત્યારે કર્મ પણ જીવની સાથે હુનિયા ઉત્પન્ન કર્યા પહેલાનું ઠર્યું, તો તે કર્મ જીવની સંઘાતે છે એમ નક્કી ઠર્યું, અને જ્યારે જીવની સાથે કર્મ છે ત્યારે તેમાં પણ પહેલું કર્મ કે પહેલો જીવ ? તેવો પ્રશ્ન ઉત્પન્ન થશો, ત્યારે પહેલો જીવ યા કર્મ એમાંનું કાંઈપણ કણી શકાશો નહીં. અદાખત ખન્ને સાથેજ છે એમજ કહેવાશો, જેમ સૂર્ય અને સૂર્યનો પ્રકાશ, જેમ કુકડી અને કુકડીનું ઈંકું. જેમ રાત્રી અને હિવસ, જેમ બીજ અને વૃક્ષ, તેમાં પહેલું કોણું

છ તે જેમ કહી શકતું નથી તેમ પહેલું કર્મ કે જીવ ? તે
પણ કહી શકતું નથી. હુનિયા ઉત્પન્ન કર્યા પહેલાં જીવ
અને કર્મ કેટલા કાળથી સંચોગી છે તે કાળની પણ
આદિ મળી શકવાની નથી, માટે અનાદિ કાળથી જીવ અને કર્મનો
સંચોગ છે તેમ સિદ્ધ થયું, ત્યારે કર્મના સંચોગથી જીવ હુઃખી
થાય છે માટે કર્મ પણ એક પહાર્થી છે તેમ સિદ્ધ ડયું; તો તે
કર્મ જુદા જુદા પ્રકારનું છે તેથી જુદા જુદા પ્રકારનાં સુખ
હુઃખો જીવ લોગવે છે તે કર્મની ભૂળ પ્રકૃતિ આડ અને ઉત્તર
પ્રકૃતિને, સર્વજ્ઞ તીર્થીકર મહારાજાએ જાનથી પ્રકાશી છે તે સત્યજ
છે. વળી ઈશ્વરને દ્વારા આવી તેથી હુનિયા ઉત્પન્ન કરી લેણેને
સુખી કરવા એવી ઈચ્છા થઈ તે પણ ઈચ્છા એટીજ છે. કેમકે
ઈશ્વરમાં જો શક્તિ હોત તો હુનિયા ઉત્પન્ન કર્યા વિના હુઃખનો
નાશ: કરી શકત. જેને આખી હુનિયા ઉત્પન્ન કરવાની શક્તિ
હતી તેને હુનિયા ઉત્પન્ન કર્યા વિના હુઃખ કાપવાની શક્તિ
નહોતી કે શું ? જો કહાયિ શક્તિ નહોતી એમ કહેશો. તો
હુનિયા ઉત્પન્ન કર્યા બાદ પણ તેનાથી શક્તિ નહીં હોવાને
લીધે હુઃખ દ્વારા થવાનાં નથી તો. તેને આ પ્રયાસ લેવો અજ્ઞાન
નયુક્ત હોયો. વળી સાંભળીએ છીએ કે ઈસુથીસ્તતને શરણ જનારા
સર્વ જીવોના હુઃખને ઈસુ પોતે લે છે. આ પણ એક તાજુખી
લરેલું સમજાય છે. હુઃખ તે ઝપી છે કે અરૂપી છે ? નિત્ય છે કે
અનિત્ય છે ? સ્વતંત્ર છે કે પરતંત્ર છે ? હુઃખ ઝપી છે તેને ઈશ્વરે
લઈ લીધું તો. ઈશ્વર પણ અત્યંત હુઃખી થઈ જશે. જેમકે, કોઈ
માણુસ ખીજો માણુસ જેર પીતો હોય તેનું જેર પોતે લઈ પીએ
તો પોતે મહાહુઃખી થાય, તેમ ઈશ્વર ખીજનાં હુઃખને લઈ શકે
તો તેને અત્યંત પીડા થાય. આ ઠીક તમારી જાનશક્તિ
પારકી પીડા પોતાના ઘરમાં ઘાલી અને જૈમલ પહમીંગળ વળી
તેના વિના કોણી ગ્રાથીના કરે ? વળી ઈશ્વર તે હુઃખો સર્વો લઈ
લે છે તેમાં કંઈ પ્રમાણું છે, પ્રત્યક્ષ પ્રમાણ તો હેખાતું નથી,
કારણ કે હુઃખો લઈ લેતો હોત તો તેના કોઈપણ બક્તો મરણું

સમયે અસ્તાધ્ય ત્રિહોષાદિ હુઃખ, અકાળ મૃત્યુ, તોપને મોઢે ઉડવું,
 ટાંટીઆ ધસવા, હાય હાય આદિ મનપર અળાપો, અને શોકના.
 તર્ક વિતકેં કરવા વિગેરે હુઃખો લોગવી મૈત પામવા જોઈએજ
 નહીં. તેવું તો કંઈ હેખાતું નથી. તેવું હુઃખ તો તે ખ્રીસ્તિયોના મરણ
 સુખી પણ લઈ શક્યો નહીં તો શું કબરમાં માટીમાં માટી મળી ગયા
 પછી લેશો ? ના, કંઈ લેવાનો નથી, ત્યારે ઝોકટ ઈશ્વર હુઃખ લઈ
 લે છે તેમ શા કારણુથી કહો છો ? વળી તે ઈશ્વર સર્વેનું હુઃખ
 લઈને પોતાની પાસે રાખે છે કે બીજે ઠેકાણે રાખે છે ? તે કહો. વળી
 આ હુનિયાનો મેટો લાગ કે જે ઈસુને માનતો નથી, તેની જક્તિ
 કરતા નથી, તેનું હુઃખ તે હરણ નહીં કરે તો તેથી તે દ્રેષી પક્ષ-
 પાતી કરે છે અને પક્ષપાતી પણ ઠર્યો. પક્ષપાતી તો ઈશ્વર કહી
 શકાય નહીં અને જો તમો તેને ઈશ્વર કહેશો તો દણાંત તરીકે હું
 તેનું ખંડન કરનાર પણ ઈશ્વર છું. એમ કહું છું : જેમ તે હુઃખને
 હરણ કરે છે તે હેખાતાં નથી; તેમ હું પણ જીવોનું હુઃખ હર
 કરું છું તે પણ હેખવાના નથી અને જીવોનું હુઃખ ઈશ્વર લે છે તે
 પણ હેખવાના નથી. જેમ તે પાપીઓની પાસે પાપ લોગવાલું છું, જેમ તે ન્યાયી
 માણસોને સુખી કરે છે, તેમ હું પણ ન્યાયી માણસોને સુખી
 કરું છું. જેમ તેના પુત્રે હુનિયાને ઉપહેશ હીધે હતો. તેમ હું
 પણ હઉં છું; તો તે ઈશ્વર ખરો કે હું, ખરો ઈશ્વર ? તેની ખાત્રી
 કેવી રીતે તમો કરશો ? માટે ઈશ્વર પોતે કોઈનાં હુઃખ હરણ કરી
 લેતો નથી, અલખત જીવો કર્મ કરે છે તે પ્રમાણે તેઓને ઝલથાય છે.
 ઈશ્વર સિદ્ધ તો કર્મ રહિત થયા. તેવા તમો થવાને ઉધમ કરો. એવું
 તેમને કહેલું છે. તેમનું આલંખન તો નિમિત્તમાત્ર છે. તેમણે
 જેવી રીતે કર્મને હર કર્યાં તેવી રીતે તમો કર્મને હર કરો.
 એજ તૌમનો અશિહ્નંત અવસ્થાનો ઉપહેશ હતો. એવા રાગદ્રોષ
 રહિત અનિહંત જગવાન્હતા. તેની ભરાખર સદહણું કરી આતમા
 કર્મ સહિત છે અને ઈશ્વર, હુઃખને લેતો નથી એ સત્ય વાત
 સમજો : અને કૈનસાધુને શરણું આવો કે જેથી તમારી અજ્ઞાનતા

ઝર થઈ છીં પમાં ઝપાનો ભ્રમ થએલો છે તે મરી જશો, અને અજ્ઞાનતાદ્વારા કમળાનો રોગ ઝર થશો અને તેથીજ વસ્તુને વસ્તુપણે જણવામાં આવશો.

પક્ષ ખીલે-હુનિયા ઉત્પન્ન કરનાર ઈશ્વર ઝપી છે કે અર્દ્ધપી ? હુનિયા ઉત્પન્ન કરનાર ઈશ્વર ઝપી હોય તો તે પ્રત્યક્ષ હેખાવો જોઈએ અને જો અર્દ્ધપી હોયતો તેનાથી આ આખું જગતું ઉત્પન્ન થઈ શકેજ કેમ ? જેમ કે આકાશ અર્દ્ધપી છે તો તે કોઈ વસ્તુને બનાવી શકતું નથી, તેથી અર્દ્ધપી ઈશ્વર પણ કોઈ વસ્તુને બનાવી શકવાનો નથી, તેથી અર્દ્ધપી ઈશ્વર પણ કહી શકતો નથી. ઝપી હોયતો તે એકાલાવચેહેન બનાવી શકવાને સમર્થ નથી. વળી કહાયિ ઝપી ઈશ્વરને માનશો અને તેણે જે હુનિયા બનાવી તો તે હુનિયામાં રહેનારા, પવંતો, સમુદ્રો, પત્થરો વિગેરે હુનિયા ઉત્પન્ન થયાં પહેલાં કયે ઠેકાણે રહ્યાં હતાં ? શું ઈશ્વર તેઓને હાથમાં આલી રહ્યો હતો કે શું ? અને તે પહેલાંના સમુદ્રો, પવંતો હતા એમ કહાય તમો કહેશો તો પ્રાણીએ પણ તે પહેલાંના હતા એમ કહેવામાં શું બાધ આવશો ? વળી પ્રાણી, સમુદ્રો, પવંતો, પત્થરો, હુનિયા પહેલાં સિદ્ધ ઠર્યા તો તેજ હુનિ, ચાજ થઈ. જેમ પ્રાણી, સમુદ્ર, પૃથ્વી, પવંતો હોય તેને હુનિયા કરેલી તો તે ઈશ્વરને બનાવેલી હુનિયાની પહેલાં હુનિયાં હતી તેવું સિદ્ધ થયું; તો નવી હુનિયા બનાવવાનું શું કારણ ? તે પણ કહેવાને સમર્થ થવાશે નહીં. વળી ઝપી ઈશ્વર પણ કહી શકતો નથી, કેમકે ઝપી જીવ હોય તે ઝધીર માંસ લોહીથી બનેલો છે, તો તે ઈશ્વરને પણ ઝધીર માંસ લોહી હોવું જોઈએ ? તો તે શું આય છે ? તે ખતાવો. વળી જે આય છે તે વિધા પણ કરે છે તો તે કરે છે કે કેમ ? તે ખતાવો, વળી અમો ઈસુને માનતા નથી તો તે અમને સમજાવવા કેમ આવતો નથી ? જો તે અમને સમજાવશો તો અમી પણ તેના ભક્ત બની જઈશું. વળી પ્રસ્ત્યક્ષ હેખાશો અને અમને ઉપહેશ આપશો તો ઘણીજ અમારા મન ઉપર લાગણી થશો. પણ તે કાંઈ થતું નથી, ઈશ્વર, પ્રત્યક્ષ હોય તો

આવે, નહીં હોય તો કેવી રીતે આવી શકે ? જેમ આકાશનું કુલ એવો વ્યવહાર એટો થાય છે, તે કુલ આકાશનું હેખાશો નહીં અને સુગંધી આપશો નહીં; તેમ તમારો ઈશ્વર પણ હેખાવાનો નથી, અને તમોને તારવાનો પણ નથી. માટે જૈમલ પદ્મીંગળ તમો જૈનસાધુઓને શરણે આવી પ્રાર્થના કરો કે તમોને ઝપી અરૂપી ઈશ્વર કેવો કહેવાય તેની સમજણું પાડી જમ હુર કરે.

પદ્મ શ્રીનીલો-હુનિયા ઉત્પન્ન કરનાર ઈશ્વર નિત્ય છે કે અનિત્ય ? ઉપરના એ પ્રક્રિયા વિવેચનથી ઈશ્વર હુનિયાને ઉત્પન્ન કરનાર સિદ્ધ થતો નથી, તેમ નિત્ય પણ હુનિયાને ઉત્પન્ન કરનાર ઈશ્વર કહેવાશો નહીં. ઈશ્વરને નિત્ય કહેશો તો તેની જેટલી ખનાવેલી વસ્તુઓ હોય તેટલી નિત્ય અખંડિતજ રહેવી જોઈએ. જેમકે પૃથ્વી, પાણી, પર્વત, સમુદ્ર, પણ, પંખી, મનુષ્ય વિગેરે, પણ તેમ અખંડિત તે વસ્તુઓ જોવામાં આવતી નથી, તેમાં ફેરફાર થઈ જાય છે અને જુદા જુદા ઇપને મનુષ્યાદિ ધારણ કરે છે. મરી જાય છે, પણ પક્ષીઓદિ પણ મરી જાય છે, તો તે નિત્ય રહી શકતાં નથી અને અનિત્ય થઈ જાય છે, તેથી ઈશ્વરમાં અનિત્ય વ્યાપત્તિ હોય આપશો. વળી જો ઈશ્વરને અનિત્ય માનશો તો ઈશ્વર પણ એક રહેવાનો નથી અને તેની ખનાવેલી હુનિયાનો પણ નાશ થવાનો તો તેની અજીતિ કરેલી તેનો બદલો. તે નાશ થવાથી ભીનો કોણ આપશો ? કે જેથી ઈશ્વરની અજીત કરવી ? વળી તેના કાયદાને અનુસરવું તે પણ અનિત્ય ઠયું એમ નિત્ય અને અનિત્ય એ વિકલ્પોએ કરી. ઈશ્વર સિદ્ધ જગતુકતાં ઠરતો નથી.

પદ્મ ચોથો-હુનિયા ઉત્પન્ન કર્તા ઉપાદાન નિમિત્તદ્વારા પ્રલુબ સર્વજ છે કે અસર્વજ ? હુનિયા ઉત્પન્ન કરનાર પ્રલુબ જો સર્વજ હોય. તો તેના પેદા કરેલા પ્રાણીઓ, જનો તેના જાતો પણ સર્વજ હોવા જોઈએ. જેમ કાગડાથી ઉત્પન્ન થએલા કાગડાએ. કાગડાના જેવી ચેષ્ટા કરનારા વણ્ણવાળા હોય છે, મનુષ્યનાં અચ્યાંએ. મનુષ્યના જેવી ચેષ્ટાએ. કરનારા હોય છે, તેમ તેમના ઉત્પન્ન કરેલા મનુષ્યાદિને

પણ તેમના જેવું સર્વજપણું મળવું જોઈએ અને હોવું જોઈએ ?
 પણ તેમ ઠાંડી છે નહીં. અર્થાતું સર્વજપણું પોતાનામાં હોય
 ત્યારે બીજાએને પણ સર્વજપણું આપી શકે એમ અનુમાન
 થતાં સર્વજપણું તેમનામાં નથી એમ સિદ્ધ થાય છે. વળી કદાપિ
 તમે કહેશો કે તે સર્વજ હતો પણ પોતાના જેવા બીજાએને
 જાન આપી કરવા ચાહુતો નહોતો તો તેમ કરતાં તે કપટી
 સ્વાથી^१ ઠરશો અને પોતેજ પૂજય ઘનવું તેવી અલિકાષા રાખી
 બીજાએની પાસે લક્ષ્ણ કરવવી એવી છચ્છા હતી તો તે
 તેમના સરખા તે કહી કરી શકવાનો નથી અને તેમના જેટલું
 જાન પણ મળી શકવાનું નથી. નહીં, નહીં, સર્વજ હોય તે
 બીજાએને સર્વજ કરી શકે છે. જેમ ઈએલ, લમરાનો સંગ કરી
 સંપૂર્ણ લમરાપણું પામે છે તેમ સર્વે છુંદો, સર્વજની સંગથી
 સર્વજ થઈ શકે, પણ અસર્વજ હોય તે શી રીતે સર્વજ કરી
 શકે ? અસર્વજ ઈશ્વર કહેશો તો વહૃતોવિધાત હોય આવશે
 માટે તે પણ કહી શકવાના નથી.

પ્રક્રિયા-

જૈન—હુનિયા ઉત્પન્ન કરતાર ઈશ્વર પ્રત્યક્ષ હેખાતો
 નથી તેનું કારણ શું ?

શ્રીસ્તી-હુનિયા ન્યાય ચુક્ત ચાલતી નથી માટે હેખાતો
 નથી.

જૈન—ન્યાય ચુક્ત ચાલતી હોય તો હેખાય તેમાં ઈશ્વર
 શું નવાઈ કરી ! જ્યારે અન્યાયના રસ્તે ચાલતી હોય ત્યારે
 તેમને સમજવે, પ્રત્યક્ષ થઈ કહે, તો આટલો હુનિયામાં અન્યાય
 થાય છે તે કેમ રહે ? જેમ કોઈ ચોર ચોરી કરે છે ત્યારે
 તેને રાજ ઓલાવી સજા કરી શિખામણ આપે છે તો બીજુ
 વાર ચોરી થતી અટકે છે, તેમ જે તમારો ઈશ્વર હેખાય તો
 ઈશ્વરને જ લોછો માનતા નથી તે માને અને ઈશ્વરના લક્ષ્ણો
 હુનિયામાં સર્વે થઈ જાય.

ખ્રીસ્તી-અરે ! ઈશ્વર ન્યાયી છે તે ન્યાયી માણુસોનેજ હેખાવાનો, અન્યાયીએને હેખાય તો પછી ન્યાય અને અન્યાય કરનારાઓને સરખો ઝાયહો થાય, માટે ન્યાયી માણુસોનેજ હેખાય છે,

જૈન-જયારે તે ન્યાયીએનેજ હેખાવાયો ત્યારે અન્યાયીએ, હુઃખીને હુઃખીજ રહેવાના. અન્યાયીએને ઈશ્વર હેખાશે નહીં ત્યાંસુધી તેએં અન્યાય છોડવાના નથી તો સુખી કેવી રીતે થવાના ? અને પ્રલુ છે તે અન્યાયી પાપીએનો તારક ગણુશે નહીં અને તમે તો માનો છો.

ખ્રીસ્તી-પરમેશ્વરના લક્તો તેમને ઉપરેશ કરી ઈશ્વરના લક્તા થવા કેશીશ કરશે ત્યારે તેમનામાં ન્યાય આવશે અને ત્યારે તેઓને ઈશ્વર પ્રત્યક્ષ હેખાશે.

જૈન-એટલા હાલ ખ્રીસ્તીએ બની ગયા છે તેમને તો ન્યાયીપણું આંદ્રું ઘરું કેની ! અને તેમને તો ઈશ્વર આંએ હજરાહજુર હેખાતો હશે ! ઠીક, વાર્દ હાલ ખ્રીસ્તીધરીએ એટલા ઈશ્વરને હેણે છે તે બતાવશો.

ખ્રીસ્તી-હુહયમાં ઊંડો વિચાર કરે છે.

જૈન-અરે લાઇ ! જે અરૂપી નિર્મય સ્વસત્તાપ્રકાશી એવા કર્મરહિત થઈ સિદ્ધસ્થાનમાં જઈ પરમાત્મપણું અનુભવે છે, તે ઈશ્વરો છે એવા સિદ્ધ અગવંતો તમને આ ચર્મચક્ષુવડે હેખાઈ શકાય નહીં. તમારા શરીરે લાગતો એવો વાયુ પણ તમે આંએ હેખી શકતા નથી, તો ઈશ્વર જે અરૂપી, અજરઅમર અવિનાશી તે ચર્મચક્ષુવડે કેમ હેખી શકાય ? અલખત હેખી શકતો નથી. પરંતુ કેવળજ્ઞાન થાય તો રૂપી અરૂપી સર્વે વસ્તુએ હેખી શકાય છે. માટે તમારા મનની શાંખાએ ફૂર કરી જૈન સાંધુ-એને શરણે આવો. કે જેથી તમે આત્માનું સ્વરૂપ એળાએ. કપો-લક્ષ્મિપિતીઈશ્વર કદિપણું સ્વરૂપત્ત હેખાય નહીં માટે તમારી જીમણુએમાં ખીંદને ભરમાવો નહીં કે જેથી તમારું કલ્યાણ થાય.

પક્ષ છહો

જૈન-હુનિયાને ઉત્પન્ન કરનાર ધર્શર કરે ઠેકાણું રહે છે
તે બતાવો.

અરીસ્તી-દીશ્વર સ્વર્ગમાં સિંહાસન ઉપર એઠેલો છે અને
તેની જમણી આળુએ તેને ફીકરે ઈસુ એઠો છે. દીશ્વર સ્વર્ગમાં રહે છે.

જૈન-સ્વર્ગ એ પત્થર માટી સોનાથી અનેલું છે કે કેમ ?

અરીસ્તી-હા, તેમજ જણાય છે.

જૈન-અરે મારા પ્રિયમિત્ર ! જે નિરાકાર પ્રલુ તેને
સિંહાસનપર એસલું તથા મસ્તકે મુગટ (મુકુટ) ધારણ કરવો
એ વિગેરે સંભવતું નથી. અમારા જૈનમતમાં હેવતાઓનું
વણ્ણન કરેલું છે તેમાં હેવતાઓ સ્વર્ગમાં રહે છે અને તેઓ
મુગટ વિગેરે ધારણ કરે છે. મોક્ષ સ્થાન તો તેથી વ્યતિરિક્ત
માનેલું છે. તમો અરીસ્તીઓ તો અમારા મતમાં માનેલા(સ્વર્ગ)
હેવલોકના જેલું તમારા પ્રલુનું ઠેકાણું માનો છો તો તેથી
તમોએ માનેલો તમારે પ્રલુ કોઈ જલિવિશોષ હેવતા સંભવે છે,
પણ નિરાકાર પ્રલુ સિદ્ધ થતો નથી. હેવલોકમાં તેવા હેવતાઓ
તો ધણ્ણા છે, અને હેવતાઓના ઉપરીઓ મુખ્ય ચોસઢ ઈંડ્રો
છે. તેમાં તમારે પ્રલુ ઈંડ્રના સ્થાનકે પણ કહી શકાય નહીં
તેમ કોઈ મહુંત હેવતા પણ હેખાતો નથી. કોઈ સામાન્ય હેવતા
હોય એમ સંભવે છે. પછીતો જ્ઞાની જાણે. માટે તમોએ માનેલું
સ્વર્ગ હેવલોક ઠરે છે અને તે પ્રલુનું સ્થાન કહેવાતું નથી,

પક્ષ સાતમો-

જૈન-આ હુનિયાને દીશ્વરે દ્વિસે ઉત્પન્ન કરી કે રાત્રે ?
જુઓ, સૂર્ય અને ચંદ્રથકી રાત્રી અને દ્વિસ એવો દ્વયવહાર
થઈ શકે છે, જે સૂર્ય અને ચંદ્ર ના હોય તો દ્વિસ અને રાત્રી
એવો દ્વયવહાર થઈ શકત નહીં. હવે ચંદ્ર અને સૂર્યને અનાવનાર

ને પ્રભુ મનાય તો શાત્રી હિવસ જગતું અનાંયા પહેલાં સિદ્ધ થશે નહીં. ત્યારે જગતું હિવસે પણ અનાંયું સિદ્ધ થતું નથી, તેમ રાત્રે પણ અનાંયું સિદ્ધ થતું નથી, અનુકૂળે વિચારી જોતાં આ જગતું અનાદિકાળનું છે જે જે એમ સિદ્ધ થાય છે; પણ તેની આદિ નથી, ત્યારે વળી તેનો અનાવનાં પ્રભુ માનવો તે જુદું ઠરે છે.

પદ્ધતિ આડમો—

જૈન—આ દુનિયા ઉત્પન્ન થયાં પહેલાં જીવો (આત્માએ) કેયે ઠેકાણે હતા ?

શ્રીસ્તી—પ્રભુની પાસે હતા.

જૈન—તે પેતાની પાસે કેયે ઠેકાણે રાખતા હતા ? શું પેતાના પેટમાં અગર કોઈ પેટીમાં રાખતા હતા ? વળી આ જગત ઉત્પન્ન થયા પહેલાંના જીવો (આત્માએ) પવિત્ર હતાં કે અપવિત્ર હતા ? એમાનું તમારાથી કાંઈ પણ કહેવાશે નહીં. માટે અનાદિકાળથી આત્માસિદ્ધજ છે. તેને કોઈ ઉત્પન્ન કરનાર નથી. માટે અસત્યકલપનાએ તજુને સત્ય અનંતજ્ઞાનધારક એવા અરિહુંતને શરણે આવો કે જેથી તમારું કલ્યાણ થાય.

શ્રીસ્તી—સર્વજીવોને દૃષ્ટિ ઉત્પન્ન કર્યા.

જૈન—કોઈપણ કાળે અને કોઈપણ દીતે જીવને ઉત્પન્ન કરનાર ઈંખર સિદ્ધ થતો નથી. વળી તમે લોકો ત્રિ એક હેવ માનો છો. તેમાં પણ આત્મા અનાદિ માનો છો, તો તેનો કોઈ કર્તા નથી, તો વળી ઝેર જીવોનો પેહા કરનાર ઈંખર કહાયહું કરી કેમ માનો છો ? માટે સત્યને સમજુ અસત્યનો (સાપ જેમ કાંચળીનો ત્યાગ કરે છે તેમ) ત્યાગ કરે. દુનિયા ઉત્પન્ન થયા પહેલાં સર્વજીવો કાંઈ ઈંખરની પાસે ભાડારમાં અથવા પેટીમાં અથવા પેટમાં અથવા હાથમાં હોય તેમ માનવું તે તે કેવળ ગાપ છે. દુનિયા ઉત્પન્ન થયા પહેલાં સર્વજીવો પ્રભુની પાસે હતા એ સિદ્ધ થતું નથી.

પદ્ધતિ નવમો :-

જૈન—આ હુનિયામાં કોઈ જીવે ખીરે, કોઈ પુરુષદેપે કોઈ પણ પંખીદેપે ઉપનન થાય છે તેનું શું કારણ ?

ખ્રીસ્તી—પ્રલુબ પૈતાની ઈચ્છા પ્રમાણે જીવેને અનાવે છે.

જૈન—અરે ખ્રીસ્તી લાઇએ, જરા વિચાર તો કરો, એમ તે હોય, હરેક વસ્તુનો સ્વીકાર અને ત્યાગ ખુદ્દિપૂર્વક કરવો જોઈએ એક ઈચ્છા શાણં કહ્યો એટલે તેમાં સંધળું સમાચું એ શી રીતે વાસ્તવિક ગણ્યાશે ? ઈચ્છાનુસાર અનાવ્યું ત્યારે ન્યાય અન્યાય તો કંઈ રહ્યોજ નહીંને ! વાર્ષ, એ તો ઢીક, પણ પુરુષકરતાં ખીમાં કોઈપણ બાખતની ન્યૂનાધિકતા તમારી સમજમાં કે હેખવામાં આવે છે ? અને આવે છે તો એકને કંઈક ઢીક અને એકને અઠીક, સ્વામીસેવકલાવપણું ખક્ષી અન્યાય પ્રલુબે કુચો એમ કેમ નહીં કરે વાય ! જરૂર એમજ ગણ્યાય. ઈશ્વરની ઈચ્છા એમાં કંઈકામ આવતી નથી અને હોયજ શાની ! ખીના કરતાં પુરુષત્વપણું પ્રધાન ગણ્યાય છે તે સર્વોક્રમાનુસારે થાય છે. જીવેને ખીરે કે પુરુષદેપે ઉપનન કરનાર ઈશ્વર સિદ્ધ થતો નથી. ઉપર મુજબ પક્ષથી વિચારી જેતાં જગતૂકર્તા ઈશ્વર સિદ્ધ થતો નથી.

ખ્રીસ્તી—મીઠ જૈમલે કહ્યું કે, અરિહંતને મન હોતું નથી ત્યારે કેમ હેવતાએ વિગેરે તેની સેવા કરે છે ?

જૈન—અરિહંત ભગવંતે ચારઘાતીયાં કર્મ નાશ પમાડ્યાં છે, અને તેમને ચાર અધાતીયાં કર્મ યત્કિંચિતકર બાકી રહ્યાં છે. હેવતાએનો એવો આચાર છે કે અરિહંતભગવંતની સેવા ચાકરી કરે; પરંતુ તેમાં અરિહંત ભગવાનને સેવા ચાકરી કરાવવાની ઈચ્છા નથી. કેમ કોઈ ગવન્રેર જનરલ કોઈ રાજને મળવા જય છે, ત્યારે તે ગામનો રાજ તેની સેવા અજાવે છે. તેમજ ત્યાંના લોકો પણ હુકાનો વિગેરે શાણગારી ગવન્રેને માને આપે છે. આમાં શું તે ગવન્રેર જનરલની ઈચ્છા હતી કે મારી આ ગામનો રાજ આવા પ્રકારની સેવા અદ્ધિત સાચવે અને ગામના

લોકો હુકાનો વિગેરને શાણુગારે ? ના, એવી તેના મનમાં ઈચ્છા જણુતી નથી. પણ તે રાજ સંખાંધી લોકોના મનમાં સ્વલ્પાવથી પોતાના કરતાં અધિકને હેખીને લક્ષ્ય ઉત્પન્ન થાય છે. તેમ અરિહંત લગવાંતે તે પાછલા ભવમાં તીર્થીંકર નામ ગોત્ર ઉપાજીન કરેલું હોવાને લીધે તેના ઉદ્ઘયથી લોકો, હેવતાઓ સ્વલ્પાવિક રીતે તેમના અતિશયો. તથા શુણોથી તેમની તેવી લક્ષ્ય કરે છે. તેમાં અરિહંત લગવાનને પોતાનો કાંઈ સેવા લક્ષ્ય કરવવાનો પરિણામ (ભાવ) હોતો. નથી, માટે મીઠ જૈમલે જે વિકલ્પ, સેવા લક્ષ્ય કરવા સંખાંધીનો કર્યો છે તે વિકલ્પ હોટો છે.

ખ્રીસ્તી—એ તો ઢીક, પણ મીઠ જૈમલે લખ્યું છે કે ચાર છે તે ચોરી કરે છે ને કહે છે કે, મારું મન ચોરીમાં નથી, તે કેમ માનવામાં આવે ? એ તો વળી વિષણુના અવતારેની પેઠે લીલાતરીકે કહેવાય; કેમકે એ તો ભગવાને હુનિયાને હેખાડવા માટે ઠરી, પણ પોતાના મનમાં કાંઈ હતું નહીં; એ જૈમ જુહું કહેવાય, છે, તેમ તીર્થીંકરલગવાનની સેવા ચાકરી હેવતાઓ. કરે છે અને પોતાની તેમાં ઈચ્છા નથી તે પણ જુહું કહેવાય છે તેનું કેમ ?

જૈન—અરે ખ્રીસ્તી મિત્રો ! વિચાર તો કરો, કે આ પ્રમાણે ખીજ માણુસો પોતાની (આપણી) લક્ષ્ય કરે ત્યારે પોતાની ઈચ્છા તે સંખાંધી હોય છે એમ કાંઈ એકાંત ખાસ કહી શકતું નથી, એ ખરું છે; તેમજ તીર્થીંકર લગવાનનો વીતરાગ હોવાથી તેમનામાં સેવા લક્ષ્ય કરાવવાની ઈચ્છા હોતી નથી, એ પણ સત્યજ છે. તમે ઈસુના નામતું સમરણ કરો છો, ઈસુનો ધર્મ ઝેલાવવા ઈચ્છાછો. તો તમારા ઈસુના મનમાં જરૂર ઈચ્છા થઈ અને જ્યારે ઈચ્છાવાનું ઈસુ ઠર્યો ત્યારે મન પણ તેને ઠર્યો. માટે જરૂર તેમને હુનિયામાં હજારો સુખ લોગવવાની, વિષયાદીની, બાળખરીયામાં રમવા વિગેરની ઈચ્છાએ સિદ્ધ થાય છે તે પ્રમાણે અમારા તીર્થીંકરને ઈચ્છા સિદ્ધ થતી

નથી, અને તેમને રાગ દ્રેષ પણ કોઈપણ થતો નથી. ઇકત તેમના ગુણુના અનુભાવથી, રાગથી હેવતાહિલકિત કરે છે. જેમ હુનિયામાં કોઈ ગુણી હોય તેને હેખીને સર્વ કોઈ તેની પ્રશાસા કરે છે, તેને હુરેક ખાખતમાં મદ્દ કરે છે; તો આ તીથેં કર લગવાત તો સંપૂર્ણ ગુણવાનું છે તેને હેખી ઈદ્રો, હેવો વગેરે સેવા લક્ષિત કર્યા વિના કેમ રહે ? નજ રહે. માટે આ ખાખત નિઃસંશય છે, કારણ કે તીથેં કર લગવાનૂંને જરા પણ ઈચ્છા હોતી નથી.

ખ્રીસ્તી—મીઠ જૈમલ સંસારી અને સિદ્ધ એ બન્નેને સરખા માનવાનું કહે છે; કારણ કે અનંત હર્શાન, અનંત જ્ઞાન, અને અનંત ચારિત્રવાળા સિદ્ધના આત્મા છે, તેવા સંસારી આત્મા પણ જ્ઞાન, હર્શાન અને ચારિત્રવાળા છે, કારણકે પૌરુણ-લિક વસ્તુથી ચૈતન્યને નહીં કે નુકસાન થતું નથી. આનો શો ખુલાસો છે ?

જૈન—મીઠ જૈમલે સિદ્ધ અને સંસારીને સરખા ગણવાનું નિશ્ચય નથથી લખ્યું તે ખાખતમાં સમજવાનું કે નિશ્ચયનથથી જે સિદ્ધના જીવમાં જ્ઞાન, હર્શાન અને ચારિત્ર છે. તેવું જ સંસારી જીવોમાં પણ સત્તાએ છે, પણ સંસારી જીવોને કર્મ લાગેલાં હોવાથી તેવું સિદ્ધત્વ પ્રગટદ્દેપે નથી, ઇકત સિદ્ધ જેવી થવાની સત્તા રહી છે, તેથી સત્તાની અપેક્ષાએ બન્ને સરખા છે પણ પ્રગટપણુની અપેક્ષાએ નથી. જેમ મેલુ સોનું અને નિર્મણ સુવણું તેમાં નિશ્ચય નથથી તો મેલુ સોનું પણ આગળ મેલ જવાથકી નિર્મણ સોના જેવું થવાનું છે, માટે એ સરખાં કહી શકાય પણ હાલ તો મેલુ સોનું વ્યવહારથી કહેવાય છે; તેમ કર્મસહિતજીવો હાલ વ્યવહારનથથી તો સંસારી કહેવાય છે અને કર્મ રહિત થવાથી નિશ્ચયનથભતે સિદ્ધ કહેવાય છે. એમ એ નયાની અપેક્ષાએથી સર્વ વસ્તુઓનું સવરૂપ કહી શકાય છે.

ખ્રીસ્તી—મનની ઈચ્છા પ્રમાણે થાય તેને સુખ કહે છે.

જૈન—મનની ઈચ્છા પ્રમાણે થાય તેને સુખ કહી શકતું નથી. કોઈ માણુસને ચોરી કરવાની ઈચ્છા થઈ, વળી કોઈને વિષ આવા ઈચ્છા થઈ, તો તે મનની ઈચ્છા શું સુખ કહી શકાય છે ? ના, નથી કહેવાતું, તેમ મનની ઈચ્છાએ જેટલી થાય છે તેટલી સુખકારી કહી શકતી નથી. કોઈ મતુષ્ય સમાધિ લગાવી એઠા હોય છે તે વખતે તેને કોઈ બાખતની ઈચ્છા હોતી નથી. તેને કોઈ પુછે કે ભાઈ તમે સમાધિમાં શું સુખ હેઠોછો ? ત્યારે તે કહેશે કે, સમાધિથી જે સુખ થાય છે તે કહી શકતું નથી કોઈ પણ વસ્તુની તે સુખને ઉપમા પણ આપી શકતી નથી. તેમ સમાધિવાળાના દૃષ્ટાંતના અનુસારે ઈચ્છા જ્યારે કોઈ બાખતની હોતી નથી, ત્યારે અનંત સુખ થાય છે, તેમ સિદ્ધને તો મન હોતું નથી, અને મન નહીં હોવાને લીધે ઈચ્છા પણ હોતી નથી. તો તેમને તો અત્યાંત સુખ હોવું જોઈએ, એમ દૃષ્ટાંતથી પણ સિદ્ધ થાય છે. વળી આપણે જ્યારે નિવીકદ્વપદ્ધારામાં એઠા હોઈએ છીએ અને કોઈ વસ્તુની ઈચ્છા અગર ચિંતા હોતી નથી ત્યારે આપણે કેવું સુખ અનુભવીએ છીએ, કે અહો ? મારે આજ કેવું સુખ છે ? તે પ્રમાણે સિદ્ધને વિકદ્વપ સંકદ્વપની આધિ નહીં હોવાને લીધે અનંતસુખ છે એમ સિદ્ધ થાય છે.

ખ્રીસ્તી—પૃષ્ઠ ૬ માં મી૦ જૈમલ જણાવે છે કે, જેને મન ન હોય તેને ચૈતન્ય કેમ કહીએ ? પોતે સંસારી હુઃખમાંથી છુટીને સિદ્ધ પહોંચ્યા ત્યારે સવેપિરિ થયા. તેઓ સંસારીને હુઃખી જાણીને હુઃખી થતા નથી, માટે એ ઉત્તમ સિદ્ધ પુરુષના લક્ષણ નથી. અને નીરે નામે ખાદ્યાહુનું દૃષ્ટાંત આપે છે કે જે તે નગરને બળતું હેખી ખુશ થતો હતો. આ બાખતમાં તમે શું કાંઈ ખુલાસો આપી શકશો. કે ?

જૈન—સાંભળો ખ્રીસ્તીએ !!! જેને મન ન હોય તેને ચૈતન્ય હોય છે. જેમ સિદ્ધમાં તેમને મન નથી પણ ચૈતન્યપણું તેમનામાં છે. મન છે તે તો પૌરુષ લિક છે, તે તો સંસારીને હોય

છે, પણ સિદ્ધને તો પુછુગલનો। સંખ્યાંધ હેતે નથી, તેથી તેમને મન પણ હેતું નથી. વળી તેમને રાગદ્રોષનો ક્ષય થયો હેઠાય છે અને દુઃખાનો પણ ક્ષય થયો છે, માટે સુખીને હેખી ખુશી થતા નથી, અને હુઃખીને હેખી હુઃખી થતા નથી, એ તો જેવાં કર્મ કર્યાં હેઠાય તેવાં લોગવવાં જોઈએ એમ જણે છે અને તેમનાં એવાં હુઃખ નિવારણ કરવા માટે જૈનધર્મનો ઉપહેશ, સહેલીહશામાં તેમણે આપી પોતાનું ઉત્તમપણું જણાયું છે. સિદ્ધમાં ગયા પછી પણ વળી તેમના ગણુધરે, આચાર્યા વિગેરે તીર્થીકારણ ધર્મનો ઉપહેશ આપે છે અને તેથી લાઘો કરેડે. માણુસો હુઃખમાંથી છૂટે છે, માટે તેમના ઉત્તમપણાનું એટલું વણું ન કરીએ? અને તમારા પ્રભુને ઉત્તમપણું કેવી રીતે કહી શકશો? કારણ કે રાગદ્રોષથી તેમનું ઉત્તમપણું કહી શકાશે નહીં. કેમકે ખેગના રાગથી, હુકાળના રાગથી, વિગેરે હજારે કારણેને લીધે સંસારમાં પ્રાણીએ. લોકે. હુઃખી માલમ પડે છે. તેમનાં હુઃખ તમારે પ્રભુ જાની છે એટલે હેખે છે તેમ છતાં નિવારણ કેમ કરતો નથી? વળી તમારા પ્રભુને જગત્ કર્તા માનો છો. અને તેમણે જગત્ અનાયું છે એમ કહે. છો. છતાં જગત્ના પ્રાણીએની સંભાળ ન લે, હુઃખ નિવારણ ના કરે, તો તેનામાં પ્રભુપણું પણ તમારા મત અમાણે કહી શકાતું નથી, જેમ કોઈ રજા પોતાની પ્રજાને હુકાળ વિગેરેનાં હુઃખથી બચાવે નહીં તો પ્રજાનો તેના પ્રત્યે ધિક્કાર થાય છે તે તેમ સારી રીતે સમજે છો. તેમજ તમારા પ્રભુ ઉપર પણ હુઃખી માણુસોનો. ધિક્કાર થતો હુશે તે તમેજ વિચારો. વળી તમે કહેશો. કે પ્રભુનામાં હુઃખ નિવારણ કરવાની શક્તિ છે, પણ અન્યાય કરવાને લીધે લોકે. પાસે અન્યાય લોગવવાવવો જોઈએ માટે અન્યાયનું ઝણ માણુસો પાસે લોગવરાવે છે, તેમ પણ તમારું કહેવું જ્યાંખી માલમ પડતું નથી. કારણુંકે માણુસોને ન્યાયી અગર અન્યાયી તે પણ હશે રૂખરે અનાયા. છો. જે તેણે જગત્માં અજ્ઞાન ઉત્પન્ન નહીં કર્યું હેતું તો લોકે. કેમ અન્યાય કરત,

માટે એ હેઠ પણ તમારા પ્રભુના ઉપર આવે છે; કે તેમણે અજ્ઞાન ઉત્પન્ન કર્યો. માટે જગતું કર્તા ઈશ્વરમાં ઉત્તમપણું સિદ્ધ થતું નથી. સિદ્ધ પ્રભુએ માં રાગદ્રોષ નહીં હેઠાવાથી વિશ્વળવેને સુખી અને હુઃખી હેખી સુખી અગર હુઃખી થતા નથી અને તે અહીં હુઃખાહિ વારવા આવતા નથી. નીરો બાદશાહને તો રાગદ્રોષ અજ્ઞાન હતું તેથી તેનું દૃષ્ટાંત વીતરાગ એવા સિદ્ધ પ્રભુની સાથે ઘટતું નથી.

અનુષ્ટાતી—મીઠ જૈમલી પોતાના ૨ જ પ્રક્રણુમાં એમ કહે છે કે:—

કર્મ આઠ છે. ૧ જ્ઞાનાવરણી, ૨ દર્શાનાવરણી, ૩ વેદની ૪ મોહની, ૫ આચુષ્ય, ૬ નામ, ૭ ગોત્ર, ૮ અંતરાય.

જ્ઞાનાવરણી શાખનો અર્થ—જ્ઞાનને આડુ આવરણ (આચિધાન) એટલે જેમ કેછિ હીવાની જ્યોતિને આડુ આવરણ અર્થવા પડ્યો આવવાથી તે હીવાનો પ્રકાશ અહાર પડતો નથી; અજ્ઞાનદ્વારી આચિધાન આવવાથી જાણી શકતું નથી તેને જ્ઞાનાવરણી કહે છે. ૧ ભતિજ્ઞાનાવરણીય, ૨ શુતજ્ઞાનાવરણીય, ૩ અવધિજ્ઞાનાવરણીય, ૪ અનઃપર્યવજ્ઞાનાવરણીય, ૫ કેવલીજ્ઞાનાવરણીય.

ભતિજ્ઞાનાવરણીયના લેદ-પાંચ ઈદ્રિયો અને છન્નું મન એ છદ્રાર થકી જાન ઉત્પન્ન થાય છે તેને ભતિજ્ઞાન કહે છે. તે ભતિજ્ઞાનના ૩૩૬ જુહા જુહા લેદ છે, પણ આ ઠેકાણે ગ્રંથનો વિસ્તાર થવાના લયને લીધે લખ્યા નથી. પણ જેને જોવાની ઈચ્છા હોય તેણે કર્મઅંથની ટીકા જોવી. જેને પાંચ ઈદ્રિયો અને છન્નું મન એ થકી જેને જાન થતું નથી તેને ભતિજ્ઞાનાવરણીય કહે છે.

શુતજ્ઞાનાવરણીય—એના ૧૪ તથા ૨૦ લેદ છે. શુતજ્ઞાનનું જે આચિધાન તેને શુતજ્ઞાનાવરણીય કહે છે.

અવધિશાન-અવધિ સહિત ને જ્ઞાન તેને અવધિશાન કહે છે. તેના એ લેહ છે અને અસંખ્યાતા પણ લેહ છે, તેનું ને આવરણું તેને અવધિશાનવરણીય કહે છે.

મનઃપર્યવજાન-એટલે પારકાના મનની વાત જણે તેને મનઃપર્યવજાન કહે છે અને તે ન જણે તેને મનઃપર્યવજાન-વરણીય કહે છે. તે જ્ઞાન સાધુ સિવાય બીજાને હોતું નથી.

કેવલજાન-એટલે સર્વજપણું. જ્યારે કેવલજાન પ્રગટ થાય છે ત્યારે પહેલાંના ચાર જ્ઞાન તેમાં સમાઈ જય છે. જેને સર્વજપણું હોતું નથી તેને કેવળજાનવરણીય કર્મ હોય છે.

(૨) હર્ષનાવરણીય કર્મની ઉત્તર પ્રકૃતિ નવ છે તે કર્મ અંથથી જેદી લેવી.

(૩) વેહનીય કર્મની એ પ્રકૃતિ છે. ૧ શાતાવેહની, ૨ અશાતાવેહની.

(૪) મોહની કર્મની ઉત્તર પ્રકૃતિ અંતુલીસ છે.

(૫) આચુષ્ય કર્મના ચાર લેહ છે. ૧ નરક, ૨ ભરુષ્ય, ૩ તિર્યંચ, ૪ હેવતા, એ પ્રકારનું આચુષ્ય.

(૬) નામકર્મની ઉત્તર પ્રકૃતિ ૧૦૩ છે,

(૭) ગોત્રકર્મની ઉત્તર પ્રકૃતિ ૨ છે. ૧ ઉત્ત્ર ગોત્ર, ૨ નીચગોત્ર.

(૮) અંતરાય કર્મની ઉત્તર પ્રકૃતિ પાંચ છે. ૧ હાનાંતરાય, ૨ લાલાંતરાય, ૩ વીર્યાંતરાય, ૪ લોગાંતરાય, અને ૫ ઉપલોગાંતરાય.

જૈન-એ પ્રમાણે આડકર્મ છે તે આત્માની સાથે અનાદિ કાળથી લાગી રહેલ છે. તેમાં કર્મ છે તે જીવીઆક્રીઅનાદિ સાંત છે એટલે જીવીનો કર્મનો અંત થશે અને અભિવી આક્રી કર્મ અનાદિ અનાંત છે. સુવણું (સોના) ની સાથે વળગેલી રજનો જેમ ખાણુમાંથી કાઢયા પછી પ્રયોગથી નાશ થાય છે તેમ

અનાહિકાળનો લાગેલો। આ કર્મદૂપી મેલ છે તે પણ પાંચકારણું।
મળે છતે આત્માથકી દ્વારા થાય છે. કેમકે કર્મ તે દૂપી વર્ણન
છે અને આત્મા અરૂપી છે. તેનું વિશેષ ધ્યાન જોવું હોય તો
કર્મથ્રથ, પત્તનવણું!, ઉત્તરાધ્યયન. તરત્વાર્થીકા, વિગેરે મહાન
થાયો વાંચવા અગર સાંભળવા.

આ ઠેકાણું આઠ કર્મમાં મીઠ જૈમલ શાંકા કરે છે પણ
તે અજ્ઞાનના ઉદ્દેશે કરે છે તે નીચે મુજબ :-

ખ્રીસ્તી-મારી શાંકા એ છે કે, આઠકમેની જૈન સાધુ.
ઓએ અપાસરામાં એસી કદ્વપી કાઢ્યા છે. તેમાં જે કેવલજ્ઞાન
જ્ઞાનનો અંડાર-જ્ઞાનનો। સાગર હોય તેને જે આચ્છાદન તેને
કેવલજ્ઞાનાવરણીય કહે છે. પણ કેવળ ફક્ત એકજ જે કેવલજ્ઞાન
તેને આવરણ શી રીતે સંભવે ? માટે તે વિરુદ્ધ છે, કેમકે
કેવળજ્ઞાનને આડું આવરણ આવવાથી પોતાનો પ્રકાશ ન પાડી
શકે તો તેને કેવલજ્ઞાન કહેવાયજ કેમ ?

જૈન-મહેરખણ, જ્યાં સુધી જીવને કર્મ લગેલું છે
ત્યાં સુધી તેના આત્માના શુણો સ્પષ્ટ પ્રગટતા નથી. જેટલો
જેટલો કર્મનો નાશ થતો જાય છે તેટલો તેટલો આત્માનો ગુણ
પ્રગટતો જાય છે. જેમ વાહણમાંથી ઘેરાયેલો સૂર્ય જ્યારે હોય છે
(સંપૂર્ણ આચ્છાદનવાહણાંથી પામે છે) ત્યારે તેનો પ્રકાશ યત્કિંચિત
પૃથ્વી પર પડે છે સૂર્ય ઉપરથી જ્યારે લગારેક વાહણનો લાગ
દ્વારા થયો. એટલે તે પ્રમાણે લગારેક પ્રકાશ સૂર્યનો પડ્યો. સૂર્ય
ઉપર અડધું વાહણ દ્વારા થયું ત્યારે સૂર્યનો અડધ્યા પ્રકાશ થાય
છે, અને જ્યારે સંપૂર્ણ વાહણ સુર્યથી દ્વારા થયું એટલે સંપૂર્ણ
પ્રકાશ સૂર્યનો પૃથ્વી ઉપર પડે છે. તેમ અહીં આત્મારૂપી
સૂર્ય સમજવો. અને વાહણાંરૂપી કર્મ સમજવાં. જેટલું જેટલું
જ્ઞાનાવરણીય કર્મ ઓછું થયું તેટલું તેટલું આત્માનું જ્ઞાન
અહીં પ્રકાશ થાય છે; અને જ્યારે સંપૂર્ણ જ્ઞાનાવરણીય કર્મ

નાશ પામે છે ત્યારે સુંપૂર્વો જ્ઞાન કે જેને કેવલજ્ઞાન કહે છે તે પ્રગટ થાય છે. જેમ વાદળથી દંકાચેતા સૂર્યમાં આખ્યા જગતને પ્રકાશ કરવાની શક્તિ છે, પરંતુ તે વાદળના આચ્છાદનથી હાલ દંકાઈ ગયેલી હોય છે તેમ આત્મામાં પણ આખ્યી દુનિયાના પહાથેને જણુવાની-પ્રકાશવાની શક્તિ છે, તે જ્ઞાનાવરણીયકર્મના નાશથકી પ્રગટ થશે અને કેવલજ્ઞાન થશે. ત્યારખાદ આત્માને આવરણ લાગવાનું નથી. આત્માની સાથે કેવલજ્ઞાન-જેને અનંત-જ્ઞાન કહે છે તે અનાદિ કાળથી સત્તાથી રહેલું છે, અને અનંત-જ્ઞાન તે આત્માને એક ગુણ છે. તે પ્રમાણે આત્માને કર્મ અનાદિ કાળથી વળગેલું છે તે પુરુષાલ છે, તેનો નાશ થવાનો છે, તે પુરુષાલ કર્મનું આત્માની સાથે રહેવાનું થવાથી જ્ઞાનગુણ આચ્છાદિત થયો છે. તે જ્યારે કર્મ નાશ પામશે, ત્યારે તેનો જે જ્ઞાનગુણ તે સ્વતઃ-પ્રકાશી થશે. સત્તાએ કરીને આત્મામાં અનાદિકાળથી અનંતજ્ઞાન (કેવલજ્ઞાન) રહેલું છે, અને તેનું આચ્છાદન કર્મ કરે છે, પણ કર્મનો નાશ થયા પછી કર્મ વિતાનું ઝડપ એકલું જે કેવલજ્ઞાન તેને રહે છે. પછીથી કર્મ આચ્છાદન કરતું નથી; એમ અમો માનીએ છીએ. પરંતુ તમોને જે શાંકા થઈ તે ગુરુગત્ય તત્ત્વ સમજ્યા વિના થઈ છે, પણ તે આ લખેલું વાંચ્યાથી સ્પષ્ટ માલુમ પડશે અને શાંકા રહેશે નહીં. તે પ્રમાણે દર્શનાવરણીયના નાશથકી અનંત દર્શન ઉત્પન્ન થાય છે. મીઠ જૈમલને આ તેની શાંકા ઉપરથી માલમ પડે છે કે સ્વાક્ષાદ્ધર્મ (જૈનધર્મ) ની સમજ્ઞા પડી નથી. જે તેમને સમજ્ઞા પડી હોય તો આવો લેખ લખી આ વખત આણુતજ નહીં. હવે આઠ કર્મ તેવી રીતે એક પછી એક સિદ્ધ ઠરે છે તેનો અનુક્રમ નીચે પ્રમાણે છે.

અહીંથાં જ્ઞાનદર્શન તે જીવનું લક્ષ્યણ છે, ચેતના લક્ષ્ણો જીવઃ ઇતિ વચ્ચનાત્ જ્ઞાનદર્શન વિના જીવ અજીવપણું પામે, તેમાંણે પણ જ્ઞાન મુખ્ય છે.

૧ જ્યારે સિદ્ધમાં જીવ જય છે. ત્યારે સાકારેપચોગે જય છે, સાકાર ઉપચોગવંત જીવને સર્વ લખિધ ઉપજે તે માટે શાન સુખય છે. તે શાનને આવરે-ઠાંકે તેને શાનાવરણીય કર્મ કહે છે, અને તે કારણથી સુખય શાનાવરણીય કર્મ કહ્યું.

૨ બીજે સમયે અનાકારેપચોગ (સામાન્યોપચોગ) દર્શાનો-પચોગ હોય છે તેને આવરે-ઠાંકે તેને દર્શાનાવરણીય કર્મ કહે છે. તે માટે શાનાવરણીય પછી દર્શાનાવરણીય કહ્યું.

૩ હુએ શાનાવરણીય અને દર્શાનાવરણીય એ એ પોતાનો વિપાક હેખાડતાં સુખ હુઃખ વેહનીયના વિપાકના હેતુ થાય તે માટે તે પછી વેહનીય કહ્યું.

૪ શાતા અને અશાતા વેહનીયના ઉદ્ઘે અવશ્ય જીવને શાગ દ્વેષ ઉત્પન્ન થાય, મોહ પામે તે માટે તે પછી મોહનીય કહ્યું.

૫ મોહનીયકર્મ સુંઝાતા જીવો બહુ આરંભ સારંભ કરીને નરક, તિર્યાદિનું આચુષ્ય બાંધે તે માટે તે પછી આચુઃ કર્મ કહ્યું. ભવથકી લવાંતરે જતાં જીવને નિશ્ચય ઉદ્ઘે આવે તે આચુઃ કર્મ ઠણીયે, યધપિ કર્મતો સર્વો ઉદ્ઘે આવે છે જ, પણ શૈખ સાતકર્મ છે તે ભવે તથા લવાંતરે પણ ઉદ્ઘે આવે અને આચુઃ કર્મ તો તે ભવે ઉદ્ઘે નાજ આવે, બીજા લવમાંજ ઉદ્ઘે આવે એટલો વિશેખ છે.

૬ આચુષ્યને ઉદ્ઘે અવશ્ય ગતિ-જત્યાદિક નામકર્મનો ઉદ્ઘય હોય તે માટે તે પછી નામકર્મઃકહ્યું.

૭ નામકર્મને ઉદ્ઘે અવશ્ય ઉચ્ચ નીચ ગોત્રનો ઉદ્ઘય હોય તે માટે તે પછી ગોત્રકર્મ કહ્યું.

૮ ઉચ્ચ નીચ ગોત્રને ઉદ્ઘે અનુકર્મે હાન લાલાદિકનો ઉદ્ઘય વિનાશ થાય તે માટે તે પછી અંતરાયકર્મ કહ્યું. એ આઠ કર્મનો ઉપન્યાસ કર્મ કહ્યો.

હવે ત્રીજ વેદની કર્મની ઉત્તર પ્રકૃતિ એ ૧ શાતાવેહની ર અશાતાવેહની. શાતાવેહની એટલે જીવને શુલકર્મના ચોંગે શરીર નિરોગી હોય, પુત્ર ધન આહિ ઋષિ વાળો હોય, જીવને શુલકર્મચોંગે સુખ લાગે તેવા પુરુષગલનો જે મિલાપ તે શાતાવેહનીય કહેવાય છે. ૨ અશાતાવેહનીય એટલે અશુલ કર્મના ચોંગે જીવને હુઃખ લાગે તેવા પુરુષગલનો સંબંધ તેને અશાતાવેહનીય કહે છે.

ધ્રીસ્તી-નૈમલ શાંકા કરે છે કે સિદ્ધના જીવો અનેક પ્રકારના સુખો લોગવે છે. હુનિયાની અંહર થતા નાટક, તમાશા, વીગેરે ઠાડ જીવે છે. કહ્યું છે કે-સિદ્ધ જગત શીર શોલતા, જીવો જગતના ઠાડ, લક્ષ્મીલીલાની લહેરમાં, સુખીયા છે દીન રાત. આથી માલુમ પડે છે કે સિદ્ધમાં શાતાવેહનીય કર્મ છે.

જૈન—અરે લાઈ ! તમે હજુ અમારા કહેવાનું તાત્પર્ય સમજ્યા નથી, જો સમજ્યા હોત તો આવી શાંકા રહેત નહીં; પણ હજુ તમને શાનાવરણીય કર્મના પહોંચા આડા આંદો છે. માટે હુધમાં પણ પોરા કાઢવાની તમને ભતિ થાય છે. હજુ તમને સુખ કોને કહે છે ? તેનું જ્ઞાન થયું નથી, જો થયું હોત તો સિદ્ધમાં પણ શાતાવેહનીય છે એલું કહેવાનો અવસર આવત નહીં. હવે હું તમને તે સમજવું છું તે ઉપર ધ્યાન રાખો. સુખ એટલે આત્માના જ્ઞાન, દર્શાન અને ચારિત્ર ગુણમાં રમણુતા કરવી તેને તાત્ત્વિક (આત્મસુખ) કહે છે. સુખના એ પ્રકાર છે. ૧ કર્મરહિતકેવળ આત્મિક સુખ, ૨ પુરુષગલના સંબંધથી થએલું અતાત્ત્વિકપૌરુષગલિક સુખ. તેમાં સિદ્ધના જીવોને તો આત્મિકસુખ હોય છે (પોતાના આત્મા સંબંધી સુખ હોય છે.) પરભાવ એટલે પારકી વસ્તુ પુરુષગલ તે જન્ય સુખ નથી. જ્યાં સુધી આડ કર્મ હોય છે ત્યાં સુધી જીવને શુલ વા અશુલ કર્મના ચોંગે શાતા અને અશાતાવેહની લોગવાની પડે છે, પણ તે

શાતાવેહનીજન્ય સુખ છે તે ખરું સુખ નથી. સિદ્ધના જીવો તો કર્મ થકી રહ્યા છે, પોતાના સ્વભાવમાં સહા લીન થયેલા છે. ત્યાં શુલ અશુલ કર્મ હોતું નથી. તેથી તેમને શાતા અગર અશાતાવેહની જે કર્મ તેથકી ઉત્પન્ન થયેલી શાતાઅશાતાને લોગવવી પડતી નથી. આ હુનિયાના સર્વ પદ્ધાર્થને ત્યાં રહ્યા થકા જોઈ રહ્યા છે; કોઈ ખેલે છે. કોઈ જરૂરે બાગો વગેરે જોવામાં આવે છે પણ તે ખેલની અગર બાગથી તેમને કંઈપણ સુખ નથી, પરંતુ પરભાવ એટલે પુદ્ગલ તે થકી રહ્યા રહ્યાનાંહિક શુણો. તેથકી સુખ છે. ચારિત્ર મોહ ટળવાથી આત્માનું સ્વભાવિક સુખ લોગવી રહ્યા છે. ઉપાધિ થકી રહ્યા રહ્યાનું અને આત્મ સ્વભાવમાં રમવું તેજ આત્મસુખ છે. તેથી સિદ્ધમાં શાતાવેહનીય કર્મથી સુખ થાય છે એમ છેજ નહીં; માટે તમારી શાંકા તેથી રહેતી નથી.

બધી જેમ આપણે હર્ષણુમાં જોઈએ છીએ ત્યારે આપણું પ્રતિભિંબ હર્ષણુમાં પડે છે, તેમ સર્વ પદ્ધાર્થી સિદ્ધના જીવોના જ્ઞાનમાં વિષયીભૂત થાય છે, પણ તે પદ્ધાર્થને સંચોગ સિદ્ધના જીવોને નથી.

જેમ આપણે કાચનો મોટો તકતો પચીસ હાથ ફર સુકીએ અને ફર રહી તકતામાં જોઈએ છીએ તો જણે તેમાં આપણે હોઈએ તેમ લાસે છે તેને પ્રતિભિંબ કહે છે. હવે તે ફર રહેલા કાચમાં આપણું પ્રતિભિંબ પડ્યું, તે પ્રતિભિંબ અને કાચ એ એનો કેવો સંખંધ થયો? ઉત્તર જ્ઞાનજોગ લાસક લાસ્ય સંખંધ કહેવાય. [સિદ્ધના જીવના જ્ઞાનમાં ચૌહરાજ લોકના પદ્ધાર્થ વિષયીભૂત થાય છે, પણ તે વરતુએની સાથે સિદ્ધના જીવોને આત્મીય સંખંધ નથી. તેમ શાતાવેહની એટલે શુલ પુદ્ગલનો સંચોગ તે સિદ્ધના જીવોને નથી, માટે તેમને શાતાવેહનીય નથી. અરે! તેમને સર્વ કર્મનો સંખંધ નથી તો શાતાવેહનીય એ પણ એક કર્મ છે તેનો. પણ કયાંથી સંખંધ હોય? નજ હોય. માટે મીઠ જૈમલે અજાનતાને લીધે જે શાંકા કરી તે એઠી છે જ્યાં

સુધી જીવ સમક્રિત પાર્થેં નથી અને અનંત સંસાર ભરણું કરવાનું
હોય છે, ત્યારે તેને એટી એટી શંકાએ થાય છે. કહું છે કે—
બુદ્ધિઃ કર્માનુસારિણી.

સિદ્ધના જીવને તો જન્મ જરા ભરણનાં બંધન ત્રુટી ગયાં
છે. તેમને આત્મા સ્ક્રિપ્ટિકરણની પેઠે નિર્મણ છે. જ્ઞાનાવરણીય
કર્મનો નાશ થવાથી અનંતજ્ઞાન પ્રકાશ પાર્થું છે, તેમ દર્શાના-
વરણીય કર્મનો નાશ થવાથી અનંતદર્શાન, અને શાતા અને
અશાતાવેહનીયનો નાશ થવાથી અવ્યાખ્યાધ સુખ પાર્થા છે,
માહનીનો નાશ થવાથી ક્ષાયિક સમક્રિત પાર્થા છે, આચુણ્ય
કર્મનો નાશ થવાથી અક્ષયક્ષિથતિ પાર્થા છે, નામકર્મનો નાશ
થવાથી અરૂપીપણુંપાર્થા છે, હોત્રકર્મનો નાશ થવાથી અગુરૂ
લઘુપદ પાર્થા છે અને અંતરાય કર્મનો નાશ થવાથી અનંત-
વીર્ય પાર્થા છે જુઓ. તેની ગાથા નાળંચ દંસળંચ ચેવ, અચ્વા-
બાહું તહેવ સમ્મતં, અખુબયઠિં અરૂપિ, અગુરૂલઘુ વીરિય
હવઙ્ગ ॥ ૧ ॥ આઠ કર્મનો નાશ થવાથી એ આઠ ગુણ પ્રગટ
થાય છે. માટે સિદ્ધના જીવોમાં અનંતજ્ઞાન, અનંતદર્શાન,
અનંતચરિત્ર, અનંતવીર્ય હોય છે, અને તેના લોક્તા સિદ્ધ
જીવો છે.

ખ્રીસ્તી—નૈમદ્ધ-અનંત એટલે જેનો અંત કે છેડો નહીં
તે એવા સુખના લોક્તા સિદ્ધ જીવોને કહેાછે. અને લોક્તા
એટલે લોગવવાવાણો થાય, પાંચ ધિદ્રિયોના વિષયથકી લોગ-
વવું અને એક અંતકરણુથી લોગવવું એને પણ લોગવવું કહે છે.

જેમ કોઈ માણુસ દુઃખી થતું હોય અને બીજો માણુસ
જુઓ ત્યારે તેના અંતકરણમાં દુઃખની લાગણી થાય છે, તેમજ
કોઈ એદું કાર્ય કર્યથકી પણ અંતકરણમાં દુઃખ થાય છે,
તેમજ અંતકરણમાં સુખ પણ થાય છે. સિદ્ધમાં જેવાનાં ચર્મ
અક્ષુ તથા સાંભળવાને કાન નથી, તો પણ આત્માના જો ગુણ
જાન અને દર્શાન તેવડે જણવું તથા જોવું થાય છે ને તેથી

તેવડે લોગવે છે; માટે સિદ્ધપરમાત્મામાં વેહનીયકર્મ છે તે આગતનો તમે હૃદવાદ મૂકી વિચાર કરશો તો તમને પણ માલુમ પડશો.

જૈન—અરે જેમ કર્મણો થયેલાને સર્વ વસ્તુ પીળી ભાસે, લાલ, કાળી, ધોળી સર્વ વસ્તુ પીળી હેખાય, તેને કોઈ કહે કે આ વસ્તુ લાલ છે, આ ધોળી છે, આ કાળી છે, તો તે કાંઈ કર્મણો થયેલો માણુસ માનવાનો નથી, એવી દિલ્લિ હશે ત્યાં સુધી સર્વ પીળી જ હેખશો. પણ શુદ્ધ જેનું જેવું હૈ તેવું કઢી હેખવાનો નથી, તેમજ કર્મના જેરે કરી જેની ઓધી દિલ્લિ હશે થઈ છે તેને ખરી વસ્તુ પણ ઓટી ભાસવામાં આવે છે.

મીઠ જૈમલ !! હું નીચે જણાવું છું તે જરા ધ્યાન દ્વારા ચાચરો તો કલ્યાણ થશો, અને અજ્ઞાનદ્વારી પડળ દ્વારા થવાથી આપોઆપ અંધકાર જતાં અજ્વાળું થવાથી સત્ય દિલ્લિગોચર થશો. જુઓ, ભુજ ધાતુ ઉપરથી લોક્તા શાષ્ટ થયો છે—ભુજ-લોગવલું. વળી લોગવલું એ પ્રકારનું છે. એક પોતાનું અને બીજું, પર પુદ્ધગલનું લોગવલું. અને પોતાનું લોગવલું. એટલે પોતાના આત્મા માં રહેલાં જાન-હર્ષન-અનંત સુખ તેને લોગવલું. આત્મા-અરૂપી છે અને તેના જાનહર્ષન વગેરે ગુણ પણ અરૂપી છે, તો અરૂપી છે, તો અરૂપી એવા સિદ્ધાત્માઓ અરૂપી એવા જાનહર્ષન વગેરે ગુણાને લોગવે છે.

હવે પરનું લોગવલું તેનો અર્થ કરું છું તે સાંલળો. પર એટલે પોતાના આત્માનું નહીં એવી જરૂર વસ્તુ પુદ્ધગલ. તે પુદ્ધગલ એ પ્રકારે છે. ૧ શુલ એટલે જેનો વર્ણ, ગંધ, રસ, સ્પર્શ પોતાને અનુકૂળ પડે તેવું પુદ્ધગલ, તેને શુલપુદ્ધગલ કહે છે. ૨ પોતાને (એટલે) કર્મ સહિત આત્માને જે પુદ્ધગલ પ્રતિકુલ પડે હું:ખકારી થાય તેને અશુલપુદ્ધગલ કહે છે. શુલપુદ્ધગલથકી કિંચિત સુખ થાય છે અને અશુલપુદ્ધગલથકી હું ખ ઉત્પન્ત થાય છે. કર્મસહિત આત્માને પોતાના સ્વરૂપથકી—પોતાના ગુણ

થકી કિજ એવું શુલ યા અશુલપુદ્ગલ બોગવવું તેને પરતું બોગવવું કહેવાય છે. કર્મ એ ઇપી વસ્તુ છે અને આરમાના ગુણો તો અરૂપી છે. એવા અરૂપી આત્મા તેને ઇપી વસ્તુનું જે કર્મના ચોગે બોગવવું તેને પર સંખ્યાધી બોગવવું કહીએ છીએ.

આ સંસારિક જીવો ત્રણુ પ્રકારે શુલ અશુલ પુદ્ગલ જન્ય શાતા અને અશાતાવેહનીને બોગવે છે. હવે ત્રણુ પ્રકાર કહ્યા તે નીચે મુજબ.

મન, વચન અને કાયા એ ત્રણુથકી શાતા અને અશાતા વેહની બોગવે છે, તે સર્વે પર સંખ્યાધી બોગવવાનું કહીએ છીએ.

હવે સિદ્ધના જીવોને તો કર્મ નથી, તેથી પરવસ્તુ-પુદ્ગલ તેનો બોગ નથી. પર વસ્તુ-પુદ્ગલ તેતો ઇપી છે અને પોતે તો અરૂપી છે તેથી તેમને ઇપીવસ્તુનો. બોગ નથી, જાન અને હર્ષન જે પોતાના અરૂપી ગુણું તેનો બોગ પોતાને છે, કર્મ સહિત જીવો શુલ વા અશુલપુદ્ગલના સંચોગે જે શાતા અગર અશાતા વેહની બોગવે છે તે પોતે સિદ્ધના જીવો જણે છે પણ શાતા અશાતા જે ઇપી વસ્તુ જડ-પર સંખ્યાધી, તેનો બોગ છે તે સિદ્ધના જીવોને હોતો નથી. અરૂપીને ઇપીનો બોગ નથી. અરૂપીને તો અરૂપી એવા જાન હર્ષનનો બોગ છે, માટે જાન હર્ષન વડે શાતા વેહની સિદ્ધના જીવો બોગવતા નથી એ વાત સત્ય છે.

વળી મીઠ જૈમકા લાખે છે કે સંસારના જીવોના સુખ દુઃખ સિદ્ધના જીવો જાનવડે જણે છે અને તેથી તેમનું અંત:કરણું પણ સુખ દુઃખ બોગવે છે, માટે વેહની માનવી જોઈએ.

અરે વાહ ? હજુ અંત:કરણ એ શાખણું જાન નથી તેથી ન્યાકરણ અને ન્યાયશાસ્કના અભ્યાસના નામે તો તમારામાં શૂન્યતા હેખાય છે. વળી ઇપી અને અરૂપી વસ્તુનું પણ જાન નથી તેમજ વળી શુરૂગમ્ય તો હોયજ શેનું ! તેથી જેમ ફાવે તેમ સુખે આખે છે, પણ તેથી અમને હરકત નથી. એથી તો તમારું અજાનપણાનું બોપાળું પ્રગટ થાય છે તે ઉપર ધ્યાન આપો સાહેબ ?

અંતઃકરણ (હૃદય) વા મન તેતો પૌરુષિક વર્ણન છે, તે વિચાર કરવાનું સ્થાન છે. સિદ્ધના જીવોને અંતઃકરણ (મન) હેતું નથી. સંસારના જીવોનું સુખ દુઃખ છે તેને શાનવડે સિદ્ધના જીવો જાણે છે, પણ સિદ્ધના જીવોને મન નથી. તેથી તેમને સુખ દુઃખની લાગણીએના વિચારે થતા નથી. સિદ્ધના જીવોને અંતઃકરણ નથી, તેથી તેમને શાતા અને અશાતાવેહની પણ નથી, માટે ત્રિકાળમાં પણ સિદ્ધના જીવોને શાતા અશાતા વેહનીય નથી. તે સત્ય છે. માટે સિદ્ધ જીવોને અન્ય જીવોનું સુખ દુઃખ હેઠી સુખ દુઃખની લાગણી થતી નથી.

હવે મોહનીય કર્મ સંબંધી વિચાર લખીએ છીએ.

મોહની કર્મની ઉત્તર પ્રકૃતિ અફુલીસ છે.

કોધ, માન, માયા અને લોલ તે હરેક ચાર ચાર લેહ છે અનંતાનુભંધી-કોધ, માન, માયા અને લોલ ૪ પ્રત્યાખાની કોધ, માન, માયા અને લોલ. ૪ અપ્રત્યાખાની-કોધ, માન, માયા અને લોલ. ૪ સંજ્વલનનો-કોધ, માન, માયા અને લોલ. ૪

૧૬ કથાય

હવે નવ નોકષાય-હાસ્ય, રતિ, અરતિ, લય, શોક,
કુર્ગંચ્છા, પુરૂષવેહ, ખીવેહ, નપુંસકવેહ, એ નવ
નોકષાય કહેવાય છે.

ત્રણ મોહની-સમક્રિત મોહની, મિશ્રમોહની, મિશ્રયાત્ર.
મોહની.

એવી રીતે ઉપરની અફુલીસ પ્રકૃતિ મોહની કર્મની છે.

ખ્રીસ્તી-જ્યારે સમકીત મોહનીનો ક્ષય થાય છે ત્યારે
સમકીત પ્રગટ થાય છે, અને જ્યારે મિશ્રમોહનીનો ક્ષય થાય
છે ત્યારે મિશ્ર સમકીત પ્રગટ થાય છે; તે પ્રમાણે મિશ્રયાત્ર
મોહનીનો ક્ષય થાય ત્યારે મિશ્રયાત્ર પ્રગટ થવું જોઈશે, અને.

મિથ્યાત્વ મોહનીનો ક્ષય થયે છતે મિથ્યાત્વ પ્રગટ થયું તો સિદ્ધમાં પણ મિથ્યાત્વ આવ્યું; કારણ કે તેમને મિથ્યાત્વ માનવું જોઈએ.

જૈન-લાઈ ! સાંલળો. મિથ્યાત્વમોહની એટલે અસતુ વસ્તુમાં સત્તની બુદ્ધિથી મુંબાવે તેને મિથ્યાત્વ મોહની કહે છે, કુહેવમાં હેવનું શાન, હેવમાં કુહેવનું શાન, અને કુગુરમાં ગુરનું શાન, તેને મિથ્યાત્વ મોહની કહે છે.

અસતુ વસ્તુમાં મુજાવાપણું ટળી જાય છે ત્યારે સત્ત વસ્તુનું ભાન થાય છે. પણ તેથી સત્ત વસ્તુનો ક્ષય થતો નથી. કુહેવને હેવ તરીકે માનવાનો નાશ થાય છે ત્યારે સુહેવનોજ માનવાપણું રહે છે.

જેમ મેલા સોનાનો નાશ થયે છતે શુદ્ધ સોનું રહે છે, તેમ મિથ્યાત્વ મોહનીનો નાશ થયે છતે શુદ્ધ સમકિત પ્રગટ થાય છે.

મિશ્ર મોહની એટલે સુહેવતામાં પણ હેવની બુદ્ધિ અને કુહેવમાં પણ હેવની બુદ્ધિ તેનો નાશ થયે છતે શુદ્ધ ખરા હેવની બુદ્ધિ થાય છે. તે પ્રમાણે મિથ્યાત્વ મોહની જે અનાદિ કાળની હતી, તે નાશ પામી એટલે શુદ્ધ સમકિત પ્રગટ થયું.

તે પ્રમાણે સિદ્ધના જીવને મિથ્યાત્વમોહનીનો ક્ષય થયો. છે તેથી તેમને ક્ષાયિક સમકિત પ્રગટ થયું છે.

મિથ્યાત્વમોહની તે તો અજ્ઞાનજન્ય છે, તેનો નાશ થવાથી આત્માનો ગુણ, શુદ્ધ સમકિત પ્રગટ થાય છે, તેમાં કાંઈ સંશય નથી. તે પ્રમાણે સિદ્ધમાં મિથ્યાત્વ મોહની વગેરેને ક્ષય થવાથી ક્ષાયિકસમકિત પ્રગટ થયું છે અને ત્યાં મિથ્યાત્વ ઠરાવવા કોઈ ચુક્કિત ઠરવી તે નિષ્ઠળ છે.

નાના મોટા સર્વો લોકો સમજે છે કે કુદાણિનો નાશ થાય ત્યારે સુદાણ ઉત્પન્ન થાય છે, અજ્ઞાનનો નાશ થાય છે ત્યારે શાન

પ્રગટ થાય છે, મિથ્યાત્વ મોહનીનો નાશ થયે છતે શુદ્ધ સમક્ષિત થાય છે, તેથી સિદ્ધોને મિથ્યાત્વમોહનીયના નાશથી શુદ્ધ સમક્ષિતરૂપ સમ્યગુ હર્ષાન છે પણ અજ્ઞાન નથી એટલુ પણ જૈમલ ન સમજ્યા તેથી ભાંતથૈ ખ્રીસ્તિ થયા. તે વાત નિઃસંશય છે.

ખ્રીસ્તી-જૈમલ જણાવે છે કે, ખીજું ફ્રષ્ટણ અતિચારમાં લાઘે છે કે અહુપૂજા કરે તો અતિચાર લાગે, ત્યારે તમારા માનીતા મોટા શ્રીલદ્રબાહુ સ્વામીએ અહુપૂજા કરવાની વિધિ કેમ અતાવી છે? અહુશાંતિ સ્તોત્ર બનાંયું છે. રવિ પીડા કરેતો લાલ કુલેકરી પદ્મપ્રલુની પૂજા કરવી. ચંદ્ર પીડા કરેતો સેવાંતિના કુલે ચંદ્રપ્રલુની પૂજા કરવી. એ આહિ નવ અહુનીપૂજામાં તીર્થ—કરના નામ અને ઉપર લાઘેલી વિધિઓ. અતાવી છે, અને જણાંયું છે કે આ પ્રમાણે કરવાથી જે અહુ નડતા હોય તે અહુ શાંતિ થાય માટે એ પણ વિરુદ્ધ છે. આ વાતતો એવી છે કે હુઃખ તો કોઈ એક જણ આપે અને તે હુઃખ ફર કરવાને માટે ખીજાને વિનાંતિ કરવી. પણ એમ કરવાથી હુઃખ કેમ ફર થાય? આ વિશે તમે હું શું કહેવાના છો?

જૈન-હજુ પણ તમે અરાખર સમજ્યા નથી, જુઓ, કર્મતો આત્માને લાગે છે, પણ સુણીયે ચઢાવી મારી નાંખવું તેતો ખીજ માણસો કરે છે. જૈમકે આપણે કોઈ જીવને મારી નાંખ્યો તેનું આપણા આત્માને પાપ લાગ્યું, હવે અહીંથી આપણે મરી ગયા અને ખીજે જન્મ પામ્યા ત્યાં જે પૂર્વે ખીજ જીવને મારી નાંખવાનું પાપ બાંધ્યું હતું તે ઉદ્દે આંયું એથી આપણા માથે કોઈ ખોટો આરોપ આવે તેથી ખીજ માણસો આપણુને સુણીયે ચઢાવે, તેમાં કર્મ કરીને જ આપણે સુણીનું હુઃખ પામ્યા તેવો પ્રત્યક્ષ અતુલવ સાચો છે. પંચ કારણુથી કાર્યની ઉત્પત્તિ થાય છે. ૧ કાલ, ૨ સ્વભાવ, ૩ નિયતિ, ૪ કર્મ, ૫ ઉધભ; આ પંચ કારણુથી એક કાર્ય ઉત્પન્ન થાય છે. તે પ્રમાણે હુઃખરૂએ કાર્યમાં પણ પંચ કારણું હોય છે.

પાપથકી દુઃખ થાય છે અને પુણ્યથકી સુખ થાય છે.
 આપણું કોઈ જતનું દુઃખ કોઈના તરફથી થતું હોય તે
 વળતે પ્રલુની પૂજા વિગેરે પુણ્યકાર્યો કરવાથકી દુઃખ દુર થાય
 છે એટલે પુણ્યનું જોર થવાથી પાપનો કષય થયો એટલે તે
 માણસ દુઃખ હેતો અટકી જાય છે. તે પ્રમાણે પાપના ઉહ્યથી થતી
 જે ગ્રહો તરફની નિમિત્ત કારણ પીડા લે પ્રલુની પૂજા વગેરે પુણ્ય
 કાર્ય કરવા થકી દુર થાય છે. કારણ કે ધારું પુણ્ય તત્કાળ પણ કેળ
 આપી શકે છે. વગેરે. તે બાખતમાં ધારું લખવાનું છે; પણ અંથ
 ગૌરવના ભયથકી નથી લખયું માટે અમારા શુરૂ મહારાજ શ્રી
 અદ્રભાઙુસ્વામીએ જે સ્તાવ કર્યું છે તે ચોણ્યરીતે સમજુને
 કર્યું છે. એ તો મહાશાની હતા, એમને જ્યોતિષનું બહુ
 (ઉત્કૃષ્ટ) જાન હતું. તેમણે અદ્રભાઙુસંહિતા નામની અંથ
 ખનાંયો છે, તે ૮૪૦૦૦ (ચોણ્યરીતી હજાર) શ્રીલોક પ્રમાણ છે. તે
 અણુતાં અણુતાં ભી. જૈમલ ધરડો થઈ જાય તો પણ પાર
 આવે નહીં, માટે તેમણે જે કર્યું છે તે વિચારીને જ કર્યું છે,
 તેમાં શાંકા કરવી તે અશાનીનું લક્ષણ છે. વળી અન્ય કર્મ
 દુઃખ આપે અને પ્રલુની પૂજા કરે તો શું દુઃખ દુર થાય છે?
 ના, નથી થતું, એવું જે જૈમલનું લખવું તે પણ તદ્દન એટાદું
 છે. પુણ્ય છે તે પ્રલુની પૂજા-સ્તુતિ, સાધુને હાન વિગેરે આપ-
 વાથી થાય છે. જેમ જેમ પુણ્ય ધારું થતું જાય છે તેમ તેમ
 પાપ થકી થએલું દુઃખ દુર થઈ જાય છે. આ ઠેકાણે પાપ
 થકી થએલું જે દુઃખ તે બીજી વસ્તુ જે પુણ્ય તે થકી દુર
 થયું તે સત્ય હાખલો છે. જેમ એક વસ્તુ ખાવાથી ઉત્પન્ન
 થએલો વાયુ તેજ બીજી વસ્તુ ખાવાથી દુર થાય છે. એક
 વસ્તુએ વાયુ કર્યું તો તે વાયુનો બીજી વસ્તુ થકી નાશ થયો
 તે પ્રત્યક્ષ હાખલો છે. એવી જ રીતે પ્રલુની પૂજા કરવા વગે-
 રેથી થતા પુણ્યના ચોગે અન્ય કર્મથી થએલાં પાપાનુચોગનાં
 દુઃખ દુર થાય છે એ વાત સત્ય છે. માટે કુદુક્તિ ત્યાગ
 કરી સત્યમાર્ગ અંગીકાર કરે કે જેથી તમારું કલ્યાણ થાય.

ખ્રીસ્તી—જૈમલ કાંદે છે કે, તીર્થોકરે છે તે કોઈ ઉપર રાગદ્વેષ રાખતા નથી, કૈમકે તે વીતરાગ છે. માટે તેમની પૂજા કરવાથી તેઓ હુઃઅને દૂર કૈમકરે? માટે અહું નહે તો તીર્થોકરની પૂજા અને આપ કરવો તે ફૈલ્કટ છે. આ વાત તો ખરીને?

જૈન-નહીં. તદ્દન એઠું છે. તીર્થોકર લગવાન કોઈના ઉપર રાગદ્વેષ રાખતા નથી તે સત્ય છે, પણ તેમની પૂજા કરવાથી થયેલું જે પુણ્ય તેથકી પાપથી ઉત્પન્ન થયેલી અહની પીડા દૂર થાય છે. તે સત્ય છે. જૈમ અભિની પાસે જઈને એસીએ છીએ ત્યારે તેનો એવો સ્વભાવ છે કે તાપ આપે છે, તેનો સ્વભાવ શીતળતા આપવાનો નથી, તેમ પ્રલુણી પૂજા વગેરે કરવા થકી પુણ્ય થાય છે, અને તેથકી પાપ હુણી જાય છે. તેથી પીડા કરતા અહું અટકી જાય છે. માટે લદ્ધખાડું સ્વામીએ બનાવેલું અહંકાર સ્તોત્ર ચુંદિયુક્ત છે. રાગદ્વેષ વિનાના અભિનથી જૈમ ઉષ્ણતા થાય છે અને જલ થકી જૈમ શીતતા થાય છે તેમ વીતરાગ તીર્થોકરની પૂજા કરવાથી તીર્થોકર જે કે સુખ આપતા નથીતો. પણ તેમની અભિનથી લક્તાના લક્તિસેવાના પરિણામથી તથા પુણ્યથી અશુલ્ષ કર્મનો નાશ થાય છે. તેમાં તીર્થોકર લગવાન નિમિત્ત કારણ છે અને પુણ્યખંડ સુખ વગેરેમાં તથા હુઃખ દૂર કરવાન્દ્રપ કાર્યમાં લક્તાની સેવા લક્તિનો. પરિણામ ઉપાદાન કારણ છે. પ્રલુણ તીર્થોકર નિમિત્ત કારણ હોવાથી તે વીતરાગ છતાં લક્તાના સુખમાં રાગ દ્વેષ વિના નિમિત્ત કારણ ઠરે છે, અને તેથી વીતરાગ છતાં સુખ આપી શકે છે એમ ન્યાયથી સિદ્ધ ઠરે છે.

વળી જૈમલ કાંદે છે કે તીર્થોકરને હેવાધિહેવ તરીકે માનવા તે એઠું છે. એ પણ તેમનું લખવું ઘટતું નથી. તીર્થોકરલગવાનની ચોસઠ ઈંડ પૂજા કરે છે અને ચોસઠ ઈંડ પ્રલુણ ચરણ કર્મણની સેવા કરે છે તો હેવાધિહેવ તીર્થોકર કહેવાય તેમાં કંઈ સંશય નથી; પણ અમારા તીર્થોકર લગવાનની ઈંડા સેવા ચાકરી કરે છે તે જાણીને જતિ સ્વભાવ ઉપર

જનારાની કુચુક્તિઓને, હક્ક પુરુષ કહાપિ કાળે પણ માનનાર નથી. અમો જૈનો, તીર્થ્યકરની તથા ગુરુની આલોકના સુખને માટે તથા પરલોકના સુખને માટે પૂજા કરતા નથી એ વિધિ માગ્યું છે. કારણુસર તમારા પ્રલુના જેવા-મિથ્યાત્વી હેવતાઓનો ઉપદ્રવ થયો હોત તો તેનો નાશ કરવાને ભદ્રખાડું સ્વામીએ કરેલા અહૃતાંતિ વગેરે સ્તોત્રનો જપ કરીએ છીએ, એ અપવાહ માગ્યું છે. જૈન હેવતાઓ છે તે મિથ્યાત્વી હેવતાઓથી થયેલા ઉપદ્રવનો નાશ કરે છે, અને તે ઉપદ્રવ નાશ થવાથી ધર્મ સુખે કરી થાય છે. ધર્મ કરવામાં અડયણું પડતી નથી. માટે વિધિમાગ્યું અને અપવાહ માગ્યું એ એ માગ્યું તમે ગુરુ ગમથી સમજ્યા નહીં તેથી આ શાંકા તમારા મનમાં રહી છે, પણ તે આ વાંચીને દુર કરે ને સત્યધર્મ અંગીકાર કરો. વિધિમાગ્યું કેવી રીતે આલબું તે વિવિધાધ રત્નાકરમાં અતાંયું છે તે નીચે સુઝખ —

હેવ શ્રી અશ્રિહિત, જગત્રના ઉપકારી, પરમ પૂજય, સમર્સત અદાર હોષે કરી રહ્યિત, તેમની જે મૂર્તિ તેની આગળ ઈહકોઠ પરલોકના પૌર્ણગલિક સુખની ઈચ્છાએ માનતા માનવી નહીં, તેમ શુદ્ધ સાધુ, શાન, દર્શાન, ચારિત્ર સહિત મુનિરાજની ધનપુત્રની અપેક્ષાએ સેવા કરવી નહીં, તથા પાંચ પ્રકારનાં હૃષણ વર્જાવાં. વળી અન્ય તીર્થીઓની સાથે પરિચય કરવો નહીં. કારણ કે તેથી સમકીતમાં હૃષણ લાગે છે. તે હૃષણના પાંચ લેહ છે ૧ શાંકા ૨ કંખા, ૩ વિચિકિત્સા, ૪ અન્યતીર્થીક પ્રશાસા, ૫ અન્યતીર્થીક પરિચય એ પાંચે હૃષણ વર્જાવાં.

ખ્રીસ્તી-જૈમદ્દ-ત્યારે ભદ્રખાડું સ્વામીએ અહૃતાંતિ સ્તોત્ર કેમ અનાંયું ? ભદ્રખાડું સ્વામીને મિથ્યાત્વી કહેવા કે સમકીતી કહેવા ? તથા જૈનધર્મ વિના ખીજ ધર્મવા ગાએની સાથે પરિચય કરવો તે મોઢું પાપ છે, ત્યારે આ ઉપર્થી જૈનધર્મ પાળનાર તમામ લોકોએ એક જુદું ગામ કે

હેશ વસ્તાવવો જોઈએ, અથવા હેશપાર જવું જોઈએ; એવી એવી વિરુદ્ધ વાતો જોતાં સમકીત કાંઈ છે જ નહીં અને જ્યારે સમકીત કાંઈ છે જ નહીં અને જ્યારે સમકીત નથી, ત્યારે મિથ્યાત્મ સિદ્ધ થયું.

જૈન—અરે! અજ્ઞાનવડે આચ્છાદિત થયેલા આત્મનું!! આ તને જરા પણ વિચાર કરવો પડતો નથી કે જેથી જેમ તેમ એલે છે. અદ્રખાડું સ્વામીએ પાંચ દ્વષણું સેવણાં એવું કાંઈ ખતાણું નથી, અન્યતીથીએની સાથે પરિચય કરવો તેમ પણ કાંઈ કહ્યું નથી અન્ય તીથીએની પ્રશંસા કરવી તે પણ આજા કરી નથી, તો કેરે શા કાણુસર તેમને મિથ્યાત્મી કહેવા એવી શાંકા કરે છે. કેવળ તારી શાંકા કરેલી એટી છે, અને વહુશાંતિ બનાવી તેતો અપવાહ માર્ગે બનાવી છે એવું ઉપર જણાવેલ છે. માટે તમારું કહેવું તદ્દન એટું ઠરે છે. વળી જૈનોને અન્ય તીથીએનો પરિચય કરવો નહીં એટલા માટે હેશપાર જવું જોઈએ તે પણ તમારું ઉદ્ઘતાઈનું વચન છે. કેમકે અન્યતીથીએનો ધર્માશ્રી પરિચય કરવો નહીં અગર તેમની પ્રશંસા કરવી નહીં તેમ કહેલું છે એ ખરું અને વ્યાજખી છે તેનો તાત્પર્યાથ્ ગુરુગમથી સમજ્યા વિના જે તમારું એલાવું છે તે તદ્દન એટું છે. માટે તમારે સમજુ લેવું કે જે પ્રમાણે કહેલું છે તેમાં અમને હરકત નથી તે પ્રમાણે જે જૈન વરતતો તેથી તેને સમકીતમાં દ્વષણું લાગવાનો સંભવ છે. ધર્મ—સંખ્યા આદિ બાળતમાં પણ અન્યતીથીએની પ્રશંસા કરવી વહેવાર માર્ગ ધર્ટતી નથી, જેમ આપણે આપણા બાળકોને કહીએ છીએ કે જ્યાં સર્વેનાં હર હોય ત્યાં રમવું નહીં. પણ જો તે વાત માને નહીં ને ત્યાં બાળકો રહે તો સર્વ કરૂં એવો સંભવ રહે છે તેમ અન્યતીથીએને માટે પણ સમજવું. અન્ય તીથીએની સાથે ધર્માશ્રી પરિચય કરવો નહીં એમ કહ્યું છે, પણ હેશપાર જવું એમ શાસ્ત્રમાં કાંઈ લખ્યું નથી જુઓ. લાઈ ગ્રત્યક્ષ હાખલો, જૈમલ-જૈન મુનિનો તેમનું (કહેવા માત્ર પણ) સમ-

કીત અન્યતીર્થોએના પરિચયથી નાશ પામ્યું. તેમને જૈન ધર્મની શ્રદ્ધા રહી નહીં એ પ્રત્યક્ષ જોવા જોવું છે, અમારા શાસ્ક-માંજેમ અમારું કદમ્બાણું થાય તેમજ અતાવેલું છે, તેમાં તમારા જેવાની કોઈ કુચુક્તિએ કાંઈ ચાલવાની નથી. વળી અમે જૈમલને કહુએ છીએ કે તમો જો ખૌદ્ધ લોકોનો સંગ કરેતો તમેને તમોએ જે માર્ગ પડુયો છે તે એટો લાગશે, એમ કેમ ના કહી શકાય? મારું અસત્ય એવા ધર્મને તળુને જ-મમરણુઃખ નિવારણ કરનાર જૈનધર્મને અંગીકાર કરે.

૫. આયુષ્યકુર્મા.

હરેક મનુષ્યે જેટલું આયુષ્ય બાંધેલું હોય છે તે, તે પ્રમાણે જીવી શકે છે. કોઈ સો, કોઈ પચાસ, કોઈ પાંચ, પચીસ, વધું જીવે છે. એમ ચાર ગતિમાં આયુષ્ય કર્મ રહેલું છે. હેઠતાએ પણ જેમને આયુષ્ય જેટલું રહેલું છે તે પ્રમાણે લોગવે છે, અને મનુષ્ય, તિર્યાંચ અને નારકી તે પણ પોતપોતાનું આયુષ્ય લોગવે છે. આયુષ્યનો ક્ષય થયો કે જીવો, બીજી ગતિમાં ચાલ્યા જાય છે, તેનો ઘણો વિસ્તાર પનનવણું, આચારાંગ, ઉત્તરાંધ્યયન, અને સમવાયાંગથી જોઇ લેવો. આયુષ્ય કર્મમાં અમલહારના દ્વારાંત વળેદ્ધી આયુષ્યકુર્માં નહીં માનવા સંખ્યામાં જે જૈમલે કડાકૃટ કરી છે તે તે તદ્દન જોટી છે, અને જો તે સંખ્યામાં વિશેષ ખુલાસો લેવાની ભરજી હોયતો ઇથર્ઝમાં મળલું, કારણું ઇથર્ઝમાં મહિયાથકી સર્વશાંકાએ સહેજમાં હુર થશે. અતે અંથ ગૌરવના લાયને લીધે બધાને સ્પષ્ટીકરણ કરી શકતા નથી. આયુષ્ય કર્મ સત્ય છે અને તેને પ્રત્યક્ષ સર્વ મનુષ્યો અનુભવે છે. પ્રાણીણ, જૈન, ખૌદ્ધ, મિમાંસક, વળેરે સર્વો આયુષ્ય માને છે, તેમજ મુસલમાનો પણ આયુષ્યને માને છે તે સત્ય છે.

૬. નામ કર્મા.

ઇટું નામ કર્માની ઉત્તરપ્રકૃતિ ૧૦૩ છે, તેનો વિસ્તાર કર્મ અંથથકી જોઈ લેવો.

ખ્રીસ્તી—જૈમલ, નામકર્મની ઉત્તર પ્રકૃતિ ૧૦૩ છે. તેમાં ઉચ્ચ મી પ્રકૃતિ વળદુષલનારાચસંધ્યણુ નામી છે. તે સંધ્યણુવાળો જીવ મોક્ષે પણ જાય અને સાતમી નરકે પણ જાય અને એ સંધ્યણુવાળી ખ્રી મોક્ષે તો જાય પણ સાતમી નરકે ન જાય એ વિરુદ્ધ છે.

જૈન—સાતમી નરકે જવું તે તો મનખળવડે છે. ખ્રીને સાતમી નરકે જવા જેટલું મનોખળ નથી તેથી તે જતી નથી. કેમકે તે ખ્રી એવું મોકું પાપ કરી શકતી નથી.

ખ્રીસ્તી—ત્યારે મોક્ષે જાય એટલું મનોખળ ખ્રીમાં કયાંથી આંચું ?

જૈન—ભાઈ હજ તું સમજ્યો નહીં ? જો, મોક્ષે જવું છે તેતો આત્માના ખળવડે છે, માટે ખ્રીને મોક્ષે જવું આત્માના ખળવડે છે, મનવચનકાયાહિકખળ તેતો કર્મની પ્રકૃતિ છે. માટે કર્મની પ્રકૃતિથી જે ખળ પામવું તેતો ગતિ અને વેહ આશ્રી છે, અને જો ગતિવેહ અને ખળ આશ્રી માનતા હોતો હેવો પણ મોક્ષે જવા જોઈએ; પણ તેમ કંઈ છેજ નહીં. મોક્ષે જવું તેતો આત્માના ખળવડે છે. મોક્ષે તો જ્ઞાન, દર્શાન અને ચાચ્ચિના આરાધનથકી જવાય છે, માટે વળદુષલ નારાચસંધ્યણુવાળો મોક્ષે જાય છે અને સાતમી નરકે જાય તેજ પ્રમાણે ખ્રી પણ જાય એમ કહેવાય નહીં.

ખ્રીસ્તી—દિગંબર લોકો ખ્રીને ત્યારે કેમ મોક્ષ માનતા નથી ?

જૈન—દિગંબર નથી માનતા તે તેમની ભત્તિકલ્પના છે. પણ તેમનો ગોમઠસારનામે થંથ છે, તેમાં કલ્યું છે કે.

અડયાલા પુંવેયા ઇથિથવેયાય હુંતિ ચાલીસા ।

વિસનપુંસગવેયા, સમયેળેગેણ સિસ્જાંતિ ॥ (૩)

પુરુષવેહે ૪૮ એક સમયમાં મોક્ષે જાય, ખ્રી વેહે ૪૦, અને

નપુસંક વેહે ૨૦ જાય છે એમ કહેલું છે. માટે ખી સાતમી નરકે જતી નથી અને મોક્ષ જાય એ વાત સિદ્ધ છે.

ખ્રીસ્તી-જૈમલ-નામ કર્મની (૫૨) મી પ્રકૃતિ લાલ વણું છે, સિદ્ધનો પણ લાલ વણું છે. માટે સિદ્ધમાં પણ લાલ વણું સિદ્ધ થયો તો (૫૨) મી પ્રકૃતિ સિદ્ધ થઈ,

જૈન—ભાઈ સિદ્ધના જીવને તો વણું, ગધ, રસ, રૂપશો કંઇ નથી તો વળી સિદ્ધમાં લાલ વણું નામે (૫૨) મી પ્રકૃતિ કયાંથી સિદ્ધ થાય, કોઈકાળે થવાની નથી. સિદ્ધતો અરૂપી છે અને લાલવણું તો રૂપી વસ્તુ છે તો અરૂપીમાં રૂપીની કલ્પના હેરવી તે એટી છે.

ખ્રીસ્તી—ત્યારે સિદ્ધ રાતા વણું તમે કેમ માનો છો ?

જૈન—સિદ્ધચક્ષુના પદમાં સિદ્ધનો રક્તવણું ગપ્યે છે, તે તો ધ્યાનથી મોક્ષ જતાં અગ્નિની પેઠે કર્મ તપાવી નાશ કર્યાં તે કારણુંધી રક્તરંગની કલ્પના કરી છે. તેમણે કર્મને તપાઠ્યાં તેથી એમ ઉપમા આપી લાલ વણું માનીએ છીએ. જેમ સાધુ પદને કાળુ માનીએ છીએ, પણ શું સાધુએ કૃષ્ણ રૂપવાળા હોય છે ? ના, નહીં; એતો એક ઉપમા આપી છે.

ખ્રીસ્તી—

કૃષ્ણાદિદ્રવ્ય સાચિવ્યાત् । પરિણામોયમાડીત્તમનः ॥

સ્ફટિકસ્યેવ તત્ત્વાદ્ય । લેશ્યાશબ્દઃ પ્રવર્ત્તતે ॥

આ શ્લોકનો અર્થ એ છે કે—કૃષ્ણાદિ દ્રવ્યના પ્રાધાન્યપણું થકી થયેલો જે આત્માનો પરિણામ તેને લેશ્યા કહીએ; જેમ પાસે રહેલા રક્તાદિપદાથેનાથેં સ્ફટિકરતનનું શુદ્ધ સ્વરૂપ લેશ્યાપ થઈ કૃષ્ણ નીલાદિકની પ્રાસિ થાય છે, તેમ એ પણ રક્તલેશ્યા છે. તેતો આત્માના શુલ્ષાશુલ્ષપરિણામ રૂપ છે તો સિદ્ધમાં પણ રક્ત એવી લેશ્યા માનવી જોઈએ ?

જૈન—લેશ્યા તેતો પુરુષા છે અને સિદ્ધમાં પુરુષા નથી તો લેશ્યા કયાંથી હોય ? માટે સિદ્ધને અલેશી કહ્યા છે. સિદ્ધોને લેશ્યા નથી તેઓને નવપદમાં અભિનિતવની ઉપમા આપીને રાતા કહ્યા છે.

શ્રીસ્તી—નામ કર્મની યાહીમાં ગતિના કર્મની પ્રકૃતિએ આવે છે. ગતિ માનો છે. તેમ સિદ્ધની ગતિ કેમ માનતા નથી ? ગઈ (ગતિ) ગમન કરવું શેવે. અર્થ થાય છે માટે સિદ્ધમાં પણ ગતિ માનવી જોઈએ. કારણ કે તે અહીંથી સિદ્ધસ્થાનમાં ગમન કરે છે.

જૈન—બાઇ, ગમ્ય (ગચ્છ) ધાતુ ઉપર્થી ગતિ શાળા થયેલો છે. કર્મથંથમાં ગતિ ચાર કહેલી છે. ૧ હેવતાની ગતિ, ૨ મનુષ્યની ગતિ, ૩ તિર્યાંચની ગતિ, ૪ નરકગતિ, એ ચાર ગતિએ. કહેલી છે. નામ કર્મની ૧૦૩ પ્રકૃતિએ; કહેલી છે. તેમાં ગતિ ચાર કહેલી છે. તે ચાર ગતિએ. તો નામકર્મની પ્રકૃતિએ. છે અને તે ચારગતિઝ્ય નામકર્મ ઝીપી છે.

પાંચમી ગતિ સિદ્ધની ગતિ કહેલી છે, તેને અધિકાર પદ્ધતામાં છે. તેમાં પાંચમી ગતિ છે તે કર્મમાં નથી, તેથી સિદ્ધમાં કર્મ સિદ્ધ થતું નથી.

પાંચમી ગતિ છે તે કર્મઅનિત નથી માટે સિદ્ધમાં ગતિનામ કર્મ નથી. જીવથકી આડ કર્મ દ્વારા થાય છે તે વખતે એક જીવયમાં શુદ્ધ જીવ, સિદ્ધમાં જાય છે, તોતે એક જીવયમાં જીવને મીલા સ્થાન અત્યે જવું તે આક્રીને પાંચમી ગતિ કહેલી છે.

ચાર ગતિઓની પેઠે સિદ્ધમાં જવાની ગતિ છે તેતો કર્મ જન્ય નથી, માટે પાંચમી સિદ્ધસ્થાન પ્રત્યે જવાની જે ગતિ તે નામ કર્મમાં કહેવાય નહીં. અહીંથી સિદ્ધસ્થાનમાં જતી વખતે આત્મા, સત્ત્વકર્માન્હિત હોય છે પણ પૂર્વકર્મના પ્રયોગથી એક જીવ સુધી ગતિ રહે છે પણ પણીથી સ્વિશતા હોય છે.

૭ ગોત્રકર્મ.

ઉંચ અને નીચ કુળ એ જગતુમાં પ્રસિદ્ધજ છે. ઉંચ કુળમાં ઉચ્ચ ગોત્રકર્મના ચોગેજ જન્મ થાય છે, તેમજ નીચકુળમાં પણ નીચ ગોત્રકર્મના ચોગે અવતાર થાય છે. જુઓ, વિચારે-કેટલાક બાળકેનો ચંડાળના કુળમાં જન્મ, અને વળી કેટલાકનો ક્ષત્રિય વાણીયા કુળમાં જન્મ. આનું કારણું ઉંચ અને નીચ ગોત્ર છે, એ સ્પષ્ટજ છે. જે ઉંચ અને નીચ ગોત્રકર્મ ન હોય તો એકજ કુળમાં એટલે કે પ્રાણણ, વાણિયા, અગર તેવા કોઈ કુળમાંજ સર્વનો જન્મ થવો જોઈએ. તેમ તો કાઈ થતું નથી, તેથી ખુલ્લુંજ જણાય છે કે, ગોત્રકર્મના ચોગેજ ઉંચ અને નીચકુળમાં અવતાર થાય છે. માટે ગોત્રકર્મ માનવું એ સત્યજ છે. આ બાધતમાં મીઠ જૈમલે જે શાંકા કરી છે. તે તેની બધી મનઃકદ્વયતા છે. એવી કૃપાતકદિપતકુદુંધિત લગાઉલી ખીનાને વિદ્ધાન્દ્વર્ગ તો વાંચી તેની તુલના કરે એમાં તો કાઈ નવાઈ નથી, પણ અવપજ્ઞાનવાળા અને સાધારણમનુષ્ય પણ આવા અત્યક્ષ પ્રમાણની બાધતમાં હુસ્ય કરે, એમાં ના પાડી શકાય તેમ નથી. શાસ્ત્રમાં પણ કુળાહિમહને લીધે ઉપાજન કરેલા ઉંચ નીચ ગોત્રમાં અવતાર થયેલાના હાખલા ધણું છે. જુઓ, મરીચીના લવમાં બાધેલા નીચ ગોત્રના ઉદ્ઘથથકી મરીચિના ધણું જ લવો થયા, તેમનો જન્મ નીચ કુળમાં થયો. અને અવશેષ બાકી રહેલા કર્મના ચોગે જે લવમાં મોકલ્દક્ષમી મળવાની હતી, તેજ લવમાં પણ તેઓ દેવાનંદા પ્રાણણીની કુણે ઉત્પન્ન થયા. આ ગોત્ર કર્મની પ્રખળતા નહિં, તો ખીજું શું ? માટે ગોત્રકર્મ સત્ય છે. નીચ ગોત્રકર્મથકી હલકાકુળમાં જન્મ થાય છે. અને ઉંચગોત્ર કર્મથકી ઉત્તમકુળમાં જન્મ થાય છે. તીર્થુંકર, ચક્રવર્તી, વાસુદેવ, બણદેવ ઉંચગોત્રકર્મના ચોગે ઉંચ કુળમાંજ અવતરે છે. ઇષલહેવસ્વામીના પહેલાં જુગલીઅંમાં પણ ગોત્રકર્મ હતું. પ્રાયઃ તેમનું ઉંચગોત્ર સંલવે છે,

માટે ગોત્ર કર્મ એ સત્ય છે, અને તેના ચોગે ઉંચ ગોત્રમાં જન્મવાપણું થાય છે. ચુરોપ આહિ સર્વદેશોમાં ઉંચા અને નીચાનો લેદ છે તેજ ગોત્રકર્મ છે.

૮ અંતરાય કર્મ.

અંતરાયના લેદ ૫ છે. ૧ હાનાંતરાય, ૨ લાલાંતરાય, ૩ લોગાંતરાય ૪ ઉપલોગાંતરાય, ૫ વીર્યાંતરાય, હાનાંતરાય તુટે છે એટલે હાનની પ્રાપ્તિ થાય છે, લાલાંતરાય તુટે છે એટલે લાલની પ્રાપ્તિ થાય છે. લોગાંતરાય તુટે છે એટલે લોગ મળે છે, ઉપલોગાંતરાય તુટે છે એટલે ઉપલોગની પ્રાપ્તિ થાય છે, વીર્યાંતરાય તુટે છે એટલે વીર્યની પ્રાપ્તિ થાય છે.

મીઠ જૈમલ કહે છે કે, તમારું માનેલું અંતરાયકર્મ તેમાં વિરોધ આવે છે, તે વાત ઓઠી છે. કારણ કે તે વાત તો પ્રસિદ્ધજ છે કે, જે પુરુષને જે વસ્તુનો અંતરાય તુટે છે ત્યારે તે વસ્તુની પ્રાપ્તિ થાય છે. જેમકે, કોઈ પુરુષ, ધણા પ્રકારે મહેનત કરે છે તે છતાં તેને અંતરાયનો ઉદ્ઘાટન હોય તો કાંઈ પણ મળતું નથી અને કેટલાકને તેવા અંતરાયકર્મના અભાવે સહજમાં પણ ધારેલ ઝળની પ્રાપ્તિ થાય છે. વળી કોઈ લક્ષાધિપતિ, એક દિવસમાં એક કલાક મહેનત કરે છે અને એક ભીખારી આપે દિવસ ધણોજ પ્રયત્ન કરે છે તોપણ તેને સંધ્યાકાળે લક્ષાધિપતિના સોદમા અંશે પણ મળતું નથી. એમ શાથી થાય છે? જાનહૃદિએ વિચારતાં સહજ સમજશે કે એ અધું પૂર્વકૃત અંતરાયકર્મના ઉદ્ઘેજ થાય છે. કર્મ એ પ્રકારે હોય છે. એક તો નિકાયિત અંધવાળાં એટલે જેને ધણો કઢીન અંધ હોય છે તે, અને એક શિથિલ અંધવાળાં હોય છે. જે શિથિલ અંધવાળાં કર્મ હોય છે તે ઉધમ કરવાથી ત્રુટી જય છે અને ઉત્કૃષ્ટ નિકાયિત અંધવાળાં હોય છે તે કર્મ તો તુટતાં નથી. પુષ્યની વૃદ્ધિ થાય તો શિથિલ અંધવાળું અંતરાય કર્મ તુટી જય છે.

મીઠ જૈમલે લખ્યું છે કે અરિહંતના ચોત્રીસ અતિશયમાં વચ્ચનાતિશય નામે બાવીસમા લેદમાં કોઈનું મર્મ ઉધાડવું નહીં એમ છતાં તમારા નેમિનાથતીર્થ કરે કૃષ્ણની આગળ ગજસુકુમાળને સોમલ પ્રાણણે દુઃખ હીધું અને તેથી તે મરણ પામ્યો એવું મર્મ પ્રકારથું તેથી તે તમારા તીર્થ કરે પારકે મર્મ ઉધાડ્યો. એ વાત સિદ્ધ ઠરી. આવું જૈમલનું લખવું છે તે એટું છે. કારણ કે તમે મર્મ શાખનો લાવાથી પણ સમજ્યા નથી, અગર તો જાહી ખુજુને કુદુક્તિવડે લોકેને ભ્રમમાં લોળવવા પ્રયત્ન કરો છો. કારણ કે નેમિનાથજીએ કહ્યું તેથી કાંઈ કોઈનું પણ મરણ થયું નથી. કૃષ્ણને સ્વાલાવિક રીતે પુછવાથી સ્વાલાવિકયથાર્થ કે જે કોઈને પણ બાધા ઉપજલવવાની કોઈ પણ પ્રકારની પોતાની તેમજ પ્રક્ષકારની ધારણા નહીં હોવાથી કહ્યું. એમાં કાંઈ મર્મ ઉધાડ્યો. નથી, અને એ બાવીસમા અતિશયમાં કહેલા પ્રકારમાં કોઈપણ જાતનો વિરોધ આવતો નથી એ વાત સત્ય છે.

કુર્માપુત્ર કેવળજ્ઞાન ઉપનિયા પછી છ મહીના ધરમાં રહ્યા તે માતા પિતાના ઉપરની ઉપકારણુદ્ધિએ રહ્યા હતા, તેએ કાંઈ કર્મના જોરથી રહ્યા નહોતા. માતા પિતા એકદમ તેમનો વિરહ ખર્મી શકે એમ નથી એવું જ્ઞાનવડે તેમના જાણવામાં હોવાથી અને એમ કરવું હાલ ઉચિત છે, એમ સર્વજ્ઞતાને લીધે સમજ્યાથી ધરમાં રહીને તેમણે માતા પિતાને ધર્મપદેશ હીધે હતો. આ સ્થાદ્રાહ જૈનધર્મનું—રહુસ્ય સમજ્યા વિના મીઠ જૈમલ પોતાનો મન માનતો ગમે તેવો તક ગોડવી બેસાડે છે, તેથી અમારું તો કાંઈ જવાનું નથી પણ અમોને તે જાઈની દ્વારા આવે છે કે એવા કુતક્ક ઊઠવી કેવાં કર્મ તે ઉપજવી કેવી ગતિનો અંધ અંધશો, તે તો જ્ઞાનીગમ્યવાત હોવાથી નિશ્ચયપણે અમો અમુકગતિ માટે કહી શકતા નથી, તથાપિ આડે માર્ગે જનર અટવાય એવી તો સ્વાલાવિક ધારણા બાંધી શકાય છે.

વળી ખ્રીસ્તી મીં જૈમલ લખે છે કે કોઈ ચોરી કરવા જાય છે અને ચોરને કાંઈ વસ્તુ ન મળે તો એને કુચો અંતરાય કહુયે ? અને કોઈ શિકાર કરવા જાય છે તેને શિકાર ન મળે તો કુચો અંતરાય જાણુવો ? વળી લોકો પાપ કરે છે તેને પાપ કરે છે એવું કેમ તમે કહો છો ? તે વિષે ખુલાસો કે—ન્યાયથી ચાલે અને શુલ્કનો ઉધમ કરે તે છતાં તે વસ્તુ ન મળે તો તેને શુલ્ક લાલાંતરાય જાણુવો અને અન્યાયથી ચાલે અને ના મળે તો અશુલ્કલાલાંતરાય જાણુવો. એમાં કોઈ પણ પ્રઠારે હરકત જેવું નથી, અને જે પાપ કરે છે તેને પાપ છે એમ કહેવામાં આવે તો ન્યાય અને અન્યાય એવા શબ્દોનો જે લોકોમાં વ્યવહાર છે તે ચાલશો નહીં. અંતરાય કર્મ નિકાચિત હોય તો અવશ્ય લોગવવું પડે છે, નહિંતો તુટી જાય છે. ધર્મ કર્મ કરવાથી તથા ઉધમ કરવાથી; માટે એમાં કોઈ પણ પ્રકારનો સંશય કરવો નહીં. કર્મ તુટવાનો ઉપાય તપસ્યાદિક છે. તેથી જે કર્મ નિકાચિત નથી હોતાં તે તુટી જાય છે અને નિકાચિત હોય તો લોગવવાં પડે છે.

વળી મીં જૈમલ લખે છે કે તમારા જૈનતાસાધુઓ કોઈ કોઈને અંતરાય કરતા નથી. જેમકે બીલાડી ઉદ્દરને મારે છે અને કુતરો બીલાડીને મારે છે ત્યારે તમારા સાધુઓ છોડવતા નથી. જૈમલની આ વાત તદ્દન એટી છે. કેમકે એવો ધર્મ અમારો જૈનનો નથી. એવો ધર્મ તો કોઈ ભૂદનો હુશે. મીં જૈમલે જે વગર વિચારે વાત કર્યી છે, તેમાં કોઈને પણ વિશ્વાસ કરવા જેવું નથી. એવું અમારા કોઈ પણ પુસ્તકમાં નથી કે બીલાડીને કુતરો મારતો હોય તો ન છોડવવો, કેમકે સાધુને તો સર્વજીવ ઉપર દ્યાના પરિણામ હોય છે. વળી જૈમલ લખે છે કે, જે કોઈ માંસ ખાતું હોય તો તેને એમ જાણવું કે મારે અંતરાય તુટ્યો છે, અને જે નથી ખાતા તેને અંતરાય છે. આ વાત આકાશ કુસુમની પેટે અસંભવિત છે; કેમકે માંસ ખાવું એ એટી ખુદ્દિ વિના સૂજતું નથી. સારીખુદ્દિવાળા

પુરુષોને માંસ ખાવાની કિંચિતું પણ ઈચ્છા હોતી નથી. માંસ ખાવાવાળા પુરુષોને ઉપરોક્ત હેવો કે માંસ ખાશો તો તમો દુગ્ધતિમાં જાશો અને નહિ ખાશો. તો તમારી સારી ગતિ થશે. વળી જે લોકો માંસ ખાય છે, તેની ખુદ્ધિ નિરંતર જોટીજ રહે છે, અમારા જૈન ધર્મમાં તેમજ બીજા પણ ધર્મ ધર્મમાં એ વાત પ્રસિદ્ધ છે કે કોઈપણ જીવને વધ કરવો નહીં અને કરવા હેવો પણ નહીં; સર્વજીવો ઉપર હૃદયાના પરિણામ રાખવા. જેમ આપણા પોતાના જીવને કોઈ પણ કિંચિતું પીડા કરે છે ત્યારે આપણા મનમાં ધર્મજ હુઃખ ઉત્પન્ન થાય છે અને આપણે તેને નીસાસો. પણ હઈએ છીએ. તેમજ બીજા જીવને આપણે મારી નાંખીશું ત્યારે તેને કેમ પીડા નહીં થાય? અર્થાતું થશોજ, અને જીવની હત્યાનું પાપ આપણું લાગશોજ; હવે વેપાર રેજગાર, ધર બંધાવવું; હત્યાદિક જે આરંભો છો તેમાં જે જીવા મરી જાય છે એ વાત પ્રત્યક્ષ માલુમ પડે છે, ત્યારે ખ્રીસ્તિ જેમલે જે કંઈંગ કે વેપાર રેજગારમાં કોઈ પણ પ્રકારનું પાપ નથી તે વાત વિદ્વાનું લોકોને વિચારવા જેવી છે કે જે વાત પ્રત્યક્ષ હેખાય છે, તેને પોતાની મતિ કદમ્પનાથી કહેવું કે એમાં પાપનથી. તે વાત માનવા લાયક નથી. માટે સર્વજીવો ઉપર આપણે હૃદયાના પરિણામ રાખી સર્વજીવોનું રક્ષણ કરવું, કેમકે સર્વજીવો જીવવાની ઈચ્છા કરે છે, એ વાત સર્વે ધર્મવાળા માને છે, કોઈ મૂઢમતિ નહીં માનશો તો તે એના કર્મનો હોખ. વળી નિકાચિત એવું જે અંતરાયકર્મ હોયતો તેના નાશાથે ધર્મો પ્રયત્ન કરે તથાપિ કાંઈ પણ વળતું નથી. માટે અંતરાયકર્મ સત્ય છે. એમાં કાંઈ પણ સંશય નથી, અને કુયુકિતકારના લેખથી કોઈપણ હક્કપુરુષ લરમાવાનો નથી, એમ અમો તો નિઃસંદેહ માનીએ છીએ.

વળી અંતરાયાદિકર્મનિષે ધર્મો વિસ્તાર છે, તે અમારા મોટા અંથે જેવાથી માલુમ પડશો, ઉપર પ્રમાણે અંતરાય કર્મ સત્ય છે.

એમ નહિ માને તે ભિથ્યાત્વી છે, અને જે ઉત્સૂત્ર લાખણું કરે છે,
સત્તું વસ્તુને અસત્તું કહે છે અને અસત્તુને સત્તું કહે છે, તેઓ
વીતરાગના વચ્ચનના અનુસારે આ ચાર ગતિમાં લગ્યા કરશે.
જે મનુષ્યો પોતે પણ અસત્તું વસ્તુને અણણું કરે છે, અને
ખીજાની પાસે અણણું કરાવે છે. તે મહાપાપની રાશિ એકઠી
કરે છે. મીઠ જૈમલ પહેલીંગળુંએ પોતે અસત્ત્ય માર્ગ અણણું
કર્યો અને ખીજાનોને પણ અસત્ત્ય માર્ગ અણણું કરાવવાને વાસ્તે
ખરાને ઓદું સમજવતાં જતાં સૂર્ય સામી ધૂળ ઉડાડવાની જેમ
તેને થશે અને તેથી તેની અમને હયા ઉત્પત્તન થાય છે કે આવા
જીવની શી ગતિ થશે ! ગપાઠીક ગોળા ઇંકનાર ઉપર આ
પ્રસંગે એક દૃટાંત યાહ આવે છે તે હું નીચે ટાંકું છું.

એક નગરીમાં રાજનો એક હીકરે અંધ હતો. તેને હાન
હેવાની ટેવ પડી હતી. દરરેજ તે પોતાની પાસેનાં કડાં, કંઠી
વિગેરે યાચક લોકને આપવા લાગ્યો, તેનો પિતા પણ પોતાના
અંધપુત્રના કહ્યા પ્રમાણે લંડારમાંથી ધન આપતો હતો, એમ
ધણું હિવસો થઈ ગયા, ત્યારે પ્રધાને વિચાર કર્યો કે, આ
રાજનો અંધ હીકરે લંડારનું સધળું ધન ઉડાવી નાખશે, માટે
તેનો કોઈ ઉપાય કરવો જોઈએ, એમ ધારીને તેણું પીતળનાં
કડાં, કંઠીએ વિગેરે ધડાવીને રાજના અંધપુત્રને આપ્યાં
અને તેને કહ્યું કે, હું તને સોનાનાં કડાં કંઠીએ આપું છું.
યાચક લોકો તને કહેશે કે, તે પીતળનાં છે તો તું માનતો
નહીં. તને મારા ઉપર વિશ્વાસ હોય તો તે લોકેનું ઓદું
કહેલું સાચું માનીશ નહીં. પછી અંધપુત્રે કહ્યું કે, તમારાનેવા
પ્રધાનનું કહ્યું કહાપિ કાળે હું ઓદું માનવાનો નથી. એમ કહ્યા
પછી પ્રધાનતો પોતાને ઘેર ગયો. હવે યાચક લોકો રાજના હીકરા
પાસે હાન લેવા આંદ્યા. રાજનો પુત્ર કડાં કંઠી આપવા લાગ્યો
તે જોઈ યાચક લોકો કહેવા લાગ્યા કે, અરે રાજપુત્રજ !
આ તો પીતળનાં છે. ત્યારે રાજના અંધપુત્રો કહ્યું કે. તમે

ગાંડા છે. આતો સોનાનાં છે. પેલા યાચક લોકો પાછા કરગરીને
કહેવા લાગ્યા કે, સાહેબનું? આતો પીતળનાં છે. ત્યારે રાજના
અંધપુત્રે કહ્યું કે હું તમારું કહ્યું કહાપિ કાળે સાચું માનવાનો
નથી, લેવાં હોય તો વયો નીકર પાછા ચાલ્યા જાઓ. ત્યારે બીજારા
યાચક લોકો નિરાશ થઈને ચાલ્યા ગયા. આમાં સમજવાનું કે
તે રાજનો પુત્ર ધણે મૂખ્ય હતો, તેથી તેણે જેમ યાચકલોકોનું
ખરું કહેલું પણ સાચું માન્યું નહીં અને પોતાનો હાનધમ્ય
અંધ પાડ્યો. તેમ અજાનના આવરણે આદ્યાહિત શ્રીસ્તી મીઠ
જૈમલસત્ર સાધુ જૈન ધર્મથી પરાંહમુખ થઈ કહાયું થિયો. તેણે હાલ
માનેલું ખરું કરવું ધારે છે, તે કહાય પોતે ઉપર દર્શાવેલ
રાજપુત્રના જેમ ખરું માની એસે તેમાં તો નિરૂપાય? પણ જૈનામાં
થાડી ધર્મથી પણ બુદ્ધિ છે તેતો તેના તેવા હજારે ઉપાયેને અને
કુદુક્તિએને સત્ર માનવાના નથીજ, અને વિશેષમાં તેની હાંસી
કરશે એથી એહ થાય છે. જ્યારે એ લાઈ જૈન સાધુ થયા
ત્યારે એ જૈનધર્મને સત્ય માનતા હતા અને જ્યારે તે મનની
દરેક કોઈ કામના ઝણીભૂત કરવા શ્રીસ્તી ખની એડા ત્યારે તે
શ્રીસ્તીધર્મ સત્ય છે, એમ પોકારવા લાગ્યા. માટે એ એમુંએ
ઓલનાર પોતાને મનમાનતા કુર્તાંકો ઉડાવી કુદુક્તિ લગાવી લોકોને
લરમાવવા જાય, તેથી લોકો તો લરમાવવાના નથી પણ
તેમની પોતાની કીંમત થશે એતો ખરું. અનાહિકાળથી સિદ્ધ
એવો જૈનધર્મ જગતમાં અનાહિકાળ જયવંતો વર્તશે અને જેણે
કુદુક્તિએ કરવામાં આવે છે તે મિથ્યા હોઈ મિથ્યા થશે.
માધ્યરથ્યદિયુક્ત માધ્યરથ્યપુરુષોજ ધર્મની પરીક્ષા કરી શકે છે.

નિરોધવિચાર.

જીવનું મૂળસ્થાન નિરોધ છે. જ્યાંસુધી વ્યવહારરાશિમાં
જીવો ન આવે ત્યાં સુધી તે સૂક્ષ્મનિરોદ્ધિયા કહેવાય છે ત્યાં રહીને
તેએ મહા દાદણુઃખ લોગવે છે. નરકના જીવોના કરતાં અનંતી
વેહના નિરોદ્ધિયા જીવોને થાય છે. એક શ્વાસેચ્છવાસમાં નિરોધનો

જીવ સાડાસત્તર ભવ કરે છે. જુવાન નીરોગી પુરુષ (૩૭૭૩) ત્રણુ હળાર સાતસોનેતોતેર શાસોશ્વાસ લે, એટલામાં નિરોહિયા જીવ ને (૬૫૫૩૬) પાંસઠ હળાર પાંચસો ને છત્રીસ ભવો કરવા પડે છે. સાતમી નરકમાં તેત્રીસસાગરોપમનું આચુધ્ય છે, તેત્રીસ સાગરોપમના જેટલા સમયો થાય તેટલા હેરા તેત્રીસ સાગરોપમને આઉઘે સાતમી નરકમાં એક જીવ ઉપજે, તેનું દુઃખ સર્વોલેળું કરીયે ત્યારે તેથકી અનંતગણું દુઃખ એક સમયમાં નિરોહિના જીવને થાય છે. આ પ્રરૂપણું અનંતશાની તીર્થીકર મહારાજની છે. તે વાત શ્રદ્ધાગમ્ય છે. તેમાં કુચુક્તિ કરવી તે મિથ્યા છે. કારણું કે જીનેશ્વર જગવાન અનંતશાની હતા, તેમણે જેવું દીનું તેવું કહ્યું છે, જેને રાગ દ્વેષ નથી એવા વીતરાગલગવાનની વાણી સત્ય કરી માનવી જોઇએ, એ બાખતમાં જૈમલ પહોંચજુએ જે જે અશાનથકી કુચુક્તિએ. કરી છે તે કેવળ ઓટી છે અને તેના કોઈ પણ વચ્ચન ઉપર વિશ્વાસ કરવો નહીં.

ખ્રીસ્તી-જૈમલ જણાવે છે કે સાતમી નરકના કરતાં નિરોહિના જીવને શી રીતે અનંતગણું દુઃખ થાય ? આનો શો ખુલાસો છે.

જૈન-સાંલળ ભાઈ, એક શાસોશ્વાસમાં સાડાસત્તર ભવ કરવા પડે છે. હવે એના કરતાં વધારે દુઃખ કચું સમજવું. ધીયારા નિરોહિના જીવને એક સમયની પણ વિશ્રાંતિ નથી. તેને વારંવાર જન્મ ભરણું થયાં કરે છે, તે બહુજ (અતુલ્ય) દુઃખ જણાવું.

ખ્રીસ્તી-ઠીક, પણ આ તમારો જવાણ જૈમલના કહેવા પ્રમાણે વિદ્ધ લાગે છે. કારણું કે તે જણાવે છે કે, ભરનાર માણ-સને ભરણું વખતે દુઃખ હોતું નથી એને જન્મથતી વખતે એવી પાડા થાયતો જન્મે કેમ ? કેમકે તે વખતે એક ધણુંજ નાનું ને કોમળ ખચ્ચુ હોય છે, માટે જે તેમને એવું જ દુઃખ થાય તો અરેખર જીવેજ નહીં. આમાં તમે શું કહો છો ?

જૈન—વાહ કે આશું અને કેવી કુચુક્તિ શું તેને પંડિત પુરુષો માન્ય કરવાના કે ના, નહીં જ કરે. સાંલળો, મરનાર માણુસને મરણ વખતે હુઃખ હોતું નથી એ વાત એટી છે. એમ તમે કહેાછો પણ તેની ખાત્રી કરવા માટે તમોએ જે કોઈ મરવાની તૈયારીમાં આ વેલા મનુષ્યને પુછ્યું હોત કે, લાઈ? તને આ વખતે કેવું હુઃખ પડે છે. તો તરતજ તમને ઉત્તર મળશે કે કોઈપણ વખતે નહીં લોગવેલું એવું હુઃખ લોગવું છું. જૈને મરણ ઠંડાલું લાગતું નથી, જીવવું સૌને ઠંડાલું લાગે છે. વળી ધસુને વધસ્થંભ ઉપર ચડાયા ત્યારે તેને શું હુઃખ માન્યું નહીં હતું? શું તેણે સુખ માન્યું હતું? જે મરનારને હુઃખ ન થતું હોતતો મરણ આવશે એવું સાંભળવા માત્રથી જીવને જે લય થાય છે તે તેને નહીં થતાં હુઃખ થશે. જોઈએ, પણ હરખ થતો નથી, માટે મરણ સમાન કોઈ પણ હુઃખ નથી, વળી આહાણ, ભિમાંસક, નૈયાયિક વગેરે હશેનવાળા પણ એમજ માને છે. માટે મરણ સમાન કોઈપણ હુઃખ છે નહીં. વળી માતાની કુખ્યમાં નવમાસ સુધી રહેવું પડે છે. ત્યાં ઉંઘે મસ્તકે જીવ રહે છે, સૂર્યનો ગ્રહાશ પણ ત્યાં નથી, અને જન્મથતી વખતે પણ અત્યંત હુઃખ પડે છે. માટે જન્મ મરણ સમાન કોઈપણ મોડું હુઃખ નથી. જન્મ મરણનું હુઃખ નિર્ગોદના જીવને વારંવાર વેઠવું પડે છે, માટે નિર્ગોદમાં અનંત હુઃખ કહ્યું છે, તે સત્યજ છે.

ઘટે ન રાશિ નિર્ગોદકી, વધે ન સિદ્ધ અનંત. જૈમ મેશની હાથડીમાં મેશ ભરેલી હોય છે તેમ ચૌહ રાજલોકમાં જીવો વ્યાપીને રહેલા છે.

ખ્રીસ્તી—જૈમલ કહે છે કે, ઘટે ન રાશિ નિર્ગોદકી, વધે ન સિદ્ધ અનંત. એટલે સંસારના જીવો ઘટતા નથી અને સિદ્ધમાં વધતા નથી. તેમજ સંસારમાં અન્યજીવો ઉત્પન્ન થતા નથી અને સિદ્ધમાંથી પાછા આવતા નથી. આ ઉપરથી બુદ્ધિમાન સમજ શકશે કે ચૌહ રાજલોકની વાતો તથા સિદ્ધમાં જવું એ બધી વાતો મનઃ

કલિપત છે, ગમે તેટલા જીવો હોય પણ સંસારમાંથી ખુટવા જોઈએ તો સંસારમાંથી એછા થવાં જોઈએ અને સિદ્ધમાં વધારે થવા જોઈએ; તે કેમ ન થાય ? આનો હોવે તમે શો ઉત્તર આપો છો વાર્ષાં !

જૈન—જો તમે જૈન ધર્મનું જ્ઞાન, ગુરુગમ્યથી લીધું હોત તો સાચું સમજત પણ સુંઠને ગાંગડે ગાંધીપણું માનનાર અર્થાત્ મીઠ જૈમલ જેવા જૈનધર્મનું રહુસ્ય જાણવાનું એટું અલિમાન ધરાવી કુચુક્કિલવડે લોકોને ભ્રમમાં ભુલાવો ખવડાવવા જતાં પોતાની હાંસી થશો એમ નહિ જાણુનારે જેમ કડછી બધી જતના જોજનમાં અથડાયું છે જતાં તે કડછી જેમ કોઈપણ જતનો રસ જાણી શકતી નથી તેમ સમજવું જોઈએ કે તેને જૈનધર્મનું તરવ હાથ આંધું નથી. તે સમજયો નથી. ઘટે ન રાશિ નિંગોદુંકી, વધે ન સિદ્ધ અનંત. એનો અર્થ એવો તેણું કર્યો છે કે સિદ્ધમાં વધતા નથી અને સંસારમાં જીવ ઘટતા નથી. પણ એ પહનો અર્થ એવો થતો નથી, એ અર્થ કરવામાં મોટી ભૂલ કરેલીછે, તેનો અર્થ આ પ્રમાણું છે; “ઘટે ન રાશિ નિંગોદુંકી, વધે ન સિદ્ધ અનંત” એટલે “નિંગોદના જીવની રાશિ ઘટતી નથી અને અનંતા સિદ્ધ જીવો છે તે અનંત સંખ્યાની ઉપર બીજી સંખ્યા નહીં હોવાથી અનંત સંખ્યાની ઉપર વધતા નથી અર્થાત્ અનંત સંખ્યાના સરવાળામાં સમાઈ જય છે. વધતા નથી” કારણ કે અનંત શાખદમાં સર્વે જીવોનો સમાવેશ થાય છે, એમ સમજવું જોઈ એ. વળી આગળ વાક્યમાં જૈમલ પદ્ધતી જાળ્યો જે ભૂલ કરેલી છે તે ખતાવું છું “તેમજ સંસારમાં ઉત્પન્ન થતા નથી” એ વાક્ય ને લખ્યું છે તેનો અર્થ સમજાતો નથી, કારણ કે એ વાક્ય બીજા વાક્યને અપેક્ષા વિનાનું નિર્ધિક છે, તે વાંચવાથી માત્રમ પડશો, વળી જુઓ એ પહના અર્થ સંઅધમાં એક સહજ દણાંત ખતાવું છું.—ગંગા નહીંમાંથી હર વર્ષે તણુંતી તણુંતી કેટલી રેતી સસુદ્રમાં જય છે. તેમજ લાખો વર્ષોથી ગંગા વિગેરે સેંકડો નહીએ માંથી રેતીના

દગલે દગલા સમુદ્રમાં જાય છે; તો પણ તે રેતીથી સમુદ્ર કાંઈ પૂરાતો નથી. તેમજ નહીંમાંથી કાંઈ રેતી ઓછી થતી નથી, તેવીજ શીતે અહીંએ પણ સમજવું. વળી જુઓ દષ્ટાંત ખીજું -ત્રણે ઠાળના સમય કરતાં પણ નિગોદમાં અનંતગુણ જીવો રહે છે. સમય સમયે એકેકેડો જીવ જાય તો પણ ખાલી ન થાય. બધે ત્રણ ત્રણ જીવ એક સમયે જાય તો પણ ખાલી ન થાય.

ગોલાય અસંખિજ્જા અસંખનિગોય હવર્દ ગોલો ॥
ઇકિકકકંમિ નિગોએ । અણંતજીવા મુણેઅવ્વા
સંસારમાં સંખ્યાતા જોણા છે. હુવે ગોલો કેને કહેવો
તે જણાવે છે. અસંખનિગોએ હવર્દ ગોલો
અસંખ્યાતીનિગોહે એક જોણા થાય છે. હુવે નિગોદમાં
કૈટલા જીવો હોય છે, તે ખતાવે છે.

એકેક નિગોદમાં અનંતા જીવો રહેલા છે. સમુદ્રનું પાણી હિવસ પ્રત્યે લાખો કરેડો ભાણસો ભરે છે, ઢાળે છે, વાવરે છે,
તે પ્રમાણે લાખો વર્ષોથી વપરાય છે, ઢાળાય છે, ભરાય છે,
તો પણ એમ તેમાંથી પાણી ઘટતું નથી; તેમ નિગોદમાંથી જીવો
પણ કોઈપણ હિવસે ઓછા થતા નથી; એમ વીતરાગના વચ્ચનથી
શ્રદ્ધા કરવી.

ભવી તથા અભવી

(પ્રકૃતણું છંદું)

જીવોના પાંચસોને ત્રેસઠ લેદ થાય છે. તે આડ કર્મ સહિતના સમજવા. તેનો વિચાર વિશેષ, શાખથકી જાણવો. પણ એડા સ્વસ્થેપથી અહિએ ખતાવું છું. ૪૮ તિર્યંચના, ૧૪ નારકીના,
૩૦ડ મનુષ્યના, ૧૬૮ હેવતાએના, સર્વે મળી પાંચસો ને ત્રેસઠ
લેદ થયા.

ખ્રીસ્તી-ભવી જીવો પોતાની લવસ્થિતિ પૂરી કરી મોક્ષ
જશે ત્યારે ભવી કોઈપણ સંસારમાં રહેશે નહીં ?

જૈન—કોઈપણ હિવસ સવેં અનંતાલવી જીવો સંસારમાંથી ખૂટવાના નથી. તેને માટે સમુદ્રના પાણીનું દૃષ્ટાંત જણુવું, તથા ગંગા નહીંમાંથી સમુદ્રમાંથી જનારદેતીનું દૃષ્ટાંત પણ જણુવું. નિર્ગોધ સંખ્યાની ધર્મ સ્કુદ્રમ હક્કિકત છે, દૃષ્ટાંતથી એ વાત સમજી શકાય છે. દૃષ્ટાંત પણ એક દેશી, કેટલાક હોય છે. માટે કેવળીના વચ્ચનમાં જરાપણ શાંકા કરવી નહીં એજ હિતકારી છે.

ખેલા ત્રણ આરામાં જુગલીઓ હોય છે. તેઓનાં મનો-વાંછિત કદ્વપણું કુરા પૂરા પાડે છે.

સર્વ્યવતી.

(પ્રકરણ સાતમું)

મહાવ્રતધરાધીરા, ભૈક્ષમાત્રોપજીવિનः ।

સામાયિકસ્થા ધર્મો,—પદૈશકા ગુરવો મતાઃ ॥

ગુરુઓ, અહિંસાહિપાંચ મહા વ્રતના ધારણું કરનારા હોય છે, તથા પાળનાર હોય છે. આપહા આવે તોપણ પોતાના વ્રતને દ્વારણું લગાડે નહીં, તથા ઐતાલીસ દોષ રહિત મધુકરણી (લમરાણી) ચેઠે જોયરી લેવી, તેમાં પણ પાંચ દોષ માંડલાના ટાળે છે અને શરીરનું પોષણું કરે છે, તથા લવીજીવોને સંસારસમુદ્રમાંથી તારવાને માટે ઉપહેશ આપે છે.

જૈન—જૈમલ પહમીંગળુને સાધુનું પહેલું વ્રત કર્યું હોય છે તેની પણ ખખર હોય એમ માલમ પડતું નથી, અને જેમ ઝાવે તેમ બીજાનાં એટાં દ્વારણું કાઢવા પ્રયત્ન કરે છે. કારણું કે એને લે પહેલાં અહિંસાવ્રતની ખખર હોતતો માછલી ખાવામાં ધર્મ છે એવો પ્રિસ્તીધર્મ અંગીકાર કરત નહીં, કારણ કે સવેં લોકો જણે છે કે આપણો જીવ આપણુને વહાલો હોય છે તેમ સવેંને પોતાના પ્રાણ વહાલા હોયજ છે, પણ પ્રિસ્તીધર્મમાં માછલી ખાવામાં પાપ માન્યું નથી એ મહાન અજ્ઞાન જરેલું છે.

પાપમય ધર્મ તો અજાનીજ અંગીકાર કરશે. જાનવાન् તો હયા-
મય ધર્મનેજ પાળશે અને તેને પ્રણામ કરી અંગીકાર કરશે.

વળી મીઠ જૈમલને સંસ્કૃતનો અધ્યાસ પણ ખાપ હીક-
રાના દ્દાંત પણે હુશે એમ જણુથ છે, તે દ્દાંત નીચે મુજબ—

એક મનુષ્યને એક હીકરે હતો. તેને સંસ્કૃત લાખા
ઓલવાની ધર્ણી મરજ હતી પણ ઠાકરણનો અધ્યાસ તેણે કરો
નહેતો, તેમ છતાં પણ પોતાના પિતાને તેણે કહ્યું કે હે પિતાજ !
આજથી હું તમારી સાથે સંસ્કૃતલાખામાં ઓલીશ; પિતાએ
કહ્યું કે, બહુ સાર્દાં. એક દિવસ તે છોકરે ખાવા એઠો ત્યારે
લાણામાં ભાત પીશેલો હતો. તે ખાતાં ખાતાં કહેવા લાગ્યો કે
બાપ ડણ્ણ ભાતં, હે ખાપ ઉનો ભાત છે. જુએ એ કેવું સંસ્કૃત
ઓલ્યો. ત્યારે પિતાએ કહ્યું કે, ચુપં પૌરં ઘટં ગલં ચુપ હીકરા
ઘટ દઈને ગળી જા. તેમના એઠે એ પણ નીચે ગણુવેલા તેના
જૂડાતોથી સમજ લેવું. જુવો તે સાધુના વ્રત ગણુવે છે.

૧ પ્રાણુત્તિપાત, ૨ મૃષાવાહ, ૩ અહતાહન, ૪ ગૈથુન.
૫ પરિથહુ. આ પાંચ સાધુનાં વ્રત, તેના પુસ્તકના પૃષ્ઠ ૬૫
માં લખ્યાં છે.

ખ્રીસ્તી—શું તે પાંચ વ્રત નથી કહેવાતાં ?

જૈન—ભાઈ, એ પાંચ વ્રત કહેવાતાં નથી. પ્રાણુત્તિપાત
એટલે જીવનો નાશ કરવો, મૃષાવાહ એટલે જૂહું ઓલાલું, અહ-
તાહન એટલે પારકી વસ્તુ અહણ કરવી, ગૈથુન એટલે ખી સાથે
ગમન કરવું, પરિથહુ એટલે ધન ધન્યાહિકપરિથહુ રાખવો.
શું આ પાંચ સાધુને માટે વ્રતો છે ?? અને અરે ! એવાંતે વ્રત કહી
શકતાં હુશે ? અરે ! આ પાંચ તો પાપ બાવવાનાં ઠેકાણું છે
તેને તો પાપ સ્થાનક કહે છે. આ ઉપરથી ભાલુમ પડે છે કે
ખ્રીસ્તી જૈમલને અદાર પાપસ્થાનકનું તથા વ્રતનું પણ શાન છે
નહીં.

શ્રીસ્તી—ત્યારે સાધુનાં પાંચ મહાપ્રત કયાં ?

જૈન—૧ પ્રાણુતિપાતવિરમણુ એટલે જીવહિંસાથકી રહિત થવું, ૨ મૃષાવાહવિરમણુ એટલે જૂડું બોલવું નહિ, ૩ અહિતાહાનવિરમણુ એટલે પારકી વસ્તુ આખ્યા વગર લેવી નહીં. ૪ મૈથુન વિરમણુ એટલે કી સાથે સંલોાળ કરવો નહીં, ૫ પરિશ્રહવિરમણુ એટલે ધન ધન્યાદિક પરિશ્રહ થકી રહિત થવું, એ સાધુનાં પાંચ મહાપ્રત હોય છે. તેનો ધણો અધિકાર પુણી સૂત્રમાં છે તેથકી જાણી લેવું. સાધુને એ પ્રતો પાળતા હોષ લાગે છે તો તેનું ગ્રાયક્ષત લેધને શુદ્ધ થવાય છે. આવાં સાધુનાં મહાપ્રત કોઈ પણ અન્યધર્મમાં હેખવામાં આવતાં નથી. જુઓ, જૈન સાધુની ગોચરી જેવી ગોચરી કોઈ ધર્મ-વાળા કરે છે ? ના, નથી કરી શકતા. થીજા કેટલાક કહેવાતા ધર્મોના સાધુઓ, પરમેશ્વરના લક્ષ્ણ નામ ધરાવીને મન માનતી મોજ માણે છે. અને વખતોવખત મનમાનતી રીતે સમજવી અન્યારા મુખ લોકોને કુચુક્તિઓના ઝાંસામાં નાખે છે, પણ જાણુતા નથી કે તેથી નરકમાં મહાશૈવ હુઃખ લોગવવાં પડશે. જુઓ રાગદ્રોષનો ત્યાગ કરી પોતાના આત્માનું હિત કરનારા જૈન સાધુઓ કેવાં પ્રત ધારણુ કરે છે ? ? ? અને પરના હિતાથે સર્વજ્ઞ પ્રરૂપિત યથાર્થ બોધ હેછે. જૈન સાધુપણું પાળવું એ તરવારની ધાર કરતાં પણ અતિહુંકર છે. જેવા તેવા જનથી એ પાંચ મહાપ્રતનો ભાર વહુન કરવો અર્થાતુ એ પાંચ મહાપ્રતો પાળવાં એ બની શકે તેમ નથી. હુદે શ્રદ્ધા વિના એ કાર્ય સિદ્ધ થતું નથી. જુઓ તેનો અનુભવ મીઠ જૈમલ (જૈનમુનિ) ને અરાધ હશે. પણ મુખેથી એ વાત કણૂલ કરે એમ અમો ધારતા નથી. કારણુ કે જે તે એમ કહેતો આ જગતમાં તેની હાંસી થાય અને શ્રીસ્તીલાઈએ જેવા સંસ્કૃતિક કેળવણીથી કેળવાએલાવિદ્ધાનો તેમની તરફથી ધર્મવિષયક થતી કુચુક્તિ એકાએક પીછાની જતાં તેમનું તેમનામાં કહેવતું માન લાગ થાય.

હેશપ્રતી

(પ્રકરણ ૮ મું)

જેને હેશપ્રત હોય છે તેને હેશપ્રતી કહે છે. એવા કોણું હોય છે. તો કે શાવક. શાવક એ પ્રકારના હોય છે. ૧ વ્રતી, ૨ અપ્રતી. વ્રતીને ખાર વ્રત હોય છે. ૧ સ્થૂલ પ્રાણુત્પિપાત વિરમણ, ૨ સ્થૂલ ભૂષાવાહ વિરમણ. ૩ સ્થૂલ અહૃતાહાન વિરમણ, ૪ પરસ્ક્રી મૈથુન વિરમણ, ૫ પરિશ્રિહ પરિમાણ, ૬ હિક્રુ-પરિમાણ વ્રત ૭ લોગોપલોગો વિરમણવ્રત, ૮ અનર્થ્યદંડવિરમણવ્રત ૯ સામાયિકવ્રત, ૧૦ હેશાવકાશિકવ્રત, ૧૧ પૌષધવ્રત, ૧૨ અતિથિસંવિલાષવ્રત એ ખાર વ્રતો પાણે છે તેને હેશવિરતિશાવક કહે છે. એ ખાર વ્રતમાં પણ છ છીંડી અને ચાર આગાર કારણે સેવવા પડે છે. તે છ છીંડી આ પ્રમાણે છે:-

૧ રાયાલિયોગેણું—એટલે નગરના રાજુના ખળાતકારથી વ્રતથી અનુચ્છિતકામ કરવું પડે તો તેથી વ્રતનો લંગ નહીં.

૨ ગણાલિયોગેણું—એટલે કોમ સમુદ્ધાયના ખળાતકારથી પણ અનુચ્છિતકામ કરવું પડે તો તેથી વ્રતનો લંગ નહીં.

૩ ખળાલિયોગેણું—એટલે પોતાથી ખળવાન ચોર વિગેરેના વશ થવાથી કાંઈ અનુચ્છિતકામ કરવું પડે તો તેથી વ્રતનો લંગ નહીં.

૪ હેવાલિયોગેણું—એટલે કાઈ હુઠ હેવતા અથવા ભૂત દિલમાં આવી તે કાઈ અનુચ્છિતકામ કરાવે તો પણ વ્રત લંગ નહીં.

૫ ગુરુનિંગાહેણું—એટલે ગુરુમાતાપિતાહિકના કહેવાથી કાઈ અનુચ્છિત કામ કરવું પડે તો વ્રત લંગ નહીં.

૬ વિન્દિકંતારેણું—એટલે હુણકાળાહિક આપદા આવી પડે ત્યારે કાઈ વિન્દિદ્ધ આચરણ કરવું પડે તો વ્રત લંગ નહીં.

હવે ચાર આગાર કહે છે:—

૧ અનન્થણાલોળણું—એટલે ઉપરોગ વિના કાંઈ અનુચિત કામ થાય તો વ્રત લંગ નહીં પણ તેનું પ્રાયશ્ચિત્ત ખડું.

૨ સહસ્રાગારેણું—એટલે પૈતાના મનમાં જણે છે કે આ કામ મારે કરવું ન જોઈએ પણ ઉતાવળા સ્વભાવને લીધે કાંઈ અનુચિત આચરણ થાય તો વ્રત લંગ નહીં પણ પ્રાયશ્ચિત્ત લેવું પડે છે.

૩ મહત્તરાગારેણું—એટલે કોઈ માટો લાલ થતો હોય હત્યાહિં કારણોથી મોટાની આજાએ અનુચિત કામ કરવું પડે તો વ્રતનો લંગ નથી પણ પ્રાયશ્ચિત્ત લેવું જોઈએ.

૪ સંવસમાહિવત્તિયાગારેણું—એટલે લયંકર રોગ કે જેરી જાનવર કરડવાને લીધે, ગલરાઈ જવાથી કાંઈ અચોણ અનુચિત કાર્ય થાય તો વ્રતનો લંગ નથી પણ પ્રાયશ્ચિત્ત લેવું પડે છે.

એ ઉપરના હસ આગાર શ્રાવકને કારણસર સેવવા પડે છે.

ખ્રીસ્તી—એ દર્શા આગારને સેવવાની શી જરૂર ?

જૈન—એ આગાર ધર્મમાં સ્થિર રહેવાને માટે અપવાહ પ્રસંગે સેવવા પડે છે, તેની ઘણી હુકીકત શાસ્ત્રમાં લખેલી છે. શાસ્ત્રમાં હરેક વિધિ ભાગનો અપવાહ ભાગ બતાવેલો છે. માટે એ આગાર સેવવાથી શ્રાવકને ધર્મમાં સ્થિરતા થાય છે. ખ્રીસ્તી જૈમલ કહે છે કે, આ આગાર જોવાથી માલુમ પડે છે કે, તમારી આસ્થા આત્માથી નથી પણ હેઠથી છે. આ તેનું કહેવું આકાશના કુદ્દની પેઠે ઓઢું છે. કેમકે જૈનધર્મમાં આત્માનું સ્વરૂપ જેવું છે તેવું કોઈના શાસ્ત્રમાં હેખાતું નથી, અને અમે તો આત્માની રત્નત્રયી પ્રાસ કરવાને માટેજ હરેક વ્રતને ધારણ કરીએ છીએ. આત્માનું અને કર્મનું લિન સ્વરૂપ અમારા શાસ્ત્રમાંથી જોઈ લેવું. જુએ, આત્માનું સ્વરૂપ એળખી આત્મા ઉપર આસ્થા થવાથી મેતારજુનિ, દંદણુરૂપિ, ગજસુ-

કુમાર, જેવાએ આ પુરુષની ઉપર ભરતા નહીં રાખતાં આત્માના સ્વરૂપમાં લીન થા કેવાં હુઃખ સહન કર્યાં છે ? તે તેનાં ચરિત્રનેવાથી સમજશે. તમારા શાસ્ત્રમાં આત્મા રૂપી છે અથવા અરૂપી છે ? નિત્ય છે અથવા અનિત્ય છે ? તેનું સ્વરૂપ કાંઈ પણ આપ્યું નથી. આત્માના સ્વરૂપની જેને ઓળખાણ છે તે બરાબર થથા સ્થિત આત્માનું સ્વરૂપ ઓળખાવી શકે છે. તમારા ભરતમાં તે પ્રમાણે કંઈ છે નહીં, માટે તે મનઃકલિપતધર્મ માલુમ પડે છે. માટે એક સત્યધર્મપ્રદૂપનારથિંતના શરણે આવો કે જેથી તમને આત્માના સ્વરૂપની ઓળખાણ થાય અને કલ્યાણ થાય.

શ્રીસ્તી—અમારા ધર્મમાં પણ અનાદિ કાળનો આત્મા તથા પુત્ર અને પ્રભુ એમ ત્રિએક હેવ તરીકે મનાય છે.

જૈન—તમારા ભરતમાં માનેલા ત્રિએકહેવ ન્યાયરીતે સાખીત થતો નથી.

શ્રીસ્તી—કેમ ન્યાયની રીતે સાખીત થતો નથી ?

જૈન—જુઓ. ત્રિએક હેવ પહેલાંથી અનાદિ ઠરતો નથી.

શ્રીસ્તી—જેની આદિ નહીં તેને અનાદિ કહે છે, એટલે જેની ઉત્પત્તિ કોઈએ કરી નથી તે માટે અનાદિ કહેવાય છે.

જૈન—આત્મા સર્વે અનાદિ છે ત્યારે પ્રભુ કર્તા કહેવો તે જોડું છે. પ્રભુ પણ અનાદિ છે અને મનુષ્યનો આત્મા પણ અનાદિ છે ત્યારે જગતુને ઉત્પત્ત કરતાર ધૂધર છે એમ તમે જે કહો છો તે વાત એટી ઠરે છે.

શ્રીસ્તી—ત્રિએક હેવ અપારશાની છે અને તેમાં પ્રભુ સર્વથી મોટો છે. માટે પ્રભુ જગતું બનાવે છે,

જૈન—ત્રિએક મૂર્તિમાનો પ્રભુ જેમ અપારશાની છે તેમ ત્રિએક મૂર્તિમાનો આત્મા પણ અપારશાની છે, પ્રભુ જેમ અનાદિ છે તેમ આત્મા પણ અનાદિ છે; માટે કોઈ કોઈને

ઉત્પન્ન કરી શકતો નથી તો પછી આ જગતૂ ડેવી રીતે ઉત્પન્ન કરી શકે ? ના, કહીએ કરી શકે નહીં. આત્મા પણ અપારજાની છે અને પ્રભુ પણ અપારજાની છે, ત્યારે પ્રભુના કાયદા પ્રમાણે ચાલવું તે આત્માએ। કેમ માનશે ? માટે તમારી કહેલી વાત એટી થઈ. કારણ કે ત્રણેમાં અપારજાન અને અનાદિ અનંત અને અનંતશક્તિપણું સરખું રહ્યું તો પછી ત્રણે અરોધરીયા થયા એટલે સરખા થયા. માટે ત્રિએક હેવ અનંતજાની પણ કહી શકાય તેમ નથી.

ખ્રીસ્તી—ત્રિએક હેવ નિત્ય છે માટે આ મારે ત્રિએક હેવ સત્ય છે.

જૈન—હજુ તમે નિત્યનું લક્ષણ સમજ્યા નથી, કારણ કે ત્રણે કાળમાં જેનું અકૃ સ્વરૂપ રહે તેને નિત્ય કહે છે, અને તેથી ઉદ્ઘાને અનિત્ય કહે છે. જુઓ ત્રિએક હેવતામાંના પ્રભુના પુત્રે અવતાર ધારણું કર્યો, ગામો ગામ પર્યાટણું કર્યું, વળી પૌર્ણગલિક હેઠને છોડી હીધો, તો શી રીતે પ્રભુનો પુત્ર જે ઈસુ તેને નિત્ય કહેવાય કે કારણ કે પ્રભુની યાસે ઈસુ જયારે હતાત્યારે તેનું જુદું રૂપ હતું અને જયારે પૃથ્વીની ઉપર જન્મ લીધો ત્યારે ઇધિર, માંસ, લોહી, વિગેરેનું શરીર હતું. ત્યારે ત્રણે કાળમાં એક સ્વરૂપ રહ્યું નહીં; તો તે પ્રભુનો પુત્ર જે ઈસુ તેમાં પણ શી રીતે નિત્યપણું કહેવાય કે વળી પવિત્ર આત્માએ। પણ મનુષ્ય શરીર પ્રત્યે જુહા જુહા છે, તે એક હેવમાં શી રીતે ગળ્ણી શકાય ? માટે ત્રિએક હેવ નિત્ય પણ કહી શકાય નહીં. વળી પિતા, પુત્ર અને પવિત્ર આત્મા બ્યક્તિ વડે એક કહી શકતા નથી. કારણું હરેકની બ્યક્તિએ! (આકૃતીએ)

જુદી જુદી લાસે છે; માટે બ્યક્તિથી પણ એ ત્રણે એક કહી શકતા નથી. જુઓ પ્રભુનો તમારા મત પ્રમાણે જગત અનાવવાનો જેવો સ્વભાવ છે, તેવો પ્રભુના પુત્ર ઈસુનો સ્વભાવ નથી. માટે સ્વભાવ પણ ત્રણેનો એક કહી શકતો નથી, અને સ્વભાવથી પણ ત્રણે એક કહી શકતા નથી. વળી અનંતશક્તિથી પણ ત્રણેમાં એકપણું

કહી શકતું નથી. કારણું કે પ્રલુનામાં જે શકિત, જગતુને નાશ કરવાની તમો માનો છો તે શકિત પ્રલુને પુત્ર જે ઈસુ, તેનામાં નથી. તથા પવિત્ર આત્મામાં પણ તેવી શકિત નથી. તેમજ જગતું ઉત્પન્ન કરવાની શકિત તમો પ્રલુનામાં માનો છો. તે ઈસુ નામાં પણ નથી, તેમ પવિત્ર આત્મામાં પણ નથી. માટે શકિતથી પણ ત્રણે એક કહી શકતા નથી. વળી અનંતજ્ઞાનથી પણ ત્રણે એક કહી શકાય નહીં. કારણું કે જ્ઞાન એ ગુણ છે અને ગુણ તો આધાર વિના સંબંધવતો નથી, માટે અવશ્ય આધાર માનવો જોઈએ. જે અનંતજ્ઞાન ગુણના આધારને આત્મા કહીયે તો તે આત્મા એક કહી શકતો નથી, જે ત્રણનો એક આત્મા માનીએ તો પછી પિતા, પુત્ર અને પવિત્ર આત્મા, એમ ત્રણને જુહા જુહા કહેવા તે કદમ્પનાર્દ્ય ઠરે છે. વળી અનંતજ્ઞાનના આધારભૂત જુહા જુહા આત્મા માનીએ તો પછી ત્રણેનું એકપણું કહી શકાય નહીં અને ત્રણે આત્મા જુહા જુહા ઠરે, માટે તે પણ ઓદું ઠરે છે. વળી સર્વેને પેહા કરવાથડી પણ ત્રણને એકપણું કહેવાય નહીં, કારણું કે પેહા કરનાર તરીકે તમો પ્રલુને માનો છો. પણ પ્રલુના પુત્ર અને પવિત્ર આત્માને માનતા નથી. માટે પેહા કરવાથડી પણ ત્રણે એક કહી શકાય નહીં. વળી પિતા, પુત્ર અને પવિત્ર આત્માને એકપણું માનો તો ત્રિ-શષ્ઠ નકામો ઠરે છે. વળી ત્રિશષ્ઠને સાર્થકપણું માનશો. તો એક કહેવું તે નિરથ્યક ઠરે છે. વળી ત્રણને નિરથ્યકી પણ એકપણું કહી શકતું નથી, તેમ વળી ત્રણને અનિત્યથકીપણ એકપણું કહી શકતું નથી, કારણું કે અનિત્યવરસ્તુ તો નાશ સ્વભાવવાળી છે ને નાશ થાય ત્યારે એક એવો વ્યવહાર શી રીતે થઈ શકે ? વળી ત્રણને તમારા મતપ્રમાણે એકપણું કહી શકાય નહીં, કારણું કે જો એક હેવ માનશો. તો પુત્ર અને પવિત્ર આત્મા અને પિતા આવો વ્યવહાર થવો નહીં જોઈએ; પણ તે થાય છે, માટે તે પણ કહેવાતો નથી. વળી ત્રણમાં હેવપણું નિત્ય માનો છો. કે

અનિત્ય માનો છો. નિત્યથી પણ ત્રણુમાં એકહેવપણું કહી શકતું નથી, કારણ કે નિત્યથી ત્રણુમાં એક હેવપણું માનશો તો વારવાર એકહેવ એવો વ્યવહાર થવો જોઈએ, પણ પુત્ર, પિતા અને પવિત્ર આત્મા એવો વ્યવહાર થશે નહીં માટે તે પણ જૂદું ઠરે છે. ત્રિએક હેવ એકાંતથકી લિન્ન છે કે અલિન્ન છે? જો પિતા, પુત્ર અને પવિત્ર આત્મા, એકાંત થકી પરસ્પર લિન્ન હોય તો ત્રણું એક શી રીતે કહેવાય હૈ તે પણ વિરોધ આવે છે. વળી પિતા, પુત્ર અને પવિત્ર આત્મા, એ ત્રણુને એકાંતથકી અલિન્ન માનશો તો ‘ત્રિ’ શાષ્ટ નકારો. ઠરે છે, એ પણ વિરોધ આવે છે. ત્રિએક હેવ એકાંત નિત્ય છે કે અનિત્ય છે? પહેલો પક્ષ-જો તમે કહેશો તો નિત્ય એવા ત્રિએક હેવથકી અનિત્ય એવું જગતું કોઈપણ કાળે બની શકશો નહીં. બીજો પક્ષ-જો એકાંતથકી ત્રિએક હેવને અનિત્ય માનશો તો ક્ષણિકપણું આઠ્યું અને નાશપણું ઠયું, તે કાર્ય રૂપી થયું એ હોષ આવે છે, ત્યારે કાર્યનો કર્તા પણ બીજો ડેઢ માનવો જોઈએ, તે વિરોધ આવે છે, ત્રિએક હેવ એકાંત અને અનાદિ કાળથી રૂપી છે કે? અરૂપી છે?

પક્ષ પહેલો.-

ત્રિએક હેવ એકાંત અને અનાદિકાળથી રૂપી પણ કહી શકાય નહીં. કારણ કે એ રૂપી હોય છે તે આકારવાન હોય છે. આકાર છે તે પુરુષને સમજાય છે; કેમકે ચૈતન્યને તો આકાર હોય નહીં. ચૈતન્ય તો નિરાકારરૂપે છે અને પુરુષ જનિત આકારવાન ચૈતન્ય સ્વીકારશો તો ત્રિએક હેવમાનો પ્રભુ તમે નિરાકાર રૂપે માનેલો છે તેને સાકારપણું આવી જશે. માટે એ અપંચ એટો સમજી અરિહંત ભગવાનને શરણું આવો કે જેથી તમારું કલ્યાણ થાય.

પક્ષ બીજો.

ત્રિએક હેવ, એકાંતથકી અને અનાદિકાળથી અરૂપી માનવામાં પણ વિરોધ આવે છે. કારણ કે જેતમે માનીએ તો

ઇસુને જે મરીઅમની કુણે જન્મ લેવો પડ્યો તે ખાટો ઠરે છે. જે એકાંત અનાહિંગથી અડ્પી છે તેને ડ્પી એદો પુદ્ગલનો સંગ કેમ ઘટે ? એ વિરોધ આવે છે. એ રીતે એ પક્ષ પણ તમારાથી માની શકાય તેમ નથી. વળી ત્રિએક હેવ એ બાક્યમાં હેવનું શું લક્ષણ છે તે ઉપર વિચાર કરીએ છીએ. જુઓ. ત્રિએક હેવમાંના પ્રલુને જગતું ઉત્પન્ન કરવાની શક્તિ, એકાંતથકી નિત્ય છે કે અનિત્ય છે ?

સમાધાન પક્ષ પહેલો.

ત્રિએક હેવમાંના પ્રલુની જગતું ઉત્પન્ન કરવાની શક્તિ, એકાંતથકી નિત્ય જે કહીએ તો તે શક્તિ સર્વથા સર્વદા સર્વ હૈકાણે બની રહેવાથકી સર્વદા જગતું ઉત્પન્ન થયા કરશો, તો પછી એક જગતું રહેવાશો નહીં. કરોડો જગતું થયા કરશો. વળી બીજું જે છે કે જગતુનો નાશ તમે માનો છો તે નહીં મનાય, કારણ કે જગતું ઉત્પન્ન કરવાની શક્તિ, એકાંતથકી નિત્ય પ્રલુનામાં રહેલી છે, માટે પહેલો પક્ષ માનવામાં પણ દૂધણ આવે છે.

સમાધાન પક્ષ બીજો.

પ્રલુની જગતું ઉત્પન્ન કરનારી શક્તિ, એકાંતથકી અનિત્ય માનીએ તો જગતુનો નાશ થયા પછી તમારો પ્રલુ, બીજું જગતું ઉત્પન્ન કરશો એમ જે તમે માનો છો તે ખાડું ઠરે છે. આ વિગેરે ધણ વિરોધો ત્રિએક હેવ માનવામાં આવે છે, પણ થંથ વિસ્તારના ભયથી લખ્યા નથી. ત્રિએક હેવ ઉપર લખ્યા પ્રમાણે ખાટો ઠરો અને તે ઉપરથી ખિસ્તી ધર્મ પણ મનોકલિપત ઠરે છે. દેશાત્મતી પાળવામાં મીઠો કૈમલે જે કુચુક્કિલાએ. કરી છે તે સર્વે ખાટી ઠરે છે. માટે દેશાત્મતિપણું કુમારપાળરાજની પેઠે ખાળશો તેનું કલ્યાણ થશો.

મીઠ જૈમલના પ્રકરણ દે નો ખુલાસો.

જૈનમતમાં એક કાળચકના એ ભાગ કદમ્પેદા છે તે
એકેક ભાગમાં છ આરાઓ છે.

(૧) સુખમસુખમા, (૨) સુખમા, (૩) સુખમ હુઃખમા,
(૪) હુઃખમસુખમા, (૫) હુઃખમા, (૬) હુઃખમ હુઃખમા
એ છ આરા છે. તે અવસર્પિણી કાળમાં અનુકૂળે પ્રથમ.
સુખમ સુખમાથી ગણ્ણીએ અને ઉત્સર્પિણી કાળમાં એથી ઉલટા
એટલે હુઃખમ હુઃખમાથી ગણ્ણીએ. એમ બાર આરા ચડતા
પડતા ચકની પેઠે ઝરતા આવે છે તેને કાળચક કહે છે, એમાં
અવસર્પિણીને ઘટતો ડાલ અને ઉત્સર્પિણીને ચઢતો કાળ
ગણ્ણાય છે.

આરાના કાળનું પ્રમાણ.

પહેલો આરો ચાર કેડાકેડી સાગરનો.

દીલો આરો ત્રણ કેડાકેડી સાગરનો.

ત્રીનો આરો એ કેડાકેડી સાગરનો.

ચાંદો આરો એતાલીસ હુલર વર્ષ એછો એક કેડાકેડી
સાગરનો.

પાંચમો આરો એકવીસ હુલર વર્ષનો.

છઠો આરો એકવીસ હુલર વર્ષનો. પહેલા ત્રણ આરામાં
જુગલીએ હોય છે. તેમને મનોવાંચિત, દેવતાધિષ્ઠિત કદમ્પવૃક્ષો
તરફથી ઝણ મળે છે. તે જુગલીએને ધર્મનું જ્ઞાન હોતું નથી.
એ વિશેરે આરા સંખ્યાધી જૈનધર્મમાં ધર્ષણા અધિકાર છે.

ખ્રીસ્તી—જુગલીએને આડોની મારકૃતે દેવતાનાં જેવાં
સુખ લોગવવાં એ કેમ બને ? કેમકે આડોમાં એવી શક્તિ નથી
કે તે જુગલીએને જોઈતા વાનાં આપે, માટે તે વાત ખોટી છે.

જૈન—બાઈ, હજુ પણ તને વિશેષ જ્ઞાન નથી તેથી તું એમ કહે છે. તેનું કરણું સાંભળ એટલે એ તારે સંશય મટી જશો. કદ્વપવૃક્ષોમાં તેવી શક્તિ નથી પણ કદ્વપવૃક્ષના અધિષ્ઠિત દેવતાએ, કદ્વપવૃક્ષાની મારફતે જુગલીઆએની ધર્માચ્છાએ. પૂર્ણ કરે છે. એવો નિયમ છે કે જુગલીયાનાં મનોવાંચિત કદ્વપવૃક્ષ દ્વારાએ પૂરાં થાય છે, એ વાત સાચી છે, એમાં કાંઈ પણ સંદેહ કેવા જેવું છેજ નહીં. એ ખાખતનું વિશેષ સમાધાન કરવામાટે તમારાજ પુસ્તકનો તેને મળતા દ્ધારાંતને આ સ્થળે આપવા હું વાજથી વિચારું છું, તે જુએ. તમારા શાસ્ત્રમાં મુસાનું ચરિત્ર છે તેમાં પીતલના સાપે હળવે. માણસના પ્રાણું લીધા છે. આ શું ખતાવે છે? તે વિચારે કે પીતલના સાપમાં માણસોને મારી નાખવાની શક્તિ હતી? ના, નથી પણ ગ્રલુની પ્રેરણાથી પીતલના સાપે માણસોનો નાશ કીધો, એમ તમારે કહેવું પડશો. કેમકે ગ્રલુની એવી શક્તિ તમે માનો છો. તો પછી સર્વત્ર માન્ય છે કે દેવતાએ મન માન્ય આપવા કરવા સમર્થ છે તો કદ્વપવૃક્ષ-દ્વારાએ જુગલીયાનાં મનોવાંચિત પૂરાં કરે તેમાં શું નવાઈ! એતો દેવતાનો આચાર છે, માટે બાર આરાની હુકીકત માનવા ચોણ્ય અને સાચી છે તેમાં કાંઈપણ બાધ નથી. અને તેમાં જે શાંકા લાવવી તે તહુન એડું છે.

ખ્રીસ્તી ધર્મમાં પરસ્પર વિરોધ.

વિરોધ પહેલો—ખ્રીસ્તીધર્મમાં ધર્મ વધારવા જૂહું બોલવામાં પાપ નથી. પાજિલઙ્ગમી ૩-૭ માં કહે છે કે જે મારા જૂહાથી હેવનું સત્ર ધર્ણું તેના રહિમાને સારું વાદ્યું તો હજુ સુધી હું પણ અપરાધી જેવો કેમ ઠરાવાઓ, પણ સને ૧૮૬૨ ના ઝેખુઆરી માસના અંકુમાં સત્યોહય નામના ચોપાનીયામાં પાછરી લખે છે કે જૂહું બોલવાથી દોધ મતને ટેકો મળે એમ નથી વિગેરે—

વિરોધ ખીને—ખ્રીસ્તીએ વ્યાજને માના હુધ સરખું સમજતા હોય એમ માલુમ પડે છે. રાજ્ય વહીવટને આધાર પણ વ્યાજના કામ ઉપરજ રહાતો સમજાય છે. એટલું જ નહી પણ મીશાનના કામો પણ વ્યાજથી ચલાવે છે. હવે આપણે બાઈબલમાં જોઈએ, તેમાં શું લખે છે. સારા માણસોનિશે લખે છે. ગીત. ૧૫ ને વ્યાજે પોતાનાં નાણું હેતો નથી અને નિરપરાધી પર લાંચ લેતો નથી. લેલી ૨૫-૩૫-૩૬ અને જો તારે લાઈ દરીદ્રી થયો. હોય અને તારી સાથે તેના હાથથી ન લેતો તું તેના હાથને સખળ કર. તે પારકો હોય કે પ્રવાશી હોય કે તારી પાસે જીવન કહાડે તેની પાસે તું વ્યાજ અથવા વૃદ્ધિ ન કે, એવી રીતે વ્યાજની મના આ કલમોમાં પણ છે. નીરગમન ૨૨, ૨૫, ચુન ૨૩-૨૬. જહેમી ૫-૭ દષ્ટાંત ૨૮-૮ હુજકી ૧૮-૮-૧૩-૭-૧૨-૧૨ એ વિગેરે ખીલુ જગાથી પણ વ્યાજનું હરામ થવું સાહેત થાય છે.

વિરોધ શ્રીને—કેટલાક અજ્ઞાન ખ્રીસ્તીએ ગાય, ખળદ, ખકરાને માથામાં મારતેલ કેલાકડું મારી મારીને ખાય છે. કેટલાક ભરધીની ઊક ભરડી નાખે છે અને કેટલાક ગાય લોંસના પગની નસ કાપી લોછી વેહેવડાવી મારે છે. પણ એ સર્વ પોતાના બાઈબલથી વિરુદ્ધ છે, જુઓ—પ્રેસરી ૧૫-૨૦ પણ તેઓને એમ લખી મોકદીએ કે વ્યલિયારથી તથા શુંગલાવીને મારેલાથી તથા લોછીથી વેગળા રહેવું. વળી ઉત્પતી ૮-૪ માં પણ છે.

વિરોધ ચોથે—ખાઈબલમાં પ્રલુબિષે ઘણી શરમ લરી વાતો લખાઈ છે, તે આથી માલમ પડશે. (હુજકીઆલ ૨૩-૧ થી ૪) અને પ્રલુનું વચ્ચેન મારી પાસે હતું. એમ કહેતા કે—આ હમ પુત્ર એ સ્વી એક માતાની હીકરીએ હતી, ને તેઓએ મિસ-રમાં વ્યલિયાર કીધે. ને તેઓએ પોતાની જીવાનીમાં વ્યલિયાર કીધે. ત્યાં તેઓના થાન હાયેલા હતાને તેઓએ પોતાના કુંવારા-

પણુના વહાલ કીધા ને તેમના “વડીઓ હોલાને અહોલીઓ તેની એન તે મારી બાયકીએ હતી, ને હીકરા હીકરીએ જણી. શીત ૨-૭ પ્રલુબે મને કણું કે તું મારે પુત્ર આજે મેં તને જણ્યો વગેરે’ તોહ ઇતલ નામના પુસ્તકમાં નવમે પાને લખ્યું છે.

વિરોધ પાંચમો—યાકુખ જેવા માણુસની સાથે પ્રલુબે કરેલી કુસ્તીની હકીકિત. ઉત્પત્તિ. ૩૨-૩૪ યાકુખ એકલો રહી ગયો. અને અર્દણોદય લગી તેની સાથે એક પુરુષે મલયુદ્ધ કીધું ને જ્યારે તેણું જેણું કે તેને જીયો નહીં ત્યારે તે તેની જાંગતળેની નસને અડક્યો. ને યાકુખની જાંગની નસ તેની સાથે યુદ્ધ કરતાં ચઢી ગઈ ને એલયો. કે અર્દણોદય થયો. છે એ માટે મને છોડ અને તેને કણું કે તું મને આર્થી વાહ હે નહીં તો હું તને જવા હેવાનો નથી, ને તેણું તેને કણું તારું નામ શું? તેણું કણું મારું નામ યાકુખ. ને તેણું કણું હવેથી તારું નામ યાકુખ નહિં પણ ઈશ્રીપીલા (હેવની પાસે સરદાર) કહેવાશે. કેમકે તું પ્રલુની તથા માણુસોની સાથે સરદાર જેવો. છું. યાકુબે તે જગાનું નામ પનીયેલ પાડ્યું. કેમકે મેં પ્રલુને સન્મુખ જેયો. તો પણ મારે જીવ અદ્યો. છે. આ કુલમ ઉપર પાહર ઝૈન્ડર પોતાની ખુક ચીફ્ટાહુલ અસરાસાના ત્રીજા જાગમાં લખે છે કે યાકુખ સાથે કુસ્તી કરનાર તે ખીસ્તી હતો.

વિરોધ છીઠો—બાઇખલ જેતાં ઈસુ જૂણું એલયો. એમ સાધીત થાય છે. જુએ. યોહાન ૭-૮-૧૦ તથા પાજિલ જુણું એલવું કણુસ રાખે છે; જુએ ક્રમા-૩-૭ યાકુખનો હણો. ઉત્પ-૩ લુટારાપણું કરી હગાથી સોનું ચાંદી લુંટવી. જુએ. નીર્ગમન ૧૨-૩૫-૩૬. ઈસ્લામીએના પેગાણર હજરતે ભીજાએને ચમત્કાર અતાવવા ચંદ્રના એ કંડકા કરી નાખ્યા અને તે પાછા મળી ગયા. આ બાખતમાં ખીસ્તીએ ઈસ્લામી સાથે તકશર ઉઠાવે છે કે ભૂગોળવિધાને અનુસરીને જેતાં તે વાત ન અનવા જોગ નથી, સામે ઈસ્લામીએ જવાખ આપે છે કે :-

જુએ માર્થી ૨-૬ ત્યાંચે તેઓ રાજાનું સાંલળાને ગયા. જુએ જે તારો પૂર્વમાં હીડો તે તેઓની આગળ ચાલી જ્યાં ઈસુ જન્મ્યો. હતો ત્યાં ગયો. ને આવી થંહ્યો. તારાની ચાલ ખગોળ વિધા વિરુદ્ધ છે. તારા જે ચાલ પર છે તે પ્રમાણે ચાલ્યા કરે છે. માર્ક' ૧ મા લખે છે કે આકાશનો દરવાજો ખૂબ્યો. તો તે દરવાજો કેટલો મોટો હતો અને તે સૂર્યની આગળ હતો કે પેલી ગમ હતો. ઉત્પત્તિ ૭-૧૧ મલા ૩-૧૦ રાજા-૭-૨ આ વરસોમાં આકાશની ખીડકીએ. તથા ખારણું લખ્યાં છે તે ખગોળ વિધાના કાયદા પ્રમાણે છે. સલા સિક્ષક ૧-૪ પેટી જય છે ને પેટી આવે છે પણ પૃથ્વી કાયમ રહે છે ને સૂર્ય આથમે છે ને પેતાની ઉગવાની જગ્યાએ વહેલો. આવે છે. ગીત ૧૦૪-૫ તેણું પૃથ્વીનો પાયો. નાખ્યો. તે સરવ કાળ હાલે નહિ. ગીત ૧૦૬-૬૦ તેં પૃથ્વીને સ્થાપી છે ને તે સ્થિર રહે છે. અહોસુઆ ૧૦:૧૨ ને સૂર્ય ગીયીયોન ઉપર તું સ્થીર રહે ૧૪; લોકો પેતાના શત્રુનું વેર લે ત્યાંસુધી સુખી સ્થિર રહ્યો.

આ કલમોથી માલુમ પડે છે કે પૃથ્વી સ્થિર છે અને એજ કારણુથી યહોસુઆએ સૂર્યને સ્થિર રહેવાનું કહ્યું. જુએ સૂર્ય એ ઝરતો ન હોય તો તેને સ્થિર રહે એમ કહેવાય અને ઝરતો. છે તેથીજ સ્થિર રહેવાનું કીધેલું છે, જે સ્થિરજ હોય તો સ્થિર એવો શાણ પ્રયોગ અનતો નથી, માટે એ સર્વે ખગોળના કાયદાથી વિરુદ્ધ છે. ભૂગોળ તથા ખગોળ વિરુદ્ધ ૫૦૦ ભૂલ હું લખી શકવા તૈયાર છું. આટલી ખધી ભૂલો છતાં ખીજની ખાઈ ભૂલ કુયુકિતએ કરી અતાવવી અને પેતામાંની ખરી ભૂલ પર હાંક પીછોડો કરવો. એ ન્યાયયુક્તિનું કર્ત્વ નથી. જેવું હોય તેવું અતાવવામાં અમે હોષ સમજતા નથી અને તેટલામાટેજ આ હુંક હકીકત અહીં ફર્શાવી છે.

વિરોધ સાતમો—ઉત્પત્તિ. ૬:૬ અને પ્રલુએ પૃથ્વી ઉપર માણસો ઉત્પન્ન કીધાં તે માટે તેને પસ્તાવો થયો. અરે ! ઈસુના

પિતા ને પ્રભુ તેમને પસ્તાવો થયો ત્યારે તો તેમણે માણુસોને ઉત્પન્ન કર્યાં એ મોટી ભૂલ કરી કહેવાય. અહેં આવી ભૂલ કરનારને અપારજાની શીરીતે કહેવાય ? માટે મારા શ્રીસ્તીમિત્રો ! હીર્દ્દિષ્ટિથી પોતાનું અને પરનું એવો લેશમાત્ર જીવ નહીં રહ્યા અન્તાં સારાસાર તપાસશો તો ખર્દું અને સત્ય શું છે તે સારી રીતે સમજુ શકશો, પણ જ્યાંસુધી મેરી લાપશી ઔર ફ્લાસરેકી કુચકી, એ ન્યાય પર જોશો તો કઢિ પણ તેમને ખર્દું તરવ હાથ લાગનાર નથી, માટે પરિપૂર્ણપણે પરીક્ષા કરી જગતમાં સત્ય અને સર્વજ્ઞ પ્રદિપિત એવો ને જૈનધર્મ શહુણું કરે. અને આખી અને પરલવ સુધારી મોક્ષના અધિકારી બનો.

વિરોધ આઠમો-પહેલું કાલ વૃત્તાંત ૨૨:૫ માં ઈશ્વરાયલ પુરુષો તલવાર એંચનારા અગીયાર લાખ લખેલા છે અને ૩૮-મુઅલ ૨૪:૬ માં આડલાખ લખ્યા છે. શ્રીસ્તીમોએ ધર્મ લડાઈમાં ચાલીસ હજાર સુસલમાનોને યડ્સાલેમમાં મારી નાખ્યા. જુએ માથી. ૨૬:૫૧.

વિરોધ નવમો—પ્રેરીતોનાં કૃત્ય ૫-૬-૧૦ જોતાં માલુમ પડે છે કે પીતરે હુન્યા અને તેની બધરીને જરા વાતમાં મારી નાખ્યા અને પીતર ઈસુનો શિષ્ય હતો.

વિરોધ દર્શમો—તોહિતુલહિંદ નામના પુસ્તકના ૧૪૪ માપાનામાં લખ્યું છે કે-શ્રીસ્તીમોના ટોળામાં મૂળ તરવમાં ધર્માદ્રાક્ષર છે. ચુનીટરીન ટોળાવાળા તલસીલને માનતા નથી તેમ માત્થીના આગલા એ અધ્યાયને ખનાવટી ગણે છે અને બીજાએ. આપ હીકરે અને પવિત્રાત્મા એ ત્રણું પ્રભુ અને ત્રણુનો મળી એક પણ હેવ માને છે. કેટલાક ટોળાવાળા ઈસુને પ્રભુ હીકરે માને છે. ઈસુએ થંબે ચઢી સરવેને છોડાયા. એમ કેટલાક શ્રીસ્તીમો માને છે. પણ પદ્માયુસનું ટોળું એવા અકીંઠા

રાખવા તે ખાડું ડેવે છે. બાસહેતી સરથી, કાકોંકટાર્ટિ, ગનાસ્તી, હોસ્સીતી, અરમણી, નાસરીટોળાવાળા ઇસુને વધસ્થંલ ચઢાવ્યાનો લેખ માન્ય કરતા નથી. અને મૂળ તત્ત્વમાં ધણેં ફેરફાર છે. માટે ખ્રીસ્તી ધર્મનાં પુસ્તકો પ્રલુના પવિત્ર આત્માથી લખાયેલાં માનવાં એ ખાડું ઠરે છે. માટે આવી કડાકૂટમાંથી નીકળી અરિહંતને શરણે આવો કે જેથી તમારું કલ્યાણ થાય.

ઇસ્લામી ધર્મમાં હડ પંથ છે, પણ ખ્રીસ્તીઓમાં તો ૬૦ પંથ છે. ત્યારે નેચું પંથમાંથી કયો પંથ સાચો? એક છેલેશે કે મારે સાચો ત્યારે બીજો છેલેશે કે મારે. એમ નેચું પંથ વાળા પોતપોતાનો સાચો કલેશે. હવે બધા સાચા માનવા એતો અનેજ નહીં ત્યારે તેમાંનો કયો એક સાચો અને બાકીના બધા ખાટા એનું નિરાકરણ કોણું કરશો? વળી અમારા જોવામાં આવેલાં અને ઉપર બતાવેલાં પુસ્તકોવિષે વિચારી જોતાં તે અનાવટી અસ્ત્રી માલુમ પડે છે તેથી તે ઉપર લડ્સો રાખી શકતો નથી તેમાં હથા, સત્ય આદિ સહિતુંણેં. માટે જે કંઈ લખ્યું છે તે સત્ય છે.

ખ્રીસ્તી ધર્મનો ઉપરેશ આપવા કેટલાક ટોળાવાળા જેવા કે, અખુલુન મારસીયુની, ડોકોતી, અરથમનનો પંથ, મોટા નેચુનો પંથ, પરણયુસનું ટોળુ, ચાકુણી ટોળુ, ચુની તેરીઅન, સાસી, સાસીનીયન, પ્રોટેસ્ટન્ટ, રૈમનકાથલીક, ચુનાની, બારમીની, સુરીયની, વલંઝીન્ટીનસ, મોર્મિન, ઈત્યાહી ફરે છે, તેમાં કેટલાક છિંફુરતાનમાં જીવો અને પુરુષોના લોગા સમૃદ્ધાધ્યથી પણ ફરે છે. તેમનાં મીઠાં મીઠાં વચ્ચેનોથી બીચારા કેટલાક લોણા છિંફુંઝો, મોહના ભાર્યા પોતાનો જનાતન ધર્મ તજુ કોઈ પેટ અથે તો કોઈ ગૌસાહિયરિથ્રહના લોલે તો કે જી માટે તેમાં હોરવાઈ જઈ રહ્યો હતો ભ્રષ્ટ સ્તતોભ્રષ્ટ જેવા બની બેસે છે. તેવા આય્વાસીછિંફુલાઈએ પ્રત્યે મારી નામ વિનંતિ છે કે ધર્મ એ પોતાના આત્માનું કલ્યાણ ક-

શવા માટે ખરું અને સત્ય સાધન છે તેની જ્ઞાનહૃषિએ ખરેખરી પરીક્ષા કરીનેજ અંગીકાર કરવો. નહીં કે ઉપરઉપરની વાત સાંલળી મોહળળમાં મુંબાવવાની માઝેક કેઠથી કેસી પડવું અને આત્મ અહિત કરવું. જગત્તમાં અનાહિ જથ્વતો જૈનધર્મ સર્વશ પ્રણીત છે તે અંગીકાર કરી મોક્ષ સુખ મેળવવા સાવધાન થવાને મારી મનુષ્યમાત્રને સવિનય વિનાંતિ છે.

પુનર્લંઘ સંબંધી ચર્ચા.

હિંદુસ્તાનમાં હજારે વર્ષથી શાસ્ત્રધારે પુનર્લંઘ કરવું અનુચ્છિત સાણીત ઠરી ચૂકેલું છે અને તેથી જીંચ વર્ણમાં તેવું કોઈ પુનર્લંઘ થતું નથી. એ વાત સર્વત્ર પ્રસિદ્ધ છે, છતાં હાલ કેટાક વખત થયાં પરહેશી ખ્રિસ્તીએ। હિંદુસ્તાનમાં આવી પુર્ણલંઘ કરવું એમ કહેતા કરે છે. પણ અજ્ઞાની વિષધના લાલચુજ તેવું કાર્ય કરવા પ્રવતો છે, જેને લવનો લય છે તે કહિતે વાત માન્ય કરશો નહીં. એક દિવસ આ હેખાતું શરીર નાશ થઈ જશો અને પુણ્ય પાપ સહિત આ આત્મા અન્ય સ્થાને જશો ત્યાં જેણે જેવાં કર્મ કર્યાં હશે તેવાં તેને લોગવવાં પડશો. પુર્ણલંઘ કરનાર અને તેને ગ્રેરનારની ગતિવિધે જ્ઞાનીજ કહી શકે; કેમકે હું છિંદારથ હોઈ તેવાની ગતિ વિધે અસુક કહી શકું નહીં. પરંતુ તે પાપાનુચ્છે દુઃસહ દુઃખ લોગવવાં પડશો એમ તો શાસ્ત્રધારે કહી શકાય છે. માટે તેથી વેળળા રહેલું. ઉન્હોંને અગર ઠંડો વાયુ આપણે હેખી શકતા નથી, પરંતુ શરીરે લાગવાથી ઉન્હોંને અગર ઠંડો વાયુ છે તે આપે હેખાતું નથી તેમ તાત્કાલિક પૌરીફલિક સુખની અપેક્ષાએ તેકરનારને કદાચ ઠીક લાગતું હશે પણ પરિણામે તેનાં ફળ મીઠાં નથી અર્થાત્ તેથી પાપકર્મ બંધાતાં માઠીગતિ પ્રાપ્ત થતાં ત્યાં ધણું દુઃખ લોગવવાં પડે તેમ છે અને તેથી આજીવ, ચાર ગતિમાં ભ્રમણ કરતો હેકાણે પડવો બહુ મુશ્કેલ છે. માટે સર્વશાસ્ત્રો એકમતે તે ખોટાને ખોડુંજ કહે છે, તે પર અર્થાત્

અરેખરી જાની મહારાજના વચન ઉપર શ્રદ્ધા કરીએવા પુન્નાલ-
ગન કરવાતું કહેનારનાં તેનાં વચન ઉપર વિશ્વાસ રાખવો નહીં
અને કોઈપણ લાલચને લીધે પણ તેવું ઠાર્ય કરવાથી, તેમાં
પ્રેરણું કરવાથી તેમજ તેને હીક માનવાથી જે વિમુખ રહેશે તેને।
આ અને પર એવા અન્ને અવ સુધરેતાજ સમજવા. મતલભ કે
તેથી તેવો પાપબંધ નહીં બંધાય.

પુન્નાલગન જૈનના કોઈપણ શાસ્ત્રોમાં કરવાતું કર્યું નથી.

ખ્રીસ્તતી-મીઠ જૈમલ કહે છે તે મુજબ તમારા પ્રથમ
તીર્થ્યંકર ઋષભહેવરવામી, મરી ગચેલા જુગલીઆની જી પરણ્યા,
તે પુન્નાલગન કરેવાય. કારણું જુગલીયણુંનો ધણી મરી ગયે। અને
જુગલીયણું વિધવા થઈ તે વિધવાનાં ઝરીથી ઋષભહેવ સાથે
લગન કર્યાં માટે પુન્નાલગન તમારામાં થાયેલું છે અને તે સત્ય છે,
તેમ છતાં તમે કહો છો કે તે એદું છે અને અમારા કોઈ
શાસ્ત્રોમાં કરવાતું કર્યું નથી એમ જે કહેછો. એ વાત મનાય
તેવી નથી. આનો તમે શું ખુલાસો આપી શકો તેમ છો કે?

જૈન—વાહ ! હજુ પણ તમે જૈનધર્મનો જરાપણ મર્મ
સમજ્યા હોય એમ જણાતું નથી. વળી લગ્ન એ શું છે તેનું
પણ લાન હોય તેમ લાગતું નથી, અને પોતે માની લીધેલ
પુન્નાલગન સિદ્ધ કરવાને કુચુક્તિ તરફ સહજમાં હોરાઈ
જઈ એને ખડ્ય માની એસો છો; એ ધણું શોચનીય છે. એ
બાખતનો થોડો દુંકામાં હું તમોને ખુલાસો બતાવું છું, તેથી
તમારા મનમાં જે કુચુક્તિ ધર ધાલી એઠી છે તે દ્વારા થતાં અરી
અને સત્ય વાત સમજશો. તે એ છે કે ચુગલીઆ તો લગ્નનો
વહેવાર જણુતા નથી તેમ તેમનામાં લગ્ન કહેવાતું નથી અને
તેની કોઈપણ (શાસ્ત્રોક્ત અગર લૌકિક) કિયા પણ થતી નથી.
અનાદિથી ચાલતા આવેલા વ્યવહાર મુજબ ચુગલ જન્મે છે અને
ઉમરમાં આવતાં તેમનો વ્યવહાર ચાલે છે. પરંતુ ઋષભહેવ

સ્વામી જે યુગલીઅણુને પરણ્યા તેની સાથેનું યુગલ વ્યવહારમાં આંદ્યા પહેલાં મરણ પાખ્યું હતું અને તે યુગલીણી એકલીજ હતી. તેથી વગર પરણેલી અને અને કોઈપણ રીતે સંસારના વ્યવહારમાં આંદ્યા વગરની સ્ત્રી (યુગલીયણ) ને ઋષલહેવ સ્વામી પરણ્યા તેને પુનર્લંઘન કોઈ પણ પ્રકારે કહેવાઈ શકાશે નહીં. પુનર્લંઘન કેને કહેવાય છે? એ તમે સારી રીતે સમજો છો. એટલે તે બાબત મારે તમને વધારે સમજાવવાની જરૂર જોતો. નથી, એટલે કે જે સ્ત્રીએ શાસ્કોક્ત અગર લૌકિકરીતે એક પુરુષની સાથે લગ્ન કર્યું હોય અગર સંસાર વ્યવહારમાં જોડાઈ હોય તે વિધવા થાય અને બીજા પુરુષ સાથે લગ્ન કરે એ લગ્નને પુનર્લંઘન કહેવાય. ઋષલહેવ સ્વામીએ જે સ્ત્રીસાથે લગ્ન કર્યું તે પરણેલી નહોતી તેમજ કોઈપણ પ્રકારે સંસાર વ્યવહારમાં પડેલી નહોતી. તેની બાદ્યાવસ્થામાં તેની સાથેનું યુગલ મરણ પાખ્યું અને તે એકલી રહી. તેને પિતાની આજાથી ઋષલહેવ સ્વામી પરણ્યા, એને કહાપિ પણ જેનામાં થોડી પણ બુઝિ હશે તે પુનર્લંઘન કર્યું એમ કહી શકશે નહીં. યુગલધર્મ નિવારી લગ્ન કરવાનો વ્યવહાર ઋષલહેવ સ્વામીથી પ્રવતેંદ્રો. છે તેથી તેઓ જુગલધર્મનિવારક કહેવાય છે. માટે મીઠાં જૈમલે ઋષલહેવે પુનર્લંઘન કર્યું એમ જે કુચુકિત લગાવી છે તે એટી છે અને તેમણે પુનર્લંઘન કર્યું જ નથી એ વાત સિદ્ધ છે, વળી યુગલીએ સાથે જન્મેઅને સાધે મરે, એવે નિયમ જે જૈમલ પદમીંગળુએ જૈનાપક્ષતરીકે કર્યો છે તે પણ એટો છે; અને વળી જુગલીએ જન્મથીજ લગ્ન હોય છે એમ તેમણે જે ભન ક્રાવતો. તર્ક કરી લોકેને ઉલદું ઠસાવવા પગલું ભયું છે તે તદ્દન ગેરવાજખી છે. લગ્ન એ શાણની સમજણ ઋષલહેવે પાડી અને પ્રવત્તાવી અને જુગલીએ માં લગ્ન કરવાનું હતું જ નહીં તો. તેને જન્મથી લગ્ન શરીરી રીતે કહી શકાય? તો તેમનો કલ્પ હતો. તે પ્રમાણે તેઓ વર્ત્તાં હતાં. માટે તેમનામાં લગ્ન હતું જ નહીં.

એ વાત સત્ય છે. પુર્ણલગ્ન નહોંતું એ વાત સત્ય છે. તેમજ ઋષલહેવ
જે યુગલીયણ (ખ્રી) ની સાથે પરણ્યા તે તદ્દન વગર પરણેલી
તેમજ યુગલની સાથે પણ સંસાર વ્યવહારમાં આંદોલાની
હતી તેથી તેને કોઈપણ પ્રકારે પુર્ણલગ્ન કહી શકાય જ નહીં.

વળી જુઓ હાલમાં જૈનધર્મમાં મહાનું અને પ્રભ્યાતિ
વિક્રાન્ત બાદચંદ્રજી મહારાજે આપેક્ષા પ્રક્રિયાના ઝુલાસા.

પ્રશ્ન—યુગલીએ સાથે જન્મે અને સાથે મરે એવો
નિયમ છે કે નહીં ?

ઉત્તર—એવો કાંઈ નિયમ નથી, કારણ કે તેઓનું આચુધ્ય
સ્વેપકમી હોય છે.

પ્રશ્ન—ઋષલહેવસ્વામી અને રીખખહેવની માતા મર્દહેવી
યુગલીએ કહેવાય કે નહીં !

ઉત્તર—યુગલાપણે ઉત્પન્નથથા તેથી (તે આપેક્ષાએ) યુગ-
લીએ કહેવાય, પરંતુ તેઓનાથીજ યુગલાધર્મ નિવારણ થયો.
તેથી યુગલાએ કહેવાય નહીં. કારણ કે યુગલીએં કદમ્પવૃક્ષનો
આહાર કરે છે અને મરીને હેવલોકમાં જાય છે, પણ ઋષલહેવ
સ્વામીએ વથા મર્દહેવીમાતાએ તો અનનાદિકિનો પણ આહાર
કર્યો છે અને કાળ કરીને સુક્રિતમાં ગયાં છે, માટે યુગલીએં
કહેવાય નહીં.

પ્રશ્ન—યુગલીએ મરીગયો અને યુગલીઅણું ઋષલહેવ-
સ્વામી પરણ્યા તે પુર્ણલગ્ન કહેવાય કે નહીં ?

ઉત્તર—પુર્ણલગ્ન એટલે એકવાર લગ્ન થયાં હોય તેનાં
ખીજુ વાર લગ્ન થાય તો પુર્ણલગ્ન કહેવાય. પણ યુગલીએંમાં
પહેલાં લગ્ન હતાંજ નહીં તો પુર્ણલગ્ન આવેજ કયાંથી ? યુગ-
લીએ સાથે લગ્ન થયું નથી અને ઋષલહેવ સાથે લગ્ન થયું તે
પુર્ણલગ્ન કેમ કહેવાય ? ઈત્યાદિ. (અર્થાત્ પુર્ણલગ્ન નજ કહેવાય).

વાહરે ખિસ્તીનું મિત્ર ! તમા કુચુક્તિ કરી પુન્નલગ્ન સત્ય ઠોકી એસાડવા કસર રાખતા નથી પણ તે વાજબી રીતે તે કેંધ પણ પ્રકારે સાખીત થાય તેમ નથી અને તે કરવામાં ધણું જ પાપ છે એ સત્ય માનનો. વળી પુન્નલગ્ન સંખંધે આ નીચે દીવાળી નામની પરણેલી અને ભાણી નામે કુંવારી કન્યા હતી, તે એ એનેનો સંવાહ આપના લક્ષ્માલેવા મૂરું છું તે ધ્યાન પૂર્વક જોશો.

દીવાળી—કેમ મારી નાની ખણેન મણું ! આજ કાલ પુન્નલગ્ન થાય છે તું જાણું છે ?

મણું—મોટી ખણેન ? પુન્નલગ્ન શું છે તે હું કાંઈ સમજતી નથી. મેંતો આજેજ તમારે મોંઢે એવું નામ સાંભળ્યું.

દીવાળી—વાહ ! શું તું એટલું એ જાણતી નથી. આજકાલ સુધારાને નામે એવો પચ્ચિમનો પવન કુંકાય છે તેમાં તું સમજ ન હોય તેવાત જૂદી; પણ તે સાંભળ્યું પણ ન હોય એવું તારા એલવા ઉપરથી જણાય છે, તેથી હું તાજુબ થાઉ છું.

મણું—ખરું કહું છું કે એન એ શું છે તે વિષે હું કાંઈ સમજતી અને જાણતી નથી.

દીવાળી—હીક, લે ત્યારે હું તને તે જણાવું, સાંભળ એક વાર લગ્ન કર્યા પછી જે સ્વીનો લસ્તાર મરી ગયો હોય તે સ્વી અનીજ પુરુષની સાથે પરણે તને પુન્નલગ્ન કહેવાય છે.

મણું—વાહ ! સમજ ! ! પણ પરણેલો પતિ મરી જાય ત્યારે તો સી રંડાય-વિધવા થાય અને વિધવા થયા પછી વળી અનીજ પુરુષને પરણે એવું તે થતું હશે ? એતો આજ સાંભળ્યું. ત્યારે કહે જોઈયે તેવું પુન્નલગ્ન કરવાથી શો ફાયહો ?

દીવાળી—વાહરે મારી નાની ખણેન ! એટલું એ ન સમજ ! મનમાનતો નવો ઘણું કરી વિષયસુખ લોગવીએ અને લહેર કરીએ.

માણું—આ તાર્દું કહેલું મને ઠીક લાગતું નથી. કેમકે હું શાસ્ત્રાભ્યાસ કર્દું છું. તેમાં સ્વીએ પતિપ્રતા ધર્મ સાચવવો એ સ્વીનું ખરેખર બૂધણું છે એમ કહ્યું છે અને પતિના મરણ પછી વૈધોધધર્મ પાળવો એમ કહેલું છે, અને તુંતો નવો ધર્ષી કરવાનું કહે છે એટે અનતું હશે ? ભરતાર હૃદાત છતાં ખીજો કેમ કરાય અને તેના મુઆ પછી કરીએ ત્યારે તો આપણે લીધેલું લગ્ન વખતનું પણ અને વચ્ચન લંગ થાય તેનું કેમ ?

દીવાળી—એવાં વચ્ચનનો લંગ ગણ્ણીએ તો મનમાનતું સુખ કયાંથી મેળવવાય ? એમાં વચ્ચન લંગ અંગ કાંઈ થતું નથી.

માણું—વચ્ચન લંગ ન થાય એ તાર્દું કહેલું વાસ્તવિક નથી. માટે એક ભરતાર કર્યા પછી ખીજો મનમાનતો ધર્ષી શી રીતે થાય ?

દીવાળી—મારી એન હજુ તું ન સમજ, જો સાંભળ. પરણેલો પતિ હૃદાત હોય ત્યારે તો તે આપણને રોકી શકે. વળી કાયહાની આરીકીમાં પણ આવી જવાય. માટે પતિ મરણ પામેલો હોય ત્યારે મનમાનતો ખીજો મેળવવામાં બાધ આવે નહીં; તેથી જેની સાથે આપણાં લગ્ન કર્યાં હોય તેની સાથે ઝાવટ આવે નહીં અને ખીજો ધર્ષી કરવાની ઈચ્છા થઈ તો આપણા ધર્ષીને હરેક રીતે ઠેકણે કરીએ કે મનના મનોરથી ખીજો ધર્ષી કરી પાર પાડી શકાય.

માણું—અરે ! મારા મનમાં પણ આવી કુદ્દપના રહે વાત કરી ત્યારથી આવી હતી કે એવી વિષયસુખની વાંચછાવાળી સ્વીએની તેવા સુખની ઈચ્છાએ મનમાનતો અર્થાતું ઝાવતો ધર્ષી મેળવવા એવું ધાતકી કર્મ કરે, કારણકે જ્યારે તેણીને વૈધવ્ય પ્રાપ્ત થતાં અર્થાતું પરણેલો પતિ મરણ પામતાં ખીજો પતિ કરવાની ઝૂટ છે અને હૃદાત ધર્ષી હોય ત્યાં સુધી ખીજો કરી શકાતો નથી. તેથી જો સીના મનમાં ખીજો મનમાનતો મેળવવા ઈચ્છા

હરેક ગ્રાકારે થાય, પણ પરણેલા પતિસાથે સેજ સાજ પણ નહીં
ક્રાવટ થઈ તો તે માડું કામ કરવા ઉપર આવે એ સંભવિત છે.
અને વળી મને તો એ વાત નિઃસંદેહ લાગે છે કે તેમ થાયજ.
કુમકૈ સ્ત્રીની બુદ્ધિ પગની પાનીએ એવી લોક વાળી અને શાસ્ત્ર
વાક્ય મોઢું ન હોય અને તેથી કરીને તેવું કૃત્ય કરવાને વિષય
વાસનાવાળી સ્ત્રી પાણી પડે એ નહીં માનવા જોગ છે. માટે
પુનર્લક્ષનું નામ પણ મને તો સાંભળવું ગમતું નથી. એક તો
વચન લંગ થાય, બીજું બુદ્ધિ બગડતાં પરણેલા પતિને ઠેકાણે
પાડવાનું અન થાય. એવાં ઉચ્ચ પાપનાં કારણ થવા સંભવ છે,
તેથી તેમજ શીયળ લંગનું મોઢું પાપોપાજ્ઞન થાય, માટે એ મહા
દુઃખદાયી પુનર્લક્ષનું નામ સ્વપ્ને પણ સાંભળવું વ્યાજખી નથી
તો કરાય, કરવાનું કહેવાય અને કરનારને સારું મનાયજ કેમ રી
શું જગત્તમાં સત્તી સ્ત્રીએ થયાનું તમને માલુમ નથી અને તેથીજ
તેમનું નામ મરણ પામ્યા છતાં પણ અમર રહ્યાં છે, તેની શું
તમને અમર નથી. માટે હું તેવું નામ પણ દેશો નહીં.

તે વિશે શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે તે સાંલળો—

॥ જલમજેમચ્છિપયં, અવગાસે પંખીયાણગગયપણ ॥
॥ જાણતિ બુદ્ધિમંતા, મહિલાચરિતં ન જાણતિ ॥ ૧ ॥

અર્થ—જળમાં માછલાંનો પહસંચાર, (અને) આકાશમાં
પંખીએના પગનો સંચાર થતો બુદ્ધિમંતો જણે પણ સ્ત્રીના
ચરિત્રને જણી શકતા નથી. માટે ખરીત એવી પુનર્લક્ષન કરવાની
નો છૂટ હોય તો સ્ત્રીએ શું શું અકાર્ય કરે એ હું કહી શકતી નથી.
માટે પુનર્લક્ષન એવું નામ કાને સાંભળ્યાથી મને દુઃખ થાય છે
અને પુનર્લક્ષન કરવું એ મોઢું પાપ છે.

વળી શાસ્ત્રમાં આઠ ગ્રાકારનાં લક્ષ કહ્યા છે. તેમાં પણ પુનર્લક્ષનું નામ નથી માટે એ કોઈ વિષયવાસનાવાળાં સ્ત્રી પુરુષ-
બેચેને ઉત્પન્ન કરેલું મને લાગે છે. માટે એ મહાપાપમય પુન-

લગ્નનું નામ સાંલળવું નહીં અને અરિહંત લગવાનના ઉપહેશોલા ધર્મને અનુસરવું એજ હિતકારી છે. ઈત્યાહિ. આતો કદ્વપનાએ કરી સંવાદ ઠરાયે. છે એમાંથી સાર લેવો એજ સુજ ખી પુરુષાને શ્રેયસ્કર છે, અને એજ મારી લાલામણુ છે.

ખ્રિસ્તી—અષલહેવ સ્વામીએ પુર્ણલગ્ન કચ્ચું તો તમારે પણ તમારા પ્રલુના અનુસારે ચાલવું જોઈએ.

જૈન—અમારા પ્રલુએ પુર્ણલગ્ન કચ્ચું નથી, એ વિવેચન આગામ ઉપર અમો ખતાવી ગયા છીએ. જે શાસ્ત્ર સિદ્ધ વાત છે. તેમાં તમારી કુચુદ્ધિત ખપ આવશે નહીં. પુર્ણલગ્ન કરવું એ ઓદુંજ છે એ વાત તો નિઃસંહેદ છે, અને અમારા પ્રલુ વત્યા છે તે પ્રમાણે ચાલવાથીજ મોક્ષ મળનાર છે એ સત્યજ છે. પરંતુ તમો જેને પ્રલુના પુત્ર માનો છો તે વત્યા હોય તેમ તમારે વર્ત્તવું જોઈએ કે નહીં, તે જરા કહેશો ?

ખ્રિસ્તી—હા, અમારા ઈસુએ જે જે ઠામ જેમ કર્યા હોય તે પ્રમાણે હમારે હેશક ચાલવું જોઈએ.

જૈન—પ્રલુએ પોતાના ફીડરને મરીયમનેપેટે જ.-માઠ્યે। તે મોટો થયો, ગામે ગામ ફર્યો અને સહાચરણ બાચર્યો પણ સ્ત્રી પરણ્યો નહીં અને કુંવારો રહ્યો તો તેના ચરિત્રને અનુસરીને સર્વખ્રિસ્તી મિત્રાએ કુંવારા રહેવું જોઈએ, પરણવું જોઈએ નહીં. અને પરણે છે તે ઈસુના ઇરમાનથી વિહૃદ્ધ વર્તન કરે છે એમ હુવે તમે ના પાડી શકો તેમ નથી, અને તેથી સર્વે પરણનાર પ્રલુના ગુનહેગાર ઠરે છે, અને જ્યારે એકવાર પરણનાર ગુનહેગાર ઠરે છે તો બીજીવાર અને તે વળી એક પત્ની પ્રાપ્ત કરી તેના મરણ પછી વિધિવા થાયેલી ખીને પરણવી અને તેવી ખીને પરણાવવા ઉપહેશ હેવો. અને તેનું સારું માનવું એ ઈસુનો કેટલો મોટો ગુનહો કહેવાય ! ! તેનો તમોજ વિચાર કરો. વળી જુઓ, મુસાને પ્રલુએ હેખાઉલા દસ કાયદા. તેમાં પણ પુરુષે

સત્રીની સાથે લગ્ન કરવું. વળી એક ધણી મરી ગયો હોયતો બીજો ધણી કરવો એવું કાંઈ બતાવ્યું નથી. છતાં ફેફટ પ્રલુના કાય-હાથી વિદ્ધ ચાલી પુન્નલગ્ન કરવું કહે છો અને એને સારું આનો છો તે ચોણ્ય નથી અને તમારા પ્રલુના કાયહાથીજ તમારા પ્રલુના તમો શુન્હેગાર થયા અરેખર અમોને આથી પણ હીસે છે. ઈસુ કુંવારો રહ્યો તેણું શું કારણું તે આપણે તપાસીએ તો સ્થી કરવી તેમાં તે પાપ ગણું હોય જોઈએ અથવા તેને કેદું હીકરી આપી નહીં હોવી જોઈએ. વળી તમે કહેશો કે પ્રલુએ તેને પરણવાની ના કહી હતી તો તે પણ કલ્પનાજ છે, કેમકે તેમ તમારા સાસ્થી શાખીત થતું નથી કે મારા પુત્ર ઈસુ હું પરણીશ નહીં એવું વાઠ્ય પ્રલુએ કહેલું તમારા સાસ્ત્રમાં જોવામાં આવતું નથી. ઈસુ કે જેને પ્રલુનો પુત્ર કહેાછો તેને કોઈ કન્યા ન આપે એવું તો માની શકાય નહીં, ત્યારે પાપ ગણીને તે પરણયા નહિ હશે એવા અનુમાનપર આંધ્યા વિના ફૂટકોજ નથી, અને જ્યારે તે એકવાર અનેતે પણ કુંવારી કન્યાને પરણવામાં પાપ માની પરણયા નહીં, તો પરણયા પછી રંડાઓલી એવી જે સ્થી તેનાં પુન્નલગ્ન કરવાં એ મહાપાપના કારણને તમો સારું માનોછો એ તદ્દન ઓદૃં છે. માટે મારી સર્વાખ્રીસ્તી ભાઈએ પ્રત્યે એજ ભલામણ છે કે એ મહાપાપનાકાર્યથી ફૂર રહેા અને એવું અધિત થતું કાર્ય સારું ન માનો.

ખ્રિસ્તી—જૈમલ કહે છે કે તીર્થ કરનો એવો અતિશય છે કે સાડીપચ્ચીસચોજન ઇરતાં ઉપરંતુ ન થાય, ત્યારે ગોશાળે લગવાન્ના એ શિષ્યોને તેનેથેશ્યાથી ખાળી મૂક્યા તેણું કેમ?

જૈન—તમોએ જૈનધર્મના સર્વાચ શોનું અવલોકન કર્યું છે નહીં. જે માણસ સંપૂર્ણ વસ્તુ ઓળખે છે તેને કોઈ જતની શાંકા રહેતી નથી. પરંતુ વસ્તુનો થોડો થોડો લાગ જીવે છે. તેને સંપૂર્ણ વસ્તુનું શાન કદિપણ થતું નથી. તે ઉપર ગુજરાતીમાં

એક કહેવત છે કે, “કયાં તો વગર ભણ્યો ભલો, કયાં તો ભલો ભણ્યોદ; અધ્યવિષારા જનશી જુઓ, ખડુ થીગાડ અનેદ.” વળી આ નીચે હણાતથી તમારી વિશેષ ખાત્રી થશે કે કોઈપણ વસ્તુનું થોડું થોડું જણપણું હોવા છતાં તે વિષેનો અલિપ્રાય બાંધવાથી કંટલી હાનિ અને હાંસી થાય છે. તે એ છે કે—

એક ગામમાં પાંચ આંધળા રહેતા હતા. તેમની પાસે એક પંડિત આદ્ધણ આવ્યો. તે સમયે રાત્રીને વખત હતો. પંડિત આદ્ધણ પેલા આંધળાને કહ્યું કે ચાલો ગામની ખફાર હું તમને હાથી હેખાડું. તેઓએ તે જોવાની મરજી અટલે તેમને હોરી પંડિત હાથી પાસે આવ્યો. પંડિતે તેઓને કહ્યું કે, આ હાથી ઉલ્લો છે તેને હાથ લગાડી તપાસી જુઓ, એટલે હાથી કેવો હોય તે તમો સમજી શકશો. આમ કહેવાથી કોઈ આંધળાએ હાથીની સુંદ જાલી. કોઈએ પગ જાલ્યો. કોઈએ પુંછડું જાલ્યું, એમ હાથીનું એકેક અંગ જાલીને સર્વ આંધળાએ. પંડિત પાસે આવ્યા પંડિતે પૂછ્યું હાથીને બરાબર તપાસી જોયો? સર્વ આંધળાએ હા કહી. ત્યારે પંડિતે પુછ્યું, કહોલાઈ, હાથી કેવો હોય? એકે કહ્યું કે સાંખેલા જોવો હોય, બીજાએ કહ્યું કે સુપડા જોવો હોય. એમ પાંચે આંધળાએ જુહા જુહા અંગ તપાસેલા હોવાથી જુહા જુહા જવાબ આપ્યા; પણ હાથીનું ખડું સ્વરૂપ તેઓમાને એક પણ ખતાવી શક્યો નહીં. એજ પ્રમાણે જોને શાસ્ત્રનો થોડો બોધ છે, થોડાં પુસ્તકો જોયાં છે. ગુરુગમથી તેનું રહેસ્ય જણાયું નથી, એવા અપૂર્ણજ્ઞાનવાળો ખડું તરવ પામી શકતો નથી, અને તેથી ખોટાખોટા તક વિતક તેને થયા કરે છે, તેમાં વળી પૂર્ણજ્ઞાનીનું અલિમાન ધરાવવા રૂપ કુચુક્તિ-એને જોએ. વળી લોકોને ભ્રમમાં નાખવા માટે કરે છે, તેઓને અમેં શું કહીએ, પણ વિદ્વાન् દૃક્ પુરુષો તો તરતજ તેવી કુચુક્તિએને સમજી કર્મની ખણોળતા વિના આ મતિ ન સુજે-

એમ માન્યા વિના રહેનાર નથી. પ્રસંગોપાત્ર આટલુંજ કહી તમોએ પુછેલા પ્રક્ષનો ખુલાસો આપું છું. વીર લગવાનને લોહીઅંડ-વાડો થયો તથા એ શિષ્યને આળી મૂક્યા એનો અર્થિરામાં માવેશ થાય છે. માટે શાંકાની જગા રહેતી નથી. જૈન શાસ્ત્ર કૃથકો, સર્વેશ હતા અને તેમને કેદીપણું પ્રકારની લાલચ, લોલ વિગેરે હતું નહીં; તેથી બથથાથ્યે જે વાત જેમ હતી તેમજ અતાવેલી છે.

ખ્રીસ્તી-શાતામાં કહું છે કે, શોલાંગ રાજરૂષિએ ગ્રણ વાર હારું પીધો તેનું કેમ ?

જૈન—પીધો તે આચાર નથી પણ અનાચાર હોષ છે. કર્મ વશો પ્રાણીએથી અકર્ત્વ વસ્તુ ખની જાય છે અને તેથી તેનું પાપ તેને લોગવવું પડે છે. તેમાં કાંઈ શાસ્ત્રની આજા નથી કે હારું પીધો, હારુંપીધો એ મહાપાપ કાર્યો છે.

આકાં નિજીરા ૪

ખ્રીસ્તી—અજાનવડે તથા ઈચ્છા વિના દુઃખ લોગવવું તેને અકાં નિજીરા કહે છે. વળી નિજીશાલડે જીવ કરેલાં કર્મ દ્વાર કરીને બેરેંદ્રિય તેરેંદ્રિય વિગેરેભવ પામતો મનુષ્ય થાય છે તેમ કહેવું એટું છે. કેમકે નિજીરાવડે કર્મનું છોડવું થાય છે પણ જેનાં કર્મ છોડું છે તેવાં સમયે સમયે સાત આડ કર્મ બાંધે છે. એવી રીતે કર્મનો બ્યવહાર ચાલી રહ્યો છે અને અજાની જીવ કર્મ છોડું થાડાને બાંધે વધારે એ વચન પણ બાધકારક છે.

જૈન—અજાની જીવ પણ જેમ નહીનો પથ્થર ઠોકર આતો આતો ગોળ થઈ જાય છે. તેમ યથાપ્રવૃત્તિકરણેકરીને અજાની અવસ્થામાં તથા દ્રવ્યમનરહિત અવસ્થામાં પણ જન્મ મરણ કરતો જીવ કહાપિ કર્મનો બંધ થાડો બાંધે છે, તેમ તેમ એકંદ્રિયાદિકની બેરંદ્રિયાદિક ગતિની પ્રાપ્તિ થાય છે અને ચાવતું માહનીય કર્મની અગણ્યતરકોડાકોડી સાગરેપમની સ્થિતિ અપાવીને એક કોડાકોડી સાગરેપમની સ્થિતિ બાકી રાખે છે, સાત

કર્મનો બંધ સમયે સમયે થાય છે, પણ આચુષ્યકર્મનો બંધ તો એકલવમાં એકજ સમયે થાય છે. જે સમયમાં આચુષ્ય કર્મનો બંધ થાય તે સમયમાં કાંઈ એછી પ્રકૃતિ બંધતો એવં દ્રિયાહિકથી તેરં દ્રિયાહિકની જાંચી ગતિમાં જાય એ સ્વભાવથી છે. માટે કર્મનો નાશ કરી અનુકૂમે પંચદ્રિય થવું તથા સંપૂર્ણ કર્મનો નાશ કરવો એ પણ સર્વ સત્ય છે.

ખ્રીસ્તી—જૈમલ કહે છે કે, જૈનોએ પ્રલુને વીતરાગ વિશેષણ આપી નકામો બનાવી હીધે છે, અને ઈદ્રે પ્રલુની સ્તુતિ કરી તેમાં વીતરાગ એવું વિશેષણ આપ્યું નથી. આ વિષે શોખુલાસો હવે તમે આપી શકવાના છો ?

જૈન—સાંલળો, નામ માત્ર સાધુપણું મીઠ જૈમલને થયું, નમુત્થયું ભાણ્યા પણ ગણ્યા નહીં, અર્થાત્ એનો તાત્પર્યાર્થ સમજાયો. નહીં અને શાખને બદલે શસત્રદ્વાર સફાંદળણું થઈએ કર્મની વિચિત્રતા વિના ભીજું શું કહી શકાય ? નમુત્થયણ અરિહ્ંતાણ આદિપદ તેમાં અરિ એટલે રાગ દ્વેષદ્વારી શત્રુ તેને હંતાણ એટલે હણુનાર એ ઉપરથી ભુલ્લુંજ છે કે, રાગ દ્વેષ રહિત એવા પ્રલુ ઠર્યા, અર્થાત્ વીતરાગ પ્રલુ એટલે રાગ વિનાના એવો. અથ પ્રથમ અરિહ્ંતાણ પહોંચી નીકળે છે અને અરિહ્ંતાણ એ પહોં અર્થજ વીતરાગ થાય છે તો ઈર શા કારણથી વીતરાગ વિશેષણ નથી લખ્યું ? તેને પણ એટલી જુદ્ધિ પહેંચી નહીં અગરતો જાણ્યું જુણું કહેવું તે શું ઠીક એમ કોઈ કાળે પણ કહેવાશે. વળીજુએ, જય વીઅરાય જગણુર એ પહોં એમાં “જગતના ગુરુ એવા વીતરાગ જગવાન જયવંતા વતો” એ સ્પષ્ટપદ કહ્યું છે માટે વીતરાગ પદ સત્યજ છે. વળી જગતું કર્તાઈશ્વર માનવો જોઈએ એવું અમારા કેઈ પણ પ્રથમાં છે નહીં તો નીકળે કયાંથી ? ઈશ્વર

કર્તા છેજ નહીં માટે જગતુકર્તા ઈશ્વર ભાનવામાં જે જે વરોધ આવે છે તે તે સર્વ પહેલાં કખી બતાવ્યા છે ત્યાથી જોઈ લેવા. જૈમલ ! ! જે ભ્રમ તમને પડેલો છે તે હું કરી સર્વશપ્રણીત અનાર્દી કાલથી સિદ્ધ શ્રી જૈનધર્મ અંગીકાર કરી આ ભનુષ્ય જન્મ સર્વા કરી મુક્તિપદને લંઘળું વો પામે.

મીઠ જૈમલે તેના પુસ્તકમાં જે જે શાંકાએ ઉઠાવી કુચુક્તિ જણ ગુંથી છે તેની હરેક બાણિત ઉપર ધણું ધણું વિવેચન કરવાનું અને લખવાનું છે, પરંતુ થંથ ગૌરવના જયને લીધે દુંકમાંજ અહીં દર્શાવું છે. જે કોઈને વિશેષ એ સંખાંધે ખુલાસે લેવા જણુવાની ધ્યાન હોય તેએએ વિદ્ધાનપુરુષોને દર્શાવું મળવું. મણિલુર્ઠતિપાદાન્ને. કાચ: શિરસિધાર્યતે, પરીક્ષકકરે પ્રાપ્ત: કાચ: કાચ: મણિમર્ણિ: ॥

માધ્યરથદિશુક્ત માધ્યરથપુરુષોજ ધર્મની પરીક્ષા કરી શકે છે.

હું હું અન્થનાઅંતમાં અરિહંત લગવાનું ની સ્તુતિ કરું હું કે હે લગવનું ! ! આ પંચમ કાળમાં પંચજેર લેગાં થયાં છે જાની પુરુષોને. વિરહ પડ્યો છે પણ આપના મુખથકી નીકળેલી જે સિદ્ધાંતદ્વય લાણી છે તે લાવિક જીવોના હૃદયમાં આપના પ્રતાપથી વાસ કરે. અને કેપોદ કદિપતધર્મ એવું નામ અને અધર્મભૂત જે અંધારું તે લાવિક જીવોના હૃદયમાંથી હું જાઓ. ઇત્યાલું વિસ્તરેણ.

લે. મુનિ બુદ્ધસાગર.

મુઠ સુરત.

વિ. સં. ૧૬૫૭

વૈશાખ પૂર્ણિમા-ગોપીપુર.

એમુલાધની વાડીમાં

ઊં શાન્તિ: ૫

સમાસ.

54

ॐ अहंमहावीराय नमः

જैन ख्रीस्ती संपाद. (ग्रन्थ २ खीले)

પ્રાંતિકમાં વિ. સં. ૧૬૮૦ ના પેશા ભાસમાં અમારું જવાનું થયું ત્યાં ખ્રીસ્તીયોનું સ્ટેશન પાસેનું હેવળ જોયું. ખ્રીસ્તીચર્ચા પાસે હિંદી ખ્રીસ્તીયોનાં ધર છે ત્યાં કોઈ કોઈ વખત જવાનું થતું તે પ્રસંગે જૈનધર્મ અને ખ્રીસ્તીધર્મ સંખ્યાંધી ચર્ચા ચાતતી હતી, ખ્રીસ્તીયો અમારી સાથે રસપૂર્વક જ્ઞાનગોષ્ઠી કરતા હતા. તે સંખ્યાંધીને સંવાદ નીચે પ્રમાણે જૈન અને ખ્રીસ્તીના સંવાદનામે લખવામાં આવે છે.

ખ્રીસ્તી—જૈનાચાર્ય ! અમારે ખ્રીસ્તીધર્મ એક સત્ય ધર્મ છે અને અન્યહિંદુ, બૌધ્ધ, મુસલમાન, અને જૈનધર્મ, અસત્ય છે એમ મારું માનવું છે.

જૈન—ખ્રીસ્તીલાઈ તમારું માનવું સત્ય નથી. સર્વ ધર્મોમાં અપેક્ષાએ થોડું ધાર્યું તરતમયોહે સત્ય, રહેલું છે. એકલા ખ્રીસ્તી ધર્મમાં સર્વથા સત્ય નથી. દ્વારા, સત્ય, અસ્તેય, ખ્રદ્યચર્ચા સંતોષ, પરોપકારક, ક્ષમા, સરલતા, શૌચ, પ્રલુબહિત વગેરે ધર્મ ગુણો જે જે ધર્મોમાં રહેલા છે તે તે ધર્મો તે તે ગુણોથી અપેક્ષાએ સત્ય છે.

ખ્રીસ્તી—ખ્રીસ્તીધર્મીએ વડે આખી ફુનિયા જીતાઈ છે માટે એક ખ્રીસ્તીધર્મ સત્ય છે.

જૈન—ખ્રીસ્તીલાઈ, તમારું એવું કહેવું પણ સત્ય નથી. અહારથી પશુખલથી જે લોકો આખી ફુનિયાને વશ કરે તેથી તેલોકાનોજ ધર્મ કંઈ સત્ય કરતો નથી. એક વખત આયોધ્યે

આખી દુનિયાને જુતી લીધી હતી, એક વખત મુસલમાનોએ તમારા સમાન રાજ્ય વિસ્તાર્યું હતું, તેમાં તો પશુખલ છે. એ કંઈ ધર્મનું સત્યઅળ નથી માટે તેથી તમારો ધર્મ સત્ય ઠરતો નથી. તમારા પૂજય ઈશુ કાઈસ્ટને યાહુદીઓએ શુણીપર ચાવીને મારી નાખ્યા હતા. તેથી કંઈ યાહુદીઓને સત્યધર્મ ઠર્યો નથી. મહાત્મા મહામહ પેગંખરને ભૂર્તિપૂજાએ પર્વતોમાનસાડી ભૂકૃયા હતા તેથી કંઈ મહામહપેગંખરનો ધર્મ અસત્ય ઠરે નહીં. ઈશુ કાઈસ્ટેપણ કહ્યું છે કે “તમારું રાજ્ય અંતરમાં છે. તમારું સ્વર્ગ અંતરમાં છે બાહ્યમાં નથી” તેવા વચ્ચને પણ તમો સમજુ શકતા નથી તેથી બાહ્યરાજ્યસત્તાના મોહુથી તમારા ધર્મને સત્યઠરાવવા માગોછો, એ તમારી ભૂલ છે. તમારા ખ્રીસ્તીયે। પરમેશ્વરને ભૂલીને અને બાઈખલને હડસેલીને ચુરેપમાં પરસ્પર લડી મર્યાદા મનુષ્યો ભરી ગયાં તેમાં તમારા ધર્મની તેમના પર શી અસર થઈ ? તે વિચારશો તો તમારું અજ્ઞાન ટળી જશો.

ખ્રીસ્તી—જો ખ્રીસ્તી થાય છે તેમાં પ્રલુ ઉત્તર્યો છે અને પ્રલુ તેનો ઉદ્ઘાર કરે છે, માટે અમારો ધર્મ સત્ય છે, અને એવું બાઈખલમાં કહ્યું છે.

જૈન— દુનિયાના સર્વધર્મોમાં અને સર્વધર્મશાસ્ત્રોમાં એ પ્રમાણે કહ્યું છે, તેથી કંઈ તમારો એકલોજ ધર્મ સત્ય ઠરતો નથી. ખ્રીસ્તીયે। દેશરાજ્ય લક્ષ્મી મોહે પરસ્પર ખ્રીસ્તીયેનો સંહાર કરે છે. તેઓનામાં જો પ્રલુ ઉત્તર્યો હોતો તો તેઓએ આજ સુધી સેંકડો લડાઈઓ કરી અને પરસ્પરખ્રીસ્તીયેને મારી નાખ્યા અને પાપી અન્યા તે અનત નહીં. જૈનામાં પ્રલુ ઉત્તરતો હોય તે પ્રલુનો લક્તા ખ્રીસ્તિ કહેવાય, એમ જો કહેતા હોવતો તેવો ખ્રીસ્તિ કંઈ બાપ્ટિઝમલેવાથીજ થતો હોય વા ખ્રીસ્તી અનવાથી અનતો હોય એવું છેજ નહીં, જૈનામાં સત્ય, હૃદા, અસ્તેય, પ્રેમ અન્ધાર્ય, પરોપકાર, પ્રલુપ્રીતિ, નીતિ, સહાચરણ, ક્ષમા, શાંતિ

પ્રગટે તે પ્રલુબ લક્ત ગણાય અને તેનામાં પ્રલુબ ઉત્થેં ગણાય. બાકીનામાં નહીં અને એજ જ્યાખ્યા ખરી માનોતો સર્વોપ્રકારના ધર્મીઓની કોમમાં કોઈ કોઈમાં તેવા લક્તો સંતો હોય છે, એકલા ખ્રીસ્તિયોમાં તો તેવા લક્તો સંતો હોતા નથી, તેથી ખ્રીરતીયોમાંજ પ્રલુબ ઉત્તરે છે એ વાત અસત્ય ઠરે છે. તમારી કોમમાં પ્રલુબ ઉત્તરે અને અન્ય હિંદુ વગેરે ધર્મીકોમોમાં પ્રલુબ ન ઉત્તરે એવો કંઈ પ્રલુબને પક્ષપાત નથી. પ્રલુબ તો અવરતો નથી તથા ઉત્તરતો નથી. પ્રલુબને ખ્રીસ્તિયો નહાલા છે અને જૈન, હિંદુ, બૌધ્ધ, મુસલ્માન વગેરે નહાલા નથી એવું નથી. ખ્રીસ્તિ કોમમાં મોટાભાગે હિંસા, જુઠ, ચારી, વ્યાખ્યાર, કોધ, લોલ, કપટ, અહંકાર, રાજ્ય લક્ષ્મી લેવાની તૃણા, અન્યાય, જુદ્ધમ વગેરે દુર્ગુણો વધે છે, ચુરોપી ખ્રીરતીયો અન્યહેશી ખ્રીસ્તિ યોને પોતાના પગતળે ઠચરે છે, તેથી તેઓમાં પ્રલુબ ઉત્તરલો હેખાતો નથી પણ શયતાન ઉત્તરલો છે, તેથી તે લોકો પરસ્પર લડાઈ, રાજ્યલક્ષ્મીલોભથી જુદ્ધમ, અન્યાય વગેરે પાપોમાં તણાય છે, તેઓ શયતાનના ઠળજમાં રહે છે, પ્રલુબને ઠેકાણે શયતાનને હૃદયમાં રાખે છે. હિંદમાં ખ્રીસ્તિયોની સંખ્યા વધારવાના લોભમાં અન્યાય, જુઠ, કરે છે. હણા, વગેરે પાપકમેને તેઓ કરે છે તેથી હાલ પ્રત્યક્ષથીતો પ્રલુબ તેઓના હૃદયમાં ઉત્તરલો હેખાતો નથી અને તેઓને ઉદ્ધાર થાયલો પણ હેખાતો નથી કારણુંકે તેઓ જડવાઢની ઉંડીખીણમાં જ્યાં શયતાનનો વાસો છે તે તરફ ધર્યા જય છે માટે હું તો એમ ઠહું છું કે જે સહૃદ્યુણી હોય તેમાં સવાતમાર્ગ પ્રલુબ પ્રગટે છે અને સવાતમાનો આત્મપ્રલુબ ઉદ્ધાર કરે છે અને એવા ગુણી લક્તો સર્વધર્મી કોમોમાં કોઈ કોઈ હોય છે માટે ખ્રીસ્તિ ધર્મ સત્ય ઠરતો નથી અને અન્યધર્મો સર્વથા અસત્ય ઠરતા નથી.

ખ્રીસ્તિ—જેઓ ધસુકાઈશટને કણૂલે છે અને તેના શરણું જઈ ખ્રીસ્તિ ધર્મ માને છે તેઓને મુક્તિ મળે છે. ખીજાઓની મુક્તિ થતી નથી.

જૈન—તમારું એવું એકાંત માનવું અસત્ય ઠરે છે. જેએ રાગદ્વેષને જીતે છે અને સમલાવે વતો છે તે ગમે તે ધર્મીજાતના હોય તો પણ તે સુકિત પામે છે, ઈસુ એ મનુષ્ય હતો. તે પ્રભુની અકિત કરતો હતો. બાહુદીઓએ તેને શુણીપર ચઢાવી મારી નાખ્યો, તેતો એમ કહે છે કે—ધીજાનું પાપ હું ધોઈ નાખતો નથી અને મારું પાપ ધીજ ધોઈ નાખતા નથી. જે પ્રભુની અકિત કરશો, અને સદ્ગુરુની અનશો તે પેતાનું પાપ ધોઈ નાખશો. ધીજાએને તરવું અગર મરવું તે તેમની અકિત અગર પાપ ઉપર આધાર રાખે છે. મારે ઈસુનો મરી ગયો. તેથી તેના શરણે ન જતાં અને શ્રીસ્તીધર્મ ન ઠથૂલ કરતાં જે જિન પ્રભુપર પ્રેમ રાખે છે અને રાગદ્વેષાદિ કષાયોનો નાશ કરે છે તે સુકત થાય છે. પ્રભુને કંઈ એવો પક્ષપાત કે મોહ નથી કે જે શ્રીસ્તી થાય તેને જતારે અને ધીજાએ—અન્યધર્મીઓ કે જે પ્રભુનું લજન કરે તે એનાપર તે દ્વેષ રાખી તેઓને ન તારે. જે તે શ્રીસ્તીયોપર રાગ રાખે અને અન્યોપર દ્વેષ કરે તો તે રાગી દ્વેષી પ્રભુ થાય અને પ્રભુ તો રાગી, દ્વેષી, પક્ષપાતી, હિંસક નથી, તેથી ઈસુ કાઈ સટના શરણે જવાની અને શ્રીસ્તી થવાની કંઈ પણ જરૂર નથી. હુર્ગુણ હોષ પાપોને હઠાવી પ્રભુના લક્ષ્ય ખનાવાની જરૂર છે. ઈસુ જેવાતો પ્રભુના કરેાડો લક્ષ્ય થઈ ગયા છે. હિંહુસ્થાનમાંતો ઈસુ જેવાલાએ મનુષ્યો હાલ પ્રભુના લક્ષ્ય કરે છે. જે પ્રભુના લક્ષ્ય થાય છે તે આત્મપ્રભુને પામે છે. ઈશુએ તો દ્રાક્ષારસ માંસ વાવયો હતો. હિંદમાં તો પ્રભુના એવા પણ લક્ષ્ય પડ્યા છે કે જેઓએ વંશપરંપરાએ આજ સુધી દાઢમાંસ વાપર્યાં નથી અને હયા, સત્ય, અસ્તેથ, અહસ્યાર્થિ સદ્ગુરુણ સહાચારથી હાલ પણ ઈશુ કાઈસ્ટ કરતાં ઉચ્ચા ફરજને છે. તમો, ઈશુ કાઈસ્ટના હૃષિરાગીઓ, તેથી તમને ધીજ લક્ષ્ય ન હેખાયતો તેમાં આશ્ચર્ય નથી. પ્રભુના કેટલાક લક્ષ્ય તો શુમ હોય છે તેઓ કોઈની જાણમાં પણ આવતા નથી.

ખ્રીસ્તી—ઈશુ કાઈસ્ટ તો ખાસ પ્રલુનો પુત્ર હતો, તેણે આંધળાએને દેખતા કર્યા. પાંગળાએને ચાલતા કર્યા બહેરાએને સાંભળતા કર્યા. મરૈલાએને જીવતા કર્યા. એવો કોઈ ખીજે પ્રલુનો લક્ષ્ય થયો. નથી, માટે ઈશુ કાઈસ્ટના શરણે જવું જોઈએ અને ખ્રીસ્તિ થવું જોઈએ.

જૈન-ખંડુ ! તમો હજુ પ્રલુના પુત્રનું સ્વરૂપ જાણુતા નથી. જે જે મહાત્માએ સંતો લક્ષ્ય છે તે સર્વે પ્રલુના પુત્રો છે. ઈશુએ જેમ માતાના પેટમાં અવતાર લીધો હતો તેમ સર્વે લક્ષ્ય સંતો માતાના પેટમાં જન્મે છે. ઈશુને મરીયમ મા હતી તેમ સર્વે લક્ષ્ય ને માતા હોય છે, પિતાના વીર્યથી અને માતાના રક્તથી ગર્ભમાં મનુષ્ય અવતરે છે. તમો કહેશો કે પિતાના વીર્ય વિના કુક્ત માતાના પેટમાં ઈશુ રહ્યા એમ માનવું તમારું ખોદું છે. કારણ કે પિતાના વીર્ય વિના શરીર બંધાય નહીં અને પુત્ર થાય નહીં. તમો એમ કહેશો કે મરીયમના પેટમાં પરમેશ્વરે વીર્ય મૂક્યું. તમારું એવું કથન પણ અસત્ય છે. કારણ કે પરમેશ્વર પ્રલુ છે તે નિરાકાર છે, તેથી નિરાકારને વીર્યબિંદુ હોય નહીં. તેમ પ્રલુએ વીર્ય નાંખ્યું એમ કહેશો. તો તે ખોદું ઠરે છે, કારણ કે તે નિરાકાર હોવાથી સ્વીસાથે લોગલોગવી શકે નહીં અને લોગવિના વીર્ય પડે નહીં ઈત્યાદિ અનેક હોષો આવે છે, તેથી તમારાથી તેમ માની શકાય તેમ નથી. પ્રલુનો પુત્ર અર્થાતું પ્રલુને અકિતથી પુત્ર સમ ઠંડાલો. એવો અર્થ કરશો. તો તેથી સંત લક્ષ્ય જેટલા થયા અને થશો તે સર્વે સર્વ ધર્મના સંતો-લક્ષ્યો-મહાત્માએ. અરેખર પ્રલુના પુત્રો ઠર્યા અને ઠરશો. કંઈ એકલા ઈશુજ પ્રલુના પુત્ર ઠર્યા નહીં, તેથી એકલા ઈશુને પ્રલુનો પુત્ર માની ખીજ લક્ષ્ય ને પ્રલુના પુત્રો ન માનવા તે તમારો પક્ષપાત, અન્યાય, મોહ ઠરે છે. આંધળા એ કે જે થોડું દેખતા હોય તેઓને દ્વાના બળે દેખતા કરી શકાય છે, પરે લુલા થએલાએને દ્વાથી સાલ કરી શકાય છે, જેઓ મરણ પામવાની તૈયારીમાં હોય તેઓને દ્વાથી તથા આ-

શીર્વાહ સંકલપથી જીવતા કરી શકાય છે. અજાનથી આંધળા થચે-
લાએને જાન આપીને દેખતા કરી શકાય છે. ચારિત્રઙ્ગપ પગથી
આજાર થચેલાએને પ્રલુના પુત્ર સમાન સંતોલણે છે, તેઓ.
ચારિત્રપુરુષાર્થીઙ્પ પગવાળા કરી શકે છે. અજાન મોહથી ભરેલા
લોકેને સંતોલણે લાણે ખરેખર આત્મજ્ઞાનનો ઓધ આપીને જીવતા
કરી શકે છે અને એવા જાનીજીવને જીવતા થચેલાએને દ્વિજ
કહેવામાં આવે છે. હિંદુ-જૈન-ખૌદ્ધ શાસ્ત્રોમાં એવા
ચમત્કારિ ઋષિમુનિયોની સેંકડો વાતો આવે છે. મહામહ પેગ-
ખરે ચમત્કારે ખતાંથા છે. પ્રલુભ મહાવીરહેવે અનેક ચમત્કારે.
ખતાંથા છે, તેમની પાસે ઈન્દ્રો અને હેવો આવતા હુતા. ખુદ્ધની
પાસે પણ હેવો આવતા હુતા, ઠણીર, નાનક, સ્વામીનારાયણ,
વળેરે સંતોલે પણ એવા ચમત્કારે ખતાંથા છે, તેથી લૌછિક
દ્વિજહારે સર્વજ્ઞતના ધર્મીઓની કોમીમાં એવા ચમત્કારી
થચેલા મહાત્મા-સંતોલણે પ્રલુના પુત્રો કહેવા પડશો અને
એવા સર્વને પ્રલુના લાણે. માન્યાને તે સર્વોચ્ચ ઉપરોક્ષેપો ધર્મ
તે પ્રલુએ કથેલો ધર્મ માનવો પડશો અને એમ જે નહીં માનોતો
તમો પક્ષપાતી ઠરશો અને અજાન ઠરશો, તમો કહેશો. કે ખાઈ-
ખલમાં પ્રલુના પુત્ર ઈશ્વરની વાત આવે છે તેથી ખાઈખલ અને
ઈશુ હેને સત્ય માનીશું પણ ખીજાએને નહીં માનીએ, જે એમ
માનશો. તો એકાંતપક્ષપાતી અસત્ય માન્યતાવાળા તમો ઠરશો
અને સર્વધર્મમાં થચેલા લાણે, ઋષિયો મુનિયોને અને તેમના
કથેલાં શાસ્ત્રો વેહો, પુરાણો, કુરાન આગમો, ધર્મપિટકોને સત્ય
માનશો. તો તમારે ખાઈખલ અને એકલા ઈશ્વરપર આમહ ન
રાખવો જોઈએ અને હિંદુ મુસ્લિમાન અને જૈનોને ખીસ્તિ
અજાનવાળી જે અજાન ચોષામોહ છે તે છોડી હેવો પડશો.

ખ્રીસ્તી—મનુષ્ય ખીસ્તિ થાય છે એટલે તે હુશ્રુણ હોષ
હુનાચારેથી મુક્તા થાય છે માટે ખીસ્તિ થવાની જરૂર છે.

જૈન—ખીસ્તિખંધુ ! ! ! એવું ઓલવું એતો તમારો મિથ્યા

મોહ છે. કારણ કે ખ્રીસ્તિ થયેલાએ સવેં દુર્ગુણ દુરાચારથી મુક્ત થયેલા હેખાતા નથી. કષ્ટ તમે ખ્રીસ્તિ બનાવવાના મોહથી એવું એલો છો. હાલમાં અમુકધર્મવાળાજ સર્વથા સર્વ સદ્-
ગુણી છે એવું કયાંથ હેખાતું નથી. ચુરોપમાં હવે રોમનકેયોલીડ
અને પ્રેટેસ્ટાંટગુરુઝેઓ અને ખ્રીસ્તીધર્મ ઉપરથી ધણું ચુરોપવા-
સીએની શ્રદ્ધા ઉડી ગઈ છે ખ્રીસ્તીએમાં દુર્ગુણ દુરાચારે ધણું।
પ્રવેશ કરો છે એમ હાલ ત્યાંની સ્થિતિથી માલુમ પડે છે, તો
હિંદમાં ખ્રીસ્તીએ। નવા કરવાના કરતાં ત્યાંના ખ્રીસ્તિએને સુધારો
તો બસ છે. હિંસા, જૂઠ, ચોરી, અંયલિયાર, હાર, પાન, ખૂન
માંસલક્ષણ, જુદ્ધમ, વગેરે દુર્ગુણાથી મુક્ત થવું એમ હિંદુ, બૈન,
ધૌષ વગેરે સર્વધર્મીએને તે તે ધર્મના ઉપહેશકોએ હલેલું છે
તો તેનાથી તમે કંઈ વિશેષ શો ઉપહેશ દેવાના હતા? માટે હવે
ખ્રીસ્તીએ કરવાનો મોહ તથા અજાન છંડીને તમે પોતેજ સદ્-
ગુણી સહાચારી વીતરાગ પ્રભુના ખરા લક્તો અનો તો બહુ સારું.

ખ્રીસ્તી—ખ્રીસ્તિ મનુષ્ય, આત્મિકખળ ખીલવી શકે છે
અને તે ધન સત્તા વગેરેથી સાહેણ લોકોની પેઠે સુખી થાય છે.

જૈન—ખ્રીસ્તિ થનારાએ સુખીજ થાય છે એવો હાલમાં
નિયમ હેખાતો તથી કારણ કે ચુરોપ, અમેરીકા વગેરે દેશોમાં ખ્રી-
સ્તિએ। ખરા સુખીનથી અને ખરી શાંતિ કે સુખ તેમને મળી શકતું
નથી. હાલમાં ખ્રીસ્તિ સમાજો, દેશ રાજ્ય અધ્યાત્માપારાહિ લેહે એકખીજનું
ગળું પીસવાની તૈયારીમાં હોય છે, તેમજ અન્યધર્મીએ પણ દેશરાજ્ય
લક્ષ્મી મોઢે પરસ્પર એકખીજનાંગળાં રેંસવા તૈયાર થતા હોય છેત્યાં
સુખશાંતિ ઉત્તેજનાર રાજ વગેરે કંઈ સવેં અહિં-
સાવાહી શાંત સુખી અન્યાનથી અને અનનાર નથી. પૂર્વદેશના વાસી-
એ જો ખ્રીસ્તિએનું અનુકરણ કરી ખ્રીસ્તિ થશે તો તેએ કંઈ સુખી
થવાના નથી. ગમેતે ધર્મવાળી કોમમાં હ્યા, સત્ય, શ્રદ્ધા, પ્રેમ,
નીતિ, અસ્તેય, અંયલિયાર; સંતોષ, ઉપકાર, અક્રિત, સેવા
અને આત્મજાનથી શાંતિ છે અને એવો સદગુણો અને

સહાચાર ધરનારાએંબા હિંદુ વગેરે હોય વા મુસ્લિમાન હોય વા ખ્રીસ્તિ વા બૌદ્ધ હોય તાતો સુખી થાય પણ છે ખ્રીસ્તિ થવા માત્રથી કંઈ કોઈ સુખી થઇ શકતો નથી. પ્રભુ કંઈ ખ્રીસ્તિને સુખી કરે છે અને અન્ય ધર્મવાળાને દુઃખી કરે છે એવો કંઈપ્રભુ, પક્ષપાતી નથી. પરમેશ્વર તો એમ ક્રમાવે છે કે આદ્યનું સુખ તે સુખ નથી. સદ્ગુરુજીએંબા સુખ છે અને હુંગુરુજીએંબા હુઃખ પડતું છે, માટે ખ્રીસ્તિયેની સંખ્યા વધારવાનો જે મોહ છે તે શયતાન છે, તેનાથી સુકૃત થવું જોઈએ. જે ધર્મી કોમાં સમતાહિ સદ્ગુરુજીએંબા પ્રગટશે તે સુખી થશે, પછી તે ગમે તે ધર્મવાળો હોય પણ આત્મામાં પ્રભુનું સ્વર્ગ રાજ્ય મેળવનારો હોવો જોઈએ.

ખ્રીસ્તી—જૈનથંધુ!!! જેવું ખ્રીસ્તિધર્મમાં તરત્વજ્ઞાન છે તેવું કોઈ ધર્મમાં તરત્વજ્ઞાન, આત્મજ્ઞાન નથી, અને ઈશ્વર જેવો કોઈ વૈરાગી પ્રભુલકૃત મહાત્મા થશે નથી

જૈન—ખ્રીસ્તિથંધુ!! નમો એક બાળુની વાત કરો છો. તમોએ પક્ષપાત રહ્ણિતથી સર્વ ધર્મીએના મહાત્માઓનાં અદ્વિતો વાંચ્યાં હોતાને તેઓનું તરત્વજ્ઞાન વાંચ્યું હોતા તો એકાંત પક્ષપાત વાળું હોલતા નહીં. દુનિયાના લોકો કૃષ્ણને અને વેદાંત તરત્વજ્ઞાનને વખાણું છે, તેમજ જિનેશ્વરમહાવીર અને જૈન તરત્વજ્ઞાનને વખાણું છે તથા બુદ્ધ અને બૌદ્ધ શાસ્ત્રોને જેટલા પ્રમાણમાં વખાણું છે તેટલા પ્રમાણમાં મહેય સ્થમનુષ્યો, બાઈખલને વખાણતા નથી. આર્થ. ધર્મ જૈનશાસ્ત્રોમાં જેટલું તરત્વજ્ઞાન છે તેટલું બાઈખલમાં તરત્વજ્ઞાન નથી. યુરોપીયન લોકો હવે જૈનશાસ્ત્રો, વેદાંતશાસ્ત્રો, અને બૌદ્ધશાસ્ત્રો લાણીને કહેવા લાગ્યા છે કે આઈખલમાં એવું તરત્વજ્ઞાન નથી. બાઈખલમાં એક પ્રભુ છેલ્લે તેણે છુટ્ટ હિવસમાં જગત રચ્યું. રવિવારે થાક ખાધો. પ્રભુએ પોતાની જક્કિત કરવા માટે મનુષ્યો. અનાથ્યાં છતાં પ્રભુના જેવો બળવાન સેતાન છે તે પ્રભુનાં અનાવેલાં મનુષ્યોને અમારી હે છે. મનુષ્યો, પ્રભુની પ્રાર્થના કરે છે. ખ્રીસ્તિયો ૬૨ રવિવારે પ્રભુની પ્રાર્થના

હિલથી કરે છે તો પણ પ્રલુ, ખ્રીસ્તિયોના ઝૂહયમાંથી હજી સુધી શયતાન ફૂર કરવા માટે શક્તિમાન થયો નથી. મનુષ્યોએ પ્રલુની પ્રાર્થના કરવી, સાતહજાર વર્ષ પહેલાં પ્રલુએ જગતું ખનાંયું છે. ઈશ્વર, પોતાની છચ્છાથી મોક્ષ આપે છે એવા મૂલ્ય સારભૂત ખાઈબિલ છે. ભૂસ્તરશાસ્ત્રીએ જણાવે છે કે લાખો વર્ષ પહેલાની દુનિયા છે. તેથી ખાઈબલની હકીકત પૃથ્વી સૂર્ય વળે છ સાત હજાર વર્ષવાળી સત્ય જણાતી નથી.

ખ્રીસ્તી-પ્રલુએ મનુષ્યો વળેરેના આત્માએ, ખનાંયા. તેમજ ગાયો. વળેરે પણુંએને અને પંખીએ. વળેરેને મનુષ્યોના ખાવા માટે ખનાંયાં, તથા પ્રલુએ શયતાનને ખનાંયો. કે જે મનુષ્યોને પ્રલુની અક્ષિતમાંથી નાસ્તિક પાપી કરે છે.

જૈન—ખ્રીસ્તિ ખંડુ! સ્વર્ણધર્મનાં પુસ્તકેને એકવાર મંદ્યસ્થ દિલિથી વાંચી જવું જોઈએ અને વિવેકદિલિથી વિચાર કરીને તેમાનું સત્ય વિચારવું જોઈએ. ખાઈબલ પુસ્તક વાંચ્યું એટલે તે ખંડું સત્ય છે એમ અનુભવ કર્યા બિના વિશ્વાસ ન કરવો. પ્રલુ મનુષ્યો. વળેરેના આત્માએને ખનાવી શકતો નથી તેમજ જીવોનાં કર્માને પણ ખનાવી શકતો નથી. પ્રલુ, રાગદ્રેષરહિત છે તેને કોઈ જીવોને ખનાવવાની હૃદાથતી નથી, તેમજ ગાયો. વળેરેને પણ મનુષ્યોના ખાવા માટે ખનાવી નથી તેમજ પ્રલુ, હયાળ જાની છે તે જીવોને દુઃખ આપનાર એવા શયતાનને ખનાવેજ નહીં. આપણે કોઈને દુઃખ થાય એવું કરતા નથી તો પછી પરમેશ્વર, મનુષ્યોને દુઃખી કરનાર એવા શયતાનને શામાટે ખનાવી શકે હોય તમે કહેશો. કે મનુષ્યો. પ્રલુની આજા માનતાં નથી, તેથી તેઓને શયતાન દુઃખ આપે છે તો અમારે તમને પુછવાનું કે— મનુષ્યોએ શો ગુનહોંણ કર્યો છે કે શયતાન તેના ઝૂહયમાં પેસે છે હોય તમે કહેશો. કે એવી પ્રલુની મરજી છે, તેથી મનુષ્યોના ઝૂહયમાં શયતાન પેસે છે તો પછી પ્રલુએ મનુષ્યો. વળેરેના ઝૂહયમાં શયતાનને હાખલ કર્યો તો પછી મનુષ્યો વળેરેને દુઃખ આપનાર પ્રલુ

પોતે હાથી ઠ્રેં. કારણ કે પ્રલુના હુકમ વિના શયતાનનું જોર નથી કે મનુષ્યોના હૃદયમાં પેસી પાપ કરાવે.

શ્રીસ્તી-પ્રથમ પ્રલુએ આહમને બનાવ્યો અને તેના પાંસળામાંથી હવાને બનાવી. એને એડનની વાડીમાં મૂક્યાં પ્રલુએ આહમને કણ્ણું કે તું ક્રણ ખાઈશ નહીં. એવામાં શયતાન આવ્યો લેણે આહમને લલચાવ્યો. અને આહમે ક્રણ ખાધું તેથી મનુષ્ય જતિપર પ્રલુનો કોપ ઉત્તેં અને તેઓને શયતાન પીડવા લાગ્યો. પ્રલુની આજાને આહમે ન માની તેથી તેની એલાદ શયતાનના તાળામાં ગઈ છે અને પાપ કરે છે, તેથી પ્રલુ, તેઓના દુઃખ આપે છે. તેમાં પ્રલુએ તો ન્યાય હ્યે છે અને મનુષ્યો જે પ્રલુની પ્રાર્થના કરે છે અને પ્રલુની કૃપા તેઓપર થાય છે તો તેઓને તે સુખી કરે છે.

જૈન-શ્રીસ્તિખંદુ !! જે ખાણત જ્ઞાન અને ન્યાયથી સિદ્ધ ન થાય તે કલપનાર્દ્ય સિદ્ધ થાય છે. પ્રલુએ શયતાનને ઉત્પન્ન કર્યો તેમાં પ્રલુની ભૂલ થઈ કારણ કે પ્રલુ એટલું જાણી શક્યા નહીં કે આ શયતાન ખરેખર મારા બનાવેલા આહમને જમાવી હેશે. પ્રલુની ઝીજુ ભૂલ એ થઈ કે આહમ અને હવામાં સત્ય જ્ઞાન આપ્યું હોત તો તે એ ખરેખર શયતાનના કુપટને જાણી શકત અને શયતાનની ભૂલમાં સપડાત નહીં. ત્રીજુ ભૂલ પરમેશ્વરની એ થઈ કે તેણે શયતાનનો વાંક હતો છતાં શયતાનને હથાંથ્યો નહીં, હંડ્યો નહીં અને બિચારો આહમ અને હવા ઉપર કોપ કરી શાપ આપ્યો. ચોથી ભૂલ પરમેશ્વરની એ થધ કે પોતાની શક્તિ છતાં પાછો શયતાનને મારી નાંખ્યો નહીં. પાંચમી ભૂલ પરમેશ્વરની એ થધ કે તેણે જીવોને બનાવતી વખતે પક્ષપાત કર્યો અને કેટલાકને રાજ શેઠધનાંથ્યા અને કેટલાકને દુઃખી બનાવ્યા અને મનુષ્યો વગેરેને ખાવામાટે પશુએ પંખીએ વગેરેને બનાવી તેઓને દુઃખી કરી નિર્દ્યાખન્યો. છઠ્ઠી ભૂલ તમારા પ્રલુની એ હુતી કે જીવોને કારણ વિના બનાંથ્યા અને તેઓને પાપ લગાડયાં.

પ્રલુચો જે પાપ કર્મા અનાંયાં ન હોત તો જીવોને પાપકર્મ લાગત નહીં. સાતમી ભૂલ પરમેશ્વરની એ થઈ કે તેણે જીવોને અવપજ મૂર્ખ અનાંયાં તેથી જીવો પ્રલુને જાહી શકતા નથી. આડમી ભૂલ પરમેશ્વરની એ થઈ કે પોતાનો મહિમા ગાવા મનુષ્યોને અનાંયા. પોતાનો મહિમા જે મનુષ્યો ન ગાત તો તેથી પ્રલુને શું ગમતું ન હોતું? આનંદ નહોતો આવતો? નવમી ભૂલ પરમેશ્વરની એ થઈ કે પ્રલુચો કેટલાક જીવોને મનુષ્યો અનાંયા અને કેટલાકને પશુ વગેરે અનાંયાં તેથી પ્રલુચો મનુષ્યો પર યક્ષપાત કર્યો અને પશુઓ પર અન્યાય જૂદમ રુજાયો. પ્રલુચો જગત અનાંયું તેનો મશાલો. તે કયાંથી લાંયો? કહેશો કે પરમેશ્વરે પોતાના માંહીથી કાઢ્યો. તો કહેવાનું કે પ્રલુ જે જડ હોયતો તેમાંથી અનેલું જગત જડ થવું જોઈએ પણ મનુષ્યો વગેરે કંઈ જડ નથી. પરમેશ્વર જે ચૈતન્ય સ્વરૂપ હોય તો પ્રલુનું જગત સર્વે ચૈતન્ય રૂપ અનવું જોઈએ. પ્રલુ જે જગત અનાવે તો તેમાં એ પ્રમાણે દૂષણો આવે છે. પ્રલુમાં જે રાગદ્રોષ છે તો તે પ્રલુ નથી. રાગદ્રોષ રહિતપ્રલુને જગત રચવાની દૃષ્ટા હોતી નથી. જેને દૃષ્ટા છે તે અધુરો અપૂર્ણ છે. કારણ કે રાગ દ્રોષવાળાને દૃષ્ટા થાય છે. જ્યાં દૃષ્ટા છે ત્યાં મોહ છે અને જેનામાં મોહ છે તે પરમેશ્વર નથી. પરમેશ્વરને જગત રચવાનું કંઈ પ્રયોજન નથી તમે એમ કહેશો કે જીવોને આનંદ આપવા માટે જગત રચ્યું છે, તેના ઉત્તરમાં કહેવાનું કે મનુષ્યો, પશુઓ, પંખીઓ, જલચરો વગેરે પ્રત્યક્ષ હુઃખ લોગવે છે, ખૂમો પાડે છે, રેણથી રડે છે. હુનિયામાં જન્મ જરા અને મરણથી જીવો હુઃખી થાય છે. હુઃખ સાગર જેટલું છે અને સુખતો અવપ છે, તેથી પ્રલુચો જીવોના આનંદમાટે જગત અનાંયું એમ ચણું ન્યાયથી સિદ્ધ ઠરતું નથી. પ્રલુ જે સર્વ શક્તિમાન છે અને ફયાળું છે તો જગતમાંથી શયતાનને એમ હાંડી કાઢતો નથી? તમો એમ કહેશો કે જગતના જીવો છે તે પ્રલુનો. વિશ્વાસ લાવતા નથી, તો તેના ઉત્તરમાં કહેવાનું કે જગતના જીવો અજાણી છે, તેથી પ્રલુને સમજતા

નથી અને તેથી પ્રલુને। વિશ્વાસ લાવતા નથી પણ પ્રલુ તો જાની અને હ્યાળુ છે તેણે તો જાણવું જોઈએ કે આ બિચારા જીવો અજાની છે, મારે। વિશ્વાસ લાવતા નથી, તેમાં તેઓને વાંક નથી? પણ શયતાનને વાંક છે તેથી મારે શયતાનને હાંકી કાઢવો જોઈએ. શયતાન છે તે જીવોને અમાવીને તેઓની પાસે પાપે। કરાવે અને પ્રલુ તે પાપી જીવો માટે નરક અનાવે. એતો પાડાને વાંક અને પખાલીને ડામ જેવું છે. તમારા પ્રલુના ઠેકણે હું જો કે પ્રલુ નથી અને પ્રલુ હોઉં એવી કદમ્પનાથી જો જગતું અને સર્વજ્ઞ શક્તિમાન હોઉં તો પ્રથમ તો શયતાનને અનાવું નહીં, કારણ કે સર્વજ્ઞપણાથી પ્રથમથી જાણી લઇ કે શયતાન મારા જીવોને લર્માવીને પાપી કરશે. બીજું સર્વમનુષ્યો વગેરેને મારા પ્રલુ જેવા સર્વજ્ઞ અનાવું અને સર્વ પ્રકારના કોધ, માન, માયા, લોલ, સ્વાર્થ, અન્યાય આદિ હુશુણ્ણો વિનાના અનાવી હોઉં. ત્રીજું હુનિયામાં પાપ અનાવું નહીં તેથી પાપી જીવો થાય નહીં અને નરકમાં જાય નહીં, હ્યાવાન હોવાથી નરક પણ અનાવું નહીં. એકલું સ્વર્ગ અનાવી હોઉં ચોથું હું જો સર્વ શક્તિમાન હોઉં તો એક કણમાં જગતું અનાવી હોઉં પણ મને જગતું અનાવતાં થાક લાગે નહીં અને આરામ લઇ નહીં અને સર્વલોકેની આગળ પ્રત્યક્ષ થાઉં અને આકાશમાં ઇપધારી ઉપહેશ આપું કે જેથી લોકેને મને આંખો ભી ચીને શોધવાની જરૂર પડે નહીં. પાંચમું હું જો પ્રલુ હોઉં તો સર્વ જીવોને એકસરખા સુખી અનાવું અને જીવો પરસ્પર એકખીજને ખાઈ જાય નહીં એવા અનાવું. છદું જો હું પ્રલુ હોઉં અને મેં કોઈને જગતપર મોકદ્યો હોય તો સર્વ મનુષ્યો પૈતપોતાની લાષામાં સમજે એવી રીતે હિન્દુપ ધારણ કરીને સર્વ લોકેના હેખતાં સાંલળતાં કહું કે આ મારે મોકદેલ છે માટે એનો ઉપહેશ સાંલળશો. અજાની લોકે મારા લક્ષ્ય વા પુત્રને શૂણીએ ચઢાવે તો હજારો શૂણીએને તોડી નાખું અને પ્રત્યક્ષદ્ધ કરીને સર્વ લોકેની જહેરમાં એવું કરી અતાવું. છદું હું

જે પ્રભુ હોઉ તો સર્વ લોકેને પ્રથમથી એવા જ્ઞાની અનાવું કે તેઓ માટે કોઈ ઉપહેશક મોકલવાની જરૂર રહે નહીં. સાતમું હું જે પ્રભુ હોઉં તો જીવેને જન્મ જરા અને મરણના ઝંહમાં નાખું નહીં અને જીવેને સહા જુવાન રાખું અને અન્ય જડવસ્તુ-ઓના લોગેનાં ક્ષણિક સુખ ન આપતાં જીવેને તેઓના અંતરમાં સુખથી લર્પૂર અનાવું અને સમજુ અનાવું કે જેથી તેઓ રાજ્ય, લક્ષ્મી, સ્ત્રી, જડલોગેની પ્રાર્થિતમાટે મારામારી ન કરે, તેથી જીવેને અનાવીને તેઓ માર્દ ગાન પ્રાર્થના કરે ત્યારે તેઓપર પ્રસંગ થાઉં એવી જૂઠી મોકાઈ ન રાખું. આડમું હું જે પ્રભુ હોઉ તો મારી લીલા માટે જીવેને અનાવીને દુઃખી ન કરું, તથા જીવેને અનાવીને પચ્ચાતું આહમપર કોપ ન કરું અને શાપ પણ ન આપું, તેથી બુદ્ધિપૂર્વક વિચાર કરતાં એમ લાગે છે કે જીવેનો, મનુષ્યેનો, તથા જગતનો કર્તા ઈશ્વર નથી. તેમજ પ્રભુના સમોવડીએ જે શયતાન છે તે કંઈ પ્રભુના તાખામાં નથી. જે પ્રભુના તાખામાં શયતાન હોત તો તે શયતાનને શિક્ષા કરત પણ તે તેના તાખામાં નથી, તમે એમ કહેશો કે ક્યામતના હિવસે તે શયતાનને શિક્ષા કરશો તો કહેવાનું કે તે ચોણ નથી. વર્તમાનમાં જીવેની પાસે પાપ કરાવનાર શયતાનને તે કેમ વારતા નથી અને જે તે વારતા નથી તો પાપીજીવેને નરકમાં પ્રભુ નાંએ તેમાં જીવેનો વાંક નથી. શયતાનનો વાંક છે તેથી પ્રભુ અન્યાયી ઠરે છે માટે જગતનો કર્તા પ્રભુ ઠરતો નથી.

ખ્રીસ્તિત—ખાઈખલમાં ઈશુ કેદિસ્ટે જે ઉપહેશ આપેયો છે તે શું? અસત્ય છે, અને ઈશુ કાદિસ્ટ પોતે શું પ્રભુ ભક્ત નહોતા? તે વિષે તમારો શો ભત છે.

જૈન-પ્રિય ખ્રીસ્તિબંધુ!!! સર્વધર્મનાં પુસ્તકોમાંથી અપેક્ષા એ જે જે સત્ય હોય તે તારવી કાઢવું જોઈએ. ઈશુ કાદિસ્ટે જે જે ઉપહેશો આપ્યા છે તેમાં જે સારું સત્ય છે તેને અમો માની એ છીએ. તેણે જે હ્યા, સત્ય, અસ્તેય, પરોપકાર સંતોષ, ક્ષમા,

સરહતા, પવિત્રતા, માટે ઉપહેશ આયો છે તે સત્ય છે અને તેવો ઉપહેશ તો એશિયાના, હિંદના અનેક લક્તોએ તેમની પૂર્વે પણ આયો છે. તેમણે ઈશ્વરે જગત ખનાંથું, અને જીવેને ઈશ્વરે ખનાંથા તથા ગાય વગેરે પશુઓમાં તથા પંખીઓમાં આત્મા નથી, ઈત્યાદિક જે કણું છે તે અસત્ય છે. બાઈખલમાં પ્રલુબું યહેણ વાહને રાગી, દ્રેષ્ણી, કોપ કરનાર તરીકે જણાંયો છે, તેથી ઈશ્વરના અથાર્થ સ્વરૂપને ઈશુએ જણાંયું હોય એમ અમે માનતા નથી. ઝિશિયાના મહાત્મા ટોલસ્ટોએ ઈશ્વરની માન્યતા કણુલરાખી છે પણ તે હ્યાણું હોવાથી કોઈને નરકમાં નાંખતો નથી અને નરક નથી એમ તેણે જણાંયું છે. મહાત્મા ઈશુએ ઈશ્વરને પ્રેમ કરનારો તથા કોપ કરનારો જણાંયો. છે તે બાળત સત્ય નથી, તેનું કારણ અમે પૂર્વે આયું છે. મનુષ્યોના ખાવા માટે પ્રલુબું પશુ પંખી જલદ્યારે ખનાંથાં છે એમ જે હણું છે તે પણ અસત્ય છે. કારણ કે હ્યાણું, ન્યાયી ઈશ્વર કહાપિ મનુષ્યોનામાટે પશુઓ વગેરે ખનાવે નહીં. કારણ કે પશુઓ વગેરે જીવો છે તેઓને મરણ ઠડાણું લાગતું નથી, ઉલટું તેઓ મૃત્યુના ભયથી નાસી જય છે અને બહુ દુઃખી થઈ ચીસો ખૂમો પાડે છે, તેઓ જીવદાની ઈચ્છા ધરાવે છે, મનુષ્યની ચેઠે સુખ દુઃખ જણે છે અને જીવદાદિયે છે, તેથી મનુષ્યોના ખાવા માટે પશુઓ વગેરે ખનાંથાં એવું જો ઈશુનું મંત્રથી હોય તો તે અસત્ય છે અને બાઈખલમાં લખેલું એવું અસત્ય છે. પ્રલુબું વહેણાહે, નગરો મનુષ્યો ઉપર કોપક્યો ઈત્યાદિપ્રલુબુમાં કોપ વગેરે હોષો જે હશાંયા છે તે પણ બાસત્ય છે. જીવો સહા નિત્ય છે, અનાદિ કાળના છે, તેઓને પ્રલુબું ખનાંથાં ઈત્યાદિ કથન અસત્ય છે. બાકી જે સત્ય છે તેને તો અમો બાઈખ લમાં હોય કે ગમે તેમાં હોય તેને માનીએ છીએ, તથા ઈશુકાઈ સ્ટમાં જે હ્યા વગેરે નીતિના મોક્ષમાર્ગાનુસારી ગુણો કેટલાક હતા તેને અમો માનીએ છીએ. સર્વ મનુષ્યો, ઈશુકાઈસ્ટના જીવા અક્રિતા નીતિના ગુણોથી ઈસુએ છે અને આત્માની શુદ્ધિથી સર્વ

મનુષ્યો પ્રલુબુ ઈશ્વર અની શકે છે, તેથી અમો ખાસ એકલા ઈસુ નેજ લક્ત માનતા નથી પણ એવા ગુણોવાળા સર્વ મનુષ્યો। પૌંકી હાલ પણ અનેક પ્રથમગુણસ્થાનકવાળા લક્તો છે અને તે મોક્ષમાર્ગનુસારી થધ પ્રલુબુપર પ્રાપ્તિ માટે આત્મોનતિકમપર કાલાંતરે આરૂધ થાય છે એમ માનીએ છીએ. એથી આગળના ગુણસ્થાનકવાળા જોએઓ બાર ક્રતધારી શ્રાવકો છે અને પંચમહાવતીત્યાગી ઋષિ મુનિયો છે તે ઈશુ કરતાં મહોચ્ચયહશાવાળા છે, કારણ કે તેઓ દારમાંસાહિકનો પણ ત્યાગ કરીને પરમાત્મપહની આરાધના કરે છે. ઈશુકાઈસ્ટમાં જે સહગુણો ખીદ્યા હતા તેની અનુમોદના છે. ઈશુકાઈસ્ટે યજવેદીએપર પશુએનાં અદિનિઃાન અપાતાં હતાં તેના વિર્દ્ધ ઉપદેશ આપ્યો. ડિંહુએ, ઔર્ધ્વો, મુસલમાનો વળેરેમાં ઈસુકાઈસ્ટ જેવા હળવૈ વિદ્ધાનો પ્રગટ્યા છે અને પ્રગટ્યો, ઈસુએ અંજુના વૃક્ષ પર કોય કરી શાપ આપ્યો. હતો તેથી તેમનામાં કોધ હતો. એમ સિદ્ધ થાય છે. ઈશુકાઈસ્ટ અને બાઈખલમાં જે જે અંશો સત્ય છે તેને અમો સાપેક્ષાએ જૈનધર્મનું અંગ માનીએ છીએ. બાઈખલમાં લાખેલ પ્રલુબુ યહોવાના કરતાં ઈશુ કાઈસ્ટને મનુષ્યોપર વિશેષ હ્યા હતી. કારણ કે યહોવાહે કેટલાક મનુષ્યોપર કોય કર્યો છે. યહોવાહે પોતાને નહીં લજનાર મનુષ્યોને શિક્ષાની ધમકી આપે છે પણ ઈશુકાઈસ્ટે યહોવાહની પેઠે મનુષ્યોને ધમકી આપી નથી. ઈશુને પ્રલુબુપર ધર્ણો ગ્રેમ હતો. અને તે પ્રલુબુના માર્ગના અનુયાયી લક્ત અન્યા હતા એમ લૌકિકલક્તદ્વિપિએ માનું છું પણ તેમણે પ્રલુબુનું પૂર્ણસ્વરૂપ અનુભંગું હતું એમ એમે માની શકતા નથી. શુદ્ધ પરમાત્મા સ્વરૂપનું તેમને જ્ઞાન નહોતું. તેમના નીતિના ગુણો ખીદ્યા હતા અને તેમના વિચારેમાં મહોમ રહી તે શૂણીપર જીવવાની ઈચ્છાએ અશક્તિએ ચઢ્યા તે ગુણ ખરેખર મનુષ્યોને સત્યાગ્રહના માર્ગપર લાવવા માટે આવ્યો છે. તેના કરતાં ઉચ્ચ પ્રકારે જૈન અનેક મુનિયોએ ધર્માથી પોતાના પ્રાણોનો સમ

ભાવે ત્યાગ કર્યો છે, અનેક હિંદુ ઋષિઓએ તથા બૌદ્ધમુનિઓએ પણું પ્રલુના અને ધર્મના વિશ્વાસથી ઈસુની પેઠે પ્રાણુંનું અતિહાન આપ્યું છે.

ખ્રીસ્તિ—તમારા મત પ્રમાણે ખ્રીસ્તિયેની મુક્તિ થાય કે ન થાય?

જૈન—પ્રલુભ મહાવીરહેવ કરે છે કે જે મનુષ્યો સમકિત સમ્યગ્રજ્ઞાન પૂર્વક સમલાવને પ્રાપ્ત કરે છે તેવા સર્વ મનુષ્યોની મુક્તિ થાય છે. કણ્ણું છે કે,

સેયંવરોવા આસંવરોવા, બુદ્ધોવા અહૃવ અન્નોવા
સમભાવભાવી અપ્પા, લહઙ મુખ્ખવં ન સંદેહો.

ભાવાર્થ—ચાહે શ્વેતાંખર હોય, હિંદુ, બૌદ્ધ હોય, વૈષ્ણવ
વૈદિક હિંદુ ખ્રીસ્તિ સુસલભાન ગમે તે ધર્મી હોય પણ જે રાગદ્રોષ
થી મુક્ત થઈ સમભાવી અને છે તો તે મુક્તિ પામે છે, એમાં સંહેદુ
નથી. સમ્યગ્રહર્ષન જ્ઞાન ચારિત્રની પ્રાપ્તિવિના સમલાવની પ્રાપ્તિ
થતી નથી. જેએ પ્રલુનામાં રાગ, દ્રોષ, કેટ માને છે તેએનામાંથી
રાગદ્રોષ ટળે નહીં અને રાગદ્રોષ ટહ્યા વિના મોક્ષની પ્રાપ્તિ
થાય નહીં. રાગદ્રોષવાળા ઈશ્વર જ્યાં સુધી માનવામાં આવે છે.
ત્યાં સુધી અજ્ઞાન મિથ્યાત્વ છે તેથી મિથ્યાત્વ જ્ઞાનવાળાએ ગમે
તે ધર્મના હોય પણ જ્યાં સુધી તેએનામાં મિથ્યાત્વજ્ઞાન, રાગ
દ્રોષ, કેઠ, કામ વળે હોય છે ત્યાં સુધી તેએ મોક્ષ પામી
શકતા નથી. રાગદ્રોષનું દ્વૈત ટહ્યાવિના પ્રાર્થના, અકિત તપ
જપ થકી મોક્ષની પ્રાપ્તિ થઈ શકતી નથી. રાગદ્રોષ રહિત હોય છે
તેજ સર્વજ્ઞ હેવ હોય છે અને તેના ઉપદેશપ્રમાણે વર્ત્વાર્થી
મુક્તિ થાય છે. સર્વજ્ઞવૈપર અને સર્વધર્મોપર તથા ધર્મીએપર
સમલાવ થવાર્થી મોક્ષ થાય છે અને એવા સમલાવપર મનુષ્યો
આવે તે માટે જૈનધર્મનો સર્વજ્ઞ ઉપદેશ આપ્યો છે. અન્ય
દિંગમાં અન્ય દર્શનીએમાં સમ્યગ્રહર્ષન જ્ઞાન પૂર્વક જે સમલાવ

આવે છે તો તેઓની મુક્તિ થાય છે, એ પ્રમાણે જે ખીસ્તિ-
ચોમાં સમ્યગુદ્ધર્ણનશાન પૂર્વં સમલાવ આવશે અને રાગદ્વેષાહિક
હેષા રહિત થશે તેઓની મુક્તિ થશે. સમલાવાં જે ખીસ્તિયો
થશે તે જૈનધર્મને સત્ય માનશે પાણશે તેથી તેઓની મુક્તિ થશે.

ખ્રીસ્તી—અમો જે મુક્તિ માનીએ છીએ તેમાં હિંય
શરીર હોય છે અને ત્યાં હિંય પ્રેમ તથા હિંય ખાવું પીવું હોય
છે અને ત્યાં ઝરી હરી શકાય છે.

જૈન—ખ્રીસ્તીખંડુ ! તમારી માનેલી મુક્તિ અમારા
હેવલોંક-સ્વર્ગાલોંક જેવી હોય છે. જૈનશાસ્ત્રોમાં બુવનપતિ,
બ્યંતર, જયોતિષ અને વૈમાનિક એ ચાર પ્રકારના હેવો. અને
હેવીએ હોય છે. તેઓ હિંય અમૃત આહારને થહે છે. શાતા-
વેહનીય જન્ય આનંદમાં રહે છે. જ્યાં ત્યાં હિંયવૈક્ષિયહેહુથી
હેવો. અને હેવીએ ઈર્યા કરે છે, અને શાતાજન્યસુખની
મોજમાં મસ્ત રહે છે. ત્યાં હૈવિકપ્રેમથી વતો છે, યાણાં ત્યાંથી
ખાંધેલું પુણ્ય લોગવ્યા ખાદ ચલીને મનુષ્ય વગેરેમાં જન્મે છે,
ઈશુકાઈસ્ટે અમારી હેવલોંક સ્વર્ગની માન્યતાને મોક્ષ તરીકે
માનીને તેનો ઉપહેશ આપ્યો. હોય એમ લાગે છે. અમારા
હેવલોંક અને તમારી મુક્તિ તે એકજ છે અને જૈનશાસ્ત્રોમાં
કથેલી મુક્તિ તે તો સત્ય મુક્તિ છે. એવી મુક્તિમાં અનંત સુખ
છે અને અનંત જ્ઞાન છે અને એવા મુક્તા થયેલા શુદ્ધાત્માએ।
થાને પરમાત્માએ। સંસારમાં પુનઃ જન્મતા નથી.

ખ્રીસ્તી—પ્રભુ સર્વલુલોને બનાવે છે અને લુલોને ચોતેજ
સારી માડી ખુદ્ધિ આપે છે. તેની કૃપા થાય તો ગમે તેવા ઘોર
પાપીને મોક્ષ આપે છે અને તેની કૃપા ન થાય તો તે ગમે
તેવા સદ્ગુરૂનીને પણ મોક્ષ આપતો નથી. તેની મરળુમાં
આવે છે તેમ તે કરે છે.

જૈન—ખીસ્તિખંડુ !! હજી તમો અન્ય વિશ્વાસ અને અન્ધ

રાગથી પ્રવતો છો અને સત્યજ્ઞાનની ચુક્લિથી સત્ય હેખતા નથી. પ્રભુ સર્વલુલોને બનાવતો નથી. કારણુ કે સર્વે આત્માએ નિત્ય છે. નિત્યાત્માએ કોઈના બનાવ્યા બનતા નથી, પ્રભુ જે લુલોને અર્થાતુ આત્માએને સારી માઠી બુદ્ધિ આપે તો તે પ્રભુ ખરેખર રાગીદ્વેષી પક્ષપાતી અજ્ઞાની ઠરે અને એવો પ્રભુજ હોઇ શકે નહીં, તે પાપીને મોક્ષ આપે અને સદ્ગુરુજીને પોતાની મરળ ન હોયતો. નરક આપે એવો પ્રભુ કહેવાય છે અને એવા પ્રભુને આહશ્ચ પ્રભુ માનવાથી હુનિયાના લોકો રાજમાં પણ તેવો ભાવ કર્દે છે તેથી રાજાએ પણ તે પ્રભુ જેવા બની અન્યાય, પક્ષપાત અજ્ઞાન મોહમાં કુસાઈ જાય છે, તેથી દુશ્યિયાના લોકોએ જારને પકડી મારી નાખ્યો. પ્રભુની પ્રેરણાથી લુલો સારી માઠી બુદ્ધિ પ્રમાણે વતો તેમાં ચોરાનો, જૂહમીએનો, શત્રુઓનો હોષ ગણ્યાય નહીં. કારણુ કે તેવી બુદ્ધિનો આપનાર તો ઈશ્વર ઠર્યો, તેમાં લુલોનો વાંક ગણ્યાય નહીં, કાશ્યુ કે તેએટો બાળગરની પૂતળીએ જેવા ઠર્યો. પોતાની મરળ પ્રમાણે બાળગર, પૂતળીએને નચાવે તેમાં પૂતળીએનો વાંક હોષ ગણ્યાય નહીં, તથા ઈશ્વરની ઈચ્છામાં આવે તેનો તે મોક્ષ કરે તો તેમાં ઈશ્વર, અન્યાથી પક્ષપાતી ઠર્યો અને લુલોને દુર્ગુણ દુરાચાર ત્યાગવાનો નિયમ પણ ન રહ્યા. પાપીએને પણ પાપકર્મમાંથી હુઠવાનો નિયમ ન રહ્યો અને તેથી તે સત્ય ન્યાયનો હતો પણ ન રહ્યો. મનેતો એમ લાગે છે કે—કોઈ સ્વેચ્છાપ્રમાણે વતોનાર રાજ, જેમ પ્રજા મનુષ્યો પૈકી કોઈને પક્ષપાત કરીને પાપીને ઈનામ આપે છે અને કોઈ સદ્ગુરુજી હોય પણ તેનાપર રાજની કૃપા ન હોય તો તેને તે શિક્ષા પણ કરી શકે છે એવા રાજના જેવો પ્રભુને છુદ્ધી હીધો, અને શાસ્ત્રોએ પણ એવી રીતે પ્રભુનું વણું ન હશું તેથી રાજએને પણ પ્રભુની મરળની પેઠે પોતાની મરળ પ્રમાણે અન્યાય જૂહમ અને અન્યાથી ઈચ્છાથી વતોવાનું ઠશું. મનુષ્ય પોતાના જેવા પ્રભુને કર્દે છે. માંસાહારીએ જણે છે કે પ્રભુ આપણી પેઠે

માંસ ખાય છે, માટે પ્રલુને યજા કરીને પણુંએ ચઠાવો. હારું
અકૃતો જણે છે પ્રલુ આપણી પેઠે હારું પીએ છે. નાગાએ.
એમ જણે છે કે પ્રલુ આપણી પેઠે નાગો છે. જેવો મનુષ્ય
તેવો તેણે પ્રલુ માની લીધો, એ પ્રમાણે તમેએ પણ એક
સ્વેચ્છાચારી રાજના જેવો ઈશ્વરને પણ દૃઢા પ્રમાણે
વત્તનાર ઠરવી દેઈને તેને પ્રલુના શાસ્ત્રના નામે શાખમાં
ચડાવી હીધો એને અન્ધશ્રદ્ધાર્થાચુથી વિવેક બુદ્ધિશર્હી
નહીં પણ મારા આત્મસમાનથંધુએ ! ! તમો સત્યજ્ઞાનથી
વિચાર કરશો. તો જણાશો કે, તમારું એવું માનવું અસત્ય
છે. હું જગતું કર્તા ઈશ્વર છે એમ, માનતો નથી તે
બુદ્ધિની ગ્રેરણા ભાખમાં પ્રલુએ કરી. પરસ્પર ધર્મભેદે એક
ભીજના ધર્મનું ખંડન કરવાની બુદ્ધિ પણ ઈશ્વરે આપી એને
હળદે. ધર્મી પણ પ્રલુએ અનાયા. આસ્તિક એને નાસ્તિક બુદ્ધિ
પણ પ્રલુએ આપી તો તેથી જીવોમાં મનુષ્યોમાં સારો ઐટો.
કોઈ રહ્યો નહીં તેતો પ્રલુએ કર્યા તેથી ઉલટું, આતો અજ્ઞાન
અંધકાર હશું માટે પ્રલુમાં એવા જગતકર્તાપણુંનો જૂઠો.
આરોપ કરે નહીં એને જીવોને પ્રલુએ અનાયા છે એમ અસત્ય
ન માનો. તથા પ્રલુ છે તે શુલાશુલ બુદ્ધિનો. આપનાર છે એમ
ન માનો. પ્રલુ પરમેશ્વર છે જગતું કર્તા નથી, તે જીવોને
અનાવતો નથી એને જીવોને શુલાશુલ બુદ્ધિ આપતો નથી એને
જીવોના શુલાશુલ કર્મનો. ન્યાયકર્તા તથા તેવું ઇલ આપનાર
પણ પ્રલુ નથી. એમ સત્ય સમજ વીતરંગ દૈવના ગુણો અહો.

અસ્તી—જૈનથંધુ!!! પ્રલુ, હુનિયાના સર્વજીવોના શુલા-
શુલ કર્મનો ઇલદાતા છે. કર્મો જડ છે. પુણ્યપાપ એકર્મ છે તે
જડ છે, તેણે તો જડ હોવાથી આત્માને સુખહુઃખ આપી શકે
નહીં માટે જીવોને પુણ્ય પાપનું સુખહુઃખરૂપ ઇલ આપનાર ઈશ્વર
છે. જીવો, પુણ્યપાપ કરવામાં સ્વતંત્ર છે પણ તેનો ન્યાય તો

પ્રલુ કરે છે કર્મના અનુસારેજ તે જીવોને શુલ અશુલ ઝલ આપે છે, એમતો તમારે ન્યાયસર માનવું પડશે.

જૈન—ખ્રીસ્તીખંડુ !! પ્રલુ છે તે જીવોના શુલાશુલકર્મ પ્રમાણે તેઓને રવગ્ન નરઠવળોરેને આપે છે એમતમારું કથવું પણ અસત્ય ઠરે છે, કર્મના અનુસારે પ્રલુ જીવોને જો શુલ અશુલ ઝલ આપે છે તો તેમાં પ્રલુ એક નોકર જીવો પરતંત્ર ઠરે છે. જીવો એ જેવું કર્મ કચું હોય તે કાયદાને અનુસરીને તે પ્રમાણે ઝલ આપવું તેમાં કર્મથી બલવાનું ઈશ્વર ઠર્યો નહીં. કર્મની પાછળ પાછળ ઈશ્વરને ચાલીને તે પ્રમાણે ઈશ્વરને ઝલ આપવાનું ઠર્યું. જીવો મનુષ્યો પાપકર્મો કરીને ગમે તેટલી પ્રલુને પ્રાર્થના કરે તો પણ પ્રલુને તો જીવોને—મનુષ્યોને એમ કહેવાનું રહ્યું કે તમો પ્રાર્થના કરો, શરૂઆત કરો, જીવો પણ મારા હાથમાં તો કંઈ નથી, હું તો તમોએ જે જે વખતે પુણ્ય અને પાપ કર્મો કર્યાં છે તે અનુસારે ઝલ જરૂર આપવાનો. ન્યાયાધીશના હુકમ પ્રમાણે પાપીને હેઠમાં એંચીને લઈ જનાર સિપાઈન! જેવી પ્રલુની શક્તિ હરી અને તેમાં કર્મ છે તે પ્રલુના કરતાં બલવાનું ઠર્યું. તેથી કર્મની આગળ પ્રલુનું જોર ચાલ્યું નહીં એવું ઠર્યું, તેથી પ્રલુના અનુસારે કર્મ ચાલે છે, પ્રલુના તાણામાં કર્મ છે, એમ સિદ્ધ ન ઠર્યું. એટલે ઈશ્વરની સેવા લક્ષ્ણિત કરવાનું તમારા મતપ્રમાણે અસત્ય ઠર્યું; કારણું કે તમારા માનેલા પ્રલુમાં તમોને લાગેલાં પાપ મારુકરવાની શક્તિ ન રહી, તેથી તે ન્યાયે તો તમારે પ્રલુની સેવા લક્ષ્ણિત પ્રાર્થના કરવી એમાં કંઈ સત્યત્વ ન રહ્યું, તમો એમ કહેશો કે જીવોનાં કરેલાં ગમે તેવાં પાપ કર્મો પણ પ્રલુ ધોંદ નાએ છે તો પછી જીવો એકરેલ પાપ કર્માનું ઝલ ખરેખર જીવોને ઈશ્વરને ન આપ્યું તેથી તે અન્યાયી ઠર્યો અને મહાપાપકર્મેનિ પણ ઈશ્વર મારું કરતો હોવાથી મહાપાપે. કરીને પણ ઈશ્વરની પ્રાર્થના કરી એટલે ખસ થઈ ગયું, પછી પ્રલુની પ્રાર્થના કરવી અને પાપકર્મો કરવામાં બાકી ન રાખવી, આવી માન્યતાથી પાપકર્મેનો ત્યાગ કરવાનું ન રહ્યું,

તેમજ તેવો ઈશ્વરને મ તેના લક્તોનાં પાપો ધોઈ નાએ છે તેમ જે તેનો જે કોઈ ઉપર કોપ ઉત્તરે તે ધર્મીલુંબોનાં પુણ્યોને પણ ધોઈ નાએ, તેથી લુંબોને પાપકર્મ નો ત્યાગ કરીને પુણ્ય કારક શુલ્ક કર્મી કરવાનો વિશ્વાસ પણ ન રહે એવું અનવા ચેન્ય છે, તેથી શુલ્કાશુલ્કર્મીનું હુલાહાતા અને પ્રાર્થનાથી લક્તોના પાપ ધોઈ નાખનાર અને સતકર્મીનું અને એવા આમો કે જે તમારા ઈશ્વરને ઈશ્વર તરીકે નહીં માનનારાએને હુઃખી કરનાર એવા ઈશ્વરને ઈશ્વર તરીકે માની શકાય નહીં. જેએ પ્રલુના વિશ્વાસી થાય છે એવા લક્તો પર પ્રલું કૃપા કરે છે અને તેએને મુક્તિ આપે છે અને જે પ્રલુને માનતા નથો તેએ પર પ્રલું કોપ કરે છે, એવો પ્રલુંતો રાગી અને દ્વેષી ઠરે છે, કારણું કે પોતાને માનનાસપર રાગ કરે છે અને પોતાને નહીં માનનારાએવા લુંબો નીતિવાળા પ્રમાણિક હોય છે તે પણ તેએપર કોપ કરે છે તેથી તે અન્યાયી રાગી દ્વેષી ઠરવાથી તે પલું કરતો નથી. હવે તમે કહુંછો કે—પ્રલું, લુંબોને તેઓના શુલ્કાશુલ્કર્મીનું હુલ આપે છે, કર્મ જડ છે તેથી તે જાતે સુખ હુઃખ આપી શકતાં નથી, આખાણતમાં આમારે કહેવું જોઈએ કે. આમો કર્મને જડ માનીએ છીએ પણ તે સુખ હુઃખ આપવામાં જતે શક્તિમાન થાય છે, યગને અભિમાં મૂકીએ અને હુલાહલ વિષને પીવામાં આવેતો જેમ પ્રાણુનાશમાં અનેહુઃખમાંઅજિન અને વિષશક્તિમાન સ્વયંજડ છતાં જણાય છે, તેમ પુણ્ય અને પાપ કર્મ પણ જડ હોવા છતાં લુંબોને સુખ હુઃખ આપવામાં નિર્ભિતકરણ થાય છે. તમે એમ કહેશો કે જડ પુણ્યછે તે લુંબને સ્વર્ગમાં કેવી રીતે લઈ જયછે? અને પાપ જડ છે તે લુંબને નરકમાં કેવી રીતે લઈ શકે? તેના ઉત્તરમાં કહેવાનું કે આગગાડીનું એનલું જડછે પણ તે જેમ આગગાડીને એંચી લેઈ બીજા સ્ટેશને લેઈ જાય છે અને હુલાહિવિમાનજડ હોવા છતાં તેમાં એસનારને ઈણિસ્થાને લેઈ જાય છે તેમ શુલ્ક કર્મ પણ લુંબને સ્વર્ગ નરક વગેરે

ગતિમાં લેઈ જય છે. તમો કહેશો કે ગાડીમાં એસનાર જેમાં ગાડીને ચલાવે છે તેમ કર્મને તથા જીવને ઈશ્વર ચલાવે છે તો તેના ઉત્તરમાં જણાવવાનું કે—ગાડીમાં એસનાર મનુષ્યના પેઠે કર્મ સંગાં આત્મા છે અને તે સૂક્ષ્મશરીર રૂપ આગગાડીમાં એસનાર છે, તે કર્મરૂપ ગાડીને ગતિ આપેછે પચ્ચાત્ તે ગાડી સ્વયમેવ ચાલે છે, તેમાં જેમ આકારી ઈશ્વરને આગગાડી ચલાવતાર તરીકે માનવાની જરૂર પડતી નથી તેમ આત્મા, પુણ્ય અને પાપકર્મ કરે છે તેના અનુસારે શુલ્ક અશુલ્ક સ્વર્ગ નરકાદિગતિમાં જાય છે. તેમાં ઈશ્વરને લેઈ જનાર તરીકે માનવાની જરૂર રહેતી નથી. કર્મજ પોતાને કરનાર એવા આત્માને અન્યગતિમાં લેઈ જાય છે એવી તેનામાં શક્તિ છે, તેથી એવી કર્મની ગતિમાં ઈશ્વરની પ્રેરણ શક્તિ, લેઈ જવાની શક્તિ વળેરેને માનવાની જરૂર પડતી નથી. શુલ્કાશુલકર્મ અને રાગદ્વેષના વિચારે છે તેજ શયતાન છે અને તે શક્તિમાન છે તેથી કર્મ એજ તમારા પ્રલુબ જેવું હોવાથી કર્મથી લિજ ઈશ્વરમાં, જીવોને અન્યશુલ્કાશુલ્ક ગતિમાં લેઈ જવાની કરૃપના કરવી તે અસત્ય ભાંતિ છે. જીવોને શુલ્કાશુલ્ક ગતિમાં લેઈ જવાની પ્રવૃત્તિમાં અને તેઓને સુખદુઃખ આપવાની પ્રવૃત્તિમાં રાગદ્વેષમોહ રહિત ઈશ્વર પડતો નથી. અનાદિકાળથી જીવોની સાથે કર્મ લાગેલા છે, અને શુલ્કાશુલકર્મચીંગે જીવો સુખદુઃખ વેધા કરે છે, આપણે પાકેલી મીઠી ડેરી ખાતા હોઈ એ છીએ તેનો સ્વાહ આપણે વેહીએ છીએ, વચ્ચે કરૃપના કરવીકે પાકેલી ડેરીમાં મીઠો સ્વાહ આપવાની શક્તિ નથી. ખાનાર અને ડેરી, એ હેની વચ્ચેમાં પ્રલુએ આવીને મીઠો સ્વાહ ચખાડ્યો, પાકેલી ડેરીમાં મીઠો સ્વાહ આપવાની શક્તિ નથી એમ કહેવું તે જેવું અસત્ય છે, તેવું આત્મા, શુલ્કાશુલકર્મના અનુસારે સુખદુઃખ વેહે છે, કર્મોમાં શુલ્કાશુલ્ક ફલ આપવાની શક્તિ છે છતાં, તેમાં વચ્ચે પ્રલુબ આવીને સુખદુઃખ આપે છે એવું માનવું તે બિલકુલ અજ્ઞાનભાંતિ છે એમ સમજો.

ખ્રીસ્તી—ઇશુ શૂળીપર ચઢ્યા અને મરણ પામ્યા. તેમાં

તો પ્રલુબે ઇશુની પરીક્ષા કરીકે તે મારામાટે શૂળીએ ચઢે છે,
કે કેમ, તેમજ પ્રલુબે ઇશુને મરણ પામ્યા બાદ પાછો જીવતો કર્યો,

જૈન—ખ્રીસ્તીથિધુ !!! અમો તમારી એ વાતને અનુભવ
બુદ્ધિથી વિચાર કરીને અસત્ય માનીએ છીએ. કે વાતને બુદ્ધિ
અને હૃહય ન માની શકે તે અહીં શકાય નહીં. પ્રલુબે સર્વેશ
ત્રિકાલદર્શાં હોતતો ઇશુની અક્ષિત પહેલાથી જાણી લેત અને
ચાહુદીએપર કોપ કરવાનું કરણું થાત નહીં. સર્વેશ હોયતે પોતાના
પુત્રનું શ્રદ્ધાસ્વરૂપ જાણી શકત. સર્વેશ પહેલાંથી જાણે છે તેથી
તે પરીક્ષા કરતો નથી પણ અવપજા પરીક્ષાની ઇચ્છા રાખે છે.
તેથી તે પરીક્ષાની વાત સત્ય લાગતી નથી પણ પાછળથી એ
સંખાંધી એતો કલ્પના કરીને કહેવાનું છે કે ઇશુ શૂળીપર
ચઢી મૃત્યુ પામ્યા બાદ જીવતો થયો. એ વાતને તમે અમ-
રકાર માણોછો પણ અમો જૈનશાસ્ત્રો આહિ હિંદુ શાસ્ત્રોના
આધારે જણાવીએ છીએકે. મૃત્યુ પામેલા મનુષ્ય જો ચાર
પ્રકારના હેવેની ગતિમાં જય છે તો તે ત્યાંથી મરણ
પામેલા શરીરમાં પાછો વૈક્રિયલભિધના ખંદો ગેસે છે અને
પહેલાંની પેઠે હાલે છે ચાલે છે જાલે છે, તથા બ્યાંતરહેવ
તરીકે થાંક તે પાછો પોતાના ભક્તોને તેમના રાગથી હર્ષાંન
આપે છે. તેમાં કશો ચ્યામતકાર નથી, એવા જૈનશાસ્ત્રોમાં
મર્યાદા પછી હર્ષાંન આપવાના ઘણું હાખલા છે. એક મુનિ મરણ
પામ્યા પછી દેવલોચમાં ગયા અને ત્યાંથી પાછા પોતાના મૂળ
શરીરમાં પ્રથેશ્યા અને પોતાના શિષ્યોને ચોગ કરાયા, પાછા
સર્વ હક્કીકત ઉછીને ક્રેટલાડ માસ પછી દેવ લોકમાં ગયા, ઇત્યાહિ
અનેક હૃદાંતો છે તેથી અમો જૈનહિંદુએ અને બૌધ્ધો પુન-
જ્ઞાન માનીએ છીએ. આત્મા મરતો નથી પણ તે કર્મના ચોગે
શુલાશુલ શરીરો વહે છે અને છંડે છે તેથી પુનજ્ઞાનમાનતા
રા અમોને ઇશુના અન્ય શરીરવડે ઉત્પાનમાં કશું આશ્ર્યો થતું

નથી. ચુરોપ, અમેરિકા વગેરે દેશોમાં ભૂતાવાહન વિદ્યાના બળથી હવે પુનર્જીવની તથા આત્માની માન્યતાને અનેક ચુરોપીયનો માનવા લાગ્યા છે, મરણું પાર્મેલાં ધ્રુણાં માણુસો લૂં હેલ હૈને પાછાં હર્ષાન આપે છે. થીઓસોઝીસ્ટ ચુરોપીનીયનો હવે પુનર્જીવન વગેરે માન્યતાઓને માનવા લાગ્યા છે, માટે તમારી આખતમાં અમને સત્ય લાગતું નથી માટે પક્ષપાત્ર ત્યારી સત્યને અહે.

ખ્રીસ્તી—અમારો પ્રલુબ તો ખ્રીસ્તીયોનાં પાપોની માર્ગ આપે છે, તમારા જૈનોને અમારા જેવો પાપોને ઘોર નાખનાર પ્રલુબ નહીં હોવાથી જેને। અંતકાલે હુઃખી થાય છે. ગલશાય છે.

બૈન—ખ્રીસ્તીખંડુ ! ! તમારું એવું ઠથન ક્રિકા અન્ય વિશ્વાસનું છે. ખ્રીસ્તીયોના પાપોની પ્રલુબ માર્ગ આપે અને અન્ય ધર્મીઓના પાપોની પ્રલુબ માર્ગ ન આપે એવો સંકદી હણ્ઠિવાળો. તથા અજ્ઞાની પક્ષપાત્રી પ્રલુબ નથી, તેમજ સ્વાત્મા તેજ પ્રલુબ છે. આત્મા પોતે પાપ કર્મના પશ્ચાત્તાપથી સ્વરૂપ પાપોનો નાશ કરે છે, આત્મા, રાગદ્રોષના વિચારેથી કર્મને અહુણું કરીને ખાંધે છે અને આત્મા જ્યારે રાગદ્રોષના વિચારેને ત્યારી પશ્ચાત્તાપી, સ્વભાવી ખંને છે ત્યારે ઉત્કૃષ્ટદ્વશાયે કાચી એ ઘડીમાં અનંત લંબનાં સાધેલ કર્મનો નાશ કરી સર્વજ્ઞ શ્રી મુક્તિ પહ પાર્મે છે, તેથી અમારા જૈનખંડુઓને અન્ય કોઈ દુષ્ટ પાપોની માર્ગ આપે તેની આકંક્ષાની જરૂર રહેતી નથી અને જૈનો અંતકાલે આત્માના સહવિચારેને પ્રગટાવીને સર્વપાપોથી મુક્ત થવાસમર્થ અને છે. તેઓને અન્ય કોઈ રાગીદ્વષી પ્રલુની કૃપામાટે આજુજુ કાંદુહી કરવાની જરૂર રહેતી નથી.

ખ્રીસ્તી—જૈનો પોતાના આત્માસિવાય અન્ય કોઈ મહત્ત્વ કરતારી ઉંચી પ્રલુબ જેવી શક્તિ માનતા નથી. તેથી તેવો તપ વગેરે કરે છે પણ તેઓની સહાય અન્ય પ્રલુબ કરતો નથી. તેમનો કોઈ વળાવો નથી.

જૈન—ખીસ્તિથંધુ!! જૈનો પોતાના આત્માના કરતાં પરમાત્માઓને ઉંચા માને છે. અહિશત્તમાઓ અને અન્તરાત્માઓ કરતાં પરમાત્માઓ ઉંચ છે. અન્તરાત્માઓ છે, તેઓ પરમાત્માઓની સ્તુતિ કરીને તથા તેઓના આત્માઓનું શુદ્ધ સ્વદ્ધ વિચારીને સ્વદ્ધ પરમાત્માઓ—પ્રલુચો બને છે. ઈયલ જેમ ભ્રમરીના ધ્યાનથી સ્વદ્ધ લમરી બને છે, તેમ અન્તરાત્માઓ તેજ પરમાત્માઓ સ્વદ્ધસ્વદ્ધથી બને છે, તેથી તેઓને સ્વાશ્રય બળના પ્રતાપે તરવાનું લાય છે, અને અન્ય તમારા માનેલા પ્રલુની ઝુપા પર અને તેની સહાયની આશામાં ને આશામાં એસી રહેવું પડતું નથી. જૈનોની એવી માન્યતા હોવાથી તેઓને જૂડીરીટે કદ્વપેલી કોઈ મદત કરનારી પ્રલુની શક્તિની આશાપર ઓકાં ખાવાં પડતાં નથી, પોતાને સહાય કરનાર અને પાપોને ઘાઇ નાખનાર અન્ય ઉંચીપ્રલુની શક્તિની દર્શના કરવાના કરતાં આત્મજ પોતે પોતાના જ્ઞાનથી સ્વર્ગ કરેને નાશ કરે છે અને મોહકર્મદ્વારા શયતાનને મારી હઠાવે છે, એવી સત્ય માન્યતા માનીને આત્મશુદ્ધા અને સ્વાશ્રયી બની સદ્ગુરૂની બનવાથી મોક્ષ પ્રગટ કરવો તેજ સત્ય સિદ્ધાંત છે.

ખીસ્તિ—જૈનો, જગત્કર્તા તરીકે ઈશ્વરને માનતા નથી અને તેથી અન્યો જૈનોને નાસ્તિક કહે છે તેથી તેઓને ચીડ ચઢે છે.

જૈન—ખીસ્તિથંધુ—જૈનો સત્ય એવા જે જગત્કર્તા તરીકે પ્રલુનથી તેનેજ પ્રલુભાને છે તેથી તે ખરા આસ્તિક છે. તેથી તેને કોઈ નાસ્તિક કહે તો તેને ચીડ ન ચડે પણ જૈનો તમને મિથ્યાત્વી કહે છે તેની તમને ચીડ ચઢે છે. જેઓ આત્મા, પુનર્જન્મ, કર્મ, પુણ્ય, પાપ, અધ, સ્વર્ગ, નરક, અને મોક્ષને માનતા નથી તે નાસ્તિક મિથ્યાદિષ્ટ છે. જૈનો તો ઉપરની માન્યતા માને છે તેથી ખરા આસ્તિક છે અને જેઓ પરમેશ્વરમાં જગત્કર્તાપણું તથા રાગ્રેષ્ણકોપાહિદોષો માને છે, અને

પુનર્જમમાં માનતા નથી તે ખરેખરા નાસ્તિક મિથ્યાહૃદ્ભિયો છે, અમે અન્યોને મિથ્યાહૃદ્ભિ અર્થાતું નાસ્તિકો કહીએ છીએ અને તેઓ અજાનથી અમને નાસ્તિક કહે તેથી તે કંઈ મિથ્યા હૃદિવાળા હોવાથી કંઈ સમ્યગ્યજાની અતી જતા નથી.

શ્રીસ્તિત—જૈનો, અહિંસા પરમાધર્મઃ એવું માને છે અર્થાતું અહિંસામાં માને છે પણ મનુષ્યોથી થોડીધણી હિંસા કર્યાનિના જીવી શકાતું નથી, માટે જૈનોનો સિદ્ધાંત એટો છે. કારણું કે આપણે આપણા જીવનને માટે હિંસા કરવી પડે છે, અને તેના બહુલામાં ધોન્યાએને મહદ કરીએ છીએ. એતો નીતિનો કાયદો છે.

જૈન—જૈનશાસ્ત્રોના આધારે હિંસા અને અહિંસા તથા હ્યાનું સ્વરૂપ તમે સમજ્યા નથી. અહિંસા પરમાધર્મઃ એ વાક્યતો પારાણિક હિંદુઓનું છે જૈનો. એ પ્રકારના છે. ગૃહસ્થ જૈનો અને ત્યાણી જૈનો તેમાં ગૃહસ્થ જૈનો. સવાવીસવાની હ્યા પાણવાની પ્રતિજ્ઞા કે છે. જૈનો તેમાં એકેનિદ્રિય, દ્વીનિદ્રિય, ત્રીનિદ્રિય, ચતુર્નિદ્રિય જીવોને નહીં મારવાની પ્રતિજ્ઞાને લેઈ શકતા વથી, ગલ્બંજ પશુ પંખી જલદ્યાર અને મનુષ્યો એ પંચનિદ્રિયજીવો છે, તેઓ માં જે નિરપરાધીએને નહીં મારવાની પ્રતિજ્ઞા જૈનો. કે જે વ્રતધારી છે તે કે એ અને તેવા શ્રાવકોને પંચનિદ્રિય અપરાધી જીવોની વિવેક્યતનાથી હિંસા કરવાની કારણે છૂટી હોય છે. જોએ સમ્યગ્ય દસ્તિ જૈનો હોય છે અને શ્રાવકનાં વતો અંગીકાર કરતા નથી, તેઓ તેસવાવીસવાની હ્યા પાણતા નથી. પ્રમત્તયોગાત પ્રાણવ્યપરોષણ હિંસાઃ પ્રમાદથી અન્યોના પ્રાણોનો નાશ કરવો તે હિંસા છે, એવું હિંસા અને તેથી વિઝ્ઞ અહિંસાનું સ્વરૂપ હજી તમે જાણુતા નથી. તેથી જૈનોની હ્યાનો નિષેધકરો છો પણ જૈનો હિંસા અને અહિંસાની દ્રોઘલાવથી તથા વ્યવહાર નિશ્ચયથી જે વ્યાખ્યાએ કરે છે તેનું કંઈપણ સ્વરૂપ તમે જાણું શકતા નથી, તેમજ અમારા જૈનો. કે

જે જૈનશાસ્કોના શ્રોતા-જ્ઞાની નથી, તેઓ પણ જૈનશાસ્ક હશ્ચિએ હ્યાનું સ્વરૂપ જાણી શકતા નથી. મનુષ્યો જે જે અંશો હિંસાનો ત્યાગ કરીને અહિંસા તરફ વળે છે તે તે અંશો તેઓ હ્યાનું, પ્રલુબ લકૃત અને છે. ચુરોપમાં પણ હુંબે વૃક્ષો પશુઓ પંખીઓ વગેરેની હ્યા કરવી, તેઓની રક્ષા કરવી હત્યાહિ વિચારવાળી હ્યામંડ-જીએ સ્થપાવા માંડી છે. જૈનોને અન્ય મનુષ્યો ભારી નાખે અને જૈનોએ પોતાનું રક્ષણ ન કરવું એવી ગાંડી હ્યાને તો જૈનશાસ્કારોએ સ્વીકારી નથી. હ્યા સંખ્યા ખડું સ્વરૂપ સમજવું હોય તો જૈનશાસ્કોનો ગુરુગમપૂર્વક અલ્યાસ કરો.

ખ્રીસ્તી—જૈનો કર્મને માને છે, સર્વજીવો પોતપોતાના કર્મ પ્રમાણે હુઃખ લોગવે છે, વિધવાએ પાપકર્મથી રંડાય છે, એવું માનતા હેવાથી તેઓ વિધવાએ વગેરે કોઈપર ઉપરકાર કરતા નથી અને કોઈના ભલામાં ભાગ લેતા નથી.

જૈન—ખ્રીસ્તિખંદુ! તમે જૈનધર્મનું સ્વરૂપ સમજતા નથી. સર્વજીવો સ્વરૂપકર્મનુસારે કર્મ લોગવે છે, તેથી જૈનો કાંઈ તેઓનું હુઃખ ટાળવા માગતા નથી એમ તમો કથો છો. તે અસત્ય છે. કર્મ પ્રમાણે હુઃખ થાય છે પણ તેના ભલામાં ભાગ લેવાથી ભલું કરનારાએને પુણ્ય થાય છે અને કૃતકર્મેની નિર્જરા થાય છે, તેથી જૈનો, મનુષ્યો પશુઓ પંખીઓ અને વનસ્પતિના જીવોની પણ હ્યા કરીને તેઓનું ભલું કરવા પ્રવૃત્તિ કરે છે. હુઃખીએના ભલામાં ભાગ લેનાર જૈનો જ્યાં ત્યાં હેખાય છું. જૈનશાસ્કો પણ વિશ્વસ્થ સર્વ જીવોના ભલામાં ભાગ લેવાને ઉપરેશ આપે છે. વિધવાએ જે કે પાપકર્મથી થાય છે. તેઓના ભલામાં ભાગ લેવા માટે તન મન ધનથી અપાઈ જવું એમ જૈનશાસ્કો જણાવે છે. પ્રલુબ મહાવીરહેવે સર્વ વિશ્વજીવોનાં હુઃખો ટાળવાનો ઉપરેશ આપેયો છે. તેઓનો ઉપરેશ, જૈનશાસ્કોમાં ભરપૂર છે. એક ખ્રીસ્તિ અમને ભજ્યો હતો, એક મનુષ્ય રેણી હતો. તેને મહા કરવા મેં તેમને કહ્યું ત્યારે તે ખ્રીસ્તિએ કહ્યું

કે, પ્રલુણે તેને રોગની શિક્ષા કરી છે અને તે હુઃખ લોગવે એવી પ્રલુની દુચ્છા છે. દુનિયામાં જેટલા—હુઃખી મનુષ્યો છે, જીવો છે, તે પ્રલુની દુચ્છાથી હુઃખી થયા છે, માટે પ્રલુની દુચ્છા આજાથી હુઃખી થનારાઓને મહદ્દ કરવી તે પ્રલુની આજા તોડવા જેવું પાપ છે. પ્રલુની દુચ્છાને આડે આવવું તે પ્રલુનો શુન્હો છે, માટે રોગને પ્રલુની દુચ્છા પ્રમાણે એવોને એવો રહેવા ધો. આવા વિચારવાળા શુઙ્કજીની ખિસ્તિયો થઈ જવાથી તેઓ સ્વાથી બને છે, તેથી તેઓ જે પ્રલુ મહાવીરના શાસ્ત્રોને સમજુને પ્રવતો તો તેઓ અન્ય લોકોનું વાસ્તવિક લલું કરી શકે. સમાજ સંઘ વળેરેના લલામાં ભાગ લેનાર પ્રથમ નંખર જૈનો છે.

ખ્રીસ્તિત—જૈનો જેઓને પરમાત્મા માને છે તે મોટો પરમેશ્વર નથી. ધણું માણુસો સિદ્ધ થાય છે તે સિદ્ધોકંઈ પરમેશ્વરો નથી. તેઓ કંઈ આપણું હુઃખ ટાળવા અહીં આવતા નથી.

જૈન—ખ્રીસ્તિખુઃખ!!! અમો જૈનો પરમાત્માઓ માનીએ છીએ તે પૂર્ણ કેવલજીન અને અનંત અનંદ સુખથી જરૂર છે. સર્વથા રાગદ્વેષાહિદોષો રહિત છે. સર્વમનુષ્યોને પ્રલુ થવાનો એક સરળો સમાન હુક્ક છે. તેઓના માર્ગ ચાહીને જેઓ આત્મિક સુખ મેળવવા પ્રયત્ન કરે છે તેજ પ્રલુના લક્તો સાંતો છે. તમોએ માનેલા નિરાંકાર પરમેશ્વરે આજ સુધી કેાઈનું હુઃખ ટાજણું હોય એવો સત્ય જીની ઓળિ આગળ પ્રત્યક્ષ પુરાવો નથી. તમારો પરમેશ્વર અહીં મનુષ્યોનાં હુઃખો નિવારણ કરવા આવે છે, અને જ્યાં એવું પ્રત્યક્ષ પ્રમાણ નથી. રહુને તો એમ લાગે છે કે નિરાંકાર પોતાના આત્માને જ પ્રલુરૂપ અનુભવાએલા હોય છે છતાં તે લિન્ન પ્રલુની આન્યતાને લીધે તેઓ લિન્ન પરમેશ્વર આવીને હુઃખ ટાળે ને એવું ભ્રાંતિથી માને છે આત્માથી લિન્ન એવો કેઈ પ્રલુ અહીં આવી હુઃખ ટાળતો નથી. પોતાનો આત્મા પ્રલુ છે અને તે સ્વયં હુઃખ ટાળે છે છતાં અન્ય પ્રલુ હુઃખ ટાળે છે એવી જ્યાંસુધી બુદ્ધિ હોય છે.

ત્યાં સુધી લોળા અજાન લકોને પ્રલુ દુઃખ ટાળે છે એમ જાય છે; માટે એવી ભાંતિ ટાળીને આત્મામાંજ સુખ છે અને મોહથી દુઃખ છે, આત્માજ જ્ઞાનથી પોતાનું સુખ અનુભવે છે અને મોહથી થએલું દુઃખ પોતે ટાળે છે, એમ અંતરમાં ઉંડા ઉતરીને અનુભવે એટલે તમારી ભાંતિ ટળી જરો અને સત્ય સમજશે.

ખ્રીસ્તી—જે ખ્રીસ્તીયે પ્રલુની પ્રાર્થના કરે છે, પરોપકારનાં કાર્યો કરે છે, પ્રલુની પ્રાર્થના કરીને પાપોનો પશ્વાત્તાપ કરે છે મનુષ્યોના લક્ષ્ય માટે સુકર્મો કરે છે તેનો બદલો શું તેઓને નથી મળતો?

જૈન—યાહુદી, ખ્રીસ્તી, સુસદ્ગાર, હિંદુઓ, જૈનો વળેરે સર્વાને તેઓના શુલકમ્, તપ, દમ, દાન, દયા, પશ્વાત્તાપ, લક્ષ્ણ વળેરેનો પોતાના લાવ પ્રમાણે બદલો મળે છે. પ્રથમ ગુણુસ્થાનકર્તાઈ તપસીઓ, સંતો અને ગૃહસ્થી બાહે ગમે તે ધર્મના હોય તો પણ તેઓના શુલક વિચારોનું પુણ્યકૃત્યોનું સારું ઝળ મળે છે અને તેથી તેઓ અન્ય જન્મમાં સુખી થાય છે અને તેઓના પાપવિચારથી અને પાપ કર્મથી તેઓ પાપ કર્મ બાંધીને પશ્વાત્તાપ જન્મ લઈ દુઃખી થાય છે. તેઓ તપ વળેરેથી અકામ નિર્જરા કરે છે અને પુણ્યકર્મથી ઉંચા આવે છે. આત્મા, શુલાશુલ વિચારો અને શુલાશુલ કર્મનું ઝળ સુખ દુઃખ મળે છે, તો ખ્રીસ્તીયે પોતે પોતાના શુલ વિચારથી અને શુલાચુલપ્રવૃત્તિથી સુકૃત થાય છે ત્યારે તે સુકૃત સિદ્ધ પરમાત્મા અને છે. તેથી દુનિયામાં વત્તાતો ગમે તે ધર્મનો મનુષ્યાત્મા હોય તેને શુલાશુલ વિચારનું અને શુલાશુલ કર્મનું ઝળ સુખ દુઃખ મળે છે, તો ખ્રીસ્તીયે પોતે પોતાના શુલ વિચારથી અને શુલાચુલથી શાતાવેદનીય જન્મ સ્વર્ગ સુખ પામે અને પાપકર્મા કરે તો નરક પામે એ તો કર્મના સ્વલાવ પ્રમાણે થાય છે, શુલનું શુલ ઝળ છે અને અશુલનું અશુલ ઝળ છે. જગતૂકર્તા તરીકે ઈશ્વરને માનનારા અને જગતૂકર્તા તરીકે

ઇશ્વરને નહીં માનતારાઓ, પોતપોતાના શુભાશુલ કર્મફુલને સ્વયંમૈવ પામે છે અને સમયગુણાનદર્શિન ચારિત્રને પામે છે તો તેઓ મુક્તિ પદને પામે છે એમ જૈનશાસ્ત્રો જણાવે છે.

ખ્રીસ્તી—જૈનો હારુ માંસના ત્યાગી અને કેવળ વનસ્પતિ આહારી હોવાથી તેઓની વસતિ ધરી ગઈ, અને તેઓએ ચુદ્ધને ન માન્યું તેથી જૈનકોમ નણળી પડી ગઈ. માંસાહારી લોકોને જૈનધર્મીં તરીકે રહેવાની પણ તેઓએ છૂટ ન આપી તેથી જૈનકોમ ધરી ગઈ છે અને તે ભવિષ્યમાં પોતાનું નામ હૃથાતી નાખુફ કરશે.

જૈન—હારુમાંસ ત્યાગથી અને વનસ્પતિ આહારથી આત્માનું તથા શરીરનું સાત્ત્વિક બળ ભીલે છે. ચુદ્ધો કરીને મનુષ્યોને મારી નાખવાં તેતો પશુભલ છે પણ આત્મિકણલ નથી. ઈસુ કાઈસ્ટે પણ કહું છે કે તને જમણા ગાલ્પર તમાચો મારે તો પાછો ડાખો ગાલ ધર. એમ જોલનાર ઈશ્વર કાઈસ્ટ કંઈ ધર્મચુદ્ધો કરીને અન્ય મનુષ્યોને મારી નાખવાનો ઉપહેશ આપે નહીં. ચુદ્ધો કરવાં તે ઈશ્વર કાઈસ્ટના ઉપહેશથી વિરુદ્ધ છે. તો પછી જૈન તીર્થીકરે તો ચુદ્ધનો ઉપહેશ આપે કયાંથી? હારુમાંસ વાપરવાથી આત્મિકભલ વધતું નથી અને પશુભલથી મનુષ્યો પરસ્પર લડી મરે છે. તેઓ સત્ય શાંતિથી અને આત્મોનીતિથી વિમુખ રહે છે. હાલમાં ગાંધીજી વગેરે પણ અહિંસાભલનો પ્રયોગ કરીને ખ્રીસ્તીએ વગેરેમાં જે પશુભલનું જોર વધી પડ્યું છે તેનો પરિહાર કરવા પ્રયત્ન કરે છે, જે જૈનો હારુમાંસ વાપરે છે તે અવિરતિસમ્યગ્રહિત્યાથાગુણુસ્થાનકવાળા જૈનો ગણ્યાય છે. તેવા જૈનો, કર્મના ઉદ્દ્દ્યથી જે કે હારુમાંસ વાપરે છે અને હિંસા કરે છે તોપણ તે હારુમાંસ હિંસામાં હોષ્પ પાપ માનીને પોતાના હોષ્પને હોષ્પ તરીકે માને છે અને હારુમાંસ હિંસાના ત્યાગ માટે હૃદયમાં પુરુષાર્થ કરે છે જેએ હારુમાંસ વાપરતા નથી અને ધર્મચુદ્ધાહિક વિના પંચેન્દ્રિયજીવોની હિંસાનો ત્યાગ કરી સ્થુલ અહિંસાદિ બતોને અંગીકાર કરે છે.

તેઓ દેશવિરતિશ્રાવક જૈનો ગણાય છે, તેઓ પંચમગુણ સ્થાન-વાળા ગણાય છે, હાર્દમાંસના લોણી એવા અવિરતિ જૈનો પુરુષાર્થ કરીને દેશવિરતિધર શ્રાવકો થાય છે અને દેશવિરતિ શ્રાવકો સાધુત્યાળીનાં વ્રત થણે છે. સાધુઓ અપ્રમત્તહશા પ્રાત કરવા પુરુષાર્થ કરે છે. એમ ઉત્તરોત્તર આત્માના ગુણો પ્રાત કરવા માટે તપ, સંયમ, વ્રત, ધ્યાન, સમાધિમાં ઉત્તરોત્તર આગળ વધી શકાય છે અને આત્માની પૂર્ણ શુદ્ધિકૃપ મોકાની પ્રાપ્તિ કરી શકાય છે અવિરતિ અને દેશ વિરતિ એવા એ પ્રકારના ગૃહસ્થ શ્રાવક જૈનો, ગૃહસ્થધર્મના શાખ્યોના અધિકાર પ્રમાણે વતો છે અને ધર્મસુદ્ધ કરીને સંધ ચૈત્યાદિકનું રક્ષણ કરી શકે છે. પ્રાણીણું ક્ષત્રિય, વૈશ્ય, અને શૂર એવા ચાર વર્ણના મનુષ્યો, જૈનધર્મ પાળી શકે છે. અન્યધર્મી સમાજની પેઠે તેઓ પણ દેશકાળાનુસારે વ્યવહારમાં વતીને સંધયળ જાળવી શકે છે, જૈનો જૈનશાખ્યોના અનુસારે વતો તો તેઓ મનવાળી કાચા અને આત્માનું ખળ પ્રગટાવી શકે છે હાર્દમાંસ વાપરનારા ખળવાનું રહે છે એવો કંઈનિયમ નથી. જર્મની, ઇશિયા, આરદ્રીયા વગેરે દેશોના મનુષ્યો હાર્દમાંસલોણી હતા તો પણ તેઓ ઈ. સ. ૧૯૨૦ની લડાઈમાં હારી ગયાં, લાતખાઉ જાપાને ઇશિયા સૌન્યને હુરાવી દીધું. સંપ, આત્મલોગ આદિ સહગુણોથી ખળ વધે છે અને હુર્ગુણોથી નખળાઈ આવે છે. પશુખલના દુર્પયોગથી થએલી જીત છેવટે હારને રમાડે છે. ખીસ્તીધર્મ પાળનારાં સર્વ રાજ્યોમાં સખળાઈ હેખાતી નથી. પશુખલથી ખીસ્તીયોએ અન્યપ્રમાણોને જીતી છે તેનો ખફલો પશુખલથી તેઓને મળશે. આડીકા અને અમેરિકાના મૂલ વતનીઓ ઉપર ગુલામી વગેરે દુશાનો જુદ્ધ ગુજરવાના ધણું દૃષ્ટાંતો છાપાણોમાં વાંચવામાં આવે છે, રોમનકોયોલિક અને ગ્રેટેસ્ટાં પંથના ખીસ્તીયોએ પરસ્પર ધર્મભાતલેહે ધણી લડાઈઓ કરી છે અને લાખો મનુષ્યોનાં પરસ્પર ઝૂન કર્યાં છે, એવું ઐતિહાસિક દિનથી જણવામાં આવે છે. ખીસ્તીયોમાં ધર્મની માન્યતાના

સેંકડો ભતલેહો છે. ચુરોપમાં હવે ખીસ્તીધર્મ ઉપરથી કેટલાક ચુરોપીયનોની શ્રદ્ધા ઉડી ગઈ છે અને હવે તેઓ હિન્દુસ્થાનના ધર્મશાસોનો અલ્યાસ કરવા લાગ્યા છે. કેટલાક ઔદ્ધવ્યર્થ, પાળવા લાગ્યા છે. કેટલાક મુસલમાનો પણ બને છે. હાક્તર વર્ણન વળે જૈન અન્યા છે. હાલની ચુરોપની મેટી લડાધ્યા ચુરોપ સમજવામાંડયું છે કે પશુખલથી વિશ્વમાં ખરી શાંતિ થઈ નથી અને થવાની નથી. ગૃહસ્થનૈનો, ધર્મસંઘ પ્રજા દેશ રાજ્ય કુદુંબાદિની રક્ષા માટે ધર્મચુદ્ધ અને કર્મચુદ્ધ કરે છે, તે પ્રમાણે સર્વ ધર્મવાળા કરે છે અને એવું જગમાં પ્રવર્ત્યા કરે છે, તેમાં કંઈ વિશેષ નથી. પશુખલનો દેશસમાજ સ્વાત્માર્થી પણ દુર્લિપ્યોગ ન કરવો અને પોતાના કરતાં નિર્ભલ સમાજો, સંઘો, પ્રજાઓ રાજ્યો. અને અન્ય ધર્મીઓ પર પશુખલનો દુર્લિપ્યોગ ન કરવો, એમાંજ તમારી અમારી અને સર્વધર્મીપ્રજાની વડાઈ છે. આત્મખલથી ખીસ્તીઓએ જીત મેળવી હોત તો અમે તેને વખાણીએ. સાણુંહમાં એક વિધવા શ્રાવિકાને ખીસ્તીએ ઝોસલાવી લઈ ગયા અને પશ્ચાત્તુ તેણી તેના ખીસ્તી ધણીએ બહુ કષ્ટ આપ્યું અને તે બિચારી ભરી ગઈ. અમહાવાહની લલલુલાઈ રાયજી જૈનએડીંગમાં કપડવણુજ્જનો એક ગરીબ માખાપ વિનાનો છોકરો ભણુતો હતો, તેને રસ્તામાંથી ખીસ્તીએ સમજવીને લઈ ગયા. જૈનો તેને પાછો મેળવવા કોઈ દ્વારા લડયા પણ તેઓએ કાળ ચુક્કિતથી પોતાના કુફળે રાખ્યો. અને પાછો સોંઘ્યો નહીં. આ પ્રમાણે પશુખલ સત્તાચુક્કિતપ્રચુક્કિતથી લોળા અનાથ હિંદુએને વટલાવવા, નામનાજ ખીસ્તી બનાવવા, એમાં કંઈ આત્મિક બળ નથી. મુસલમાનોએ પણ તમારા ચુરોપ ઉપર એવું બળ વાપર્યું હતું, માટે તેથી તમારે એવા બળનો મોહુ ન કરવો જોઈએ.

ખીસ્તી—જૈનોમાં સમાજ સુધારો નથી. વિધવાઓને પરણાવતા નથી અને અંત્યલોને તેઓ અડતા નથી તેઓ દેશ રાજ્ય સમાજની પ્રગતિમાં લાગ લેતા નથી તેવું કેમ?

જૈન—જૈન સંધમાં દ્રવ્યક્ષેત્રકાળાનુસારે યોગ્ય સુધારા કરવાની છૂટ છે અને તે ધર્મ સુધારા કહેવાય છે પણ અયોગ્ય અધમી સ્વપરને અહિત કરનાર સુધારાને કુધારા ગણવામાં આવે છે. બાલવિધવાએ ખ્રિયાર્થને પાળે, તથા સંધસમાજની સેવા કરે અને કામાદિકના પણ ખળને જીતી એક પર્તીપ્રતની લાવનાથી મુક્ત થયા પછી પતિ ભરતાં અન્ય પતિ ન કરવાની ખાસ છીંછા હોય તેવી વિધવાએ પુનઃલગ્ન ન કરે તે યોગ્ય છે અને જે ખાળ વિધવાએથી કામ લોણ વિના ન રહેવાય અને વ્યાલિચાર કર્મ કરવામાં પ્રવૃત્ત થાય, તેવી વિધવાએએ તપ સંયમમાં ખાસ પ્રવૃત્તિ કરવી અને કામને રોકવો. કારણ કે લોગથી કામની શાંતિ થતી નથી. પુનઃલગ્નની ખીને જૈનધર્મ પાળવામાં કોઈ જાતની હરકત નથી. જૈન ધર્મની દ્રષ્ટિએ જૈન સંધ, એવી પુનઃલગ્ન કરનારી અને જૈનધર્મ પાળનારી વિધવાને વસ્તુપાલ તેજપાલની માતાની પેઢે જૈનધર્મ સાધી થવામાં તથા શ્રાવિકા ધર્મ પાળવાનાં હરકત કરી શકતો નથી. જાતિની દ્રષ્ટિએ વિચાર કરવા માટે સર્વ નીતિએ, સ્વતંત્ર વિચાર પ્રમાણે લાલાલાલની દ્રષ્ટિએ—નાતિ, વતી શકે છે. જૈન વિધવા પુનઃલગ્ન કરીને જૈન ધર્મ પાળે તો સંધ તરફથી કંઈ તેને હુનિ થતી નથી. પણ મારી અંગત માન્યતા તો એ છે કે જૈન શ્રાવિકાએ કામની શાંતિ માટે અન્ય પતિ ન કરતાં વૈરાગ્ય તપ સંયમથી કામ વિકાર ટાળવો, એજ ઉત્તમ ઉપાય છે, કારણ કે લાકડાથી અગ્નિ જેમ શાંત થતો નથી. એવો મૂલ માર્ગ છે. ખ્રાણ ક્ષત્રિય, વૈશ્ય અને શ્રૂદ એ ચાર વર્ષોં છે ઠેડ અંગી વળેરે સહા અસ્પરશ્ય છે એવો નિયમ નથી. અમુક સંયોગામાં પવિત્રવસ્ત્રાદિકની સ્થિતિમાં હોય ત્યારે અપવાહે, તથા ચુદ્રાદિક પ્રસંગોમાં તે સ્પર્શ્ય છે તેમજ તે તેમનાં ગંદા કાર્ય કર્યા પછી મુસદમાને. અને ખીસ્તીયોની પેઢેસનાન કરી સ્વચ્છ વસ્ત્ર પહેરે તો માંસાહારી ખીસ્તીયોને અને મુસદમાન તથા વાધરી-એને જેમ અડી શકાય છે તેમ તેઓને અપવાહકાલે અડી સ્પર્શી

શક્તાય અને પછી સનાન કરવું, એમા કાંઈ વિરોધ જણુંતો નથી અને હવે મહારભા ગાંધીજી તથા માલવીયાજી વગેરે તથા આર્યોસમાજ શ્રદ્ધાનંદ સ્વામી તથા લાલા લખપતરાય વગેરે ડેડ લાંગીઓને સ્પર્શો છે અડકે છે અને તેઓને અડવાની મંહિરામાં જવાની, કુવાપર પાણી ભરવાની તેઓને છૂટ આપી છે. મારી માન્યતા તો આપ્તિકાલાદી જે જે પ્રસંગે અડકવાનું કથન છે તે વિના અન્યકાલે અડકવામાં વિરોધવાળી છે. હવે હિંદુઓ તથા જૈનો જન્મત થાય છે. તમો હવે તમારી સુધારાની જગત્તા હિંદુઓ વગેરેને ઇસાવવામાં ઝાવી શકશો નહીં. ચુરેઅપીયન ખ્રીસ્તીઓ, આદ્રીકા, અમેરિકા વગેરેના કાળ લોકોને હુલકા ગણે છે અર્થાતું ડેડ લાંગીઓ જેવા ગણ્ણું છે, તે કાળી ચામડીવાળા એ હવે જાણવા જગતા લાગ્યા છે, તેથી તમારા સુધારાનું સ્વાર્થ હિંદુસમાજવામાં આબી ગયું છે તેથી હવે હિંદુઓ જૈનો તમારી લાગ્યેજ ઠગવાના. જૈનોએ, હિંદુઓએ રાજ્ય કર્યાં છે હજુ હિંદુ રાજ્યાએ હિંદમાં રાજ્ય કરે છે અને હિંદુઓ જૈનો, હેશ રાજ્ય સમાજ સંઘમાં આગેવાની લાયો ભાગ લે છે. તમે જૈમ મનુષ્યો છો તેમ હિંદુઓ અને જૈનો પણ મનુષ્યો છે. તેઓ પ્રાચીન કાળમાં રાજ્ય કરતા આવ્યા છે. સમાજ કાયદા રચતા આવ્યા છે. જૈનોએ હિંદુમાં સર્વ બાધ્યતામાં આગેવાની લાયો ભાગ લીધો છે અને હાલ લે છે, તથા અવિષ્યમાં લેશો; જૈનો અને હિંદુઓ સમજે છે કે હવે જે પોતે નખળા પડ્યા તો તેઓ પોતાનું અસ્તિત્વ ગુમાવી હેવાના. હવે તેઓ જાનપૂર્વક સમજુને હેશ, કોમ, સમાજ, રાજ્ય ધર્માદ્ધિકના સુધારામાં આરમણલ પૂર્વક પ્રવૃત્તિ કરશો પણ તમારું જોડું અનુકરણ તેઓ નહીં કરે.

ખ્રીસ્તી—જૈનો એમ માને છે કે કોઇને દુઃખ પડે છે તે પાછલા કર્મના ઉદ્યથી છે, તેથી તેઓ દુખી લોકોના દુઃખમાં ભાગ લેતા નથી. જૈનોને ખ્રીસ્તી ધર્મ પસંદ છે પણ તેમને જનાપર ભારવાનું પસંદ નથી.

જૈન—જે લોકો રોગી હુઃખી છે તે પાપકર્મથી થાય છે પણ તમારી પેઠે ઈશ્વરની ઈચ્છાથી હુઃખી થાય છે એમ નથી. હુઃખી લોકોનાં હુઃખ ટાળવા માટે જૈનોએ તન મન ધન સત્તાથી પ્રયત્ન કરવો જોઈએ એમ જૈન શાસ્ત્રોમાં અને હિંદુ ધર્મનાં શાસ્ત્રોમાં પણ લખવામાં આઠું છે; હુઃખને ટાળવાનો પ્રયત્ન કરવાથી અનિકાચિત કરેનિ। ઉદ્ધ્ય ટળે છે પણ તમારા ઈશ્વરની ઈચ્છાથી લોકોને જે હુઃખ થાય છે તે હુઃખ ટાળવા તમારાથી ઉધમ નહીં થાય, કારણ કે બાપની ઈચ્છાની વિરુદ્ધ તમારાથી જવાશે નહીં અને અમોતો એમ માનીએ છીએ કે કર્મના ઉદ્ધ્ય સામી પુરુષાર્થ—ઉધમ કરવાથી કર્મ ટળે છે રોગ હુઃખ ટળે છે. અન્યોનાં રોગ હુઃખ ટળે એવા ઉપાયો કરવાથી અન્ય લોકોનાં કર્મો તથા હુઃખ ટળે છે તેથી સર્વ વિશ્વલુલોની—લોકોની સેવા કરવામાં અમારા જૈનધર્મપ્રમાણે અમને ખાધ આવતો નથી, પણ તમારા ઈશ્વરની ઈચ્છા વિરુદ્ધ વર્તવાથી તમને ખાધ આવશે. જૈનોને જૈનધર્મ પસંદ છે. તેમને ખીસ્તીતરવોની ઉપર પ્રમાણેની અસ્તય માન્યતાએ સત્ય જણુંતી નથી તેથી તે પ્રસંદ આવેજ નહીં. કોઈ મૂઢઅજાનીજૈન, ધર્મના અજાણ એવા જૈનકુલમાં જન્મેલા નામધારી કોઈક જૈનને તમારો ધર્મ પસંદ પડે તે તેના અજાનથી છે. ખીસ્તિયો જનાવર ખાય છે એમાં ખરો જૈન, પાપ માને છે. કારણ કે મનુષ્યોને જેમ પોતાનો આત્મા અત્યંત પ્રિય છે તેમ પશુઓ વળેરેને પણ પોતાના પ્રાણું પ્રિય છે, તેથી તેઓનું માંસ ખાવામાં મહાપાપ છે. તમો ગાયમાં આત્મા માનતા નથી. હિંદુએ ગાયને દેવના જેવી પવિત્ર માને છે. ગાયમાં મનુષ્ય જેવો આત્મા છે, તેથી ગાય વળેરે પંચનિદ્રય તિર્યંચોને નહીં મારવા જોઈએ અને તેઓનું માંસ ખાવું ન જોઈએ. હુવે ચુરોપવાસી ચુરોપીયનો ગૈકી જર્મની ક્રોન્સ વળેરેમાં જે વિદ્ધાનો જૈનશાસ્ત્રોનો અભ્યાસ કરે છે તેઓને જૈનધર્મ પસંદ પડે છે અને ખીસ્તિ ધર્મ પસંદ પડતો નથી. કેટલાક ખીસ્તિયો તો ઈંગ્લિંડ ક્રોન્સ વળેરેમાં હિંદુધર્મ

માનવા લાગ્યા છે અને માંસ ખાવામાં પાપ માનીને વનરપતિ આહારી અન્યાંશે. હિંદમાં પહેલાં એક અણજ ગાયો હતી. માંસાહારથી ગાયો લેંસો ધરવા લાગી છે અને હાલ લગભગ ચઉફકરોડ ગાયો અને સોળકરોડ લેંસો રહી છે. હિંદમાં બાવ-નલાખ ગાયોની ડરલ થાય છે તેમાં પચ્ચાશ લાખ ગાયો તો પરહેશ માટે કપાય છે. અને એ લાખ અહીંના મુસલમાન ખ્રીસ્તિ માટે કપાય છે. આ સંખંધી હિંદુઓએ પરહેશાર્થે ગાયો ન કપાય એવો ઠરાવ કરવો જોઈએ, જે તે આ પ્રમાણે ઓછી થશે તો ધી હહીં છાશના તોટા પડશે અને તેથી હિંદીઓને ઘણી હાડમારી લોગવવી પડશે. હિંદવાસી હિંદી ખ્રીસ્તિયોને પણ તેથી લવિષ્યમાં ઘણી હાડમારી લોગવવી પડશે, માટે હિંદુઓએ-મુસલમાનોએ અને હિંદીખ્રીસ્તિયોએ ઢારાંની રક્ષા માટે પ્રભાંધી રચવા જોઈએ. અમેરિકા વગેરે હેશના લોકેની હુવે આંખો ઉધડવા લાગી છે અને તેથી ત્યાં દ્વાયા મંડલો સ્થપાવા લાગ્યાં છે.

ખ્રીસ્તિ—જૈનોમાં ઘણું ધર્મશાસ્ત્રોના કાયહાએ બાંધ્યા છે તેથી તેઓની શુલામ જેવી સ્થિતિ થઈ છે. અમારા બાઈખલમાં તે માટે મનુષ્યોપર ઘણું કાયહા બાંધ્યા નથી.

જૈન—જૈનધર્મશાસ્ત્રોમાં જે કાયહાએ છે તે આત્માને પરમાત્મા અનાવવા માટે છે. આત્માનું અનંત જ્ઞાન અને અનંત સુખ પ્રગટાવવા માટે છે. માહાદિકહુર્થુંણો જીતવા માટે છે. તમારા ધર્મના અલિમાની ખ્રીસ્તિયોએ અન્યધર્મી પ્રજ્ઞાઓને શુલામ અનાવી છે અને મોહના પણ અલથી પોતે શુલામ અને છે તે પોતે પણ હેખી શકતા નથી. ધર્મશુલે બાઈખલમાં કહું છે કે—સોથના નાકામાંથી કંદાપિ હાથી ચાદ્યો જાય પણ લક્ષમી રાજ્ય સત્તાવાળો પ્રલુના સ્વર્ગમાં જઈ શકતો નથી. ધર્મ કાયહાના શુલામ અની અન્યોને શુલામ નહીં કરવા, તે સારું પણ તમારી પેઠે ધર્મ કાયહાના શુલામ નહીં અનતાં પાપના

ગુલામ અનવું અને મનુષ્યોની સ્વતંત્રતા હરી અન્યોને ગુલામ અનાવવા તે કેછિ રીતે સારું નથી. હિંદુસીએને પરતંત્ર ગુલામ જેવા રાખવા એ શું બાયખલમાં લખ્યું છે ! માટે સમજુને આરમણળ પ્રાપ્ત કરવું અને અન્યોને ગુલામ અનાવવામાં પોતાના ધર્મનું બળ મહત્વ ન સમજવું એજ પ્રલુને સત્ય ઉપદેશ છે. જૈનધર્મશાસ્ક્રોમાં અનેક ધર્મ નિયમો હોય છે તેમાંથી જેને જેટલી ઝચિ શકિત હોય તેટલું પાણી શકે છે, અને તે કારણથી શ્રાવકોના ચોથા ગુણુસ્થાનસ્થ અને પંચમગુણુસ્થ એવા બે લેઢ છે અને ગૃહસ્થ હશામાંથી જેને ત્યાગ દર્શાની ઝચિ થાય તે છઠું પ્રમત્તગુણુસ્થાનક અંગીકાર કરીને મુનિ થાય છે. યથા શકિત ધર્મપત નિયમો પાણવાની હોવાથી કેચિને અઝચિ થતી નથી અને તેથી જૈન પ્રાલોદનું વ્યવહારમાં અને આરમામાં પરતંત્રપણું ગુલામીપણું રહેતું નથી જે જે અશો મોહ, કોધ, માન, માયા, લોલ, સ્વાર્થ, કામવાસના, લય, વગેરે નિવૃત્તિયોના તાખામાં રહેવાય છે તે તે અશો સર્વવિધવતિં અનેક ધર્મીઓનું અને જડવાહીએનું પણ ગુલામપણું છે કર્મ યાને શયતાનના તાખામાં રહેનારા જીવોવસ્તુતઃ શયતાનના ગુલામી છે. કર્મ મોહરૂપ શયતાનના તાખામાં રહેલા સર્વજીવોને આરમાનું જાન, સત્યસુખ અને સત્ય શાંતિની પ્રાપ્તિ થતી નથી. દુનિયાની ગુલામી અને મોહ શયતાનની ગુલામી હડાવનાર અને બાધ્યાંતર શકિતયોથી પ્રલુતા પ્રગટાવનાર જૈનધર્મોનાં શાસ્ક્રો છે, તે અનુભવ થશો ત્યારે સમજું શકશો.

ખ્રીસ્તિ—ખ્રીસ્તીયોની સહાય કરવા યહોવા પ્રલુ આવે છે. તમારા જૈનોનો પ્રલુ તો વીતરાગ સમજાવી હોવાથી જૈનોની ઠહારે આવતો નથી. અમને પ્રલુ દર્શાન આપવા આવે છે, જૈનોનો પ્રલુ જૈનોને દર્શાન આપી શકતો નથી, માટે જનોએ અમારા યહોવા પ્રલુને માનવો જોઈએ.

જૈન—ખ્રીસ્તીખંડુ !! ! તમો નિરાકાર પ્રલુને માનો છો. જે સ્વભાવે નિરાકાર હોય તે સાહાર થાય નહીં. નિરાકાર પ્રલુ એક

ઠેકાણુથી અનીજે સ્થાને આકાશવત્ર જઈ શકેતો નથી. ખીસ્તીયોની ઠંડારે પ્રલુબ આવે છે અને અન્યોની ઠંડારે આવતો નથી એવો. પ્રલુબ યહેાવા પક્ષપાતી નથી. તમારા ખીસ્તીયો ઉપર તમારા પ્રલુબની મહેરખાની સહાય હોત તો તે ચુરોપનાં ચુદ્ધો અને હાલમાં થએલું મહાચુદ્ધ તથા રેંગો થવા હેત નહીં. ચુરોપી રાજ્યો અને પ્રજાયો. પરસ્પર એક અનીજને ગળી જવા માટે ટાંપી રહી છે, તેમાં જો પ્રલુબની સહાય હોત તો એવું બને નહીં. ખીસ્તીયો પરસ્પર ખીસ્તિધર્મના અંકુલેહમાં વેંચાઈ ગયા છે અને એક અનીજના ભતને જૂઠો કહે છે, અનેક રાજ્યના ભતકેહમાં વેંચાઈ ગયા છે, તથા હજારો ચુરોપીયનો ખાઈખલને માનતા અટકી પડ્યા છે. જો યહેાવા પ્રલુબ, ખીસ્તીયોની ઠંડારે આવતો હોય તો એવું અનવા પામે નહીં. તમને સાકાર પ્રલુબનાં દર્શાન થાય છે કે નિરાકાર પ્રલુબનાં દર્શાન થાય છે ? તમો જો પ્રલુબને સાકાર માનતા હોવતો તેને કેવો આકાર છે તે મૂર્તિ કરીને જણાવવો જોઈએ. જો મનુષ્યાકારે પ્રલુબનાં દર્શાન માનતા હોવતો મનુષ્યાકારવાળા કરોડો હેવો છે તે પૈકી કોઈ હેવે તમને દર્શાન આપેલાં હોવાં જોઈએ. પ્રલુબને સાકાર માનતા હોવતો તેની મૂર્તિ માનવી જોઈએ, નિરાકાર પ્રલુબ, દર્શાન આપે છે એમ જો માનતા હોવતો તે કેવી રીતનો નિરાકાર છે તે જણાવો. આકાશના જેવો નિરાકાર હોયતો. આકાશ જેમ એક ઠેકાણુથી અનીજ સ્થાને જતું નથી તેમ પ્રલુબ પણ આકારવિના એક ઠેકાણુથી અનીજ સ્થાને જઈ શકે નહીં. તથા તે સંદુગુણીયોનેજ ઠંડાર-સહાય કરતો હોયતો. તે સર્વ-જાતિ ધર્મીયોને ઠંડાર સહાય કરી શકે, પણ એકલા ખીસ્તીયોનેજ ઠંડાર કરે એવું બનેજ નહીં. તથા જૈનશાસ્ત્રોમાં જૈનધર્મીયોની ઠંડારે પ્રલુબવિનાના જે હિંદુ શરીરવાળા હેવો. કે જે હેવલોકમાં રહે છે તે આવે છે. તમારા માનેલા યહેાવાપ્રલુબના જેવા તો અમારા સ્વર્ગના દેહધારી મહાશક્તિવાળા હેવો છે, તે ધર્મી મનુષ્યોની સહાયે આવે છે. એવા હેવો કોઈ વખત ભક્તોની દસ્તિ પ્રમાણે તેમના ભતના દેવના નામે દર્શાન આપે છે. નરસ્સાંહુ

મહેતા, મીરાંબાઈ વગેરેને પણ એવા હેવેજ તેનાં ઈષ્ટ હેવનાડુપથી દર્શાન આપીને તેઓને ખુશ કર્યાં હતાં. તે પ્રમાણે તમારા પ્રભુના સાકાર દર્શાન તથા સહાય વિષે સમજી જેવું. પોતાના આત્માને પોતાના પુણ્ય કર્મ ધર્મથી આપોઆપ સહાય મળે છે અને તેમાં હેવો તથા મનુષ્યો. પણ ધર્મબલથી સહાયકારી થાય છે, તેથી જૈનોને અન્યની સહાયની આકાંક્ષા રહેતી નથી. અમોએ માનેલ કર્મ તે તમારા યહોવા પ્રભુ જેવું છે. દ્રોય કર્મ અને ભાવ કર્મ તે પ્રકૃતિ રાગદ્વૈષ પરિણિતિવાળું તથા પુણ્ય પાપદ્રષ હોવાથી તે જીવોને સુખદુઃખ આપે છે તેથી તે તમારા પ્રભુ યહોવાજેવું છે અને તે હિંદુઓના કૃષ્ણ જેવું છે. કર્મદ્રષ્પ પ્રભુની સત્તાતળે રહેલા જીવોને કર્મ પોતાના અણે ચાર ગતિમાં જટકાવે છે. પુણ્ય-દ્રષ્પ પ્રભુની આરાધના તેજ યહોવાની શુલ્ક કૃપા અને તેનાં દર્શાન સમજો. પુણ્ય ધર્મ કર્મ કરનારાએ ગમે તે ધર્મના હોય તો પણ તે છેવટે આત્માદ્રષ્પ પ્રભુનાં દર્શાન કરવા સમર્થ થાય છે. મનુષ્ય પોતે પોતાના આત્માને જીવો માને છે તે હેઠે તે પોતાના આત્માદ્રષ્પ પ્રભુનાં દર્શાન કરે છે. જીવા આકારવાળા પ્રભુને માનીએ અને તેવા આકારવાળી પ્રભુની મૂર્તિ પર ગ્રેમ ધારણ કરીએ તો તેવા આકારવાળા પ્રભુનાં દર્શાન થાય છે, એમ ચોગા-દ્વાસી તત્ત્વજ્ઞાનીએ જાણે છે. જ્ઞાનદ્વાનસમાધિથી મન સંકલ્પ વિકલ્પ રાગદ્વૈષ રહિત થતાં સમલાવીને આત્માદ્રષ્પ પ્રભુનાં અનુભવ દર્શાન થાય છે અને તે નિરાકાર દર્શાન છે. જૈનો એવી રીતે સાકાર અને નિરાકાર પ્રભુનાં દર્શાન કરી શકે છે અને સ્વાત્માને જ્ઞાનદ્વાનસમાધિથી શુદ્ધ કરી પરમાત્મા પ્રભુ બનાવી આપોઆપ ઈશ્વર બને છે, તેથી જૈનોની તમારી માન્યતાવાળા ખીસ્તિ પ્રભુ કે જે શુલ્કશુલ્ક કર્મ પરિણિતિ શક્તિ જીવા છે, તેમનાં દર્શાન અને તેમની સહાય લેવાની જરૂર માત્ર જરૂર રહેતી નથી. અમારા હેવ વીતરાગ સમલાવી સિદ્ધ છે પણ અમારા પુણ્ય ધર્મબળથી વીતરાગહેવના રાગીહેવો ધર્મિશાસનહેવો અમારી સહાય કરે છે અને અમને એવી બાહ્ય સહાયની ઈચ્છા પણ

રહેતી નથી. કૈનો કર્મદુપયહેલાને જાણી તેને પણ સવયં હેઠે છે અને આત્મારૂપ પ્રલુનાં દર્શાન કરે છે તથા સ્વર્ગના. હેવોને પણ હેઠે છે સ્વર્ગના હેવો તેમની પાસે આવે તો પણ તેઓ। આત્માની જાન દર્શાન ચારિત્રદ્વારાને દૃષ્ટિ છે. આત્મા તેજ પરમાત્મા છે એમ કૈનો નિશ્ચયથી જાણે છે, અને ધર્મ કર્મ કરે છે. સુખહુઃખ થાય છે તે પુણ્યપાપથી થાય છે એમ જાણે છે, તેથી તેઓ। આત્મશરૂદ્વારાન સ્વાશ્રથી અની પાપકર્માં ત્યાળીને ધર્મકર્મ કરે છે અને તે આત્મધારણમાં આગળ વધે છે. તમો જો કૈન અનીને આત્માની શક્તિદ્વારા ખીલવો તો આત્મપ્રલુનાં દર્શાન કરી શક્શો। અને આપોઆપ સ્વાત્માને પ્રલુદૂપ અનુભવી જાનધ્યાનસમાધિયણે મોહુ વળેરે કર્મને હઠાવી કૈવલયાન પ્રગટાવીને પ્રલુબ બનશો।

ખ્રીસ્તિ—જૈનધુંધુ !!! તમારા કૈનશાસ્ત્રોમાં હિંદુઓના લગ્વાનું કૃષ્ણને ત્રીજું નરકમાં ગયાનું લખ્યું છે અને લાગવતમાં ઋષલહેલ વગડામાં પૈતાના હેઠો અને કાષ્ટોના સંધર્થી અજિન પ્રગટી તેમાં અળી લસમ થયાનું લખ્યું છે, તેથી તમારે અને હિંદુઓને મેળ ન હોવાથી પરસ્પર એક ખીજની સાથે દ્રેષ ધારો છો.

જૈન—ખ્રીસ્તિધુંધુ !!! કૈનશાસ્ત્રોના કૃષ્ણ જૂદા છે અને લાગવતમાં લખેલા કૃષ્ણ જુદા છે, કૈનશાસ્ત્રોલાગા કૃષ્ણ જે ચોરારી હુલરવધું ઉપર થયા છે અને હિંદુઓના કૃષ્ણને પાંચહુલર વધું થયાં છે. કૈનશાસ્ત્રોના ઋષલહેલ જૂદા છે અને લાગવત કથિત ઋષલહેલ જૂદા છે. મહાભારતમાં એક શ્લોક છે તેમાં અનેક પાંડવ કર્ણ દ્રોષુ થયાનું લખ્યું છે. અત્ર દ્રોણશત દર્ઘં, પાંડવાનાં શત દર્ઘં, કર્ણ સંખ્યા ન વિદ્યતે ॥ અહીં શત દ્રોણ અહ્યા છે. પાંડવોનું શતક અને કર્ણની તો સંખ્યા નથી, એટલા અહ્યા છે. ધત્યાહિ શ્લોકાથી અનેક પાંડવ કૃષ્ણ દ્રોણ કર્ણ હજારો ચુંગોમાં થયા કરે છે. પાંડવો સિદ્ધાચલ પર મૃત્યુ પામ્યા છે એમ

જૈનશાસ્કોમાં છે અને વૈષ્ણવશાસ્કોમાં હિંમાલયપર પાડવો મુત્યુ
પામ્યા છે. ઈત્યાદિ પાડ લેહો હોવાથી તથા જૈનકૃષ્ણ ઋષલ-
હેવ તથા હિંદુકૃષ્ણ, ઋષલહેવ લિઙ્ગ હોવાથી અમારે પરસ્પર
તમારી પેઠે શાસ્ત્રોના ચુદ્ધવડે હજારો મનુષ્યોની કરતું થઈ નથી.
તમારા ખ્રીસ્તીયોના રોમન કથ્યાલિક અને પ્રોટેસ્ટંટ મતલેહે
હજારો લાખો મનુષ્યોનાં પરસ્પરનાં મસ્તક કપાયાં છે. ખ્રીસ્તી
પાદરીએએ પણ શાસ્કોવડે સહામા પક્ષનાં મસ્તક છેદાં છે;
તેનો ઈતિહાસ મૌજુદ છે. કૈનો અને હિંદુએમાં ધર્મલેહ છે
પણ તેથી તમારી પેઠે પરસ્પર ખૂનામરકી થઈ નથી. જૈનો અને
હિંદુએ એક મા આપનાં સંતાનો છે અને બન્ને આર્થિં છે અને
બન્ને અસલના હિંદના વતની છે. હેશરાજ્યાદિક ભાણતમાં પર
સ્પર સંપીને વતેં છે. ધર્મી ખરી ભાણતોમાં બન્ને એકજ છે
અને એક રહેશો. ખૌદ્રો પણ હિંદુધર્મી છે. ગ્રણુના ધર્મની ઉત્પ-
તિનું સ્થાન હિંદ છે. મહામહ પયગંધર સાહેય અને ઈશ્વર જેવા
મહાત્માએ એશિયામાં થયા છે. એશિયા અને એશિયામાં પણ
હિંદ, સર્વધર્મની ખાળું છે. ધર્મની ભાણતમાં એશિયા અને હિંદ
સર્વદેશનો ગુરુ છે અને ગુરુ રહેશો. હિંદુજૈનશાસ્કોમાં જેટલું તરવ
જ્ઞાન છે તેટલું અન્યત્ર નથી. જૈન, પ્રાણીણ અને ખૌદ્રોનાં ધર્મ-
શાસ્કો છે તે હિંદુ ધર્મશાસ્કો ગણ્યાય છે એ ગ્રણું પુનર્જીવને માને
છે. જગતુક્તા અને જગતું નહીં કર્તા એવાઙ્મે ગ્રણું ઈશ્વરને લજે
છે. તમારા કરતાં અમારા હિંદુએમાં ધર્મમતસહિપ્ણુતા વિરોધ છે
અને તેવી ધર્મમતલેહ સહિપ્ણુતા તમારામાં નથી. જૈનશાસ્કના
અલ્યાસી ચુરોપીયનો પણ મુક્તકંઠે જૈનશાસ્કોની પ્રસંશા કરે છે.
અમે જૈનહિંદુએ પરસ્પર દ્વેષ કરતાં નથી અને એક ગામમાં
સાથે ધર કરી રહે છે. તમારા જેવા પરસ્પર લડાવવા હાવ પેચ
કરે પણ તેથી તે છેતરાશો નહીં.

ખ્રીસ્તી—ઇસુએ અનેક ચમતકારો અતાવ્યા તથા પ્રલુએ
તેને આકાશાનું તથા પૃથ્વીનું રાજ્ય સોંઘ્યું તેથી ઈસુ પ્રલુનો પુત્ર

છે એમ સિદ્ધ થાય છે તેની પછી કોઈ પ્રભુ તરફથી સંહેશો લાવનાર ગ્રગટનાર નથી. ઈશુના જેવો કોઈ ક્ષમાવાન થયો નથી.

જૈન—ખ્રીસ્તી અંધુ ! ! ! સર્વધર્મનાં શાસ્ત્રો વાંચેશો તો તમને પ્રભુ લક્ષ્યતોના, ઈશુ કરતાં પણ મોટા ચમત્કારો જણાશો. ચમત્કારાથી કોઈ પ્રભુનો પુત્ર ગણાતો નથી એમ ઈશુએ કહ્યું છે. જુઓ. નવાકરારમાં “ત્યારે જે તમને કોઈ કેણેશો કેળુઓ તે ખ્રીસ્ત અહોંકાં અથવા ત્યાં છે તો તમે માનતા ના કેમકે મિથ્યા ખ્રીસ્ત તથા મિથ્યા ભવિષ્ય વાહિઓ ઉઠેશો ને એવા મોટા ચમત્કાર તથા આહલુત કામ હેખાડેશો કે જે ખની શકે તો પસંદ કરેલાએને પણ તેઓ ભૂલાવશે.” બાયથલના આ વાક્યથી સમજવાનું એટલું છે કે ઈશુને પણ ચમત્કારાથી ભૂલાવે એવા ચમત્કારીએ ગ્રગટવાના, તેથી સમજવાનું એ છે કે, ચમત્કારાથી ઈશુ અગર અન્ય કોઈ પ્રભુનો હીકરે સિદ્ધ થતો નથી. પ્રભુએ ઈશુને આકાશ પૃથ્વીનું રાજ્ય આંધું એ પણ કંઈ મહત્વની બાધત નથી. કારણ કે જૈન શાસ્ત્રોમાં લખયું છે કે પવિત્ર જીવન દર્શાવેન ચારિત્રને પાળનાર એવા મનુષ્યો મૃત્યુ પામીને સ્વયં આકાશ પૃથ્વી અર્થાત્ ત્રણભૂવનના પ્રભુ બને છે અને એવું પ્રભુરાજ્ય સર્વ લોકો, આત્માના શુદ્ધ અળથી પામે છે. અનંત જીવો તેવા સિદ્ધ પ્રભુ થયા, થાય છે અને થશો. તમારા શાસ્ત્રોમાં તો પ્રભુએ ઈશુને રાજ્ય આંધું પણ અમારા શાસ્ત્રાધારે તો સર્વ લક્ષ્ય-સંત-મહાત્માએ. પેતે પ્રભુ થાય છે, તેથી તમારી બાધતમાં વિશેષ કંઈ પણ મહત્વ નથી. ઈશુ પછી કોઈ પ્રભુનો પથગામ લાવનાર નથી એમતમે માનો છો પણ મુસદ્માનો તેમના પછી થનાર મહાંમહ પયગંખર સાહેબને પ્રભુનો સંહેશો. પથગામ લાવનાર માને છે. જુઓ. કુરાને શરીર, વાચો. મુસદ્માનો કુરાનના આધારે જણાવે છે કે પ્રભુ અર્થાત્ ખુદાના પુત્ર તરીકે ઈશુ નથી, કારણ કે પ્રભુ નિરાકાર છે

તેને સ્વી નથી તેથી તેનાથી પુત્ર થઈ શકે નહીં. ઈશુ પછી મહમદ પયગંખર પ્રગટ્યા તેથી તમારું વચ્ચન સત્ય ઠરતું નથી. તથા ઈશુએ અંજુરના વૃક્ષને કોધ કરી શાપ આપ્યો. તેથી તે બળી ગયું. અંજુરના વૃક્ષને કાંઈ વાંક નહેલો. તમારા મત પ્રમાણે તે પ્રભુની ઈચ્છાથી એવું બન્યું હતું તેથી કોધ વિના શાપ ન હેવાય ઈસુને કેાપ થયો. તેથી તે કોધી ઠર્યો. માટે ખરેખરા ક્ષમાહિ ગુણવાળા તો શ્રી મહાવીર વીતરાગ હેવ સિદ્ધ ઠરે છે.

ખ્રીસ્તી—ઇશુએ મનુષ્યોના શરીરોમાં રહેલાં ભૂતોને કાઢ્યાં, તેમનામાં ખાપટીઝમ વખતે પ્રભુ કણૂતર ઇપે ઉત્થો, તેમણે પ્રભુનો પ્રકાશ હીઠો. ભૂખ્યાએને રોટલી અને માછલીએ ખાવાની આપી, માટે તે પ્રભુનો પુત્ર છે તે સમાન અન્ય કેાઈ નથી.

જૈન—ખ્રીસ્તીઓંધુ!!! તમો શાસ્ત્રધર્મ મતવાસનાના અંધ નથી મુક્ત મધ્યસ્થ થઈ અમારા કહેવા પર ધ્યાન રાખો. સામાન્ય જીત મહાત્માએ. પણ ભૂતોને કાઢી શકે છે અને રોગોને પણ ફર કરી શકે છે. પ્રભુનું ધ્યાન તપચારિત્ર પાળતાં સર્વ ધર્મવાળા મહાત્માએ, ચોગાળ્યાસખણે થાડા ઘણા ચ્યાત્રારી બને છે અને એવા ચ્યાત્રારની વાતો તો જૈન શાસ્ત્રો, હિંદુ શાસ્ત્રો ઐજ્ઞશાસ્ત્રો. અને મુસલમાન શાસ્ત્રોમાં પણ મૌજુદ છે. પ્રભુમહાવીર હેવની પાસે ચોસઠ ઈન્દ્ર અને અનેક હેવો. તથા હેવીએ. આવતી હતી અને મહાવીર પ્રભુની સેવા કરતી હતી. પ્રભુ મહાવીર હેવે ખાલ્યાવસ્થામાં જમણા અંગુઠાથી મેઝ કંપાયે. જો મહાત્માએને હેવોની અને હેવીએની સહાય છે. તથા જોએનામાં આત્મભળ ખીલ્યું છે તેએ અનેક ચ્યાત્રાર ખતાવી શકે છે. મહાત્માએ આકાશમાં ઉડીને લાખો કરેઠો ગાડુ ઉપરાંત જય છે, તેમની ઈચ્છા પ્રમાણે હેવો અને હેવીએ. કાય કરે છે. શ્રીગૌતમસવાભીએ એક શોર ખીરવાળી તરપણીમાં વા પાત્રમાં અંગુઠો મૂકીને પનરસો તાપસોને પરિપૂર્ણ લોજન કરાયું હતું. જો તે વખતે લાખો તપસીએ ભૂખ્યા હેત તો તેએને પણ લોજન

કરાવી શકત, માટે એ ખાળતમાં પણ કાંઈ વિશેષ મોટું આસ્થ્યું
નથી. તમેએ કણું કે ખાપટીજમ વખતે દશુના ઉપર આકાશ-
માંથી કખૂતરરૂપે પ્રલુ ઉત્થો. તેનો ઉત્તર એ છે—પંખીએમાં
કખૂતર જેવું કોઈ હ્યાળુ નથી તે સહેલો હાણો ખાતું નથી
અને રાત્રે લોજન કરતું નથી તેથી તે અત્યંત હ્યાલુ હોવાથી
કખૂતરને દશુએ પ્રલુનું રૂપક આસ્થ્યું છે અર્થાત્ દશુમાં મનુ-
ષ્યોની હ્યા પ્રગટી પણ માછલાં તો તે મનુષ્યોને ખવરાવતા
હતા, તેથી તેમનામાં જલચદ્રપંખીપશુની આસ હ્યા પ્રગટી.
હતી એમ તો કહી શકય તેમ નથી. પ્રલુ કખૂતરરૂપે
ઉત્થો તેનો અર્થ એવો છે કે પોતાના આત્મામાં હ્યા પ્રગટી.
પ્રલુ કાંઈકખૂતરનું રૂપ લઈ આવતો નથી. કારણ કે તે નિરાકાર છે.
તમો કહેશો કે પ્રલુ ગમે તે વખતે ગમે તેવું રૂપ લઈ શકે છે તો
તેના ઉત્તરમાં કહેવાનું કે એવા તમારા પ્રલુની પેઠે તો અમારા
જૈન શાસ્ત્રોમાં વણુવેલા હેવો. અને હેવીએ પણ હજારો લાખો
રૂપો કે છે અને બદલે છે, તેથી તેમના જેવા તમારા પ્રલુ ઠર્યો.
કોઈ હ્યાળુહેવે કખૂતરનું રૂપ કખું હોય તો જાની જણો. એવા હેવેતો
અસંખ્ય છે. તેઓથી પરમેશ્વર તો ન્યારો નિરાકાર જયોતિરિપ
છે. પ્રલુ નિરંજન નિરાકાર છે. તેથી તમો તેની મૂર્તિ માનતા નથી
તે જો કખૂતર થાય તો તે સાકાર ઠર્યો અને તેથી સનાતન હિંદુએની
પેઠે તમારે પ્રલુની મૂર્તિ માનવી જોઈએ, દશુએ પ્રલુનો પ્રકાશ
હીઠો. તેના ઉત્તરમાં કહેવાનું કે, દશુ તો શું? પણ સર્વ જલતના
ધર્મવાળા મહાત્માએનાં ચરિત્રોમાં તેઓએ પ્રલુનો પ્રકાશ હીઠો
એવી વાતો આવે છે. મેં પોતે આત્મારૂપ પ્રલુનો પ્રકાશ ખરે-
ખર અંતરની દસ્તિએ હેખ્યો છે. ખાઉલ વગેરે ગ્રેસિટોએ ભાઈ-
ચક્ષુ વડે પ્રકાશ હીઠો તેથી તેમની બાહ્યની આંખો અંજાઈ ગઈ.
આંખો હાણી હીધી પણ તેમના તેવા પ્રકાશને આત્મપ્રલુનો પ્રકાશ
કહી શકાય નહીં કારણ કે આત્મપ્રલુનો પ્રકાશ છે તે તો અંતરની
ચક્ષુથી હેખાય છે, પણ બાહ્યચક્ષુથી હેખાતો નથી. બાહ્યના
પકાશો વિજળી જેવા અનેક હોય છે અને તે તો કોઈ સ્વરાગી

શરીરધારી હેવ હેખાડે છે અને તે આકાશમાં રહી બોલી પણ
શકે છે, વાતો કરે છે, તેથી ચાર નિકાયના હૈવોનું અને પરમેશ્વરનું
સ્વરૂપ જેએ જુદું જાણુતા નથી તેએ પરમાત્મા અને હિંય
હેહધારીહેવને એક સમજી લે છે અને તેથી પાલિ વગેરેની
પેઠે એમ જણે છે કે અમોએ પ્રલુનો પ્રકાશ હીઠો. ખરા
પ્રલુના પ્રકાશથી અંતરની આંખો પ્રલુના તેજથી અંભાઈ જતી
નથી અને આત્મા જ્ઞયલીત થતો નથી અને મૂર્ખાં પામતો
નથી. ચાર નિકાયના હિંયહેહધારી હેવો છે, તે બાદ્ય પ્રકાશ
હેખાડે છે અને પોતે આકાશમાં ગુમ રહી બોલી શકે છે, તેને
લક્ષ્ય પરમેશ્વર માની લે છે. કેટલાક મહાત્માઓ ભરીને હિંય
હેહધારી હેવ થાય છે, તે હેવ થવાથી પુનર્દૃષ્ટાન પામેલા કહેવાય
છે અને તેમણે જે ધર્મ અલાર્યો હોય છે તેની યુણિ પ્રચાર
કરવા આટે કોણે હશેન આપે છે તથા અનેક ચમતકારે કરી
બતાવે છે તેથી કોકો તે ધર્મને પ્રલુનો સમજી પાળે છે એમ અહીં
ઈશુના પુનર્દૃષ્ટાનમાં પણ અન્યું હોયતો સર્વજ્ઞ પરમાત્મા જણે જૈન
શાસ્ત્રોના આધારે સમજાય છે કે કોઈ મનુષ્યે પ્રલુનો લક્ષ્ય બની
ધર્મ પ્રવતાર્યો હોય છે, અને તે મરણ પામી હિંયહેહધારી હેવ
થયો હોય છે તો તે પોતાના મૂલ મનુષ્યના ઇપે કોણે હશેન
આપે છે અને પોતાના અન્થીએની વૃદ્ધિ કરે છે. ઈશુએ ભૂખ્યા
એને ખાવા આપ્યું. રોટલીએ. અને ભાષ્યકીએ. ખૂબ થઈ ગઈ
ઈત્યાદિ ચમતકાર તો હેવની સહાયથી અને આત્મધર્મથી થાય
છે તેથી તેમાં કઈ અમારા ધર્મી સંતો કરતાં વિશેષ ચમતકાર
નથી. આત્માની અનંત શક્તિ છે. આત્માના સંકલ્પ અળથી હેવ
જેવા ચમતકારે કરી શકાય છે, આત્મા તે પરમાત્મા છે. અમારા
સર્વના આત્માએ. તેજ પરમાત્માએ. છે, તે પ્રમાણે સત્તાએ
ઈશુનો આત્મા પણ પરમાત્મા છે તેથી સર્વત્તમાએ. સત્તાએ અનંત
શક્તિ વાળા છે, તે શક્તિયોનોં પ્રકાશ અરેખર તપ, જપ, સેવા,
લક્ષ્ય, ધ્યાન જ્ઞાન સમાધિથી થાય છે, તેથી સર્વધર્મવાળા
લક્ષ્ય. સંતો-મહાત્માએ. આત્મશક્તિયોને પ્રગટાવીને થોડા

ધણું અશે લખિથ્યોને—ચમત્કારોને ગ્રગટાવે છે. તેવું જ્યાં ત્યાં થાડું ધણું હેખવામાં આવે છે તેથી કંઈ અમુકજ ચમત્કારી પ્રલુનો પુત્ર છે અને બીજી નથી એવું સિદ્ધ થતું નથી. પિતાના પુત્રની પેઠે આપણે પ્રલુને પિતા માનીને પુત્રની પેઠે વતીં પ્રલુની લક્ષ્ણિત કરવી તેમાં પ્રલુ પુત્ર એવી ઉપમા ધરી એવી પ્રલુ પુત્રની ઉપમા સર્વ લક્ત સંતોને ધરી શકે છે તે પ્રમાણે ઈશુ પણ પ્રલુ પુત્ર તરીકે ગણુયતે। વિરોધ નથી પણ પ્રલુનો પિતાના પુત્રની પેઠે પુત્ર માનતાં વિરોધ અસત્યતા આવે છે, માટે વિવેકદિષ્ટી સત્ય વિચારને સત્યને માનો તો આત્માની ઉજ્ઞતિ થશે. ઈશુ કાઈસ્ટ સંણંધી જૂનામાં અને નવાકરારમાં જે કંઈ લખવામાં આવ્યું છે તેમાં તેમના શિષ્યોએ રાગમહિમાદિષ્ટી કંઈક વિશોષ કેમ ન લખ્યું હોય ! તે વિચારવા જેવું છે. કોણો પોતાના શુરૂનો પ્રલુ સમ મહિમા વધારવાને તેમની પાછળ ચમત્કારીચિન્તા લખે છે, તેથી ચમત્કારો તરફ ન જોતાં આત્માના સદગુણોની વૃદ્ધિ થાય અને હૃષ્ટાચાર હિંસાદિ હુર્ગણ હેણેનો નાશ થાય તે તરફ ખાસ લક્ષ્ય રાખી પ્રવત્તનું જોઈએ. અને જમે તે ધર્મવાળાના સદગુણોના રાગી અનવું જોઈએ અને હુર્ગણો। તરફ લક્ષ્ય ન રાખવું જોઈએ.

ખ્રીસ્તી—તમો જૈનો હિંદુએ અને બીજો પુનર્જ્ઞ-મમાં માનોછો અને અમો આત્માનો પુનર્જ્ઞ-મ માનતા નથી.

જૈન—ખ્રીસ્તીખંડુ ! તમો પુનર્જ્ઞ-મ માનો અગર ન માનો તે તમારી મરળુની વાત છે. તમો ભૂતોને માનો છો તે એકવાર મનુષ્યો હૃતાં. એક શરીર પણી બીજુ શરીર કેવું તે પુનર્જ્ઞ-મ છે. તમો ધ્યાયખલના આધારે માનો છો કે એક દ્વિવસ પ્રલુ આવશે તે સર્વ મરેલાએને ઉઠાડશે અને પાપી ધર્મીએની હારમાં વેંચી નાખશે, જેએએ ધર્મ કર્યાં હશે તેએને આકાશનું રાજ્ય આપશે અને જેએએ પાપ કર્યાં હશે તેઓને સહાનું નરક આપશે; પ્રલુ, સર્વજીવોને ઉઠાડશે તે

વખતે પાછાં બન્નેનાં શરીરો પ્રગટવાં એ પણ પુનઃ શરીર દ્વારા જીવન હોવાથી અહૃપાંશે પણ પુનર્જીવન છે. કર્મ પ્રમાણે જન્મ થાય છે. શુલ્ક કર્મીએને પુણ્યાત્માએને સ્વર્ગ મળે છે અને પાપકર્મીએને નરક મળે છે તેમાં તેમનાં પુણ્ય અને પાપકર્મજ હેતુભૂત છે, અને પુણ્ય તથા પાપના અનુસારે ધીમા હેઠાદારીને તે સ્વર્ગમાં સુખ અને નરકમાં હુદાખ લોગવે છે. કર્મરૂપ પ્રલુદ્ધે તેમનો ન્યાય કર્યો. તમો કહો છો કે આમારા પ્રલુદ્ધે ન્યાય કર્યો. જેને તમે તમારા પ્રલુદ્ધ કહો છો તે અપેક્ષાએ અમૌચે માનેલ શુલાશુલકર્મ તેજ પ્રલુદ્ધપક્ષી છે. અને શુલાશુલ કર્મના અનુસારે સ્વર્ગ નરકમાં જવું તે પુનર્જીવન છે, તે અપેક્ષાએ સિદ્ધ થાય છે. આપણા આ જન્મની પહેલાં જન્મ હતો. આત્મા અનાદિ કાલથી છે તે ઉત્પજ્ઞ થયો. નથી અને તેનો કોઈ ઉત્પન્ન કર્તા નથી માટે એજ છે. જે ઉત્પન્ન થાય છે તે કાર્યરૂપ હોવાથી ઘટની પેઠે નષ્ટ થાય છે. આત્મા જો ઘટની પેઠે માને તો તે અનંત જીવનવાળો હોય નહીં. આઈબલમાં પણ આત્માનું અનંતજીવન લખ્યું છે, તેથી પ્રલુદ્ધે આત્માને બનાવ્યો. નથી અને આત્માની સાથે કર્મનો સંચોણ પણ પ્રલુદ્ધે કર્યો નથી. અનાદિકાલથી આત્માની સાથે કર્મનો સંબંધ છે. તેથી શુલાશુલકર્મીના અનુસારે અનાદિકાલથી આત્મા શરીરરૂપ વખોને ધારણ કરતો જાય છે અને બહસતો જાય છે એમ પુનઃ પુનઃ નવાં શરીરો પ્રગટાવવાં અને જ્ઞાનાંનો ત્યાગ કરવો. તે પુનર્જીવન છે અને એવા પુનર્જીવી આત્માએ અનંતીવાર લીધા અને આત્માની સાથે જ્યાં સુધી કર્મ રહેશે ત્યાં સુધી આત્મા અનેક જન્મોને લેવાનો અને છોડવાનો. કર્માનુસારે શુલાશુલ અવતાર થાય છે. તમો પણ માનો છો કે પુનર્જીત્થાનના ડિવસે પ્રલુદ્ધ મરૈલાંએને ઉડાડશે અને તેના શુલાશુલકર્મના અનુસારે સ્વર્ગ નરકને આપશે એ ઉપરથી સિદ્ધ થયું કે જીવોની સાથે તમારા પુનર્જીત્થાનના ડિવસસુધી પણ કર્મતો રહ્યું અને પ્રલુદ્ધ પણ કર્મના અનુસારે ઇલ આપશે અર્થાત્ કર્મના કાયદાને

હલ્લાંધીને સવં જીવોને તે સ્વર્ગમાં લઈ શકેશે નહીં. પ્રભુ પણ કર્મના કાયદાને અનુસરીને કર્મના આધીન જીવોને ઇલ આપશે અર્થાતું તે પ્રભુ, કર્મના આધીન પરતાંત્ર થયો. પાપી જીવોને તે હિવસે સ્વર્ગમાં લઈ જવાની ઈચ્છા કરે પણ તેની મરણ શું કરે ? કારણું કે તેને કર્મના અનુસારે જીવોને સુખદુઃખ આપવું પડશે, તેમાં પ્રભુ કરતાં કર્મ બળવાનું થયું. જીવોએ ઈશ્વરને અકર્તા માની તથા સાક્ષીદ્વિપ માની શુલ્કમો-પુણ્યકમો કર્યાં હશે. તેઓએ જે કે પ્રભુને પોતાના તથા જગત્કારા કર્તાદ્વિપ નહીં માન્યો. હશે તોપણું તેઓને શુલ્ક કર્મના અનુસારે સ્વર્ગ આપવું પડશે તેમાં ઈશ્વરનું કંઈ ચાલશે નહીં. તમો એમ કહેશો કે પ્રભુને જગત્કર્તા તરીકે નહીં માનનારા અને પરમાર્થપુણ્યકમો કરનારા એવા જીવોને તે સ્વર્ગ નહીં આપે પણ પોતાને માનનારા પણ પાપ કરેલાએને તે સ્વર્ગ આપશે, એમ કહેવામાં પ્રભુનું અન્યાયી પક્ષપાતીપણું અને અજ્ઞાન ઠરશે, માટે તમારે કર્મની સત્તાના તાણે રહીને જીવોને સુખદુઃખ આપનાર પ્રભુ માનવો પડશે, તેથી કર્મ કરતાં પ્રભુ બળવાનું નહીં ઠરે. કારણું કે કર્મદ્વિપ કારણના અનુસારે વતો છે તેથી. કૃષ્ણ સભામાં દ્રૌપદીને વસ્ત્રો પૂર્યાં તેજ કૃષ્ણ દ્વિપ પ્રભુ જ્યારે મરણ પામ્યા અને તેમની સ્ત્રીએને લઈને અજ્ઞુંન હિલ્લી જતો હતો, અને વગડામાં કાખા લોકોએ અજ્ઞુંનને લુંટ્યો. અને કૃષ્ણની કેટલીક સ્ત્રીએને પકડી પોતાના ઘરમાં ઘાલી. કૃષ્ણની સ્ત્રીએએ કૃષ્ણની સ્તુતિ કરી પણ કૃષ્ણ સહાય કરી નહીં, એમ વિષણુપુરાણમાં લખયું છે. કૃષ્ણની સ્ત્રીએએ પાછલા લવમાં એક ઋષિની મશકરી કરી હતી તેથી તેમના કર્મના અનુસારે કાખાએએ ઘરમાં ઘાલી. દ્રૌપદી સતી હતી તેથી આકાશમાં રહેનાર હેવોએ વસ્ત્ર પૂર્યાં ત્યારે કૃષ્ણના લક્ષ્યો કહે છે કે શ્રાકૃષ્ણે વસ્ત્રો પૂર્યાં. આ ઉપરથી સિદ્ધ થાય છે કે આત્માની સાથે અનાહિ કાલથી કર્મ છે અને તેના અનુસારે જીવોનાં જન્મ મરણો થાય છે તેમાં પ્રભુને વચ્ચે કર્મના અનુસારે ન્યાય કરનાર તથા સુખદુઃખ આપનાર છે.

એમ કહેવના કરવાની જરૂર રહેતી નથી. કારણું પુણ્ય પાપ
કર્માનુસારે જીવોને સ્વયમેવ શુલાશુલ જન્મો. અને સુખ-
કુઃખ થાય છે તેમાં અન્યજીવો અને જડવસ્તુઓ. સુખકુઃખમાં
નિમિત્તકારણું થાય છે, હવે મૂલ વિષય ઉપર આવીને કહેવાનું
કે આત્માના અને કર્મના યોગે પુનર્જીન્મો છે અને તે
સિદ્ધ થાય છે. બૌધ્ધો પુનર્જીન્મના સિદ્ધાંતને માને છે. હિંદુઓ
પુનર્જીન્મના સિદ્ધાંતને માને છે. જૈન શાસ્ત્રો પુનર્જીન્મનાં સિદ્ધાં-
તને સ્વીકારે છે. બુદ્ધને પગમાં ખીલો વાગ્યો. તેથી તેના શિષ્યોએ
પુષ્ટયું કે લગવન્ન ! ! તમને કયા કર્મથી ખીલો વાગ્યો ? ત્યારે
બુદ્ધ મહાત્માએ કહ્યું કે અહીંથી એકાશુમા ભવમાં મેં શક્તિ વડે
એક પુરુષને હુણ્યો હતો. તે પાપ કર્મ હાલ આ ભવમાં ઉદ્ઘયમાં
આંદું અને તેથી પગે વિધાયોછું, અર્થાત્ ગૌતમ બુદ્ધના આ
દ્રષ્ટાંતથી પુનર્જીન્મો સિદ્ધ થાય છે. શ્રી કૃષ્ણે લગવદ્ગીતામાં
કહ્યું છે-અનેકજન્મસંસિદ્ધસ્તતો યાંતિ પરાંગતિમું અનેક જ-
ન્મોથી જેણે આત્માની સાધના કરીને સંસિદ્ધ થયે. છે તે પરગતિ
અર્થાત્ મુક્તિને પામે છે. લગવદ્ગીતામાં અજીવનને કૃષ્ણ કહે
છે કે બહૂનિ જન્માનિ બ્યતીતાનિ મૈતવાજુંન-હે અજીવન ! ! મારા
અને તારા ધણું જન્મો થયા. જૈનશાસ્ત્રોમાં તીર્થોકરોના અને
અન્યોના જન્મોનું વણુંન ધણું છે, તેથી અમો આચો પુનર્જીન્મ
માનીએ છીએ. “તમો એમ કહેશો કે સાતહજાર વધું પૂર્વે
પ્રલુબે જગતું રહ્યું,” તે પણ અસત્ય ઠરે છે. પ્રલુબે મનુષ્યોને
ચેદા કરે છે તે પુષ્ટવાનું કે તે ન્યાયથી સર્વ જીવોને બનાવે છે ?
એમ કહેશો તો સર્વ જીવોને એક જરૂરું કર્મ લગાડવું જોઈતું હતું.
તેવું તો છે જ નહીં. તમે કહેશો કે મનુષ્ય જન્મની પહેલાં કર્મ નહોનું,
કર્મ તો મનુષ્ય જન્મ પદ્ધીથી લાગે છે તો કહેવાનું કે-કર્મને
લગાડનાર કોણું ! જો કહેશો પ્રલુબે લગાડયું તો કર્મનો હોષ
ખરેખર પ્રલુબના શિરપર આવશે. જો કહેશો કે શયતાને કર્મ
લગાડયું તો તેમાં જીવોને હોષ નહીં હોવાથી છેદ્વા દ્વિવસે
પ્રલુબે પાપીએને પણ નરકમાં ન નાખવા જોઈએ, કારણું કે તેમાં

શયતાનનો વાંક હતો. શયતાનને ખનાવનાર પ્રભુ છે, તેથી તેમાં પ્રભુનો વાંક ઠર્યો, તેથી જીવો નિહોંથી ઠર્યા તેથી જીવો કર્મ રહિત ઠર્યા તથા તેઓનો તેમાં વાંક ન ઠર્યો ઈત્યાહિ ઘણુા દોષો આવે છે, તેથી તે તથા ગલ્સ'માં બાલક આંધળાં લૂલાં જન્મે છે તે ક્યા કર્મથી અને તેમણે ગલ્સ'માં કંઈ પાપ નથી કર્યું તેથી ત્યાં પ્રભુએ તે જીવોને આંધળાં લુલા કેમ બનાવ્યા ? તેનો ઉત્તર પણ પૂર્વલવનું કર્મ માન્યા વિના મળતો નથી, તથા ગલ્સ'માં જે બાલકો મરી જાય છે તે ક્યા કર્મથી ? તથા પ્રભુએ એવાં બાળકોને કેમ બનાવ્યા ? તે કર્મની માન્યતા માન્યા વિના પ્રભુના કર્તાપણુથી કંઈ સિદ્ધ થતું નથી. મનુષ્યોને પૂર્વલવનું જીવન થાય છે તેથી પુનર્જન્મની સિદ્ધિ થાય છે. થીએસોઝીકલ સોસાયટીની સ્થાપક તથા એની-એસન્ટ પણ બાયખલના આધારે પુનર્જન્મની સિદ્ધિ કરે છે. આ જવમાં કોધ વગેરેની જે લાગણીએ થાય છે તેનું કારણ પૂર્વ-જીવના સંસ્કારો છે, તથા તુર્તિનું જન્મેલું બાલક પોતાની માતાને ધાવે છે તે કિયાનો સંસ્કાર અરેખર પૂર્વલવોથી ચાલ્યો આવે છે. તેથી આવી પ્રવૃત્તિ થાય છે. માટે પુનર્જન્મની સિદ્ધિ થાય છે. પુનર્જન્મની સિદ્ધિમાં અનેકહલીલો મળે છે. પુનર્જન્મ માનવાળાએ પરમાર્થ કાર્યોમાં ભરણુહિકનો જય ગણુત્તા નથી. આ જન્મ પછી થીજો જન્મ છે એમ માનતો શરીર છોડવાનો જય રહેતો. નથી તેથી આર્યો અસલથી પ્રાણુપર્ણમાં નિલાય અનેલા જણ્યાય છે, ચુરેપીયનો પણ હુવે ગ્રેતાવાહન વિધાથી પુનર્જન્મ માનવા લાગ્યા છે. મનુષ્યો મરીને ભૂતો વગેરે થાય છે અને તે પૂર્વજન્મોનું વણુંન કરે છે. તેથી પુનર્જન્મા છે એમ હુવે જડવાહીએ પણ સ્વીકારવા લાગ્યા છે. પુનર્જન્મની સિદ્ધિ કરવા માટે લખવામાં આવે તો એક અલગ અન્થ થઈ જય માટે આટલા કથનથી તમો પુનર્જન્મની માન્યતા સ્વીકારશો.

ખ્રીસ્તિ—જૈનો કર્મવાહ માનીને કર્મના ગુલામ હાસ શકિત-હીન અન્યા છે. કર્મ પ્રમણે થાય છે એવું માનવાથી જૈનોના

ધરમાંથી કોઈ સ્વીએઓ। ઉડાવી જાય તો તેઓ કહેશે કે એ તો કર્મના અનુસાર બન્યું. સ્વીએને એવાં કર્મ લાગ્યાં હશે તેથી તેને બીજાએ। ઉપાડી ગયા તેમાં અમે શું કરીએ એમ માનવાથી જૈને। મહાલ નિર્વીય અની ગયા છે અને અમો તો પ્રલુની દુઃખાને સર્વ બાધતોમાં હેતુ માનીએ છીએ તેથી બદલાનું છીએ.

જૈન—અરીસ્તીબંધુ ! ! તમોએ જે કલ્યાં છે તે ચુક્તિબુક્ત નથી. અરીસ્તાત્-જૈનેની માન્યતા પ્રમાણે નથી. પ્રલુની દુઃખાથી સર્વ થાય છે એવી શ્રદ્ધાવાળા અરીસ્તી વળે મનુષ્યોના ધરેઠામાં બીજાએ। પેસી ગયા અને તેઓની બીજોને ઉપાડી ગયા ત્યારે તે પરસપર કહેવા લાગ્યા કે—પ્રલુની દુઃખા હતી તેથી બીજાએ। અમારી બીજોને લઈ ગયા. માટે આપણે પ્રલુની દુઃખાથી વિરુદ્ધ વતી આપણાં સ્વીએને પાછી લાવવી ન જોઈએ, કારણ કે જે એમ વતીશું તો પ્રલુની દુઃખાથી વિરુદ્ધ વત્યા એમ ગણ્યાઈશું. આવી પ્રલુની દુઃખાને માનનારાઓ મહાલ-પરતંત્ર-ગુલામ અને છે. તમારે સિદ્ધાંત પ્રલુની દુઃખા પ્રમાણે થાય છે એમ છે તેથી તમો પણ ભાયદા નિર્બલ શક્તિહોન થાઓ તેમાં ઉપરની ચુક્તિ ત્યાજ્યાંથી હરે છે. કોઈ અરીસ્તી માંદો હોય છે તો તે પ્રલુની મરળુથી માંદો પડ્યો। એમ જણે છે તો પણ તે હવા કરે છે, તે પ્રમાણે જૈન પણ માંદો પડે છે ત્યારે જણે છે કે કર્મના ઉદ્ઘથી રોગ થયો છે, પણ જૈનશાસ્ત્રોના આધારે તે પાછો જણે છે કે, હવા વળેરેના પુરુષાર્થીથી-ઉદ્ઘમથી અનિકાચિત કર્મરોગ ટળે છે તેથી તે હવા કરે છે અને રોગને મારી હડાવે છે. તીવ્ર નિકાચિત કર્મનો પણ જ્ઞાન, ધ્યાન, તપ, સંયમથી નાશ થાય છે, તેથી જ્ઞાની જૈનો કે જે ગૃહસ્થો હોય છે તેના ધરમાંથી કોઈ સ્વી અગર દીકરી ઉડાવી જાય છે તો તે તેને પાછી લાવવા માટે તન મન ધનથી કોટિ ઉપાયો કરે છે અને તેના હુશ્મનોને હડાવીને ગમે તે રીતે પાછી લાવે છે. તે જણે છે કે કર્મના ઉદ્ઘથી તે વાત અની છે પણ તેની સાથે એમ જણે છે કે ઉદ્ઘમથી અંતથી કર્મના ઉદ્ઘનો નાશ કરી શકાય છે. ઉદ્ઘમથી કર્મ બંધ છે અને તે પાછું

ઉદ્ઘમથી હઠે છે, માટે ખરે જાની જૈન, લુંધગીના છેલ્લા શિખસો-
શિક્ષાસ સુધી ઠર્ટોંધ કર્મનો ઉદ્ઘમ કરે છે. તેના ઉદ્ઘમમાં તે
આત્મશ્રદ્ધા, આશા અને ઉત્સાહથી મંડયો રહે છે. કોઈ કાર્ય કરતાં
લાએ વખત કરોડો વખત નિષ્ટક ગયો છતાં પણ તે આશાને
ઉત્સાહને મૂક્તો નથી, તેથી તે મહાલ-હાસ-ગુલામ બનતો નથી.
આત્મબળના વિશ્વાસી જૈનો, કદમ્પિ નિર્ભાલ-મહાલ બનતા નથી
જાની જૈનો, સાંસારિકંધાવહારિક કાર્યોમાં તથા ધાર્મિકકાર્યો
કરવામાં કર્મના ઉદ્ઘયની સાથે ચુંદ્ધ કરે છે. મોહર્દપ શયતાનની
સાથે ચુંદ્ધ કરે છે અને આત્માની શક્તિયો. ઝોરવીને આદર્શ કર્મ
ચોણી અને છે, તેઓ ન્યાયથી પ્રવતો છે. કોઈના ઉપર અન્યાય પક્ષ-
પાતથી જૂદ્ધ શુદ્ધરતા નથી. મોહર્દપી શયતાનના બલની બહા-
દ્ધરીને તે ખરી બહાદુરી સમજતા નથી. તમારા નવાકરારમાં
પણ “ઇશુએ તરવારથી કોઈને મારવો નહીં” વગેરે ઉપહેશ
આપીને શયતાનીયત અધર્મ બલને ધિકકાચું છે. જે જૈનો
ધર્મથી પરમાર્થ અપાઈ જાય છે અને પોતાના હેઠવિતાદિક
મોહને લાત ભારે છે અને ધર્મ કર્મો કરતાં મોહર્દપ શયતાનના
તાણે થતા નથી તે પવિત્ર જૈનો છે, એવા પવિત્ર જૈનો સત્ય,
હયા, અસ્તેય, અવ્યાલિયાર વિગેરે સહૃદગુણોના માર્ગો વળે છે અને
હૃદયમાં આત્માર્દપ પ્રભુને પ્રગટાવતા જાય છે. તેમજ સેવાલક્ષ્મિ
કર્મચોણ અને જાનથી આત્મશુદ્ધિ કરતા જાય છે. સાંસારિક
સમાજ સેવા, રાષ્ટ્રસેવા વગેરેમાં આત્મલાવે અપાઈ જાય છે.
તેઓ જે કંઈ કરે છે તે આત્માની શુદ્ધિમાટે કરે છે. તેઓ
ખરેખરા ધર્મચુંદ્ધને કરીને સંસારમાંથી શયતાનના કાવાહાવા
એને હઠાવીને આપોઆપ પ્રભુર્દપ બને છે. કર્મમોહર્દપ
શયતાનના ઝંદાએને એણખીને તેઓથી બચ્ચી જવા સહા આત્મો-
પચોણ ધારણ કરે છે. ગૃહસ્થ જૈનો પોતપોતાના ચોથા ગુણુસ્થા-
નક્ના અને પાંચમા ગુણુસ્થાનક્ના અધિકાર પ્રમાણે વતો છે અને
ત્યાણી સાધુએઓ, સ્વધર્મના અધિકાર પ્રમાણે વતો છે. ખરેખરા
જૈનો, પ્રાણાંતે પણ જૈનધર્મનો અને સ્વાધિકારકર્તાંધકર્મર્દપ
ધર્મનો ત્યાગ કરતા નથી. કર્મનો ઉદ્ઘ, કર્મનો ઉદ્ઘ એમ કરી

જૈનો એસી રહીને ઉધમ કરતા નથી તે ખરા જૈનો નથી. આત્મ ઇપ્પ્રબુની દુચ્છા અને કર્મ એ એ અપેક્ષાએ એક છે. કારણ કે દુચ્છા છે તે લાવકર્મ છે. ખીસ્તિયો પ્રબુની દુચ્છા છે એમ માની એસી રહેતા નથી તો જૈનો જૈન શાસ્ત્રોથી વિદ્ધ ઐટી રીતે કર્મનો ઉદ્ઘય માની કર્મનો. નાશ કરવા પ્રયત્ન ન કરે એમ કેમ અને ? અર્થાત્ ન અને, અને જૈનો કર્મના ઉદ્ઘયના સહામો ઉધમ કરે કરેને કરેજ. જળમાં દુષેષું લાકડું જેમ જલ ઉપર આવે છે તેમ જૈનો કર્મ જીતવા તત્પર થયા હોય છે અને જે મોહને જીતવા, કર્મને જાણીને કર્મિદ્પશાનુ શયતાનના સહામો ચુંદ કરવા તૌયાર થાય છે તે જૈન હોવાથી મહાલ-નિવીં અનતો નથી. ચેટકરાજ, ખારવેલ, ચંદ્રગુમરાજ, કુમારપાલરાજ, વસ્તુપાલ તેજપાલ પ્રધાન, હેમચંદ્રસૂરી, હરિલદ્રસૂરી જેવાએ વિશ્વમાં આત્માહિકશક્તિયોથી લર્પૂર થયા હતા. જૈનો ધર્મચુંદથી પાછા હુઠતા નથી, માટે જૈનો, પોતાનું તથા હેશ સમાજ તથા સ્વસંધનું રક્ષણ કરવાની શક્તિયોનું શિક્ષણ લઈ ખલવાનું અને છે, અને જૈનોએ ખલવાનું જોઈએ. નિવીં મહાલ ભીડ એવા જૈનને દુનિયામાં જીવવાનો અધિકાર નથી. જૈનોએ જૈનોની સેવા લક્ષ્મિમાં અપાઈ જવું જોઈએ. નાતવરા, લગ્નનાં અધિકખૂચ્ચ વધુ નવકારશી જમણું ખર્ચો વગેરેનાં ખર્ચો ન કરતાં જૈનોની વ્યાવહારિક ધાર્મિક શક્તિયો ખીલવવામાં તન મન ધનથી અર્પાઈ જવું જોઈએ અને જૈનોની સેવામાં જીવવાનો મોહ ત્યાગ કરીને જીવતાં જ મરજીવા અનીને ખરા જૈન અની આત્મારૂપ પ્રબુનો. અંતરમાં સાક્ષાત્કાર અનુભવવો જોઈએ અને મહાલ હાસ, ભીડ કાયર, સવારી ન અનવું જોઈએ. જૈનકોમ સંધ, જૈન મંહિર તથા સ્વખંડુઓની રક્ષામાં સવાશ્રયી સવારમલોણી અનવું જોઈએ. ધનસત્તા કરતાં પોતાના ધર્મને અનંતગુણો. ઉત્તમ માનાને ધર્માથી અપાઈ જવું જોઈએ. જૈનાશ્રમો, જૈનગુરુકુલો, જૈન અદ્ધાર્યાશ્રમો કાઢવામાં પોતાની જાતને ભૂલી જવી જૈનખંડુઓના ફુઃખમાં પ્રાણુપ્રેણુ કરીને આત્મલોગ આપવો જોઈએ. ગૃહસ્થ વ્રતધારી જૈનોને નિરપરાધી પંચેન્દ્રિય જીવોની છિંસાનો ત્યાગ છે,

એકેન્દ્રિયાહિક જીવોની તો તેઓ કાર્ય કરતા યતના કરી શકે છે:
 અને સાધુમત ધરી વીશવશા હ્યા પાળવાની ઈચ્છા રાખે છે.
 ઈ. સ. ૧૯૭૪ થી શરૂ થએલ ચુરોપના મહાયુદ્ધમાં ખી-
 સ્તીએંએ શયતાનને વશ થઈ પરસ્પર ખીસ્તિયોને રેંસી નાખ્યા
 કાપી નાખ્યા, આવી ખીસ્તીયોની બહાદુરી તે ખરેખર અધમ્
 શયતાનીયત બહાદુરી છે. એવી શયતાનીયત બહાદુરીથી હિંહમાં
 મહાબાસ્ત યુદ્ધ થયું અને તેથી હિંહની પડતી થઈ. હેશ, રાજ્ય
 કૌમ, જલિ, ચામડી, લક્ષ્મી, સત્તાના બળનો શયતાનને વશ થઈ
 કુરૂપયોગ કરી તરવાર ન ઉઠાવવી એમ ઈશુએ ઉપરેશ આપ્યો
 છે, છતાં ખીસ્તીયો તેથી અંશ્રદ્ધાળુ અન્યા છે અને પોતાની બહા
 દુરી બલવાન્પણું જણાવે છે તે અસત્ય છે. કારણ કે તેવા રાજ્ય, ધન,
 દેહખલમાં મોહરૂપ શયતાનનો વાસો થવાથી અને મોહળળ તે
 પશુભળ હોવાથી તેવા બળમાં સુસ્તાક રહેનારાએ પશુએના
 બળથી કંઈ આગળ આવ્યા નથી. મનુષ્યનું શરીર તે જીવનું
 હેવળ છે અને તેમાં આત્મારૂપ પ્રલુનો વાસો છે તેનો નાશ
 કરવો તે પ્રલુ મહાવીર હેવની આજા વિદ્ધ છે તથા આધીણલમાં
 પણ મનુષ્ય શરીરને હેવલ સમાન કહી તેમાં પ્રલુ વસે છે
 એમ જણાંયું છે, તેથી ચુરોપીયમહાયુદ્ધનીપેઠે મનુષ્યસંહારની
 લુતમાં ખરેખર ખલન માનતાં આત્મ રક્ષણાર્થે જ ઝક્ત દેહાહિક
 ખલનો ઉપયોગ કરીને આત્મબળથી જીવીને મોહરૂપશયતાનને
 હરાવી ખરા જૈન બનવામાંજ સ્વતંત્રતા, સ્વરાજ્ય, આકારાજ્ય
 અને અનંત શાનમય સુખી જીવન છે, એમ જાણી આત્મબળની
 પ્રસંશા કરો. હેહુખલનો અહંકાર ન કરવો જોઈએ. રાજ્યખલ,
 ધનખલ અને વિદ્યાખલ તથા સત્તા ખલનો અહંકાર કરનારાએ,
 શુદ્ધાત્મરાજ્યથી પતિત થાય છે અને મોહરૂપશયતાનના વશ
 થાય છે. ચુરોપરથખીસ્તિયો હુવે છેલ્લા શુદ્ધથી સમજવા
 લાગ્યા છે કે હિંસાયુદ્ધથકી શાંતિસુખ નથી. પ્રેમથી શાંત છે.
 કેદને ક્ષમાથી જીતવામાં રાન્તિ છે. મોહરૂપશયતાન ખલને
 જીતનારૂં ક્ષમા, સરળતા, સત્ય, અહિંસા, પ્રક્ષયાર્થ, સતોષ,
 લઘુતા, જીતા, શુદ્ધપ્રેમ, જાન, તપ, ધર્મ, હાન, પરમાર્થ, નીતિ,

ધ્યાલચારત્યાગ, વળે સદ્ગુણોથી પ્રગટેલું આત્મખલ તેજ
અરેખરૂં બલ છે. કારણું કે તેથી આત્માની અનંત જીવનવાળી
મુક્તિની પ્રાપ્તિ થાય છે. એમ જૈન, હિંદુ શાસ્ત્રોમાં જણાયું છે
અને તમારા ઈશુપ્રભુએ બાઈખલમાં પણ જણાયું છે, માટે
એવા આત્મખળને પામવા ગ્રયતન કરેનો જૈનો કર્મને માને છે
અને આત્માને માને છે પણ તેઓ કર્મદ્વારા શયતાનખલને
હઠાવીને આત્માના બલને પામવાના જ અલિલાષી છે અને તે
માટે જૈનધર્મની આરાધના કરે છે. મોહાદ્દિ કર્મદ્વારા શયતાનથી
આત્માને મુક્ત પૂણ્ય શુદ્ધ કરવો એજ જૈનશાસ્ત્રોનું મૂલ રહસ્ય
છે અને તે આત્મજ્ઞાન પામીને મોહને લુતી શૂરા મહેં આત્મ
લોણી જૈનો બને છે, તે ખરા જૈનો છે. કોટિકોટિવાર ઉદ્ઘમ
કરતાં પણ જ્યારે કર્મ ન હુઠે ત્યારે તે લોગાવલી-પારખધનિ-
કાચિતકર્મ છે એમ જાણુનારા જૈનો, કર્મના તાણે થઈ રંક હાસ
શક્તિહીન અનતા નથી. ખીસ્તિયો જેમ સર્વત્ર ખીસ્તિધર્મ
કેલાવવા આત્મલોણ આપી રહ્યા હતા તેમ સંપ્રતિ, અશોક,
વળે રાલના સમયમાં જૈનો પણ ગ્રવૃત્તિ કરતા હતા. જ્યારથી
જૈનધર્મને રાજ્યાશ્રય મળતો એંધ થયો. ત્યારથી જૈનધર્મનોએનું
નોંન ન્યૂન થવા લાગ્યું છે ખરા જૈનો, રાજ્યાશ્રયને પણ ઈચ્છાતા
નથી, તેતો આત્માની શક્તિયોના ખળે સ્વાશ્રયી બની પોતાના
પગપર મર્મનો ઉલ્લો કાળે છે, રાજ્યાશ્રયી એવા ધર્મા ધર્મો
હુનિયામાં રહ્યા નથી, તો હાલના રાજ્યાશ્રયીધર્મની પણ એક
વખત એવી અવસ્થા થવાની, માટે રાજ્યાશ્રયીધર્મના મોહથી
અહંકારી ન અનવું. એવી બહુરથી તો ચડતી પડતી સર્વની
થાય છે માટે તેમાં ન સુંઝાતાં આત્માના સદ્ગુણોવડે આત્માનું
શુદ્ધાત્મ મોક્ષશાન્યને જીવતાં અંતરમાં પ્રગટાવી આત્મખલી
થવું જોઈએ. હિસાદિ દુષ્ટ દુર્ગુણ દુરાચારના જીવનથી નરક છે
અને પુણ્ય વિચારે તથા પુણ્ય કર્મથી સ્વર્ગ થાય છે અને
આત્માના શુદ્ધ સ્વરૂપમાં પરિણમવાથી મોક્ષ થાય છે. દુર્ગુણ
દુરાચાર પાપખલ છે તે મોહરૂપ શયતાનનું બલ છે, તેનાથી
અરી સુખ શાંનિત કઢી થઈ નથી અને થવાની નથી.

ખ્રીસ્તિ-પ્રલુ નથારે છેલ્દો હિવસ આવશે અને નયાય કરશે ત્યારે શયતાનને ઘોર શિક્ષા કરશે અને તેના ઝંહામાં ઇસા-યતાએને પણ ઘોર શિક્ષા કરશે અને નરકમાં નાખશે.

જૈન-ખ્રીસ્તિખંડુ !! ઈશુ અગર ઈશુનો પિતા બનને જો હ્યાળુ છે તો તેઓ છેલ્દા હિવસે પણ પાપીએને નરકમાં નાખી શકે નહીં. ઇશિયાનો મહાત્મા ટોલ્દસ્ટોય કહે છે કે પ્રલુ હ્યાળુ છે તેથી ડેંડને નરકમાં નાખે નહીં, અને નરકને બનાવે નહીં. જૈનશાસ્કોમાં અનાહિકાળથી નરકે છે. તથા તેમાં પાપીએ પાપકર્મથી જાય છે પણ પ્રલુ તેઓને નરકમાં નાખે છે એવું લખ્યું નથી. પ્રલુ જો છેલ્દા હિવસે શયતાનને ઘોર શિક્ષા કરે તો શયતાન પ્રલુને પુછશે કે તે મને કેવો બનાઓયો. તેવો હું થયો, તો પછી મને ઘોરશિક્ષા જો કારણુથી કર્યો છે તે કારણું તો મારામાં તેં હાખલ કર્યું. તે મારામાં મોહ મૂક્યો, તેથી મોહ આંદોલા, તારા વિના બીજો કેંદ્ર મારામાં ખરાળ વિચાર મૂકી શકે નહીં તો મને તું નરકની શિક્ષા કરે તેમાં તારો વાંક છે, તથા તેં મને વાર્યો પણ નહીં. મારા પર તારું બળ અજમાંયું નહીં. એમ પ્રલુને શયતાન કહીને પ્રલુ પાસે નયાય માગો તો પ્રલુને પોતાની ભૂલ કર્યુલ કરવી પડે કે મેં શયતાનને બનાઓયો તે ઠીક કર્યું નહીં અને મનુષ્યો શયતાનથી લક્ષયાયા તેમાં પણ પરંપરાએ મારી ભૂલ થઈ અને પાપીએને નરકમાં નાખતી વખતે પણ શયતાનની પેઠે પ્રલુના વાંક કર્યાઉ. પાપી મનુષ્યો એમ ઠહે કે અમોએ પ્રલો ! તારા પર વિશ્વાસ ન કીધો. તેમાં હે પ્રલો ! તારી ભૂલ છે. કારણું કે તેં તારામાં વિશ્વાસ રહે એવું જ્ઞાન કેમ ન આપ્યું ? તથા જો અમોને તેં બનાંયા તો ઈશુના જેવા શર્દ્દાળુ કેમ ન બનાંયા ? ઈશુને સારો લક્ત બનાંયો અને અમને શયતાનના ઝંહામાં ઇસાઈ જઈએ એવા બનાંયા તેમાં તારો અન્યાય પક્ષપાત છે. છતાં અમને નરકની શિક્ષા કરતાં અન્યાય કેમ કરે છે ? પાણીમાં જેવો રંગ નાખીએ તેવું પાણી થાય, હે પ્રલો !! તેં અમારામાં સારી શર્દ્દા મૂકી હેત અને પહેલાંથી શયતાનને ન બનાંયો. હેત

અને બનાવવાની સાથે તેની શક્તિ હુરી લીધી નહીં અને પછી હજારો લાણો વધ્ય પછી પાછા ન્યાય કરતી વખતે શયતાનને તથા અમારો વાંક કાઢો તે ન્યાય ગણ્યાય નહીં. ઈશુના ઉપરેશથી અમને શ્રદ્ધા ન થઈ તેનું કારણ એ છે કે તે અમારા આત્માને બનાયો પણ ઈશુને ઉપરેશ અમે સમજુએ તેવી બુદ્ધિ શ્રદ્ધા કેમ ન આપી? મુસા અને ઈશુના જેવા અમને કરવામાં વચ્ચે શયતાન નડતો હતો તેને તેજ વખતે કેમ તે ફર કર્યો નહીં? અને હવે છેલ્દા હિવસે અમને નરકમાં માડુલે છે? માટે અમો નરકમાં જઈશું નહીં, તમોએજ શયતાનને બનાવી માછલાંની પાછળ પારધી બનાવવાની પેઠે બૂલ કરી છે, એવું ન્યારે પાપીએ પૂછશે ત્યારે પ્રલુને તેવી બી ચૂપ એંર મેરી બી ચૂપ કહી એલ ખલાસ કરવો પડશે. એથી એવી વાતો ન માનતાં અનાહિકાળથી જગત્ અને જીવો છે, તથા અનાહિકાળથી જીવોને કર્મ લાગ્યાં છે અને જીવો પુણ્ય અને પાપના અનુસારે સ્વર્ગ તથા નરકમાં જાય છે એમ સિદ્ધાંત માનવામાં કોઈ જતનો હોષ આવતો નથી. તથા પરમેશ્વર ઉપર પૂર્વોક્ત કર્તાપણાના હોણો પણ આવી શકતા નથી.

ખ્રીસ્તી—જ્યારે પુનર્જયાનને છેલ્દો હિવસ આવશે ત્યારે સૂર્ય ચંદ્ર વળેરેનો નાશ થશે. હરિયા પહોડો વળેરેનો પ્રલુ નાશ કરશે. પ્રલુ સર્વ જીવોને ઉડાડશે અને ધર્મી અને પાપી આત્મા એને એ વિલાગમાં વહેંચી નાખશે. ધર્મીઓને સ્વર્ગમાં પોતાની પાસે લઈ જશે અને પાપીએને શયતાનની સાથે નરકમાં નાખશે આઈખલના પ્રગટીકરણમાં પ્રલુ સ્વર્ગમાં સિંહાસન ઉપર રિંગ છે અને હેવફ્ફતો. તેની પાસે એસે છે તથા ને છેલ્દો હિવસ આવશે તે વખતનું લવિષ્ય લખ્યું છે તેને અમો સત્ય માનીએ છીએ.

જૈન—ખ્રીસ્તિબંધુ!! તમોએ જે હુકીકત કહી તેને અમો જૈનશાસ્ત્રોથી વિરુદ્ધ હોવાથી તથા તે બુદ્ધિગમ્ય તથા શ્રદ્ધાગમ્ય નહીં થલાથી તેને સત્ય તરીકે સ્વીકારતા નથી. તમારી એવી માન્યતાને તો! બૌધ્ધો, હિંદુએ અને જૈનો સત્ય તરીકે માનતા નથી. છેલ્દા હિવસે પ્રલુ સર્વનો ન્યાય કરશે, એવી માન્યતામાં સત્યતા નથી.

સૂર્ય ચંદ્ર આકાશ વળોરેનો નાશ થવાનો નથી. કેટલાક હિંદુઓ
 મહાપ્રલય માને છે તે વખતે સર્વ વિશ્વનો નાશ માને છે, પણ
 પ્રલુબ, સર્વલોકને ઉડાડી ઉલા કરી એક હિવસે ન્યાય કરે છે એવું
 તેઓ માનતા નથી. જૈનો તથા બૌધ્ધો મહાપ્રલયને માનતા નથી,
 જૈનો જગતુને અનાહિ અનંત માને છે. તેથી મહાપ્રલય થતો
 નથી એમ શરૂઆત ધારે છે. જગતકર્તાવાહીઓને ઈધર છે તે જગ
 તુનો કર્તા છે એમ માનવાપણું હોવાથી તેઓ હુનિયાની આહિ
 અને અંત માને છે. બાઈબલના પ્રકટીકરણના લવિષ્યવાહ જેવા
 લવિષ્યવાહો જો મારે લખવા હોય તો અનેક લખી ખતાવું, તેમાં
 સત્યતા હોય એવું અમારું ભત નથી. હુનિયામાં ચાલતા અનેક
 ધર્મશાસ્કોમાં એવા પણ ઝપાંતરે ઈરક્ષારવાળા પરસ્પર વિરુદ્ધ
 એવા અનેક લવિષ્યવાહો છે તેથી અમુક ઉપર વિશ્વાસ મૂક્યો,
 તે વખતનો હિવસ આંદ્રા પહેલાં શરૂઆતી નથી. અનેક
 ચુરેપહેશસ્થવિદ્ધાનો પણ આવા લવિષ્યવાહને શાંકાની દિશિ-
 થી હેખવા લાગ્યા છે. મનુષ્ય મરે છે કે તુતું સ્વકર્માનુસારે બીજો
 લવ ધારણ કરે છે પણ તેને છેલ્લા હિવસ સુધી કૃષ્ણમાં પડી
 રહેવું પડતું નથી, એમ જૈનહિંદુશાસ્કોથી સમજય છે, માટે
 અમને તે ખાણતમાં અમારો સિદ્ધાંત સત્ય લાગે છે. પ્રલય મહા
 પ્રલયની વાતો ન કરતાં આત્માની, મનની અને કાયાની પવિત્રતા
 કરવી. મનમાથી સર્વ ઘૂરા વિચારેને દ્વારા કરવા અને સહિવિચા.
 રાથી મનને ભરી હેવું અને જ્ઞાનાનન્દમયપ્રલુલ્લવને જીવવાનો
 નિશ્ચય કરી આત્મધ્યાન ધરવું. શરીર પેઠે આત્માને ન ભાવવો પણ
 તેથી ન્યારો ભાવવો અને હું હું ના સંકલપવિકલપથી મુક્ત થઈ
 શરીરમાં જીવતા આત્માથી જીવતા થવું અર્થાત્ હેવ થવું તેજ
 શરીરમાં પુનર્દૂત્થાનનો છેલ્લો હિવસ માની શુદ્ધાત્મસ્વરૂપમાં
 મગત થઈ જવું. શરીર તેજ જગત છે એમ માનીને મન મોહ

રૂપ શયતાનથી દ્વારા રહેવું: શરીરમાં આત્માને સમ્યગુજાનથી પ્રગટ કરવો તેજ મરેલા એવા પોતાને જીવતાકરવાનું છે. પરમાત્મા-સર્વજ્ઞ-વીતરાગ હેવ છે તે પિતા છે અને સમ્યગુજાની અન્તરાત્મા તે પ્રભુ પરમાત્માને પુત્ર છે. શુક્લધ્યાન તે વધુ સ્તંભ છે, તેમાં અન્તરાત્માદ્વીપીઠશુને લગાડવામાં આવે છે. એટલે અન્તરાત્માદ્વીપી ઈશ્વરું સર્વથા મોહનાશ રૂપ બાહ્ય મરણું થાય છે અને તેજ શરીરમાં અન્તરાત્મા, પોતાના કેવલજ્ઞાનથી પ્રકારીને પરમાત્મા પ્રભુ થઈ ઉઠી લોકોને બોધ આપી છેવટે ઊંચે આકાશમાં સિદ્ધશિક્ષાપર બિરજમાન થાય છે. આત્મા પોતાની સમ્યગુદૃષ્ટિ પામે છે તેજ સમ્યગુ હર્ષનરૂપ બાપટિઝમ છે. પવિત્ર શુદ્ધાત્મા રૂપ થએલા સર્વ આત્માએ હેવો થાય છે. એવી જૈન શાસ્ત્રાની માન્યતા છે. કોધ, માન, માયા, લોક, કામ, અશાન, રતિ અરતિ, આહિ સર્વ મોહ પ્રકૃતિયોનો ક્ષય કરવાથીજ આત્મારૂપ પ્રભુનો પ્રગટભાવ થાય છે અને આત્મામાં કેવલજ્ઞાન પ્રગટે છે. એવું જ્ઞાન અને આત્માનંદ પ્રાપ્ત કરી શુદ્ધાત્માના અન્તા જીવને જીવવામાટેજ બાહ્યજીવનનું પ્રયોગન છે.

અરીસ્તી—જૈનખેદુ ! તમારી સાથે વાત કરવાથી અમને ઘણું જાળવાનું મહિયું, ઈશ્વરું કાંઈસ્ત અને બાઇખલમાંથી તમો તમારી દર્શિએ શું સત્ય માનો છો તે જણાવશો.

જૈન—અરીસ્તીખેદુ !! જૈનશાસ્કોના ગુરુગમપૂર્વક અને ગુરુકુપાપૂર્વક સમ્યગુ અલ્યાસથી આત્મામાં સમ્યગુજાનદર્શિ પ્રગટે છે, તેથી મિથ્યાત્વ શાસ્કોને સાતનયોની સપેક્ષા સમ્યગુ દર્શિથી સમ્યગુરૂપે પરિણમાવવાની શક્તિ પ્રગટે છે, મિથ્યાત્વીઓને સમકિત્વાળાં શાસ્કો પરિણમિથ્યાત્વરૂપે પરિણમે છે. જૈનશાસ્કોનો જોએએ પૂર્ણ અલ્યાસ કર્યો છે તેઓને બાઇખલમાં જો કંઈ સત્ય સારું છે તે જૈનશાસ્કોમાં છે જો એમ અનુભવાય છે, ઈશ્વર, સ્વર્ગ અને નરક માને છે. પુણ્યથી સ્વર્ગ અને પાપથી નરક માને છે તે જૈનશાસ્કોમાં છે. ઈશ્વરું યહુદીઓના વખતાની જુની ઝઠિ કે જે વેદી આગળ પશુ કાપવાની હતી તેને ના કખૂલ કરી તે સારું

કયું. તથા યહુહીએના સમયની સુન્તતની રૂલીને હિંસાખમાં ન ગણી એમ પ્રેરિત પાઉલના વિચારેથી માલુમ પડે છે. રોટલી ઉપર ઈશુનું લેણી કદમ્પી તેનું લક્ષણ કરવું તેમાં મિથ્યાત્મ પાપ બુઝી છે. ઈશુએ આકાશમાં સાકાર પ્રભુ માન્યો છે, પણ આકાશમાં પરમાત્મા નિરાકાર છે અને એમ સુસલમાનો પણ કુરાનના આધારે માને છે. ઈશુએ હિંસા ન કર એમ કણું છે તે મળું જોઈની હિંસા ન કરવા માટે કણું છે, પણ જલચદ, પશુ, પંખી-એની હિંસાના ત્યાગ માટે ખાસ ઉપદેશ આપ્યો નથી. માછલાનું માંસ ઈશુ આતા હતા અને દ્રાક્ષારસ પીતા હતા. મર્યાદાએ પછી પણ તેમણે માછલીએ પડડાવલામાં અન્યભક્તોને સહાય કરી છે. તેમણે ચોરી, વ્યલિચાર અને અસત્યના ત્યાગ માટે ઉપદેશ આપ્યો છે. પાપોનો ત્યાગ કરવા તેમણે ઉપદેશ હીધે છે, પ્રભુમાં અન્યવિશ્વાસ મૂકુંધા માટે ધર્માં અસરકારક વચ્ચેનો કદ્યાં છે અને પોતાને પ્રભુના પુત્રતરીકે ઓળખાવીને તેવો વિશ્વાસ મૂકુંધા માટે ધર્માં વખત લોડોને કણું છે. તેણે રોગીએ વગેરેની પર હ્યા આંદ્રી છે અને મોહરિપ શાયતાનને જીતવા હિંહુસ્થાનના કઠીર વગેરે ભક્તોની પેઠે ઉપદેશ આપ્યો છે. પ્રભુના ઉપર તેમનો વિશ્વાસ પ્રેમ હતો પણ જૈનશાસ્ત્રોમાં લખેલ પ્રભુ સ્વરૂપને તેમણે જણાયું નથી. સ્વામી રામતીર્થ કહે છે કે, ઈશુએ તિશેટ સુધી મુસાફરી કરી હતી અને ત્યાંના મહાત્માએ પાસેથી ઈશ્વર ભક્તિનું જીવાન કરીને તેમના દેશમાં જઈ ઉપદેશ હીધે હતો. નીતિના ગુણોનું આઈખલમાં વર્ણિન છે પણ આઈખલના સર્વ વિચારેની શ્રદ્ધા કરનાયોતો અંતે અન્યધમી-એના દ્વેષ બને એવું થાય છે. કારણ કે તેમાં અન્યધમીએ સાથે સ્વધમી જેવું વર્તાન બાખવાનું ખાસ લગદ્યું નથી. ઈશુમાં નીતિના ગુણો કંઈ કંઈ ખીલ્યા હતા. નવા કરારનાં વાક્યો—“ શરીરને જે મારી શરીર છે પણ આત્માને મારી શકતા નથી તેથી બીહો મા.” પૃથ્વીપર શાંતિ કરવાને હું આંદ્રો છું એમ ન ધારો, શાંતિ નહીં પણ તરવાર ચલાવવાને હું આંદ્રો છું કેમકે માણુસને તેના બાપને ઉલ્લો તથા

છીકરીને તેની માને ઉલ્લટી તથા વહુને તેની સાસુને ઉલ્લટી ક્રિયાવાને હું આંદોલાયો. છું અને માણુસના વૈરી તેના ઘરમાં થશે. (માત્રથી) તેઓ. કહે છે કે જુઓ ખાવરેને હાર્દિકાજ માણુસ પાપીએનો અને હાણીએનો મિત્ર,” મંહિર કરતાં હિંયાં, એક મોટો છે, યશ કરતાં હું હયા ચાહું છું.” પવિત્ર આત્માને ઉલ્લટું જે કોઈ કંઈ કહેશે તે તેને માઝે નહિ કરશે. આ યુગમાં નહિ ને આવનાર યુગમાં પણ નહિ” “તારી તરવાર તેના અધાનમાં પાછી ધાર્ય કેમકે જે સધળા તરવાર પકડે છે તે તરવારથી નાશ પામશે” ઈશુએ પાસે આવીને તેઓને કહ્યું કે આકાશમાં તથા પૃથ્વીપર સર્વ અધિકાર મને સૌંપાયો છે. “ગ્રલુના નિયમશાસ્ત્રમાં કહેલા પ્રમાણે હોલાના એક જોડાનો અથવા કખૂતરનાં એ ષણ્યાંનો યશ કરવા સારું તેઓ તેને યરશાકેમમાં લઈ ગયા (ઇશુના જન્મ પછીની ડિયા લુક) “જો કોઈ મારી પાસે આવે ને પોતાના ખાપનો તથા માનો તથા વહુનો તથા છોકરાનો તથા ભાઈએનો તથા ખણેનોનો તથા પોતાના જીવનો પણ દ્વેષ ન કરે તો તે મારે શિષ્ય થઈ શકતો નથી. “હેવનું રાજ્ય ગ્રાગટ રીતે નથી આવતું અને એમ નહિ કહેશે કે જુઓ તે અહિયાં છે, અથવા તે ત્યાં છે, કેમકે જુઓ હેવનું રાજ્ય તમારા મધ્યે છે” જે કોઈ પોતાને ઉંચ્યા કરે તે નીચ્યા કરાશે ને જે પોતાને નીચ્યા કરે તે ઉંચ્યા કરાશે.” (લુક) “જે કોઈએ ઘરને કે મા ખાપને ભાઈએને કે વહુને કે છોકરાને હેવનાં રાજ્યને લીધે મૂક્યાં હશે તે આકાશમાં બહુ ધાર્ય તથા આવનાર કાળમાં અનંત જીવન પામ્યા વિના રહેશે નહીં” (લુક) “(ચોહાન) “જે ઉપરથી આવે છે તે સર્વના ઉપર છે. જે પૃથ્વીનો છે તે પૃથ્વીનો છે ને પૃથ્વીનું કહે છે “ઇશુએ તેઓને કહ્યું કે હું તમને ખચીત કહુંછું કે તે રોટલી મુસાએ આકાશથી તમને આપી નથી પણ આકાશથી જે ખરી રોટલી છે તે મારી ખાપ તમને આપે છે” જીવનની રોટલી હું છું જું જે મારી પાસે આવે છે તેને જૂખ નહિજ લાગશે” “ચોહાન” કોઈ મારું માંસ ખાય છે ને મારું લોહી પીએ છે તેને અનંતજીવન છે. જે મારું માંસ ખાય છે અને મારું લોહી

પીએ છે તે મારામાં રહે છે ને હું તેમાં રહું છું, જે મને ખાય છે તે પણ મારાથી જીવશે” ચોહાન (અધ્યાય. ૬) ને કોઈ તરસ્યો હોય તો તે મારી પાસે આવીને પીએ. મારાપાર વિશ્વાસ કરે છે તેના પેટમાંથી જીવતા પાણીની નહીંએ વહેશે” (ચોહાન અધ્યાય (૭) મારી વાત તમે સાંભળતા નથી માટે તમે તમારા બાપ સેતાનના છો, તે ગ્રથમથી મનુષ્ય ધાતક હતો. જે હેવનો છે તે હેવની વાતો સાંભળે છે” તમે હેવના નથી માટે સાંભળતા નથી. ઈશ્વારીમ થયા અગાઉ હુંછું “હું તથા બાપ એક છેયે” તું માણસ છતાં પોતાને હેવ ઠરાવે છે. ઈશ્વરો તેઓને ઉત્તર દીધો શું ? તમારા શાસ્ત્રમાં એ નથી લખ્યું કે, મેં કહ્યું કે તમે હેવો છો ? જેઓ હેવની વાત પામ્યા તેઓને જે તેણે હેવો કહ્યા તો જેને બાપે હેવ ઠરાવ્યો ને જગતુમાં મોકદ્યો. તે હું હેવનો દીકરાછું. બાપ મારામાં છે ને હું તેનામાં છું. સુનરૂપ્યાન તથા જીવન હું છું. તમે એક બીજાપર પ્રેમ કરો. જેવો મેં તમપર પ્રેમ કીધો તેવો તમેપણ એક બીજાપર પ્રેમ કરો. “ રહ્યો તથા સત્ય તથા જીવન હું છું ” હું બાપમાં ને બાપ મારામાં એવો મારાપર વિશ્વાસ કરો (ચોહાન) હૈવે તેઓને જીષ્ટાદુર્ધિમાં મેલી દીધા ” અધ્યાય. ૨ “ હેણાતો યહુદી તે યહુદી નથી ને હેણાતી હેણની સુન્નત તે સુન્નત નથી. માંહેનો યહુદી તે યહુદીને સુન્નત હૃદયની ને જે અક્ષરિક નથી પણ આત્મિક છે. જેટલા હેવના આત્માથી હોરાય છે તેઓ હેવના દીકરા છે, આપણે હેવનાં છોડરાં છેયે ” અધ્યાય. ૮)

તમારા સત્તાવનારાઓને આરીવાહ આપો. આરીવાહજ બાપો. ને શ્રાપ આપતા ના. હુરખનારાઓની સાથે તમે હુરખાઓ અને રડનારાઓની સાથે રડો. માંહેમાંહે તમે એકજ મન ધરો, મોટાધ પર મન ન રાખો. પણ હીનોની સાથે મળતા જાઓ. તમે પોતાને બુદ્ધિવંત ન સમજો, જુંડાને બદલે જુંડું કોઈને વાળતા ના, સધળાં માણસોનાં હેખતાં જે સુશોલિત છે તે (કરવાને) ધ્યાનમાં આણો, જે જુની શકે, તો જેમતેમ કરીને સધળાં માણસોની સાથે સમાધાનમાં ચાલો. એં વહાલાઓ, તમે પોતાપરનું વૈર ન

વાળો, પણ કોપને સારુ જગ્યા છોડો, કેમકે લખેલું છે કે “પ્રભુ કહે છે કે વૈર વાળવું એ મારું છે, હું પાછુ વાળી આપીશ.” એ માટે જોતારો વૈરી ભૂખ્યો હોય, તો તેને આવાજું આપ; જો તૃષ્ણિત હોય તો તેને પીવાજું આપ, કેમકે એવું કરતાં તું તેના માથા પર આગના અંગારા ફુલાઓ મૂકીશ. ને બુંડું તેથી તું જીતેલો ન થા, પણ ને સારું તેથી બુંડું જીત.

એક ખીજા ઉપર પ્રેમ રાખવો એ સિવાય ખીજું હેવું કોઈનું ન કરો, કેમકે ને ખીજા ઉપર પ્રેમ રાખે છે. તેણે નિયમને પુરો પાછ્યો છે. કારણ કે “તારે વ્યલિયાર ન કરવો, હત્યા ન કરવી, ચોરી ન કરવી, જૂડી શાહેદી ન પુરવી, લોલ ન કરવો.” હત્યાદિ, ને આજાઓ છે તેઓ સંક્ષેપે કરીને આમાં સમાયલી છે, એટલે “નેવો પોતા પર છે તેવો પોતાના પાડોશી પર પ્રેમ રાખવો” પ્રેમથી પડોશીનું કંઈ બુંડું કરતું નથી, તેથી પ્રેમ નિયમની સંપૂર્ણતા છે. (અધ્યાય ૪ તમે હેવનું મંહિર છો. ને હેવનો આત્મા તમારામાં વસે છે,) જો કોઈ હેવના મંહિરનો નાશ કરશો તો હેવ તેનો નાશ કરશો. કેમકે હેવનું મંહિર ને તમે છો તે પવિત્ર છે તમારાનો કોઈ પોતાને જ્ઞાની જાળે તો જ્ઞાની થવા સારું તે મૂર્ખ થાય “ સુન્નત તો કંઈ નથી ને એ સુન્નત કંઈ નથી પણ હેવની આજાજું પાલન તેજ ખંડું છે ” (અધ્યાય ૭) “ તમે જીવતા હેવનું મંહિર છો.” (અધ્યાય ૬) શૈતાન પોતે અજવાળાના ફૂતનો વેષ ધરે છે “ પાઉલ કહે છે (પોતાના પત્રમાં તમારી સેવાને સારું ખીજુ મંડળીઓમાંથી નાણું લઈને મેં તેઓને બુંટી ” (અધ્યાય ૧૧) “ હેવ તો કે ને ચૌઢ વષ્ણ ઉપર ત્રીજા આકાશમાં લઈ જવાયો ” તું જેમ પોતા પર તેમ મારા પાડોશી પર પ્રેમ કર “ હેહ આત્માથી જલટી ઈચ્છા કરે છે અને આત્મા હેહથી ” આપણું પ્રગતપણું આકાશમાં છે ॥ અધ્યાય ૪ ॥ સાતમે હહાડે હેવે પોતાનાં સવ-કામીથી વિશ્રામ લીધો ॥ (અ. પ.) અધ્યાય નવમામાં લખ્યું છે કે મુસામે નિયમશાસ્ક્ર પ્રમાણે હરેક હુકમ સર્વ લોકોને કહીને

વાણી તથા કીરમજુ ઉત તથા જ્ઞાન સુદ્ધાં વાછડાનું તથા અકરાનું લોહી લીધું. મંડપપર તથા સેવાનાં સધળાં પાત્રપર લોહી છાંટયું. નિયમશાસ્ક્રાંતિક્રમાણે સધળી વસ્તુઓ લોહીથી શુદ્ધ કરાય છે ને લોહી વહેવડાંયા વગર માઝી થતી નથી. યજોથી વર્ષો વર્ષો પાપોનું સમરણ કરી થાય છે કેમકે ગોધાઓનું તથા અકરાનોનું લોહી પાપો કહાડી નાખવાને સમર્થ નથી ॥ મુસાઓ કહ્યું કે હું બહુ ણિહું છું ને પ્રિયું છું (અ. ૧૨) “ તું હત્યા ન કર ” જગતું પર અથવા જગતમાંનાપર પ્રેમ ન કરો. જે પુત્રનો નકાર કરે છે તેને આપ પણ નથી ” જે આપ કરે છે તેણે તેને હીઠો નથી. હરેક જે પેતાના ભાઈપર દ્વેષ રાખે છે તે મનુષ્યધાતક છે. આપણે તેનામાં રહીએ છીએ અને તે આપણુમાં હેવપ્રીતિ છે, ને જે પ્રીતિમાં રહે છે તે હેવમાંને હેવ તેનામાં રહે છે. જે ભયભીત છે પ્રીતિમાં પૂરો થાયદેલો નથી. ઈત્યાહિ ભાઈખલનાં વાક્યોમાં ભાઈખલનો સાર આવી જાય છે. એમાંનાં કેટલાંક વાક્યો નીતિનાં છે તથા કેટલાંક પ્રેમનાં છે તથા કેટલાંક આત્મા સંખ્યાંધી છે. કેટલાંક યાહુદીઓના નિયમ શાસ્ક્રોનાં છે અને તેમાં કેટલાંક નવા કરાર સંખ્યાંધી છે. નૈગમનયની સાપેક્ષદિષ્ટિ આત્માઓ, પ્રલુ, પુણ્ય, પાપ, સ્વર્ગ, નરક વગેરેનું સ્વરૂપ છે, તેનો જૈનદર્શનમાં અન્તભાવ થાય છે. અભિતની ઔપચારિકદિષ્ટિ પ્રલુનું જગતકતાહિતાહિક વર્ણન જાણુનું પણ તરવદિષ્ટિ, પ્રલુનું અન્ય જગત સંખ્યાંધી કતહિતપણું નથી. ઔપચારિકદિષ્ટિ, પુણ્ય તેજ પ્રલુની કૃપા અને પાપ તેજ પ્રલુનો કાપ કહેવામાં આવે છે, તથા ઔપચારિક હૃષિએ શાતાવેહનીયના ઇલને સ્વર્ગ અને અશાતાવેહનીય ઉત્પાપને નરક કહેવામાં આવે છે. શરીરનો નાશ તેજ દ્વિસ, પુનરૂત્થાનનો દ્વિસ છે, કરણ કે તે દ્વિસે આત્મા, પુણ્ય પાપાનુસારે સ્વર્ગ નરક વગેરેમાં જાય છે, નૈગમનયની દિષ્ટિ શરીરમાંથી પ્રાણોનો અને આત્માનો વિયોગ તે ધીજાઅવતારજનમરૂપ ઉત્થાનનો છેલ્દો દ્વિસ છે અને તે કાલે અર્થાતું મૃત્યુખાદ હેહરૂપસુષ્ટિનો નાશ થાય છે અને ચંદ્રનાડીસ્વરૂપ ચંદ્રનો અને સૂર્યનાડીસ્વરૂપ સૂર્યનો નાશ

થાય છે તેથી તે પ્રલય કહેવાય છે અને સર્વથા કર્મહિકના અલા-
વને મહાપ્રલય કહેવામાં આવે છે, એમ નૈગમનયની અધ્યાત્મ
દ્રષ્ટિએ સમજવું. મરણ સમયે આત્માને પુણ્યથી નિર્મયદરશા
રહે છે અને પાપથી ભય રહે છે. આત્મા પોતે પોતાને ઈશ્વર છે
તેની સાથે લાગેલાં કર્મા પણ કર્માની હૃષિએ ગ્રલુ અર્થાત્ શક્તિ-
માન છે. ઈશ્વર ત્રીજા આકાશમાં ગયો. અર્થાત્ જૈનશાસ્ત્રોના ત્રીજા
હેવલોકમાં ગયો. તેથી તે હેવ મહિમાથી પાછો જન્મસ્થાનમાં આવ્યો.
અને તેણું ચમત્કારો હેખાડયા. પહેલાં, બીજા અને ત્રીજાની હેવલો-
કેમાં તો ધણા મુનિએ. જઈ શકે છે, તે જૈનશાસ્ત્રોના વાચનથી
સમયગ અનુભવાય છે, ઈશ્વરના કેટલાક વચ્ચે. આધ્યાત્મિક છે,
અને તેઓને વેદાંતશાનમાં તથા જૈનતત્વશાનમાં અંતલીવ
થતો હોવાથી આર્થિકો કરતાં તેમાં કંઈ વિશેષ જણાતું નથી.
ઈશ્વરનું ચરિત મનુષ્યોમાટે હ્યાલુ હેખાય છે અને તે છેલ્લા દિવસે
કોપાયમાન થશે. પાપીએને માઝી નહીં આપે એવા વિચારોથી
તો તે ગ્રલુનો પુત્ર, કોપ-કોધ કરતાર ઠરે છે માટે તેથી ઈસુમાં
પૂણ્યદ્વારા સિદ્ધ થતી નથી. ઔપચારિક દ્રષ્ટિએ ઈસુમાં ગ્રલુમાં
જીવેની કર્તાહૃતાપણુંની ભાવના મૂકીને જીવેને પાપકર્મીથી
સુકંત કરવાની નૈગમનયની સાપેક્ષિક ભાવનાએ કથાંચિતું ખ્રીસ્તિ
દર્શાનને. જૈનદર્શાનમાં સમાવેશ થઈ શકે છે પણ તે એવું નૈગમન
યક્ષિતસાપેક્ષિક જ્ઞાન જે જણે છે, તેને માટે તે છે પણ અન્ય જૈન
મનુષ્યો માટે નથી. ગ્રલુમાં કર્તાહૃતાપણુંની ભાવનાનો રાજાએમાં
આરીપ કરાય છે અને તેથી મનુષ્યો, રાજાના દાસ, ગુલામ
પરતંત્ર અની જય છે અને ગ્રલુના સેવકો છે તે રાજાએના
સેવકો અને છે, પણ રાજાએ સમાન પોતાના આત્માને નહીં
અનુભવવાથી અને ગ્રલુ સમાન સ્વાત્માને નહીં અનુભવવાથી તેઓ
ગુલામ અને છે, પરતંત્ર અને છે અને તેથી ઇશ્યાના જાર અને
તેની ગ્રન્થ જેવી હુદ્દશા થાય છે. જૈનશાસ્ત્રોમાં આત્માએ તે
પરમાત્માએ થાય છે, એવી શ્રદ્ધાથી જૈનો, ઝાંસ, એમેરિકાની પેઠે
પ્રાણસ્વતંત્ર સાંક્રાન્યવાહીએના સરખા સ્વતંત્ર અને છે અને

સાધ્યવાહના સાપેક્ષિક હિમાયતી અને છે અને પોતાની સ્વતંત્રતા ને પ્રાચ્ય કરે છે અને કથાચિત પરમાત્માની સાધનદશામાં લક્ષ્યો હોવાથી ખ્રિસ્તીશરાજ્યના રાજ્યપ્રણ સ્વતંત્ર સાંત્રણ્યવાહીએ। સરખા અને છે અને છેવટે સર્વધર્મથી મુક્ત-સ્વતંત્ર સિદ્ધાંતમાંએ અને છે. માટે જૈનશાસ્ત્રો આત્માયોની સ્વતંત્રતા શીખવે છે અને પોતાની પ્રલુભયતા પ્રગટાવવાનું શિખવે છે, એ પ્રમાણે કથીને હું ખ્રિસ્તિયોની સાથે મિત્રભાવથી વર્તવાનું જણાવું છું. મને તેઓ પર આત્મભાવ છે, મને તેઓ પર દ્રેષ નથી. ખ્રિસ્ત રાજ્યમાં સર્વધર્મવાળાનોને પરસ્પર ધર્મતત્વે વગેરેની સમાલોચના કરવાનો નીતિસર હક્ક છે તેનો લાલ લઈને ખ્રિસ્તી પાદરીએ વગેરેએ જૈનધર્મની સમાલોચના કરેલી તેના પ્રત્યુત્તરરૂપે દ્રેષ વિના મેં ખ્રિસ્ત ધર્મ બાયખલ વગેરેની સમાલોચના કરી છે. ખ્રિસ્તિયોમાં જે જે દ્વારા ગુણો છે તેઓનું અમને માન છે, તેઓ ગુણાનુરાગી અને સત્યના ઈચ્છિક છે, તેથી અમારા લેખમાંથી હુંસચુંચુવત્ત સત્ય બહુણ કરશો અને અમારી સાથે મિત્રભાવથી વર્તશો, એમ આશા રાખું છું. પ્રલુભ મહાવીર સર્વજ્ઞ હૈવનાં ધર્મશાસ્ત્રોનો જે તેઓ મધ્યસ્થદિષ્ટે અભ્યાસ કરશો તો તેઓને ધર્મસંબંધી ધર્ણો લાલ થશો. તેઓ જૈનધર્મને સમજુ જૈનો. અને એમ ઈચ્છું છું, શાસનહેવો, સર્વત્ર જૈનધર્મ પ્રગટાવો.

ઇત્યેવ ઉં અહો મહાવીર શાન્તઃ ૩

મુકામ. પ્રાંતિક.

વિ. સં. ૧૯૮૦. ઝાલગુનવહિ પંચમી.

શોઠ. પોચાલાલ દુંગરશી બંધાવેલ જૈન તપાગચ્છીય
સાગર ઉપાક્ષય.

દે. બુદ્ધિસાગર

